4. అన్ నిసా (స్త్రీలు) సూరా

పరిచయం

ఇది మదీనాలో అవతరించిన సూరా. అంటే మదనీ సూరా. దీనిలో 176 ఆయతులు ఉన్నాయి. ఈ ఆయతులు ముఖ్యంగా ఇస్లామీయ చట్టాలకు, మహిళల హక్కులకు, ఇతర సాంఘిక సమస్యలకు సంబంధించినవి. ఈ సూరాలో అనేక నైతిక సూత్రాలు కూడా ప్రస్తావించబడ్డాయి. ఆరోగ్యకరమైన సమాజ నిర్మాణానికి, ఉత్తమమైన మానవ సంబంధాలకు ఇవి ఎంతయినా అవసరమైనవి. ఈ సూరా ముఖ్యంగా స్త్రీల సమస్యలను ప్రస్తావించింది. స్త్రీల హక్కులు, వివాహానికి సంబంధించి వారి హక్కులు, కుటుంబంలో, వారసత్వపు ఆస్తిలో వారి హక్కులను ప్రస్తావించింది. అందువల్లనే ఈ సూరాకు "స్త్రీలు" అని పేరు పెట్టబడింది. ఈ సూరా ప్రారంభ వచనం అల్లాహ్ పట్ల భయభక్తులను ప్రస్తావించింది. ఈ ప్రస్తావన ద్వారా ఈ సూరాకు సంబంధించిన అసలు విషయాలకు కావలసిన నేపథ్యాన్ని ఇవ్వడం జరిగింది. అంటే ఇస్లామీయ చట్టాలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని అల్లాహ్ పట్ల భయం కలిగి ఉండాలన్న హెచ్చరికతో అందించడం జరిగింది. అల్లాహ్ పట్ల భయభక్తులు లేనిదే చట్టాన్ని పాటించడం అన్నది జరగదు. ప్రజలు దానికి కట్టుబడడం జరగదు. ధార్మిక విశ్వాసం, సాంఘిక వ్యవహారాలు పరస్పర సంబంధం కలిగి ఉన్నవన్న విషయాన్ని ఈ విధంగా స్పష్టం చేసింది. ప్రారంభ వచనంలో మానవాళి యావత్తు ఒకే తండ్రి ఆదం (అస) సంతానమని తెలియజేసింది. ఈ సూరాను రెండు విభాగాలుగా విభజించవచ్చు. మొదటి భాగం ఇస్లామీయ శాసనాలకు సంబంధించినది. రెండవ విభాగం ఆధ్యాత్మిక విషయాలకు సంబంధించినది. ఈ రెండు విభాగాల్లోనూ మనిషి నడవడి గురించిన ఆదేశాలున్నాయి.

ఈ సూరా గ్రంథ ప్రజలను ఉద్దేశించి కొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలను ప్రస్తావించింది. ముఖ్యంగా ధార్మిక విశ్వాసానికి సంబంధించి దేవునికి భాగస్వాములను, సహవర్తులను నిలబెట్టడం గురించి, అల్లాహ్‌కు సంబంధించి అబద్ధాలు కల్పించడం గురించి ప్రస్తావిస్తూ, ఈ చేష్టలు దుర్మార్గమైన నేరాలనీ, క్షమించరాని పాపాలని హెచ్చరించింది. ఇందులో చెప్పబడిన మరొక ముఖ్యమైన విషయం – యూదులు దైవవచనాలను వాటి సందర్భం నుంచి తొలగించి, వాటికి ఇష్టం వచ్చిన తాత్పర్యం చెప్పడాన్ని ప్రస్తావిస్తూ, మూసా ప్రవక్త (అస) పట్ల యూదుల వ్యవహారశైలినీ, ఆయనకు వారు పెట్టిన ఇబ్బందులనూ వివరించడం జరిగింది. యూదులు మూసా ప్రవక్త (అస)ను తమకు దేవుడిని ప్రత్యక్షంగా చూపించమని అడిగారు. వారు ఆవుదూడను పూజించేవారు. నిషిద్ధమైన వడ్డీ తినేవారు. వాగ్దాన భంగానికి పాల్పడేవారు.

అల్లాహ్ చిహ్నాలను విశ్వసించడానికి నిరాకరించేవారు. ధార్మిక విశ్వాసాన్ని తిరస్కరించేవారు. కొందరు ప్రవక్తలను హతమార్చారు. మర్యంకు సంబంధించి భయంకరమైన అపవాదు సృష్టించారు. మర్యం కుమారుడు ఈసా ప్రవక్త (అస)ను తాము హతమార్చామని భావించారు. ఈ సూరా ప్రకారం తౌరాతు గ్రంథంలో రాబోయే ప్రవక్త గురించిన వర్ణన పూర్తిగా ముహమ్మద్ (స)కు అన్వయించేదిగా, స్పష్టంగా ఉంది. కాని యూదులు దానిని వక్రీకరించి తాత్పర్యం చెప్పుకున్నారు.

ఈ సూరా దేవుడు ఒక్కడే అని గట్టిగా నొక్కి చెప్పింది. ఈసా ప్రవక్త (అస), దేవుని ప్రవక్త మాత్రమే అనీ, ఆయన మర్యం కుమారుడనీ, ఆయనను హత్య చేయడం కాని, ఆయనను శిలువ వేయడం కాని జరగలేదనీ, అల్లాహ్ ఆయన్ను తన వైపునకు పిలుచుకున్నాడని తెలిపింది. విశ్వాసులు ఒకే ఒక్క దేవుడైన, అల్లాహ్‌ను, ఆయన దూతలను, గత కాలంలో అవతరించిన గ్రంథాలను, దైవప్రవక్తలను, తీర్పుదినాన్ని విశ్వసించాలని ప్రబోధించింది.

ఈ సూరా కపట విశ్వాసుల గురించి కూడా ప్రస్తావించింది. కపట విశ్వాసులు పైకి మాత్రం తాము ఇస్లాంను విశ్వసించామని అంటారు. కాని ఆచరణలో వారు ప్రవక్త ముహమ్మద్(స) ఆదేశాలను ఏమాత్రం పాటించరు. పైగా అవిశ్వాసులు, బహుదైవారాధకులయిన ఎడారి అరబ్బు తెగలకు తమ సహాయ సహకారాలు కొనసాగిస్తూ వచ్చారు. ముస్లిములను నిరాశా నిస్పృహలకు గురిచేసే పుకార్లు వ్యాపించేలా చేసేవారు. ఇలాంటి వారికి పరలోకంలో బాధాకరమైన కఠినమైన శిక్ష తప్పదని హెచ్చరించింది.

4. అన్ నిసా[1] సూరా

سُوْرَةُ النِّسَاۗءِ

అవతరణ : మదీనా ఆయతులు : 176

అపార కరుణామయుడు, పరమ కృపాశీలుడైన అల్లాహ్ పేరుతో

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1 మానవులారా! మిమ్మల్ని ఒకే ప్రాణి నుంచి పుట్టించి,[2] దాన్నుంచే దాని జతను కూడా సృష్టించి, ఆ ఇద్దరి ద్వారా ఎంతోమంది పురుషులను, స్త్రీలను వ్యాపింపజేసిన మీ ప్రభువుకు భయపడండి. ఎవరిపేరుతో మీరు పరస్పరం మీకు కావలసినవాటిని అడుగుతారో ఆ అల్లాహ్‌కు భయపడండి. బంధుత్వ సంబంధాల తెగత్రెంపులకు దూరంగా ఉండండి.[3] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ మీపై నిఘా వేసి ఉన్నాడు.

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا وَّنِسَاۗءً ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْ تَسَاۗءَلُوْنَ بِهٖ وَالْاَرْحَامَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا ①

1. **నిసా :** నిసా అంటే స్త్రీలని అర్థం. ఈ సూరాలో చాలా వరకు స్త్రీలకు సంబంధించిన విషయాల, హక్కుల ప్రస్తావన ఉండటం వల్ల దీనికి ఈ పేరు వచ్చింది.

2. “ఒకే ప్రాణి” అంటే మానవుల మూల పురుషుడైన హజ్రత్ ఆదం (అలైహిస్సలాం) అని భావం. **“ఖలఖ మిన్‌హా జౌజహా”** (దాన్నుంచి దాని జతను సృష్టించటం) అనే వాక్యంలో ‘మిన్‌హా’ (దాన్నుంచి) అంటే ఆదం నుంచి ఆయన భార్య అయిన హజ్రత్ హవ్వాను సృష్టించటం అని అర్థం. హజ్రత్ హవ్వా హజ్రత్ ఆదం నుంచి ఎలా సృష్టించబడిందన్న విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం ప్రకారం హజ్రత్ హవ్వా, పురుషుని నుంచి (అంటే ఆదం నుంచి) సృజించబడింది. అనగా ఆయన యొక్క ఎడమవైపు ప్రక్కటెముక నుంచి సృష్టించ బడిందని భావం. ఒక హదీసులో ఇలా అనబడింది : “స్త్రీ ప్రక్కటెముక నుంచి సృష్టించబడింది. ప్రక్కటెముకలో అత్యంత వంకర భాగం దాని పైభాగం. ఒకవేళ నువ్వు గనక దాన్ని తిన్నగా చేయబోతే అది విరిగిపోతుంది. నువ్వు గనక ఆమె ద్వారా ప్రయోజనం పొందదలిస్తే ఆ వంకర స్థితిలోనే ప్రయోజనం పొందగలవు” (సహీహ్ బుఖారీ – కితాబు బద్‌యిల్ ఖల్ఖ్ ; సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుర్రజాయి). ఈ హదీసు వెలుగులో పండితులు హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) ద్వారా నుడవబడిన

وَاٰتُوا الْيَتٰمٰۤى اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيْثَ بِالطَّيِّبِ ۪ وَلَا تَاْكُلُوْۤا اَمْوَالَهُمْ اِلٰۤى اَمْوَالِكُمْ ؕ اِنَّهٗ كَانَ حُوْبًا كَبِيْرًا ۝۲

2 తండ్రి లేని బిడ్డలకు వారి ఆస్తిని వారికివ్వండి. పరిశుద్ధమైన, ధర్మసమ్మతమైన వస్తువులకు బదులు అపవిత్రమైన, అధర్మమైన వస్తువులను తీసుకోకండి. మీ సొమ్ములతోపాటు వారి సొమ్మును కూడా కలగాపులగం చేసి స్వాహా చేయకండి. ముమ్మాటికీ ఇది మహా పాతకమే.[4]

అభిప్రాయాన్ని సమర్థించారు. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లోని **ఖలఖ మిన్హా** అనే పదం కూడా హ్రజత్ హవ్వా సృష్టి ఆదం నుండే జరిగిందన్న వాదానికి బలం చేకూరుస్తున్నది.

3. అరబీలో **'వల్ అర్హామ్'** అని అనబడింది. వాక్యంలో ఈ పదానికి – దీనికి ముందు వచ్చిన 'అల్లాహ్' అన్న పదానికి మధ్య అత్ఫ్ (సంబంధం) ఉంది. కనుక ఈ వాక్యానికి 'అల్లాహ్‌కు భయపడండి, బంధుత్వాలను త్రెంచటానికి కూడా భయపడండి' అని భావం వస్తుంది. **అర్హామ్** అనేది **'రహిమున్'**కు బహువచనం. అంటే మాతృగర్భంతో ముడిపడి వున్న రక్త సంబంధాలు, బంధుత్వాలన్నమాట! **మహ్రమ్** (వివాహం నిషిద్ధం చేయబడిన) బంధువులు, **గైర్ మహ్రమ్** (వివాహం నిషిద్ధం కాని) బంధువులు – ఇరువురూ కూడా 'అర్హామ్' గానే పరిగణించబడతారు. బంధుత్వాలను త్రెంచటం ఘోరపాపం. దీన్ని 'ఖతే రహ్మ్' (బంధు విచ్ఛిత్తి) అని అంటారు. బంధువులతో సత్సంబంధాలను ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనయినా కొనసాగించాలనీ, వారి హక్కులను నెరవేర్చాలని హదీసుల్లో గట్టిగా తాకీదు చేయబడింది. ఇదెంతో గొప్ప పుణ్యకార్యమని కూడా చెప్పబడింది. దీన్ని 'సిలా రహ్మ్' (బంధుత్వ సత్సంబంధం) అంటారు.

4. తండ్రిలేని బిడ్డలు యుక్త వయస్సుకు చేరుకోగానే లేక వారికి లోకజ్ఞానం రాగానే వారి ఆస్తిపాస్తులను వారికి అప్పజెప్పండి. **'ఖబీస్'** అంటే పనికిరాని వస్తువులనీ, **'తయ్యిబ్'** అంటే నాణ్యమైన వస్తువులని భావం. వారి ఆస్తిపాస్తుల్లో నుంచి మంచి మంచి భాగాలను, నాణ్యమైన వస్తువులను తీసేసుకుని, పనికిరాని వస్తువులను మొక్కుబడిగా వారికి ఇచ్చి చేతులు దులుపుకునే నైచ్యానికి పాల్పడకండి. ఇలాంటి పనికిమాలిన వస్తువులను అశుద్ధమైన వస్తువులు (ఖబీస్)గా, నాణ్యమైన వస్తువులను పవిత్రమైన వస్తువులు (తయ్యిబ్)గా అభివర్ణించి చెప్పదలచుకున్నదేమిటంటే, మీరు ఏ వస్తువులను మేలైనవిగా తలపోసి కబళించారో అవే మీ పాలిట అపవిత్రంగా, అధర్మమైనవిగా, అశుభమైనవిగా పరిణమిస్తాయి. ఎందుకంటే మీ ఉద్దేశ్యం మారిపోయింది. మీ సంకల్పంలో చెడుగు చోటు చేసుకుంది. కాబట్టి చెడు ఉద్దేశ్యంతో

3 (మీ సంరక్షణలో ఉన్న) తండ్రిలేని ఆడపిల్లలను వివాహమాడి న్యాయం చేయలేమన్న భయం మీకుంటే, మీకు నచ్చిన వేరితర స్త్రీలలో ఇద్దరినిగానీ, ముగ్గురిని గానీ, నలుగురినిగానీ వివాహ మాడండి. అయితే వారి మధ్య న్యాయ బద్ధంగా వ్యవహరించలేమన్న భయం మీకున్నప్పుడు ఒక్కామెతోనే సరిపెట్టు కోండి. లేదా మీ యాజమాన్యంలోకి వచ్చిన బానిస స్త్రీలతో గడపండి.[5] మీరు ఒక వైపుకు మొగ్గిపోకుండా[6] (అంటే అన్యాయానికి పాల్పడకుండా) ఉండటానికి ఇది అత్యుత్తమ మార్గం.

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا
مَا طَابَ لَكُم مِّنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ
وَرُبَاعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ﴿٣﴾

ఒకరి సొమ్మును తమ సొమ్ములో కలిపి తినటం నిషేధం. ఒకవేళ శ్రేయోభిలాషతో, ఎదుటివారి సొమ్మును అభివృద్ధిపరచే ఉద్దేశంతో తమ సొమ్ములో కలుపుకుంటే అట్టి సొమ్ములో నుంచి తినటం ధర్మసమ్మతమే.

5. ఈ నేపథ్యంలో హజ్రత్ ఆయిషా (ర.అన్హా) ఉల్లేఖనం గమనార్హం. అనాథ బాలిక స్థితిమంతురాలు, అందగత్తె అయి వుండి ఒకరి సంరక్షణలో ఉన్నప్పుడు, ఆ వ్యక్తి ఆమె ఐశ్వర్యానికి, అందానికి ప్రభావితుడై ఆమెను నికాహ్ చేసుకోవడానికైతే చేసుకుంటాడుగాని, తన ఇతర భార్యలకిచ్చినట్లుగా ఈమెకు మహర్ హక్కును ఇవ్వడు. అల్లాహ్ ఈ అన్యాయాన్ని అరికట్ట దలిచాడు. మీ పోషణలో ఉన్న అనాథ బాలికల విషయంలో న్యాయం చేయలేమన్న అనుమానం మీకున్నప్పుడు అసలు వారిని వివాహమే చేసుకోవద్దు. ఇతర స్త్రీలను వివాహమాడే మార్గం మీకోసం ఎలాగూ తెరచుకుని ఉంది (సహీహ్ బుఖారీ: కితాబుత్తఫ్సీర్). ఒక్కామెనే కాదు, ఇద్దరేసి, ముగ్గురేసి, నలుగురేసి స్త్రీలను కూడా వివాహమాడవచ్చు. కాకపోతే వారి మధ్య న్యాయంగా మసలుకునే స్థోమత ఉండాలి. లేకపోతే ఒక్కామెతోనే కాపురం చేయాలి. లేదంటారా, మీ యాజమాన్యంలోకి ధర్మసమ్మతంగా వచ్చిన బానిస స్త్రీతో గడపండి. ఈ ఆయతు ద్వారా విదితమయ్యే ఒక ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే ఒక ముస్లిం (నిజంగా తనకు అవసరమనుకుంటే) ఏక కాలంలో నలుగురు స్త్రీలను తన దాంపత్య జీవితంలోకి తీసుకురాగలడు. అంతకుమించి చేసుకోలేడు. సహీహ్ హదీసులలో ఈ విషయానికి సంబంధించిన మరిన్ని తఫ్సీళ్లు వచ్చాయి. దైవప్రవక్త (సఅసం) వారు ఏకకాలంలో నలుగురుకన్నా ఎక్కువ మంది సతీమణులను కలిగి ఉన్నారంటే అది

4 స్త్రీలకు వారి మహర్ సొమ్మును మన స్ఫూర్తిగా ఇవ్వండి. ఒకవేళ వారు గనక తమంతట తాముగా – ఇష్టపూర్వకంగా – మహర్‌లో కొంత మొత్తాన్ని వదలిపెట్టి నట్లయితే సంతోషంగా (నిస్సంకోచంగా) దాన్ని అనుభవించండి.

وَاٰتُوا النِّسَآءَ صَدُقٰتِهِنَّ نِحْلَةً ۚ فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ
عَنْ شَیْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوْهُ هَنِیْٓـًٔا مَّرِیْٓـًٔا ۝۴

5 అల్లాహ్ మీ జరుగుబాటుకు ఆధారంగా చేసిన మీ ధనాన్ని అవివేకుల పరం చేయ కండి. కాకపోతే ఆ సంపదలో నుంచి వారికి అన్న వస్త్రాలు మొదలగునవి సమ కూర్చండి. వారితో మంచితనంతో, మృదు వుగా మాట్లాడండి.

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَآءَ اَمْوَالَكُمُ الَّتِیْ جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ قِیٰمًا
وَّارْزُقُوْهُمْ فِیْهَا وَاكْسُوْهُمْ وَقُوْلُوْا لَهُمْ
قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ۝۵

6 తండ్రిలేని బిడ్డలు పెళ్ళీడుకు వచ్చే వరకూ వారిని తీర్చిదిద్దుతూ, పరీక్షిస్తూ ఉండండి. ఒకవేళ వారిలో తెలివి తేటలు,

وَابْتَلُوا الْیَتٰمٰى حَتّٰۤى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ ۚ فَاِنْ اٰنَسْتُمْ
مِّنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوْۤا اِلَیْهِمْ اَمْوَالَهُمْ ۚ وَلَا تَاْكُلُوْهَاۤ

దైవప్రవక్త (స)కు ప్రత్యేకం. దీని ఆధారంగా ముస్లిం సమాజానికి చెందిన ఏ వ్యక్తి అయినా నలుగురు స్త్రీలకు మించి వివాహమాడలేదు (ఇబ్నె కసీర్).

6. మొత్తమ్మీద ఒకామెను వివాహమాడటంతోనే సరిపెట్టుకోవచ్చు. ఒకరికన్నా ఎక్కువ మంది భార్యలున్నప్పుడు వారి మధ్య సమభావంతో మెలగటం మీకు కష్టం కావచ్చు. సాధారణంగా జరిగేదేమిటంటే భర్త మానసికంగా ఏ భార్యవైపుకు మొగ్గి ఉంటాడో, ఆమె జీవనావసరాల పట్లనే ఎక్కువ శ్రద్ధ వహిస్తాడు. ఆ విధంగా అతడు సమత్వం, సమతూకం నుంచి తొలగిపోతాడు. ఇది దైవ సమక్షంలో నేరంగా పరిగణించబడు తుంది. దివ్య ఖుర్‌ఆన్ ఈ విషయాన్నే మరో చోట అత్యంత చతురతతో విపులీకరిం చింది: “భార్యల మధ్య పూర్తి న్యాయం పాటించటం అన్నది మీ వల్ల కానిపని. మీరెంతగా కోరుకున్నా ఈ విషయంలో సఫలీకృతులు కాలేరు. కనుక (మీరు కనీసం ఇలా అయినా చేయండి). ఇతర భార్యలను డోలాయమాన స్థితిలో పడవేసేలా మీరు ఒక భార్య వైపుకే పూర్తిగా మొగ్గిపోకండి.” (నిసా – 129).

దీని ద్వారా స్పష్టమయ్యేదేమిటంటే, ఏక కాలంలో ఒకరికంటే ఎక్కువ స్త్రీలను వివాహమాడటం, వారి మధ్య సమానత్వాన్ని పాటించకపోవటం అసమంజసం, ఇంకా ప్రమాదకరం కూడా.

إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُوا ۚ وَمَن كَانَ غَنِيًّا
فَلْيَسْتَعْفِفْ ۖ وَمَن كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ ۚ
وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ⑥

కార్యదక్షత కానవస్తే వారి ఆస్తిని వారికి అప్పగించండి. వారు పెద్ద వారవుతున్నా రన్న భయంతో వారి ఆస్తిపాస్తులను ఆదరాబాదరాగా దుబారా ఖర్చు చేయ కండి. తండ్రిలేని బిడ్డల పోషకుడు ధనవంతుడైన పక్షంలో వారి సొమ్మును ముట్టుకోకూడదు. ఒకవేళ అతడు పేద వాడైతే ధర్మబద్ధంగా – అవసర మైనంత మేరకు – అనుభవించవచ్చు. మరి వారి ఆస్తిని వారికి అప్పగించేటప్పుడు దానికి సాక్షుల్ని పెట్టుకోండి. లెక్క తీసుకోవటా నికి అల్లాహ్ చాలు.[7]

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ۚ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ⑦

7 తల్లిదండ్రులు, సమీపబంధువులు వదలివెళ్ళిన ఆస్తిలో పురుషులకు భాగం ఉంది. అలాగే తల్లిదండ్రులు, సమీప బంధువులు వదలివెళ్ళిన ఆస్తిలో స్త్రీలకు కూడా భాగం ఉంది. ఆ ఆస్తి తక్కువైనాసరే ఎక్కువైనాసరే (అందులో) వాటా మాత్రం నిర్ధారితమై ఉంది.[8]

7. అనాథల ఆస్తికి సంబంధించిన ముఖ్యమైన మార్గదర్శక నియమాలు సూచించబడిన తరువాత 'లెక్క తీసుకోవటానికి అల్లాహ్ చాలు' అని అనటం గమనార్హం. అంటే తండ్రిలేని బిడ్డల ఆస్తిని మీరు ఏవిధంగా కాపాడారు, వారి ఆస్తిని వారికి అప్పగించే సమయంలో న్యాయంగా వ్యవహరించారా లేదా? అందులో ఏమైనా హెచ్చుతగ్గులు గానీ, కలగాపులగంగానీ చేశారా? ఈ వ్యవహారంలో మీ నిజాయితీ ఏ పాటిది? – తదితర విషయాలు జనానికి తెలిసినా తెలియకపోయినా అల్లాహ్‌కు మాత్రం తెలీకుండా లేవు. మీరు ఆయన సన్నిధిలో హాజరైనప్పుడు ఆయన మీ లెక్క తేలుస్తాడు. అందుకే ఇది ఎంతో బాధ్యతతో కూడుకున్న పని అని హదీసులో చెప్పబడింది. ఒకసారి దైవప్రవక్త (స) అబూజర్ (రజి) నుద్దేశించి, "ఓ అబూజర్! నేను నిన్ను బలహీనునిగా చూస్తున్నాను. నా కోసం ఇష్టపడేదే నీ కోసం కూడా యిష్టపడు తున్నాను. నీవు ఇద్దరు వ్యక్తులపై కూడా 'అమీరు' (నాయకుని)గా గానీ, తండ్రిలేని బిడ్డలకు సంరక్షకునిగా గానీ అవకు" అని ఉపదేశించారు (సహీహ్ ముస్లిం–కితాబుల్ ఇమార).

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُم مِّنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ
قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٨﴾

8 ఆస్తిని పంచుకునే సమయంలో బంధువులు, తండ్రిలేని బిడ్డలు, నిరుపేదలు వస్తే అందులో నుంచి వారికీ కొంత ఇవ్వండి. (ఆ సందర్భాన) వారితో మృదువుగా మాట్లాడండి.[9]

8. ఇస్లాంకు పూర్వం జరిగే అన్యాయాలలో ఒకటి స్త్రీలకు, చిన్న పిల్లలకు వారసత్వంలో వాటా యివ్వకుండా ఉండటం. యుద్ధాలలో పాల్గొనేందుకు అర్హులైన పెద్ద పిల్లలు మాత్రమే ఆస్తి మొత్తానికి వారసులయ్యేవారు. తమ తల్లిదండ్రులు, సమీప బంధువులు వదలి వెళ్ళిన ఆస్తిలో పురుషుల మాదిరిగానే స్త్రీలకు, ఆడపిల్లలు – మగపిల్లలందరికీ కూడా వాటా నిర్ధారితమై ఉందని అల్లాహ్ ఈ ఆయతులో విపులీకరించాడు. కాకపోతే ఆడ పిల్లకు లభించే వాటా మగ పిల్లవాడికి లభించే వాటాలో సగభాగం అయి ఉంటుంది. అది వేరే విషయం (మూడు ఆయతుల తర్వాత ఆ వివరాలు కూడా వస్తాయి). దీన్ని స్త్రీజాతికి జరిగిన అన్యాయంగా భావించి గగ్గోలు చెందవలసిన అవసరం లేదు. ఇస్లాం యొక్క ఈ వారసత్వ నియమం న్యాయం, ధర్మంతో కూడుకుని ఉంది. ఎందుకంటే స్త్రీలపై ఇస్లాం సంపాదనా భారం మోపలేదు. పురుషుణ్ణి ఆమె పోషకునిగా, సంరక్షకునిగా నియమించింది. అదీగాక వివాహ సమయంలో స్త్రీకి మహర్ రూపంలో సొమ్ము ముడుతుంది. దాన్ని చెల్లించే బాధ్యత కట్టుకున్న మొగుడిపై మోపబడింది. ఈ రకంగా పురుషునిపై – స్త్రీకన్నా – ఎన్నో రెట్లు ఆర్థికపరమైన బరువు, బాధ్యతలున్నాయి. ఇలాంటి పరిస్థితిలో స్త్రీకి సగభాగం బదులు మగవానితో సమానంగా పూర్తి భాగం ఇస్తే అది ఒక రకంగా పురుషునిపై 'జులుం' అవుతుంది. కాని అల్లాహ్ ఎవరికీ అన్యాయం (జులుం) చేయదలచలేదు. ఎందుకంటే ఆయన న్యాయశీలుడు, వివేకవంతుడు.

9. కొంతమంది విద్వాంసులు ఈ హితోపదేశాన్ని (అనగా ఆస్తి పంపకం సందర్భంగా ఆత్మీయులకు, అనాథలకు, అగత్యపరులకు ఎంతో కొంత యిచ్చి సాగనంపాలన్న ఉపదేశాన్ని) వారసత్వ శాసనం నుండి రద్దయినట్లుగా ఖరారు చేశారు. కాని ప్రామాణికమైన విషయం ఏమిటంటే, వాస్తవానికి ఇది రద్దు కాలేదు. పైగా యిది నైతికంగా ఎంతో ముఖ్యమైన సూచన. ఆస్తిలో వాటాకు హక్కుదారులు కాని సమీపబంధువుల్లో చాలామంది బీదవారుంటారు. వారికి వాటా ఎలాగూ ఇవ్వబడదు. కాబట్టి వారికి పొసగమేలు చేసి పంపితే ప్రేమానురాగాలు పెంపొందుతాయి. బంధుత్వాలు మరింత పటిష్టం అవుతాయి. ఇందులో ఎన్నో పరమార్థాలు దాగి ఉన్నాయి. ఇక్కడ గమనించవలసిన మరో విషయం ఏమిటంటే ఇబ్బడిముబ్బడిగా

9 ఒకవేళ తాము తమ వెనుక చిన్న చిన్న పసికందులను విడిచిపోతే, వారికెక్కడ అన్యాయం జరుగుతుందోనని ఆందోళన చెందేవారు (ఈ సందర్భంగా) భయ పడాలి. వారు అల్లాహ్‌కు భయపడుతూ, సముచితమైన రీతిలో మాట్లాడాలి.[10]

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۝٩

10 తండ్రిలేని బిడ్డల సొమ్మును అన్యాయంగా తినేవారు తమ పొట్టల్ని అగ్నితో నింపుకుంటున్నారు. త్వరలోనే వారు మండే అగ్నిలోకి ప్రవేశిస్తారు.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا ۖ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ۝١٠

వచ్చిపడుతున్న వారసత్వ భాగాన్ని చూసి ఖారూన్‌లాగా మిడిసిపడకుండా, ఫిర్‌ఔన్ మాదిరిగా అహంకారం ప్రదర్శించకుండా ఎంతో నిగ్రహం పాటించాలి. భావాలు, భావోద్రేకాలను అదుపులో పెట్టుకోవలసిన తరుణం అది. షరీయతు రీత్యా వారసత్వంలో వాటాకు నోచుకోని మీ ఆత్మీయులు కొందరు ఆ సమయంలో అక్కడ ఉంటారు. వారి మనోమయ భావాలను పసిగట్టి, వారిని మర్యాదగా పలకరించాలి, ప్రేమతో వారి మనసుల్ని జయించాలి. అంతేగాని ధనమదాంధులై వారిని ఈసడించుకోరాదు.

10. కొంతమంది విద్వాంసుల దృష్టిలో వీలు వ్రాయబడినవారిని (అనగా 'ఔసియా'ను) ఉద్దేశ్యించి ఈ ఉపదేశం చేయబడింది. తమ పోషణలో వున్న తండ్రిలేని బిడ్డలను తమ కన్నపిల్లల వలే చూసుకోవాలనీ, తాము చనిపోతున్నప్పుడు తమ పసిపిల్లల పట్ల తమకు ఎంత చింత ఉంటుందో అంతే చింత ఆ 'బలహీన వర్గం' పట్ల ఉండాలని తాకీదు చేయబడింది.

మరి కొంతమంది పండితుల అభిప్రాయం ప్రకారం సాధారణ ప్రజలనుద్దేశించి ఈ విధంగా బోధించబడింది. తండ్రిలేని పసివాళ్ల పట్ల, ఇతర చిన్న పిల్లల పట్ల వాత్సల్యంతో మెలగాలనీ, వారు మీ పోషణలో ఉన్నాసరే లేకపోయినా సరే వారిపై జాలి చూపాలని తాకీదు చేయటం జరిగింది.

ఇంకా కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల ప్రకారం మరణ ఘడియలు సమీపించిన వారి దగ్గర కూర్చున్న వారినుద్దేశించి ఈ విధంగా హితోపదేశం చేయబడింది : ఇహలోకాన్ని వీడిపోతున్న వారినుద్దేశించి వారి బాధ్యతలను వారు గుర్తుచేయాలి. ఒకవైపు దేవుని హక్కులతో పాటు మరోవైపు దాసుల హక్కులను గురించి వారికి నొక్కి చెప్పాలి.

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِىٓ أَوْلَٰدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ ٱلْأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ
نِسَآءً فَوْقَ ٱثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَٰحِدَةً فَلَهَا

11 అల్లాహ్ మీ సంతానం విషయంలో మీకు ఈ విధంగా ఆజ్ఞాపిస్తున్నాడు : ఒక అబ్బాయి వాటా ఇద్దరు అమ్మాయిల వాటాకు సమానం.[11] ఒకవేళ (మృతునికి) ఇద్దరుకన్నా ఎక్కువమంది కుమార్తెలు మాత్రమే ఉంటే వారికి వారసత్వ ఆస్తిలో మూడింట రెండొంతుల భాగం లభిస్తుంది.[12] ఒకవేళ ఒకే కూతురుంటే

మరణించే వ్యక్తి తన వీలునామాలో ఆ రెండింటిని దృష్టిలో పెట్టుకొని విల్లు చెప్పేటట్లు చూడాలి. ఒకవేళ మరణ ఘడియలు సమీపించిన వ్యక్తి బాగా ఉన్నవాడైతే, అతని ఆస్తిలో నుంచి మూడో వంతును సమీప బంధువుల్లో దారిద్ర్యం అనుభవిస్తున్న వారిపేర వీలు వ్రాయమని సలహాయివ్వాలి. లేదంటే ఏదేని ధార్మిక సంస్థకు రాసి యివ్వమని చెప్పాలి. ఆ విధంగా అది అతని పరలోక సాఫల్యానికి దోహదపడుతుంది. ఒకవేళ మరణించేవాడు స్థితిమంతుడు కానిపక్షంలో మూడోవంతు ఆస్తికి వీలు వ్రాయకుండా అతన్ని ఆపాలి. ఎందుకంటే అతడు పోయిన తరువాత అతని ఆలుబిడ్డలు ఇతరుల ముందు చేయిచాపి అర్థించవలసిన అగత్యం ఏర్పడకూడదు. అలాగే ఎవరయినా తమ వారసులకు ఆస్తి దక్కకుండా చేసే ఆలోచనలో ఉంటే వారిని అలా చేయకుండా అడ్డుకోవాలి. తమ తదనంతరం తమ పిల్లలేగనక ముష్టెత్తుకోవలసిన దుస్థితి ఏర్పడితే తమకెంత బాధకలుగుతుందో ఊహించుకుని, ఇతరులకు కూడా అలాంటి దురవస్థ దాపురించకుండా ఉండేలా శ్రేయోభిలాషతో మెలగాలి.

ఈ వివరణ ద్వారా పైన పేర్కొనబడిన విభిన్న వ్యక్తులందరికీ ఈ ఆయతు వర్తిస్తుంది (తఫ్సీరె ఖుర్తుబీ, ఫత్హుల్ ఖదీర్).

11. ఇలా నిర్ధారించబడటంలోగల పరమార్థాలను ఇంతకుముందే వివరించటం జరిగింది. (8వ పాదసూచిక చూడండి). వారసుల్లో ఆడపిల్లలు – మగ పిల్లలు గనక ఉంటే ఈ నియమం ప్రకారం పంపకం జరుగుతుంది. ఆడపిల్లలుగానీ, మగపిల్లలుగానీ– వారు చిన్న వారైనా పెద్దవారైనా– వారి వాటాలు వారికి లభించి తీరాల్సిందే. ఆఖరికి మాతృగర్భంలో పెరుగుతున్న శిశువు (జనీన్) కు సయితం మృతుడు వదలిన ఆస్తిలో భాగం లభిస్తుంది. అయితే అవిశ్వాసులైన సంతానానికి వారసత్వ హక్కు సంక్రమించదు.

12. అంటే మృతునికి మగ పిల్లలు ఎవరూ లేకుండా ఇద్దరు కంటే ఎక్కువమంది కుమార్తెలుంటే అతని మొత్తం ఆస్తిలోని రెండొంతుల భాగం వారికి ఇవ్వబడుతుంది.

ఆమెకు సగభాగం దక్కుతుంది. చనిపోయిన వ్యక్తికి గనక సంతాన ముంటే,[13] అతని తల్లిదండ్రులలో ఒక్కొక్క రికి అతను వదలివెళ్ళిన ఆస్తిలో ఆరింట ఒక భాగం లభిస్తుంది. ఒకవేళ మృతుడు సంతానం లేనివాడై ఉండి, అతని తల్లి దండ్రులే అతని ఆస్తికి వారసులైనపుడు, అతని తల్లికి మూడింట ఒక భాగం

النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِن لَّمْ يَكُن لَّهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ

ఒకవేళ కేవలం ఇద్దరు కూతుళ్ళు ఉన్నాసరే వారికి ఈ రెండొంతుల భాగం పంచి ఇవ్వటం జరుగుతుంది. ఉదాహరణకు హదీసులో పేర్కొనబడినట్లు ఉహుద్ యుద్ధసందర్భంగా సాద్ బిన్ రబీ (రజి) అమరగతులయ్యారు. ఆయనకు ఇద్దరు కుమార్తెలు. కాని సాద్ గారి ఆస్తినంతటినీ ఆయన సోదరుడు స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) జోక్యం చేసుకుని ఆ అమ్మాయిల పినతండ్రి నుంచి మూడింట రెండొంతుల ఆస్తిని వారికి ఇప్పించారు (తిర్మిజీ, అబూ దావూద్, ఇబ్నె మాజ – కితాబుల్ ఫరాయెజ్). అదీగాక మృతునికి వారసులుగా అతని ఇద్దరు సోదరీమణులు మాత్రమే ఉంటే, అట్టి పరిస్థితిలో మృతుడు వదలిపోయిన ఆస్తిలో మూడింట రెండొంతుల భాగం వారికి ఇవ్వబడుతుంది. ఈ విషయం ఈ సూరా చివర్లో రానున్నది. మృతుని ఇద్దరు సోదరీమణులు ఆస్తిలో మూడింట రెండొంతుల భాగానికి హక్కుదారులు అవుతుండగా, మృతుని ఇద్దరు కూతుళ్ళు తమ పిత్రార్జితంలో మూడింట రెండొంతుల భాగాన్ని పొందటంలో సంశయానికి లేశమయినా ఆస్కారం ఉండకూడదు. అక్కడ కూడా సోదరీమణులు ఇద్దరికంటే ఎక్కువమంది ఉన్నప్పుడు, వారిని ఇద్దరికంటే ఎక్కువమంది కుమార్తెల స్థానంలో ఉంచి వ్యవహరించటం జరిగింది (ఫత్హుల్ ఖదీర్). మొత్తానికి అవగతమయ్యేదేమిటంటే ఆడ పిల్లలు ఇద్దరైనా, ఇద్దరికంటే ఎక్కువ మందైనా – రెండు పరిస్థితుల్లోనూ వారసత్వ సొమ్ముగా వారికి మూడింట రెండు భాగాలు లభిస్తాయి. మిగిలిన ఆస్తి మృతుని 'అసబ' బంధువుల్లో పంచబడుతుంది.

13. తల్లిదండ్రులకు లభించే వాటాలకు సంబంధించి మూడు పరిస్థితులు వివరించబడ్డాయి. ఇది మొదటి పరిస్థితి. దీని ప్రకారం మృతుడు సంతానం కలవాడైతే అతని తల్లిదండ్రుల్లో ప్రతి ఒక్కరికి ఆరింట ఒక వంతు (1/6) ఆస్తి లభిస్తుంది (ఇవి రెండూ కలిపితే మూడింట ఒక వంతు – 1/3 – అవుతుంది). మిగతా మూడింట రెండు వంతులు (2/3) సంతానానికి పంచబడతాయి. ఒకవేళ మృతుని సంతానంలో

فَإِن كَانَ لَهُۥٓ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ ٱلسُّدُسُ مِنۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ
يُوصِى بِهَآ أَوْ دَيْنٍ ۗ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ
لَكُمْ نَفْعًا ۚ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

ఇవ్వాలి.[14] ఒకవేళ మృతునికి గనక అనేక మంది అన్నదమ్ములుంటే, అప్పుడు తల్లికి ఆరింట ఒక భాగం మాత్రమే దక్కు తుంది.[15] చనిపోయిన వ్యక్తి వ్రాసిన వీలునామాను అమలుపరచి, అతను చేసి వున్న అప్పులను తీర్చిన మీదటే ఈ (ఆస్తి యొక్క) వాటాలు లభిస్తాయి. మీ తండ్రు లలో లేక కుమారులలో – మీకు ప్రయో జనం చేకూర్చటంలో ఎవరు ఎక్కువ సన్నిహితులో మీకు తెలియదు.[16] ఇవి అల్లాహ్ తరఫున నిర్ణయించబడిన వాటాలు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ సర్వజ్ఞాని, పరిపూర్ణ వివేకం గలవాడు.

కేవలం కూతురు మాత్రమే ఉంటే, కేవలం సగం ఆస్తి (అంటే మొత్తం ఆస్తిని ఆరు భాగాలుగా విభజిస్తే అందులో మూడు భాగాలు) ఆమెకు పోతుంది. మిగిలిన మూడు భాగాలలో ఒక భాగం (అంటే మొత్తం ఆస్తిలో ఆరవ భాగం) మృతుని తల్లికి ఇవ్వబడుతుంది. ఒక భాగం తండ్రికి వొసగబడుతుంది. మిగిలిపోయిన ఆరవభాగం అసబా బంధువు అయిన కారణంగా మృతుని తండ్రి తీసుకుంటాడు. ఈ విధంగా మృతుని తండ్రికి, తండ్రి అయినందుకు ఒక భాగం, 'అసబా' బంధువు అయినందుకు మరో భాగం – మొత్తం రెండు భాగాలు దక్కుతాయి.

14. ఇది రెండో పరిస్థితి –మృతునికి సంతానం లేనప్పుడు... (**'ఇజ్మా'** ప్రకారం మనవడు, మనవరాలు కూడా సంతానంలో చేరి ఉన్నారన్నది గమనార్హం). ఈ పరిస్థితిలో తల్లికి మూడోవంతు లభిస్తుంది. మిగిలిన రెండు వంతులు అసబా హక్కుగా తండ్రికి లభిస్తాయి. ఒకవేళ తల్లిదండ్రులతోపాటు చనిపోయిన పురుషుని భార్య లేక చనిపోయిన స్త్రీ యొక్క భర్త కూడా బ్రతికి ఉంటే భార్య లేక భర్త యొక్క వాటాను ముందుగానే వేరుచేసి (దీనికి సంబంధించిన వివరాలు రానున్నాయి), మిగిలి ఉన్న ఆస్తిలో నుంచి తల్లికి మూడోవంతు ఇవ్వాలి. ఆపైన మిగిలి ఉన్నదంతా తండ్రిది.

15. ఇక మూడో పరిస్థితి : తల్లిదండ్రులతోపాటు మృతుని సోదర సోదరీమణులు కూడా బ్రతికి ఉన్నారు. ఆ సోదరులు ఒకే తల్లిదండ్రుల సంతానమైనా లేక తండ్రి ఒక్కడే అయివుండి తల్లులు వేర్వేరయినా లేదా తల్లి ఒక్కతే అయివుండి తండ్రులు వేర్వేరయినా – ఈ అన్నదమ్ములు, అక్కాచెల్లెళ్లు మృతుని తండ్రి బ్రతికి ఉండగా ఆస్తికి హక్కుదారులు

12 మీ భార్యలకు సంతానం లేనిపక్షంలో వారు వదలివెళ్ళిన ఆస్తిలో సగభాగం మీది. ఒకవేళ వారికి సంతానముంటే వారు విడిచిపెట్టిన ఆస్తిలో నాల్గోభాగం మీకు చెందుతుంది.[17] వారు వ్రాసిపోయిన వీలునామాను అమలు పరచిన మీదట, లేదా వారు చేసిన అప్పుల్ని తీర్చిన మీదటే ఈ పంపకం జరగాలి. మీకు పిల్లలు లేని పక్షంలో మీరు వదలిపోయే ఆస్తిలో మీ భార్యలకు నాల్గో భాగం లభిస్తుంది. ఒకవేళ మీకు పిల్లలుంటే అప్పుడు మీరు

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ
كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ
يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ

కాకపోయినప్పటికీ, తల్లికి లభించవలసిన ఆస్తి వాటాలో తగ్గుదలకు మాత్రం వారు కారకులవుతారు. అంటే వారు ఒకరికన్నా ఎక్కువమంది ఉన్నప్పుడు తల్లికి దక్కవలసిన మూడో వంతు భాగాన్ని ఆరోవంతు భాగంగా మార్చేస్తారన్నమాట! మిగిలిన సొమ్మంతా (ఆరింట ఐదోవంతు) తండ్రికి చెందుతుంది. మరో వారసుడెవరూ లేనప్పుడే ఈ విధంగా వర్తిస్తుంది. హాఫిజ్ ఇబ్నె కసీర్ ఇలా వ్రాస్తున్నారు : మెజారిటీ ఉలమా దృష్టిలో ఇద్దరికన్నా ఎక్కువ మంది సోదరులకు వర్తించే ఆదేశమే ఇద్దరు సోదరులకు కూడా వర్తిస్తుంది. అంటే ఒక సోదరుడు లేక సోదరి ఉన్న పక్షంలో ఆస్తిలో మూడోవంతు తల్లికి చెందుతుంది. అది ఆరోవంతుగా మార్పు చెందదన్నమాట! (ఇబ్నె కసీర్).

16. కాబట్టి మీరు మీకు సముచితం అనిపించిన రీతిలో ఆస్తిని పంచకండి. దైవాజ్ఞ ప్రకారం ఎవరికి ఎంతభాగం ఖరారై ఉందో అంత భాగం వారికి ఇచ్చేయండి.

17. మృతుని సంతానం బ్రతికి లేనిపక్షంలో అతని లేక ఆమె కొడుకు పిల్లలు – అంటే మనవళ్ళు – సంతానంగానే పరిగణించబడతారు సుమా! ఈ విషయంలో ముస్లిం సమాజంలోని ధర్మవేత్తలందరి మధ్య ఏకాభిప్రాయం ఉంది (ఫత్హుల్ ఖదీర్, ఇబ్నె కసీర్). అలాగే చనిపోయిన భర్తకు చెందిన సంతానం – ఆ సంతానం ఇప్పుడు అతనికి వారసురాలైన భార్యకు పుట్టినదైనాసరే లేక (అంతకు ముందు చనిపోయిన లేక విడాకులు పొందిన) మరో భార్యకు పుట్టినదైనా సరే. అలాగే చనిపోయిన స్త్రీకి చెందిన సంతానం. ఆ సంతానం ఇప్పుడు ఆమెకు వారసుడైన భర్తద్వారా కలిగినదైనా సరే లేక మాజీ భర్త ద్వారా కలిగినదైనా సరే.

لَكُمْ وَلَدٌ ۚ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ
مِّنْۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَآ أَوْ دَيْنٍ ۗ وَإِن كَانَ رَجُلٌ
يُورَثُ كَلَٰلَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُۥٓ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا

వదలివెళ్ళే ఆస్తిలో మీ భార్యలకు ఎనిమిదో వంతు[18] మాత్రమే లభిస్తుంది. మీరు వ్రాసి వెళ్ళిన వీలునామాను అమలుపరచి, లేదా మీరు చేసివెళ్ళిన అప్పుల్ని తీర్చిన తరువాతే మిగిలిన ఆస్తిలో పంపకాలు జరుగుతాయి. చనిపోయిన పురుషుడు లేక స్త్రీ 'కలాలా' అయి ఉండి[19] (అంటే వారికి తండ్రిగాని, కొడుకుగాని లేకుండా ఉండి) వారికి ఒక సోదరుడు లేక ఒక సోదరి ఉన్నట్లయితే[20] వారిలో ఒక్కొక్కరికి ఆరింట ఒక భాగం చొప్పున లభిస్తుంది. కాని వారు ఒకరి కన్నా ఎక్కువ మంది ఉన్నట్లయితే అప్పుడు

18. ఒకే భార్య అయినాసరే 4వ భాగం లేక 8వ భాగం హక్కుగా లభిస్తుంది. ఒకవేళ ఒకరికంటే ఎక్కువమంది భార్యలున్నప్పటికీ అదే 4వ భాగం లేక 8వ భాగం వారందరి మధ్య సమంగా పంచటం జరుగుతుంది. అంతేగాని ఒక్కొక్కరికి నాల్గవ లేక ఎనిమిదవ భాగం చొప్పున ఇవ్వటం జరగదు. ఈ విషయంలో కూడా ధర్మవేత్తలందరి మధ్య ఏకాభిప్రాయం ఉంది (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

19. తండ్రిగానీ, కొడుకుగానీ లేని పురుషుడు లేదా స్త్రీ యొక్క మృతదేహాన్ని ఇక్కడ **'కలాలా'** గా అభివర్ణించటం జరిగింది. ఇది **'ఇక్‌లీల్'** నుండి వచ్చింది. ఏదేని వస్తువు యొక్క తల భాగం అన్నివైపుల నుంచీ చుట్టుముట్టబడి ఉంటే దాన్ని 'ఇక్‌లీల్'గా వ్యవహరిస్తారు. ఇక్కడ తండ్రిగానీ, కొడుకుగానీ లేని మృతుణ్ణి 'కలాలా' అని చెప్పబడటంలోని ఆంతర్యం ఏమిటంటే నియమబద్ధంగానైతే అతనికి వారసులెవరూ లేరుగానీ పరిసరాల్లోని ఆత్మీయులు, దగ్గరిబంధువులు ఆస్తికోసం వచ్చి చేర్తారు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్, ఇబ్నె కసీర్). మరికొంతమంది ఈ పదం **'కల్లల'** నుంచి వచ్చిందని చెబుతారు. కల్లల అంటే అలసిపోవటమని శాబ్దిక అర్థం. అతని వరకు చేరుకొని వంశధార అలసిపోయిందనీ, ఆ తర్వాత ముందుకు నడవలేకపోయిందని భావం.

20. అంటే ఒకే తల్లికి పుట్టిన అన్నాచెల్లెళ్ళు. కాని వారి తండ్రులు వేర్వేరు. దీనికి భిన్నంగా సొంత సోదరీమణుల, అల్లాతీ సోదరుల (తండ్రి ఒక్కడే అయి ఉండి తల్లులు వేర్వేరు అయిన సోదరుల) ఆస్తి వాటా ఈ విధంగా ఉండదు. దీనికి సంబంధించిన తఫ్సీళ్ళు కూడా ఈ సూరా చివర్లో రానున్నాయి. ఈ విషయంలో కూడా పండితులందరి మధ్య ఏకాభిప్రాయం ఉంది (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

مِنۡ بَعۡدِ وَصِيَّةٍ يُّوۡصٰى بِهَاۤ اَوۡ دَيۡنٍ ۙ غَيۡرَ مُضَآرٍّ ۚ وَصِيَّةً السُّدُسُ ۚ فَاِنۡ كَانُوۡۤا اَكۡثَرَ مِنۡ ذٰلِكَ فَهُمۡ شُرَكَآءُ فِى الثُّلُثِ

మొత్తం ఆస్తిలోని మూడో భాగాన్ని వారంతా సమానంగా పంచుకోవాలి.[21] అయితే మృతుడు వ్రాసిన వీలునామాను అమలుపరచి, లేదా అతని అప్పులన్నీ తీర్చిన మీదటే ఈ పంపకం జరగాలి.[22]

21. ఒకరికన్నా ఎక్కువమంది ఉన్నప్పుడు వారంతా మూడింట ఒక వంతు ఆస్తిలో భాగస్వాములౌతారు. ఈ సందర్భంగా ఆడ – మగ వ్యత్యాసం కూడా చూపబడదు. స్త్రీలకూ, పురుషులకూ సమానమైన భాగాలు ఇవ్వబడతాయి.

గమనార్హం : తల్లి తరపు సోదరులు కొన్ని విషయాలలో ఇతర వారసులకన్నా భిన్నమైనవారు. 1. వీరు కేవలం తమ తల్లి మూలంగా వారసులవుతారు. 2. వీరికి ఇవ్వబడే వారసత్వ భాగంలో ఆడ – మగ తేడా లేకుండా సమానంగా ఇవ్వబడుతుంది. 3.మృతునికి తండ్రిగానీ, కొడుకుగానీ లేనప్పుడే వీరు వారసులుగా పరిగణించ బడతారు. 4. ఈ కోవకు చెందిన స్త్రీ పురుషులు ఎంతమంది వున్నాసరే మూడింట ఒక వంతుకు మించి వారికి ఇవ్వబడదు. పైన చెప్పబడినట్లు వారికి చనిపోయిన తమ తల్లి తరపు సోదరుని నుంచి లభించే ఆస్తిలో తమ స్త్రీ పురుషుల వాటాలు సరిసమానంగా ఉంటాయి. పురుషునికి స్త్రీ కంటే ఒక వంతు ఎక్కువ లభించే విధానం ఇక్కడ వర్తించదు. హ్రజత్ ఉమర్ (రజి) తన పరిపాలనా కాలంలో ఇలాగే తీర్పు చేశారు. ఈ సందర్భంగా ఇమామ్ జుహ్రీ (రహ్మ.లై) వ్యాఖ్య గమనించదగినది. “హ్రజత్ ఉమర్ (రజి) ఈ విధంగా నిర్ణయం గైకొన్నారంటే నిశ్చయంగా ఆ మేరకు ఆయన వద్ద దైవప్రవక్త (స) వారి హదీసు ఉండి ఉంటుంది” (ఇబ్నె కసీర్).

22. వారసత్వ ఆదేశాలను వివరించిన ప్రతిసారీ, ఆఖరిలో “మరణశాసనాన్ని (విల్లును) అమలు పరచిన తరువాత, అప్పులు తీర్చిన తరువాత ఆస్తి పంచుకోవాలి” అని నొక్కి చెప్పటం, ఒకటికి మూడుసార్లు గుర్తుచేయటం గమనించదగ్గ విషయం. దీన్నిబట్టి ఈ రెండు విషయాలను అమలుపరచటం ఎంత అవసరమో విదితమవుతోంది. అన్నింటికంటే ముందు మృతుని అప్పులను తీర్చటం జరుగుతుంది. ఆ తర్వాత అతని వసియ్యతు (వీలునామా)ను అమలుపరచటం జరుగుతుంది. దీనిపై కూడా ఏకాభిప్రాయం ఉంది. అయితే ఖుర్‌ఆన్‌లో వసీయతు (వీలునామా లేక మరణశాసనం) ప్రస్తావన ముందుగా చేయబడటం ఆలోచించదగినది. ప్రాముఖ్యం రీత్యా అప్పుల ప్రస్తావన ముందుగా రావలసింది. కాని దేవుడు ‘వసీయతు’ను తొలుత ప్రస్తావించి, అప్పుల్ని తీర్చే బాధ్యతను తరువాత నొక్కి చెప్పాడు. ఎందుకంటే మృతుని అంత్యక్రియలు అయిపోగానే అప్పులవాళ్లు ఎలాగూ వచ్చి కూర్చుంటారు. వారసుల

مِّنَ اللّٰهِ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيۡمٌ حَلِيۡمٌ ؕ ﴿۱۲﴾

ఇది ఇతరులకు నష్టకరంగా పరిణమించ కూడదు.[23] ఇది అల్లాహ్ తరఫున జరిగిన నిర్ధారణ. అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసిన వాడు, సహనశీలుడు.

تِلۡكَ حُدُوۡدُ اللّٰهِ ؕ وَمَنۡ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوۡلَهٗ يُدۡخِلۡهُ جَنّٰتٍ تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَا ؕ وَذٰ لِكَ الۡفَوۡزُ الۡعَظِيۡمُ ﴿۱۳﴾

13 ఇవి అల్లాహ్ నిర్ధారించిన హద్దులు. అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త (సఅసం)కు విధేయత చూపేవారికి అల్లాహ్, క్రింద కాలువలు ప్రవహించే (స్వర్గ) వనాలలో ప్రవేశం కల్పిస్తాడు. వాటిలో వారు కలకాలం ఉంటారు. గొప్ప విజయం అంటే ఇదే.

وَمَنۡ يَّعۡصِ اللّٰهَ وَرَسُوۡلَهٗ وَيَتَعَدَّ حُدُوۡدَهٗ يُدۡخِلۡهُ نَارًا خَالِدًا فِيۡهَا ۖ وَلَهٗ عَذَابٌ مُّهِيۡنٌ ﴿۱۴﴾

14 ఎవడు అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త (సఅసం) యెడల అవిధేయుడై, ఆయన నిర్ధారించిన హద్దులను మీరి పోతాడో వాడ్ని ఆయన నరకాగ్నిలో పడ వేస్తాడు. వాడందులో ఎల్లకాలం పడి ఉంటాడు. అవమానకరమైన శిక్ష అలాంటి వారికోసమే ఉంది.

వద్దనుంచి అణాపైసలతో వారు దులుపుకుని పోతారు. కాని సాధారణంగా మృతుని వారసులు 'మరణ శాసనం' పట్ల అశ్రద్ధ వహించటం, మరుపుకు లోనవటం జరుగుతూ ఉంటుంది. అందుకే అల్లాహ్ మాటిమాటికీ వీలునామాను ప్రస్తావనకు తీసుకువచ్చి, వారసులు దాన్ని విస్మరించకుండా ఉండాలని తాకీదు చేస్తున్నాడు (రూహుల్ మఆనీ).

గమనిక : భార్యకు మహర్ హక్కు చెల్లించి ఉండకపోతే అది కూడా 'దైన్' (అప్పు) క్రిందికే వస్తుంది. దాన్ని ఆస్తి పంపిణీకి ముందు చెల్లించటం అవశ్యం. ఈ మహర్ సొమ్ము తీసుకోవటంతోపాటు భార్యగా కూడా ఆమె ఆస్తిలో హక్కుదారు అవుతుంది.

23. వీలునామా ద్వారా ఎవరికయినా ఆస్తి హక్కు దక్కకుండా చేయటం లేదా ఒకరికివ్వ వలసిన దానికన్నా ఎక్కువ ఇప్పించటం, లేక తగ్గించటం లేదా వారసులకు నష్టం చేకూర్చే ఉద్దేశ్యంతో 'నేను ఫలానా ఫలానా వారికి ఇంత బాకీపడి ఉన్నాన'ని ఊరకే చెప్పటం – ఇవన్నీ వారసులకు నష్టం కలిగించే చేష్టలు. అంటే వసీయతు (వీలునామా)

15 మీ స్త్రీలలో ఎవరయినా అక్రమ సంబంధం పెట్టుకుంటే వారికి వ్యతిరేకంగా మీలోని నలుగురు వ్యక్తులను సాక్షులుగా తీసుకురండి. వారు గనక సాక్ష్యం ఇస్తే ఆ స్త్రీలను మరణకాలం వచ్చే వరకుగానీ,[24] లేదా అల్లాహ్ వారికోసం ఏదైనా మార్గాంతరం సూచించేవరకు గానీ[25] – గృహాల్లో నిర్బంధించి ఉంచండి.

وَالّٰتِىۡ يَاۡتِيۡنَ الۡفَاحِشَةَ مِنۡ نِّسَآٮِٕكُمۡ فَاسۡتَشۡهِدُوۡا عَلَيۡهِنَّ اَرۡبَعَةً مِّنۡكُمۡ‌ۚ فَاِنۡ شَهِدُوۡا فَاَمۡسِكُوۡهُنَّ فِى الۡبُيُوۡتِ حَتّٰى يَتَوَفّٰٮهُنَّ الۡمَوۡتُ اَوۡ يَجۡعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ سَبِيۡلًا ﴿۱۵﴾

ద్వారా, అప్పు ద్వారా – రెండు విధాలుగానూ వారసులకు నష్టం కలిగించటానికి ప్రయత్నం జరగవచ్చు. ఇటువంటి చేష్టలు మహాపరాధాలుగా భావించబడతాయి. అంతేకాదు, ఈ రకమయిన మరణ శాసనం (వసియ్యతు) కూడా మిథ్యగా, అధర్మంగా ఖరారు చేయబడుతుంది.

24. ఇస్లాం ప్రారంభంలో వ్యభిచారానికి పాల్పడే స్త్రీలకు విధించబడిన శిక్ష ఇది. అప్పటికింకా వ్యభిచార నేరానికి శిక్ష నిర్ధారించబడలేదు. కాబట్టి ఈ శిక్ష తాత్కాలికంగా అమలుపరచబడింది. ఈ ఆయతులో ఇంకో విషయం కూడా గమనార్హం. అరబీ భాషలో మూడు నుంచి పది వరకు వస్తువుల సంఖ్య గురించి చెప్పటానికి నియమం ఏమిటంటే, వస్తువులు పుంలింగమైతే వాటిని సూచించే సంఖ్య స్త్రీలింగపదమై ఉండాలి. ఒకవేళ వస్తువులు స్త్రీలింగమైతే వాటిని సూచించే సంఖ్య పుంలింగం వాడబడాలి. ఇక్కడ ఆయతులో **"అర్‌బఅహ్"** అని వచ్చింది. అర్‌బఅహ్ అంటే నాలుగు లేక నలుగురు అని అర్థం. ఇది (అంటే అర్‌బఅహ్) స్త్రీలింగ పదం. కాబట్టి దీని తర్వాత ఎలాగయినా **పుంలింగ** పదమే రావాలి. ఆ పదం **'రిజాల్'** అవుతుంది. రిజాల్ అనగా పురుషులు అని అర్థం. అంటే నలుగురు పురుషులన్నమాట!

మొత్తానికి తెలిసేదేమిటంటే, ఎవరయినా వ్యభిచారానికి పాల్పడ్డారని ఆరోపించదలచినప్పుడు దానికి నలుగురు పురుషుల సాక్ష్యం తప్పనిసరి. అంటే ఇస్లాం ధర్మం వ్యభిచార నేరానికి ఎంత కఠినమైన శిక్ష విధించిందో, ఆ నేరాన్ని రుజువు చేయటం కోసం కూడా అంతే కఠినమైన షరతును విధించింది. అదీ ఒకటీ రెండూ కాదు, నాలుగు సాక్ష్యాలు కావాలి. కళ్ళారా చూసినట్లు నలుగురు సాక్షులు ముందుకు రానంతవరకూ షరీయతుపరంగా శిక్ష విధించటానికి ఆస్కారం ఉండదు.

25. ఇక్కడ మార్గాంతరం అంటే భావం తరువాతి కాలంలో అల్లాహ్ నిర్ధారించిన శిక్ష. అంటే వివాహితులైన పురుషులు, స్త్రీలు ఇలాంటి అక్రమ సంబంధాలకు ఒడిగడితే

16 మీలో ఏ ఇద్దరయినా ఈ పాడుపని[26] చేస్తే వారిద్దరినీ బాధించండి.[27] ఒకవేళ వారు పశ్చాత్తాపపడి, తమ ప్రవర్తనను సరిదిద్దుకుంటే వారిని ఉపేక్షించండి. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ పశ్చాత్తాపాన్ని స్వీకరించేవాడు, కరుణించేవాడు కూడా.

وَالَّذٰنِ يَاْتِيٰنِهَا مِنْكُمْ فَاٰذُوْهُمَا ۚ فَاِنْ تَابَا وَاَصْلَحَا
فَاَعْرِضُوْا عَنْهُمَا ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴿١٦﴾

17 అవివేకం వల్ల ఏదైనా చెడు కార్యానికి పాల్పడి, వెనువెంటనే తప్పు తెలుసుకుని పశ్చాత్తాపం చెందేవారి పశ్చాత్తాపాన్ని స్వీకరించే బాధ్యత మాత్రమే అల్లాహ్‌పై ఉంది. అటువంటి వారి పశ్చాత్తాపాన్ని అల్లాహ్ స్వీకరిస్తాడు. అల్లాహ్ మహాజ్ఞాని, గొప్ప వివేకవంతుడు.

اِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ السُّوْٓءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوْبُوْنَ مِنْ قَرِيْبٍ فَاُولٰٓئِكَ يَتُوْبُ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١٧﴾

రాళ్లు రువ్వే శిక్ష విధించబడుతుంది. పెళ్ళికాని వారు గనక వ్యభిచారం చేస్తే నూరు కొరడా దెబ్బలు కొట్టబడతాయి. దీని గురించి వివరాలు నూర్ సూరాలో మరియు ప్రామాణికమైన హదీసుల్లో ఉన్నాయి.

26. ఏమిటీ ఈ "పాడుపని" అన్నది ఇక్కడ సహజంగా జనించే ప్రశ్న. బహుశా యిది స్వలింగ సంపర్కం (హోమో సెక్సువాలిటీ) కావచ్చునని కొంతమంది విద్వాంసులు వ్యాఖ్యానించారు. మరి కొంతమంది దీన్ని అవివాహితులైన స్త్రీ పురుషుల శారీరక సంబంధం అన్న భావంలో తీసుకున్నారు. ఇంతకు ముందు వచ్చిన ఆయతును వీరు ముహ్‌సనాత్ (వివాహితుల)కు ప్రత్యేకమైనదిగా భావించారు. స్త్రీ పురుషులు – వారు వివాహితులైనాసరే, అవివాహితులు అయినా సరే – వారు పెట్టుకునే అక్రమ సంబంధమే ఈ 'పాడుపని' అని ఇంకొంతమంది వివరించారు. అయితే ఇబ్నె జరీర్ తబ్రీ మాత్రం అవివాహితులైన స్త్రీ పురుషుల అక్రమ సంబంధం అన్న దానికే ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు. మొదటి ఆయతులో తెలుపబడిన శిక్ష (గృహ నిర్బంధం చేసి ఉంచాలన్నది) దైవప్రవక్త (స) వారు సూచించిన 'శిలాశిక్ష' తరువాత రద్దు పరచబడిందనీ, అలాగే ఈ ఆయతులో తెలుపబడిన శిక్ష నూర్ సూరాలో స్పష్టపరచబడిన నూరు కొరడా దెబ్బల శిక్ష ఆధారంగా రద్దుపరచటం జరిగిందనీ ఆయన చెప్పారు (తఫ్సీరె తబ్రీ).

27. 'బాధించటం' అంటే అర్థం తీవ్రంగా మందలించటం, చీవాట్లు పెట్టడం లేదా చేత్తో కొట్టడం. అయితే ఇంతకు ముందు వివరించబడినట్లు, ఈ శిక్ష రద్దుపరచబడింది.

18 నిరంతరం పాపకార్యాలకు పాల్పడుతూ, తీరా మరణ ఘడియలు సమీపించాక "ఇప్పుడు నేను పశ్చాత్తాపపడుతున్నాను"[28] అని అనే వారి పశ్చాత్తాపం ఆమోదించబడదు. అలాగే అవిశ్వాస స్థితిలో ప్రాణం విడిచే వారి పశ్చాత్తాపం కూడా స్వీకరించబడదు. ఇలాంటి వారి కోసమే మేము వ్యధాభరితమైన శిక్షను సిద్ధం చేసి ఉంచాము.

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ ۚ حَتَّىٰ
إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ
وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ أُولَٰئِكَ
أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾

19 విశ్వసించిన ఓ ప్రజలారా! మీరు బలవంతంగా స్త్రీలకు వారసులై కూర్చోవటం[29] మీకు ధర్మసమ్మతం కానేరదు. మీరు వారికి ఇచ్చిన దానిలో (మహర్) నుంచి కొంత సొమ్ము కాజేసే ఉద్దేశ్యంతో[30] వారిని ఆపి ఉంచుకోకండి.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا ۖ وَلَا
تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ

28. గుండెల్లోని ప్రాణం గొంతుదాటి పోతున్నప్పుడు లెంపలేసుకుంటే లాభం ఏమీలేదని, అటువంటి పశ్చాత్తాపం దైవ సన్నిధిలో స్వీకారయోగ్యం కాదని దీనిద్వారా స్పష్టమవుతున్నది. హదీసు ద్వారా కూడా ఈ విషయం విపులీకరించబడింది. ఆలి ఇమ్రాన్ సూరా 90వ వచనంలో కూడా ఈ విషయమే సూటిగా చెప్పబడింది.

29. ఇస్లాంకు పూర్వం స్త్రీ జాతిపై జరుగుతూ ఉన్న మరో దౌర్జన్యం యిక్కడ పేర్కొనబడింది. ఎవరయినా ఒక వ్యక్తి మరణిస్తే వారసులు అతని ఆస్తిపై విరుచుకుపడినట్లే, వారు అతని భార్యను కూడా చుట్టుముట్టేవారు. ఆమె యిష్టాయిష్టాలతో ఏమాత్రం నిమిత్తం లేకుండా ఆమెను తమ దాంపత్యంలోకి తీసేసుకోవాలని ఉబలాటపడేవారు. లేదా అన్నకో, తమ్ముడికో, అన్న కుమారునికో ఆమెను కట్టబెట్టేవారు. ఆఖరికి సవతి తల్లిని మనువాడటానికి కూడా వెనుకాడేవారు కాదు. అదీ కుదరనప్పుడు ఆమె తన యిష్టంతో మరో వ్యక్తిని పెళ్ళిచేసుకునే స్వేచ్ఛ కూడా ఆమెకు ఉండేది కాదు. ఆమె జీవితం మోడువారిన బ్రతుకు అయిపోయేది. ఈ రకమయిన అన్యాయాన్ని ఇస్లాం అరికట్టింది.

30. ఆనాడు అతివలపై జరిగే మరో జులుం ఏమిటంటే భర్తకు గనక భార్య నచ్చకపోతే ఆమెకు విడాకులిచ్చి వదిలిపెట్టే బదులు, ఆమెను విపరీతంగా వేధించి, డోలాయమాన స్థితిలో పెట్టేవాడు. ఆమె ఈ వేధింపులను భరించలేక భర్త తనకు మహర్ రూపంలో,

بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِن كَرِهْتُمُوهُنَّ
فَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

ఒకవేళ వారు గనక బాహాటంగా ఏదైనా నీతిమాలిన పనికి పాల్పడితే అది వేరే విషయం.[31] వారితో ఉత్తమరీతిలో కాపురం చేయండి. ఒకవేళ వారు మీకు నచ్చకపోతే బహుశా ఏదో ఒక్క విషయం మూలంగా మీకు నచ్చకపోవచ్చు. కాని మీకు నచ్చని ఆ విషయంలోనే అల్లాహ్ అపారమైన శుభాన్ని పొందుపరచా డేమో![32] (మీకేం తెలుసు?)

కానుకల రూపంలో యిచ్చిన ఆస్తిపాస్తులన్నింటినీ ఏకపక్షంగా వదులుకుని, అతన్నుంచి 'సెలవు' తీసుకోవాలన్నది అతని దురుద్దేశం అయి ఉండేది. పైకి స్పష్టంగా కనిపించని ఈ 'అమానుషాన్ని' కూడా ఇస్లాం నిర్ద్వంద్వంగా ఖండించింది.

31. బాహాటంగా నీతిమాలిన పనికి పాల్పడటం అంటే ఎవరితోనయినా అక్రమ సంబంధం పెట్టుకోవటం లేదా దుర్భాషలాడటం లేదా ధిక్కారవైఖరికి పాల్పడటం అని అర్థం. ఇట్టి పరిస్థితిలో ఆమె తన భర్త తనకిచ్చిన మహర్ సొమ్మును, తన పేర రాసిన ఆస్తిపాస్తులను భర్తకు వాపసుచేసి 'ఖులా' ద్వారా అతన్నుంచి వేర్పడేలా భార్యపట్ల వ్యవహరించటానికి గాను భర్తకు అనుమతి ఇవ్వబడింది. భార్య స్వయంగా 'ఖులా' ద్వారా భర్తనుంచి విడిపోదలచినప్పుడు, ఆమెకు ఇచ్చిన మహర్ సొమ్మును తిరిగి తీసుకునే హక్కు భర్తకు ఉంటుంది (సూరె బఖర 229వ ఆయతు చూడవచ్చు).

32. భార్యతో కాపురం చేయవలసిన పద్ధతిని ఈ ఆయతు వివరించింది. ఈ విషయాన్ని దైవప్రవక్త (స) మరింత స్పష్టంగా విడమరచి చెప్పారు. ఈ ఆయతుకు భావార్థంగా ఒక హదీసు ఇలా ఉంది: "విశ్వాసి (అయిన భర్త) విశ్వాసురాలైన స్త్రీ (భార్య) పట్ల ఏహ్యాభావం కలిగి ఉండకూడదు. ఒకవేళ ఆమె అలవాట్లలోని ఏదేని ఒక విషయం తనకు యిష్టకరంగా లేకపోతే, ఇతర అలవాట్లు ఎన్నో మంచివి కూడా ఆమెలో ఉండవచ్చు" (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుర్రిజాయి). దీని భావం ఏమిటంటే చెడునడత, ద్రోహం, అవిధేయత లాంటి దుర్గుణాలేవీ లేకుండా ఇతరత్రా చిన్న చిన్న లోపాలు భార్యలో ఉంటే వాటి గురించి రాద్ధాంతం చేయాల్సిన అవసరం లేదు. లోపాలు లేనివారు లోకంలో ఎవరూ లేరు. ప్రతి చిన్న లోపాన్ని సాకుగా తీసుకుని చీటికీ మాటికీ చిందులేస్తూ విడాకుల ప్రస్తావన తీసుకువస్తూ ఉంటే కళకళలాడవలసిన కాపురాలు కాస్తా కుప్పకూలిపోతాయి. కాబట్టి చిన్నచిన్న లోపాల విషయంలో భర్త ఓర్పుతో, నేర్పుతో వ్యవహరించాలి. ఎందుకంటే ఏ భార్యను తాను పద్ధాక సాధిస్తున్నాడో ఆమె ద్వారానే అతనికి అల్లాహ్ ఎన్నో వరాలు ప్రసాదించవచ్చు. ఆమె

20 మీరు ఒక భార్య స్థానంలో మరో భార్యను చేసుకోదలిస్తే, వారిలో ఎవరి కయినా మీరు పెద్ద ధనరాశిని ఇచ్చివున్నా సరే, దానిలోనుంచి ఏ కొంచెం కూడా తిరిగి తీసుకోకండి.[33] ఏమిటీ, అది అన్యాయం, స్పష్టమైన పాపం అయినప్పటికీ మీరు దాన్ని తీసుకుంటారా?

وَإِنْ أَرَدتُّمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ
قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا ۚ أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا
وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾

21 మీరు పరస్పరం కలుసుకున్న తరువాత,[34] ఆ స్త్రీలు మీ నుండి గట్టి వాగ్దానం తీసుకున్న తరువాత[35] కూడా ఆ ధనాన్ని మీరెలా (తిరిగి) తీసుకోగలుగుతారు?

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم
مِّيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾

ద్వారా దేవుడు అతనికి ఉత్తమ సంతానం ప్రసాదించవచ్చు! ఆమె ద్వారా అతని ఇల్లూ వాకిలిలో సిరులు పొంగిపొరలవచ్చు!

కాని విచారకరమైన విషయం ఏమిటంటే ముస్లిం సోదరులు ఈ ఖుర్ఆన్ హదీసు ఉపదేశాలను పెడచెవినపెట్టి, అతి సాధారణ విషయాల ఆధారంగా తమ భార్యలకు విడాకులిచ్చేస్తూ ఉంటారు. ఈ విధంగా వారు ఇస్లాం తమకు యిచ్చిన విడాకుల అస్త్రాన్ని అత్యంత దారుణమైన రీతిలో ప్రయోగిస్తున్నారు. అనివార్యమైన పరిస్థితుల్లో వాడటానికి మాత్రమే ఆ హక్కు యివ్వటం జరిగింది కాని ఈ రకంగా కొంపల్ని కూల్చటానికి కాదు! ఆడవారికి అన్యాయం చేయడానికి, కన్నపిల్లల జీవితాలను సర్వనాశనం చేయడానికి ఈ హక్కు యివ్వబడలేదు. గత్యంతరంలేని పరిస్థితుల్లో భార్యాభర్తలు విడిపోవడానికి కల్పించబడిన ఈ వెసులుబాటును దుర్వినియోగపరచటం వల్ల ఇస్లాంకు చెడ్డ పేరు వస్తోంది. ఈ విధంగా ఇస్లాంకు చెందిన ఒక గొప్ప సుగుణాన్ని చెడుగా, దుర్మార్గంగా చిత్రీకరించటం జరుగుతోంది.

33. తమంతట తాముగా భార్యకు విడాకులిచ్చినప్పుడు మహర్ హక్కును తిరిగి తీసుకోరాదని చాలా గట్టిగా తాకీదు చేయబడింది. ఆయతులో **'ఖిన్‌తారున్'** అనే పదం వచ్చింది. ఖిన్‌తారున్ అంటే చాలా పెద్ద మొత్తంలో ధనం అని అర్థం. అనగా నికాహ్ సందర్భంగా మీరామెకు ఎంత పెద్దమొత్తంలో మహర్ సొమ్ము యిచ్చివున్నాసరే అందులో నుంచి ఏ కొంచెం కూడా డిమాండు చేయటంగానీ, లాక్కోవటం గానీ తగదు. ఒకవేళ మీరలా చేస్తే అది జులుం అవుతుంది. బహిరంగ పాపం అనిపించుకుంటుంది.

وَلَا تَنْكِحُوْا مَا نَكَحَ اٰبَآؤُكُمْ مِّنَ النِّسَآءِ اِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ؕ
اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً وَّمَقْتًا ؕ وَسَآءَ سَبِيْلًا ﴿۲۲﴾

22 మీ తండ్రులు వివాహమాడిన స్త్రీలను మీరు ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ పెళ్ళి చేసుకోకండి.[36] పూర్వం జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. అదొక సిగ్గుమాలిన పని, ద్వేషానికి మూలం, ఒక చెడు నడత.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهٰتُكُمْ وَبَنٰتُكُمْ وَاَخَوٰتُكُمْ وَعَمّٰتُكُمْ وَخٰلٰتُكُمْ
وَبَنٰتُ الْاَخِ وَبَنٰتُ الْاُخْتِ وَاُمَّهٰتُكُمُ الّٰتِیْۤ اَرْضَعْنَكُمْ وَاَخَوٰتُكُمْ
مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَاُمَّهٰتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَآئِبُكُمُ الّٰتِیْ فِیْ حُجُوْرِكُمْ

23 మీ కొరకు నిషేధించబడినవారు[37]– మీ తల్లులు, మీ కుమార్తెలు, మీ అక్కా చెల్లెళ్ళు, మీ మేనత్తలు, మీ తల్లి సోదరీమణులు (మీ పిన్నమ్మ పెద్దమ్మలు), మీ అన్నదమ్ముల కుమార్తెలు, అక్కాచెల్లెళ్ళ కూతుళ్ళు (మేనకోడళ్ళు), మీకు పాలిచ్చిన తల్లులు, పాల వరుస ద్వారా మీకు అక్కాచెల్లెళ్ళు అయినవారు, మీ భార్యల తల్లులు (అత్తలు), మీరు దాంపత్య సుఖాన్ని అనుభవించిన మీ భార్యల (ఆమె మాజీ భర్త ద్వారా పుట్టిన) మీ సంరక్షణలో

34. పరస్పరం కలుసుకోవటమంటే సమాగమం జరపటం, దాంపత్య సుఖం పొందటం అని అర్థం.

35. గట్టి వాగ్దానం తీసుకోవటమంటే నికాహ్ సందర్భంగా పురుషుని (వరుని) నుంచి తీసుకునే వాగ్దానం. ఇల్లాలిని సుఖపెడతాననీ, ఒకవేళ వదిలినా ఉత్తమరీతిలోనే వదలుతానని అతడు యిచ్చే 'మాట.'

36. అజ్ఞానకాలంలో సవతి కొడుకులు వితంతువు అయిపోయిన తమ తండ్రుల భార్యలను (సవతి తల్లులను) పెళ్ళిచేసుకునేవారు. నీతిబాహ్యమైన ఈ చేష్టకు పాల్పడరాదని యిక్కడ గట్టిగా చెప్పబడింది. తండ్రి ఒకసారి పెళ్ళిచేసుకుని, ఆమెను ఒక్కసారి కూడా కలుసుకోకుండా విడాకులిచ్చేసిన స్త్రీని కూడా సవతి కొడుకు వివాహమాడరాదు. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) ఉల్లేఖనం ద్వారా కూడా ఈ సంగతి రుజువవుతోంది. ముస్లిం విద్వాంసుల అభిప్రాయం కూడా ఇదే (తఫ్సీరె తబ్రీ).

37. వివాహం కొరకు నిషేధించబడిన స్త్రీల వివరాలు యిక్కడ పేర్కొనబడ్డాయి. వారిలో ఏడు రకాల నిషిద్ధ స్త్రీలు వంశపారంపర్యంగా వస్తారు. ఏడుగురు పాలవరుస ద్వారా వస్తారు. నలుగురు అత్తవారింటి తరఫున వస్తారు. అదీగాక దైవప్రవక్త (స) వారి

مِنۡ نِّسَآٮِٕكُمُ الّٰتِىۡ دَخَلۡتُمۡ بِهِنَّ فَاِنۡ لَّمۡ تَكُوۡنُوۡا دَخَلۡتُمۡ بِهِنَّ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ وَحَلَٓاٮِٕلُ اَبۡنَآٮِٕكُمُ الَّذِيۡنَ مِنۡ اَصۡلَابِكُمۡ
وَاَنۡ تَجۡمَعُوۡا بَيۡنَ الۡاُخۡتَيۡنِ اِلَّا مَا قَدۡ سَلَفَ‌ ؕ اِنَّ اللّٰهَ
كَانَ غَفُوۡرًا رَّحِيۡمًا ۙ ۲۳

నున్న కూతుళ్ళు – ఒకవేళ మీరు వారితో సమాగమం జరపకుండా ఉంటే (కేవలం పెళ్ళిమాత్రం చేసుకుని వారికి విడాకులు యిచ్చేసివున్న పక్షంలో వారి కూతుళ్లను వివాహమాడటం) మీ కొరకు పాపం కాదు. అలాగే మీ వెన్ను నుండి (స్ఖలించబడిన వీర్యంతో) పుట్టిన మీ కొడుకుల భార్యలు (కోడళ్ళు), మీ కోసం నిషేధించబడ్డారు. (ఏకకాలంలో) ఇద్దరు అక్కా చెల్లెళ్ళను కలిపి భార్యలుగా చేసుకోవటం కూడా మీ కొరకు నిషిద్ధమే. లోగడ జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ క్షమాశీలి, కృపాకరుడు కూడాను.

ప్రవచనం ప్రకారం భార్య యొక్క మేనత్తను, పినతల్లిని, ఆమె సోదరుల పుత్రికను, ఆమె అక్కాచెల్లెళ్ళ పుత్రికను కూడా – ఏకకాలంలో – నికాహ్ చేసుకోరాదు. వంశపారంపర్యం రీత్యా నిషేధించబడిన స్త్రీలలో తల్లులు, కుమార్తెలు, అక్కాచెల్లెళ్ళు, మేనత్తలు, పిన్నమ్మలు, సోదరుల పుత్రికలు, మేనకోడళ్ళు చేరి ఉన్నారు. అలాగే ఒకేతల్లి పాలు త్రాగటం వల్ల ఏర్పడిన పాలవరుస సంబంధాల మూలంగా సరిగ్గా ఈ ఏడు రకాల స్త్రీలు వివాహానికి నిషేధించబడతారు. ఇక అత్తవారి తరఫున నిషేధించబడిన స్త్రీలలో అత్తగారు, నికాహ్ చేసుకున్న (తరువాత శుభకార్యం జరిగిపోయిన) భార్యలకు ఆమె మునుపటి భర్తల ద్వారా పుట్టిన కుమార్తెలు, కోడళ్లు ఉన్నారు. ఇద్దరు సొంత అక్కాచెల్లెళ్ళను ఏకకాలంలో భార్యలుగా కలిగి ఉండటం కూడా హరామే (నిషిద్ధమే).

(I). **ముహర్రమాతె నసబియ్య** (వంశపరంగా హరామ్ గావించబడిన స్త్రీలు) :

1. తల్లులు (ఉమ్మహాత్): తల్లులలో తల్లుల మాతలు (అమ్మమ్మలు), వారి నాయనమ్మలు, తండ్రుల మాతలు (నాయనమ్మలు, మున్నాయనమ్మలు, వారి పూర్వీకులు) కూడా చేరి ఉన్నారు.

2. కుమార్తెలు (బనాత్) : వీరిలో కన్న కూతుళ్ళతో పాటు వారి పుత్రికలు (మనవరాళ్ళు, మనవరాళ్ళ కుమార్తెలు, ఆపైవారు కూడా వస్తారు). అక్రమ సంబంధం ద్వారా పుట్టిన ఆడపిల్ల షరీయత్‌పరంగా కూతురుగానే పరిగణించబడుతుందా? లేదా?

అన్న విషయమై అభిప్రాయభేదం ఉంది. ముగ్గురు ఇమాములు (అనగా అబూ హనీఫా, మాలిక్, అహ్మద్ బిన్ హంబల్ –రహ్మలై–లు) ఆమెను కూతురుగానే భావించి, ఆమెతో నికాహ్ చేసుకోవటాన్ని నిషిద్ధంగా ప్రకటించారు. ఇమామ్ షాఫయి మాత్రం ఆమెను ధర్మబద్ధమయిన కుమార్తెగా పరిగణించలేదు. ఎందుకంటే **'యూసీకుముల్లాహు ఫీ ఔలాదికుమ్'** (అల్లాహ్ మీ సంతానం విషయంలో మీకు ఆజ్ఞాపిస్తున్నాడు) అనే ఆయతు ఈమెకు వర్తించదు. కనుక అక్రమ సంబంధం మూలంగా పుట్టిన బిడ్డలు ఆస్తికి వారసులు కాలేరన్న విషయమై పండితుల మధ్య ఏకాభిప్రాయం ఉంది. అదేవిధంగా ఆమె ఈ ఆయతు భావపరిధిలోకి కూడా రాజాలదని ఇమామ్ షాఫయీ అభిప్రాయం. యదార్థం అల్లాహ్‌కే తెలుసు (ఇబ్నె కసీర్).

3. అక్కాచెల్లెళ్ళు (అఖవాత్) : వారు తోబుట్టువులైనా, సవతి అక్కాచెల్లెళ్ళయినా – వారంతా అక్కాచెల్లెళ్ళుగానే పరిగణించబడతారు. సవతి అక్కాచెల్లెళ్లు రెండు విధాలుగా ఉండవచ్చు.

★ **అఖ్‌యాఫీ అక్కాచెల్లెళ్లు :** తల్లి ఒక్కటే అయి ఉండి తండ్రులు మాత్రం వేర్వేరుగా ఉన్నవారు.

★ **అల్లాతీ అక్కా చెల్లెళ్లు :** తండ్రి ఒక్కడే అయి ఉండి తల్లులు మాత్రం వేర్వేరుగా ఉన్నవారు.

4. మేనత్తలు (అమ్మాత్) : ఈ కోవలో తండ్రి సోదరీమణులు, తాతల అక్కాచెల్లెళ్ళు కూడా చేరి ఉన్నారు.

5. పెద్దమ్మ, పిన్నమ్మలు (ఖాలాత్) **:** ఇందులో తల్లి అక్కాచెల్లెళ్ళు, అమ్మమ్మగారి సోదరీమణులు, నాయనమ్మగారి సోదరీమణులంతా చేరి ఉన్నారు.

6. సోదర కుమార్తెలు : మూడు రకాల అన్నదమ్ముల కుమార్తెలు ఈ పరిధిలోకి వస్తారు. స్వంత అన్నదమ్ములు, సవతి అన్నదమ్ములు, తల్లి తరఫున వచ్చి చేరిన అన్నదమ్ములు – ఈ మూడు రకాల సోదరుల కుమార్తెలు వివాహానికి నిషేధించ బడ్డారు.

7. మేనకోడళ్ళు : ఇందులో కూడా మూడు రకాల మేనకోడళ్ళు చేరి ఉన్నారు.

(II) **ముహర్రమాతె రజాయియ్య** (పాల వరుస మూలంగా నిషేధించబడిన స్త్రీలు) :

1. రెండేళ్ల లోపు వయస్సులో మీరు పాలు త్రాగిన స్త్రీ.

2. మీ కన్న తల్లి లేక మీకు చనుబాలు యిచ్చిన మరే స్త్రీ వద్దయినా పాలు త్రాగి ఉన్న స్త్రీ ఎవరయినా సరే ఆమె మీ పాలవరుస సోదరి అవుతుంది. ఆమె మీతో

కలసి ఆ పాలు త్రాగినా, మీకు ముందు త్రాగి ఉన్నా, మీ తరువాత త్రాగివున్నా సరే ఆమె మీ సోదరిగానే పరిగణించబడుతుంది. వంశపరంగా నిషిద్ధమయ్యే బంధుత్వాలన్నీ పాల వరుస ద్వారా కూడా హరామ్ (నిషిద్ధం) అవుతాయి. ఎందుకంటే పాలవరుస తల్లి యొక్క కన్నబిడ్డలు మరియు పాలవరుస బిడ్డలంతా కూడా ఆమె వద్ద పాలు త్రాగిన పిల్లవాడికి అన్నదమ్ములు, అక్కాచెల్లెళ్లు అవుతారు. అలాగే ఆమె భర్త అతనికి 'పాలవరుస తండ్రి' అవుతాడు. ఆ పురుషుని అక్కాచెల్లెళ్ళు అతనికి 'పాల వరుస మేనత్తలు' అవుతారు. ఇంకా పాలవరుస తల్లి యొక్క అక్కాచెల్లెళ్ళు ఈ పిల్లవాడికి 'పాలవరుస పిన్నమ్మ పెద్దమ్మలు' అవుతారు. ఆమె భర్త (అనగా పాలవరుస తండ్రి యొక్క) సోదరులు ఇతనికి 'పాలవరుస బాబాయి, పెదనాన్నలు' అవుతారన్న మాట. ఇక్కడ ఒక విషయం గమనార్హం. పాలతల్లి ఇంటివారితో ఈ సంబంధాలు ఆమెవద్ద పాలుత్రాగిన పిల్లవాడి వరకే పరిమితమై ఉంటాయి. ఆఖరికి ఆ అబ్బాయి యొక్క సొంత అన్నదమ్ములకు కూడా ఆ ఇంటితో ఎటువంటి నిషిద్ధ బంధుత్వం ఉండదని గమనించాలి.

(III) **ముహర్రమాత్ బిల్ ముసాహర** – భార్యల తల్లులు (అంటే – అత్తలు), భార్యల తల్లులతో పాటు వారి అమ్మమ్మలు, నాయనమ్మలు కూడా ఈ కోవలోకి వస్తారు. ఒకవేళ ఏ స్త్రీనయినా వివాహం చేసుకుని, సంభోగించకుండానే ఆమెకు విడాకులిచ్చినప్పటికీ ఆమె తల్లితో వివాహం నిషిద్ధమవుతుంది. ఒకవేళ ఏ స్త్రీనయినా వివాహం చేసుకుని, సంభోగించకుండానే విడాకులిచ్చిన పిదప ఆమె కూతురిని మాత్రం నికాహ్ చేసుకోవచ్చు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

మీ సంరక్షణలో పెరిగే మీ భార్యల కుమార్తె(రబీబా)లు : అంటే వివాహ బంధంలోకి వచ్చిన భార్యలకు అంతకుముందే వారి మాజీ భర్తల ద్వారా కూతుళ్ళు పుట్టి ఉంటే, అట్టి కూతుళ్ళు నికాహ్‌కు హరాం అవుతారు. ఒకవేళ ఆ భార్యలతో అతడు సంభోగం జరపకుండానే విడాకులు యిచ్చి ఉంటే, అప్పుడు ఆ అమ్మాయిలు అతని కోసం హరాం (నిషిద్ధం) అవరు.

ఇక్కడ అరబీలో **'ఫీ హుజూరికుమ్'** (మీ సంరక్షణలో పెరుగుతున్న) అని అనబడింది. ఇది నియమం కాదు. అంటే మీ భార్యల కుమార్తెలు మీ సంరక్షణలో గాకుండా, ఇతర చోట్ల ఉంటే వారిని వివాహం చేసుకోవచ్చని ఈ ఆయతు ఉద్దేశ్యం ఎంతమాత్రం కాదు. సాధారణంగా పిల్లలు తమ తల్లితోపాటు ఆమె భర్త సంరక్షణలోనే ఉంటారు కనుక అలా చెప్పబడింది. అంచేత భార్యకు మాజీ భర్త ద్వారా కలిగిన పుత్రిక తన సంరక్షణలో పెరిగినా మరెక్కడ పెరిగినా – భార్యతో సంభోగం జరిగిన పక్షంలో – ఆ అమ్మాయి తన కొరకు శాశ్వతంగా నిషిద్ధం అయిపోతుంది.

మీ వెన్ను నుండి పుట్టిన మీ కుమారుల భార్యలు : అరబీలో **'హలాయిలు'** అని ఉంది. ఇది **'హలీలా'** అనే పదానికి బహువచనం. అసలు ఇది 'హల్ల – యహిల్లు' నుంచి వచ్చింది. 'హల్ల – యహిల్లు' అంటే దిగటమని అర్థం. భర్త ఎక్కడ నివాసముంటే భార్య కూడా అక్కడే నివాసముంటుంది. భర్త ఎక్కడ దిగితే భార్య కూడా అక్కడే దిగుతుంది. కనుకనే భార్యను అరబీలో 'హలీలా' అన్నారు. మొత్తానికి **'హలాయిలు అబ్నాయికుమ్'** అంటే మీ కుమారుల భార్యలన్నమాట! కన్న కొడుకులతో పాటు, కొడుకుల సంతానం, కూతుళ్ళ సంతానం (మనవళ్ళ) యొక్క భార్యలు కూడా ఈ కోవలోకి వస్తారు. అదేవిధంగా పాల వరుస కుమారుల భార్యలు కూడా నిషిద్ధంగా పరిగణించబడతారు. మరి దత్తత తీసుకున్న పుత్రుల విషయంలో ఈ నిషేధాజ్ఞ వర్తించదు. దత్తపుత్రుల భార్యలు గనక వితంతువులవటమో, విడాకులు పొందటమో జరిగితే వారిని మీరు పునర్వివాహం చేసుకోవటం ధర్మసమ్మతమే. అందుకే ఆయతులో 'హలాయిలు అబ్నాయికుమ్' అని చెప్పిన తర్వాత **'మిన్ అస్లాబికుమ్'** (మీ వెన్ను నుంచి పుట్టిన) అన్న నియమం ఉంచబడింది.

ఏకకాలంలో అక్కా చెల్లెళ్ళిద్దరినీ కలిపి భార్యలుగా చేసుకోవటం : ఇది కూడా ధర్మసమ్మతం కాదు. ఆ అక్కాచెల్లెళ్ళు రక్త సంబంధీకులైనాసరే, పాల వరుస సంబంధం రీత్యా అక్కాచెల్లెళ్ళు అనబడినాసరే–వారిద్దరినీ ఏకకాలంలో భార్యలుగా పొందకూడదు. అయితే వారిరువురిలో ఒకరు చనిపోవటమో, లేక విడాకులు యివ్వటమో జరిగితే ఇద్దత్ (గడువు) పూర్తయిన తర్వాత ఆమె రెండో సోదరిని దాంపత్య జీవితంలోనికి తెచ్చుకోవటం ధర్మసమ్మతమే. అలాగే నలుగురు భార్యలున్న వ్యక్తి వారిలో ఒకామెకు విడాకులిచ్చి మరొకామెను అప్పటికప్పుడే పెండ్లాడలేడు. విడాకులివ్వబడిన స్త్రీకి గడువు (ఇద్దత్) పూర్తి కావాలి.

గమనిక : వ్యభిచారం మూలంగా బంధుత్వ నిషిద్ధత (హుర్మత్) ఏర్పడుతుందా లేదా? – ఈ విషయంలో పండితుల మధ్య భేదాభిప్రాయం ఉంది. అత్యధికమంది పండితులు ఏమన్నారంటే, ఒక వ్యక్తి ఏ స్త్రీతోనయినా అక్రమ సంబంధం పెట్టుకుంటే, దాని ఆధారంగా ఆ స్త్రీ అతనితో వివాహానికి నిషిద్ధం కాజాలదు. అదే విధంగా తన భార్య యొక్క తల్లి (అత్త)తో లేక (మరో భర్త ద్వారా కలిగిన) ఆమె కూతురుతో అక్రమ సంబంధం పెట్టుకున్న కారణంగా అతని భార్య అతని కొరకు హరామ్ కాజాలదు. (ఆధారాల కోసం ఫత్హుల్ ఖదీర్ వ్యాఖ్యానం చూడండి). అయితే హనఫీల ప్రకారం, మరికొంతమంది పండితుల ప్రకారం వ్యభిచారం వల్ల కూడా సంబంధిత స్త్రీలతో బంధుత్వ నిషిద్ధత (హుర్మత్) ఏర్పడుతుంది.

ఈ విషయంలో మొదటగా పేర్కొనబడిన మెజారిటీ ఉలమాల అభిప్రాయాన్ని కొన్ని హదీసులు కూడా సమర్థిస్తున్నాయి.

وَالْمُحْصَنٰتُ مِنَ النِّسَآءِ اِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ۚ كِتٰبَ
اللّٰهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَاُحِلَّ لَكُمْ مَّا وَرَآءَ ذٰلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُوْا بِاَمْوَالِكُمْ

24 భర్తగల స్త్రీలు కూడా మీ కొరకు నిషేధించబడ్డారు. అయితే మీ యాజమాన్యంలోనికి వచ్చిన బానిస స్త్రీలు[38] మాత్రం (నిషేధించబడలేదు). అల్లాహ్ ఈ ఆదేశాలను మీపై విధించాడు. ఈ స్త్రీలు మినహా మిగతా స్త్రీలను

38. మూలంలో **'ముహ్సనాత్'** అని ఉంది. ఇది 'ఇహ్సాన్' అనే పదం నుంచి వచ్చింది. దివ్య ఖుర్ఆన్ **'ఇహ్సాన్'** అనే పదాన్ని నాలుగు అర్థాలలో ఉపయోగించింది : 1. వివాహం 2. స్వేచ్ఛ 3. సౌశీల్యం 4. ఇస్లాం. ఈ రకంగా 'ముహ్సనాత్' అనే పదానికి నాలుగు అర్థాలు వస్తాయి. 1. వివాహిత స్త్రీలు 2. స్వతంత్ర స్త్రీలు 3. సౌశీల్యవతులైన స్త్రీలు 4. ముస్లిం స్త్రీలు. ఇక్కడ మాత్రం మొదటి అర్థమే వర్తిస్తుంది. దీని పూర్వరంగంలో ఏమనబడిందంటే కొన్ని యుద్ధాల తరువాత అవిశ్వాసుల స్త్రీలు కూడా – యుద్ధప్రాప్తిగా – ముస్లింల యాజమాన్యంలోకి ఖైదీలుగా వచ్చినప్పుడు వారితో సమాగమం జరపడానికి ముస్లింలు ఊగిసలాడారు. ఎందుకంటే వారు వివాహిత స్త్రీలు. ఈ విషయమై వారు దైవప్రవక్త (సఅసం) ముందు సందేహం వెలిబుచ్చగా ఈ ఆయతు అవతరించింది (ఇబ్నె కసీర్). దీనిద్వారా అవగతమయ్యేదేమిటంటే, యుద్ధసొత్తుగా లభించే అవిశ్వాసుల స్త్రీలు వివాహితులైనప్పటికీ వారు తమ యాజమాన్యంలోకి వచ్చినప్పుడు వారితో సమాగమం జరపటం ధర్మసమ్మతమే. అయితే వారికి కనీసం ఒక రుతుస్రావం జరిగిన మీదటే వారివద్దకు వెళ్ళాలి. ఒకవేళ వారు గర్భవతులై ఉంటే ప్రసవం అయ్యేవరకూ ఆగాలి.

బానిస స్త్రీల సమస్య : దివ్య ఖుర్ఆన్ అవతరణాకాలంలో సాధారణంగా సమాజమంతటా బానిసలు, బానిసరాళ్ళ వ్యవస్థ ఉండేది. అయితే ఖుర్ఆన్ ఒక్కసారిగా దీనిని నిషేధించలేదు. అంచెలవారీగా అరికట్టే ఉపాయాలను మన ముందుంచింది. బానిసలకు వీలయినన్ని సౌలభ్యాలను సమకూర్చి, వారికి జరిగే అన్యాయాన్ని నిరోధించాలన్నదే దీని ముఖ్యోద్దేశం. 1. ఆనాడు కొన్ని తెగల వారి (పురుషుల, స్త్రీల) క్రయవిక్రయాలు జరిగేవి. కొనబడిన స్త్రీ పురుషులే బానిసలుగా పిలువబడేవారు. యజమాని సర్వవిధాలా వారి ద్వారా లబ్ది పొందేవాడు. 2. యుద్ధానంతరం ఖైదీలుగా పట్టుబడిన అవిశ్వాసుల స్త్రీలు ముస్లింల సొత్తుగా పంచబడేవారు. ఆ స్త్రీలు బానిసరాళ్ళుగా వారి ఇంటికి వచ్చేవారు. ఆ కాలంలో యుద్ధఖైదీల కోసం అంతర్జాతీయ చట్టాలేమీ లేవు. ఖైదీలుగా పట్టుబడిన స్త్రీలను ఒక్కో పురుషుని యాజమాన్యంలో యివ్వటం ఆనాటి ఆ సమస్యకు సర్వోత్తమ పరిష్కారంగా ఉండేది. ఎందుకంటే ఆ స్త్రీలను సమాజంలో అలాగే వదిలేస్తే వారి బ్రతుకు బజారున పడుతుంది. సమాజంలో

مُحْصِنِيْنَ غَيْرَ مُسٰفِحِيْنَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهٖ مِنْهُنَّ فَاٰتُوْهُنَّ
اُجُوْرَهُنَّ فَرِيْضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيْمَا تَرٰضَيْتُمْ بِهٖ مِنْۢ بَعْدِ

మీరు మహర్ రూపంలో ధనం చెల్లించి వివాహమాడటం మీ కొరకు ధర్మసమ్మతం (హలాల్) చేయబడింది. అయితే చెడుల నుండి దూరంగా ఉండే ఉద్దేశ్యం తోనే ఈ పని చెయ్యాలి తప్ప కామక్రీడల కోసం కాదు.[39] అందుకే మీరు ఏ స్త్రీలతో సౌఖ్యాన్ని పొందారో వారికి నిర్ధారిత

సౌశీల్యం స్థానే చెడులు ప్రబలిపోయే ప్రమాదముంటుంది (మరిన్ని వివరాల కోసం మౌలానా సయీద్ అహ్మద్ అక్బరాబాదీ రచించిన "ఇస్లాంలో బానిసత్వం వాస్తవికత" (ఉర్దూ) గ్రంథాన్ని అధ్యయనం చేయగలరు). మొత్తమ్మీద భర్త గల స్త్రీలు – వారు ముస్లిములైనా, ముస్లిమేతరులైనా – పరాయి పురుషుల కొరకు నిషేధించబడ్డారు. అయితే విజయసొత్తుగా ముస్లింల యాజమాన్యంలోకి వచ్చిన స్త్రీలు మాత్రం వారికోసం నిషిద్ధం కారు. ఒక బహిష్టు అనంతరం వారు ఆ స్త్రీలతో శారీరక సంబంధం ఏర్పరచుకోవచ్చు.

39. అంటే ఖుర్ఆన్ హదీసులలో సూచించబడిన నిషిద్ధ స్త్రీలను తప్ప, మిగతా స్త్రీలను నికాహ్ చేసుకోవటం ధర్మమే. అయితే ఈ సందర్భంగా నాలుగు షరతులున్నాయి: 1. ఉభయుల తరఫునా సమ్మతి పొందాలి. 2. వరుడు వధువుకు మహర్ సొమ్ము చెల్లించటానికి ఒప్పుకోవాలి. 3. వారిద్దరినీ శాశ్వత ప్రాతిపదికపై వివాహబంధంలో ఇమడ్చటం ప్రధాన లక్ష్యం అయి ఉండాలి – (వ్యభిచారంలో మాదిరిగానో లేక 'షియాలు' చేసుకునే ముత్ఆ పెళ్ళిలో మాదిరిగానో) కేవలం కామతాపాన్ని చల్లార్చుకోవటం ఉద్దేశ్యం అయి ఉండరాదు. షియాల్లో కామవాంఛలు తీర్చుకోవటం కోసం కొన్ని గంటల కొరకు, కొన్ని రోజుల కొరకు అని పెళ్ళిచేసుకునే ఆచారం ఉంది. ఇది పచ్చి వ్యభిచారం. 4. ఈ నికాహ్ ప్రక్రియ చాటుమాటుగా కాకుండా బహిరంగంగా – నలుగురికీ తెలిసేలా – జరగాలి. సాక్షుల సమక్షంలో జరగాలి. ఈ నాలుగు షరతులు నెరవేర్చబడితే అది నికాహ్ ఒప్పందం అనబడుతుంది. ఈ ఆయతు షియాలు చేసుకునే ముత్ఆ వివాహాన్ని ఖండించటంతోపాటు నేడు మన నాట జరుగుతున్న **'హలాలా'** విధానాన్ని కూడా ఖండిస్తోంది. (హలాలా గురించి వివరాలు అల్ బఖర సూరా వివరణలో చదువుకోగలరు). ఎందుకంటే ముత్ఆ వివాహంలో మాదిరిగానే హలాలా విధానంలో కూడా స్త్రీని శాశ్వత ప్రాతిపదికపై వివాహ బంధంలోకి తెచ్చుకోవాలనే ఉద్దేశం ఉండదు. కేవలం ఒక రాత్రి గడిపే ఉద్దేశంతో ముందే నిశ్చయించుకుని ఈ పెళ్ళి చేస్తారు.

الفريضة ۚ إن الله كان عليما حكيما ﴿٢٤﴾

మహర్ సొమ్మును ఇచ్చివేయండి.[40] మహర్ సొమ్ము నిర్ధారించబడిన తరువాత మీరు పరస్పరం – ఇష్టపూర్వకంగా – ఆ విషయమై ఒక అవగాహనకు వస్తే అందులో దోషం ఏమీ లేదు.[41] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ సర్వం తెలిసినవాడు, వివేకవంతుడు.

ومن لم يستطع منكم طولا أن ينكح المحصنت المؤمنت
فمن ما ملكت أيمانكم من فتيتكم المؤمنت ۚ والله أعلم
بإيمانكم ۚ بعضكم من بعض ۚ فانكحوهن بإذن

25 మీలో ఎవరికయినా స్వతంత్రులగు ముస్లిం స్త్రీలను వివాహమాడే స్థోమత లేకపోతే, మీ యాజమాన్యంలో ఉన్న విశ్వాసులైన బానిస స్త్రీలను నికాహ్ చేసుకోవాలి. మీ విశ్వాస స్థితి గురించి అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు. మీరంతా పరస్పరం ఒక్కటే కదా! కాబట్టి వారి యజమానుల అనుమతితో వారిని వివాహ

40. ధర్మబద్ధంగా మీరు వివాహమాడిన స్త్రీల ద్వారా 'సుఖం' పొందినప్పుడు వారికిస్తామని మాటిచ్చిన మహర్ హక్కును వారికి ఇవ్వండి.

41. వివాహ సందర్భంగా ఒకసారి మహర్ సొమ్ము నిర్ధారించబడినప్పటికీ దంపతుల మధ్య సదవగాహన ఉన్నప్పుడు వారుభయులూ పరస్పరం చర్చించుకుని దానిపై పునరాలోచన చేసుకోవచ్చు. భార్యగనక తలిస్తే ఆ సొమ్మును కొంత తగ్గించటమో, పూర్తిగా వదులుకోవటమో చేయవచ్చు. అలాగే భర్త తను నిర్ధారించిన మహర్‌కన్నా ఎక్కువ ఇవ్వదలచినా ఇవ్వవచ్చు. ఇందులో ఎలాంటి దోషం లేదు.

గమనార్హం : 'సుఖం పొందటం' (ఇస్తిమ్‌తా) అనే పదాన్ని షియా వర్గం వారు వక్రీకరించి దీనిద్వారా 'ముత్‌ఆ పెళ్ళి'ని రుజువు చేయటానికి విఫల ప్రయత్నాలు చేస్తుంటారు. నిజానికి ఇక్కడ 'సుఖం పొందటం' అంటే వివాహానంతరం పురుషుడు స్త్రీతో జరిపే సంభోగం. ఆమె నుంచి పొందే సుఖం అని అర్థం. ఈ ఆయతు 'ముత్‌ఆ పెళ్ళి'ని ధర్మసమ్మతం చేసిందని చెప్పటానికి వీల్లేదు. ఎందుకంటే ఈ ఆచారం ఇస్లాంకు పూర్వం నుంచే నడుస్తూ వచ్చింది. దానిమూలంగా ఇస్లాం తొల్దొలి రోజుల్లో కూడా అది అమల్లో ఉండింది. కాని ఆ తర్వాత దైవప్రవక్త (స), ఇక ప్రళయం వరకూ ఈ తాత్కాలిక వివాహ పద్ధతి నిషేధించబడిందని అత్యంత స్పష్టమైన మాటల్లో చెప్పేశారు.

أَهْلِهِنَّ وَاٰتُوْهُنَّ اُجُوْرَهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ مُحْصَنٰتٍ غَيْرَ مُسٰفِحٰتٍ
وَّلَا مُتَّخِذٰتِ اَخْدَانٍ ۚ فَاِذَاۤ اُحْصِنَّ فَاِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ
فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنٰتِ مِنَ الْعَذَابِ ؕ ذٰلِكَ
لِمَنْ خَشِىَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ ؕ وَاَنْ تَصْبِرُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ ؕ
وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٥﴾

మాడండి.[42] నియమానుసారం వారి మహర్‌ను వారికి ఇవ్వండి. అయితే వారు సౌశీల్యవతులై ఉండాలి. బాహాటంగా అశ్లీల కార్యాలకు పాల్పడనివారై ఉండాలి. చాటుమాటు ప్రేమ కలాపాలు సాగించే వారు కాకుండా ఉండాలి. మరి ఆ బానిస స్త్రీలు వివాహబంధంలో కట్టుబడిన తరువాత కూడా సిగ్గుమాలిన పనికి గనక ఒడిగడితే స్వతంత్రులగు స్త్రీలకు విధించే శిక్షలో సగం శిక్ష వీరికి విధించబడు తుంది.[43] తమ వల్ల పాపకార్యం జరిగి పోతుందేమో, ఓర్చుకోలేమేమో అన్న భయం ఉన్నవారికి ఇలా బానిస స్త్రీలను వివాహమాడే వెసులుబాటు ఇవ్వబడింది. ఒకవేళ మీరు ఆత్మ నిగ్రహాన్ని అలవరచు కుంటే అది మీకే శ్రేయస్కరం. అల్లాహ్ అమితంగా క్షమించేవాడు, అపారంగా కనికరించే వాడూను.[44]

42. దీన్నిబట్టి బోధపడేదేమంటే బానిస స్త్రీల యజమానియే వారి సంరక్షకుడు కూడా. అతని అనుమతి పొందకుండా ఏ బానిస స్త్రీని కూడా ఎవరూ వివాహమాడజాలరు. అలాగే బానిస పురుషుడు కూడా తన యజమాని అనుమతి పొందకుండా ఎవరినీ నికాహ్ చేసుకోలేడు.

43. అంటే బానిస స్త్రీ గనక అక్రమ సంబంధం పెట్టుకుందని నిరూపితమయితే శిక్షగా ఆమెకు నూరు కొరడా దెబ్బల బదులు అందులో సగం, యాభై కొరడా దెబ్బలే కొట్టబడతాయి. అంటే వీరికి శిలాశిక్ష లేదన్నమాట! ఎందుకంటే శిలాశిక్ష సగం విధించటం సాధ్యపడదు. అవివాహిత బానిస స్త్రీకు మందలింపు శిక్ష విధించబడు తుంది. మరిన్ని వివరాల కోసం తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్‌ని చూడండి.

44. అంటే, తమ యౌవన శక్తిని, కామవాంఛను అదుపులో ఉంచుకోలేమనుకున్న (పేద) వారికి ఈ విధంగా బానిస స్త్రీలను మనువాడే రాయితీ కల్పించబడింది. ఎందుకంటే వారికి ఈ సౌలభ్యం కూడా లేకపోతే వారు పెడదారి తీసే ప్రమాదం ఉంది. అలాంటి ప్రమాదం ఏదీ లేదన్న దృఢ నమ్మకం తమకు ఉంటే, తమ మనోవాంఛలపై తమకు

26 అల్లాహ్ మీకు (ధర్మాధర్మాలను) విడమరచి చెప్పాలనీ, మీ పూర్వీకుల్లోని (సజ్జనుల) మార్గంపై మిమ్మల్ని నడిపించాలనీ, మీ పశ్చాత్తాపాన్ని ఆమోదించాలని అభిలషిస్తున్నాడు. అల్లాహ్ సర్వం తెలిసినవాడు, వివేక సంపన్నుడు.

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

27 అల్లాహ్ మీ పశ్చాత్తాపాన్ని అంగీకరించాలని కోరుతున్నాడు. కాని, తమ మనోవాంఛలను అనుసరిస్తున్నవారు మాత్రం మీరు (దైవమార్గం నుంచి) పెడదారి తీసి చాలా దూరం వెళ్ళిపోవాలని[45] కోరుకుంటున్నారు.

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾

28 మీపైన ఉన్న బరువును తగ్గించాలన్నది అల్లాహ్ అభిలాష. ఎందుకంటే మానవుడు బలహీనుడుగా పుట్టించబడ్డాడు.[46]

يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُخَفِّفَ عَنكُمْ ۚ وَخُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾

29 ఓ విశ్వసించిన వారలారా! ఒండొకరి సొమ్మును అధర్మంగా తినకండి.[47] అయితే పరస్పర అంగీకారంతో జరిగే క్రయ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ

పూర్తిగా అదుపు ఉంటుందని అనుకుంటే స్వతంత్ర స్త్రీతో వివాహ సంబంధం నిశ్చయమయ్యే దాకా ఓపిక పట్టడమే మంచిది.

45. **'అన్ తమీలూ' :** అంటే రుజుమార్గాన్ని వీడి మిథ్యా భావాల వైపు మొగ్గిపోవాలనీ, మార్గభ్రష్టులై పోవాలని కాంక్షిస్తున్నారని భావం.

46. ఈ బలహీనత మూలంగా మనిషి పాపాలకు ఒడిగట్టే ప్రమాదం ఎక్కువగా పొంచి ఉంటుంది. అందుకే అల్లాహ్ అతని కొరకు వీలైనన్ని సౌలభ్యాలను సమకూర్చాడు. స్థోమత లేని వారికి బానిస స్త్రీలను వివాహమాడే రాయితీ కల్పించబడటం కూడా వాటిలో ఒక సౌలభ్యమే. మరికొంతమంది ఈ 'బలహీనత'ను స్త్రీల విషయంలో బలహీనతగా భావించారు. పురుషుల్లోని ఈ బలహీనత కారణంగానే ఆడవారు వారిని ఇట్టే వల్లో వేసుకుంటూ ఉంటారు.

47. అధర్మంగా తినటమంటే దగా, మోసం, వంచన, నమ్మక ద్రోహం, కల్తీవంటి దుశ్చేష్ట

إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً عَن تَرَاضٍ مِّنكُمْ ۚ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾

విక్రయాల ద్వారా లభించే దానిని[48] (తిన వచ్చు). మిమ్మల్ని మీరు చంపుకోకండి.[49] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ మీపై అమితమైన దయగలవాడు.

وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ عُدْوَٰنًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

30 తలబిరుసుతనంతో, దౌర్జన్యంతో దీనికి (ఈ అవిధేయతకు) పాల్పడేవాడ్ని[50] మేము నరకాగ్నిలో పడవేస్తాము. ఇలా చేయటం అల్లాహ్‌కు చాలా తేలిక.

లకు పాల్పడటం. ఇవిగాక షరీయతు వారించిన ఏ అక్రమ పద్ధతిని వర్తకంలో అవలంబించినా అది అధర్మం క్రిందికే వస్తుంది. ఉదాహరణకు : జూదం, వడ్డీ తీసుకోవటం, కొలతల్లో తూనికల్లో తగ్గించి ఇవ్వటం ఇత్యాదివి. అలాగే నిషేధించబడిన వస్తువుల క్రయవిక్రయాలు జరపటం కూడా అధర్మం క్రిందికే వస్తుంది. ఉదాహరణకు : షరీఅత్ అనుమతించే అవసరం ఏదీ లేకుండా ఫోటోగ్రఫి, రేడియో, టీ.వీ, వి.సి.ఆర్., వీడియో ఫిల్ములు, అశ్లీలాన్ని ప్రేరేపించే కేసెట్లు మొదలగునవి – వీటిని నిర్మించటం, అమ్మటం, మరమ్మత్తు చేయటం అన్నీ అధర్మం.

48. ఈ లావాదేవీలు, క్రయవిక్రయాలు కూడా ధర్మ సమ్మతమైన వస్తువులతో జరగాలన్నది షరతు. ఇరువర్గాల మధ్య అంగీకారంతో జరిగినప్పటికీ ఆ లావాదేవీలు అధర్మ వస్తువులకు సంబంధించినవైతే – ఆ మొత్తం వర్తకమే అధర్మం అయిపోతుంది. అదీగాక 'పరస్పర అంగీకారం' అన్న విషయంలో ఇరుపక్షాల వారికీ ఆ సమావేశం పూర్తి కానంతవరకూ ఒప్పందాన్ని రద్దుపరచే అధికారం కూడా ఉంటుంది. దీన్నే 'ఖియారె మజ్లిస్' అని అంటారు. అంటే ఇద్దరు కలసి లావాదేవీలపై ఏదన్నా ఒప్పందం చేసుకున్నప్పుడు ఆ యిద్దరూ అక్కడి నుంచి విడిపోయిన మీదటే సరుకు అమ్మకం కొనుగోలు అమలులోకి వస్తుంది. హదీసులో కూడా ఈ విషయం స్పష్టపరచబడింది: "వాణిజ్య ఒప్పందం చేసుకునే ఇద్దరు వ్యక్తులకు అక్కడి నుంచి నిష్క్రమించే వరకూ (దానికి సంబంధించిన) పూర్తి అధికారం ఉంటుంది" (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ బుయూ).

49. ఆత్మహత్య కూడా యిందులోకి వస్తుంది. ఎందుకంటే అది కూడా మహాపరాధమే. ఘోరమయిన పాపాలకు, అపచారాలకు ఒడిగట్టడం కూడా తమను తాము చంపుకోవటంతో సమానమే. సాటి ముస్లింను అకారణంగా హతమార్చటం కూడా తమను తాము చంపుకోవటం వంటిదే. ఎందుకంటే ముస్లింలంతా ఒకే దేహం వంటివారు.

50. అంటే తెలిసి కూడా నిషిద్ధ పనులకు పాల్పడటం. దైవభీతి ఉన్నవాడెవడూ ఇలా

31 మీకు వారించబడే మహాపరాధాలకు[51] గనక మీరు దూరంగా ఉన్నట్లయితే, మీ చిన్న చిన్న పాపాలను మేము మీ (లెక్క) నుండి తీసేస్తాము. ఇంకా మిమ్మల్ని గౌరవప్రద స్థానాల్లో ప్రవేశింపజేస్తాము.

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُّدْخَلًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾

చేయడు. అహంకారంతో విర్రవీగేవాడు తనకేదీ ఎదురులేదని తలపోసే పరమ దుర్మార్గుడు మాత్రమే ఇలాంటి వాటికి పాల్పడతాడు.

51. (కబాయిర్) మహాపరాధాల నిర్వచనంపై భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. శిక్షలు నిర్ధారించబడి ఉన్న పాపాలే మహాపరాధాలని కొందరన్నారు. ఖుర్ఆన్ హదీసులు తీవ్రంగా హెచ్చరించి, ధూత్కరించిన చెడు కార్యాలే మహాపరాధాలని మరికొందరు నిర్వచించారు. అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త (స) నిషిద్ధమని చెప్పి ఏ ఏ పనుల నుంచి మానవాళిని వారించారో వాటికి పాల్పడినట్లయితే అది మహాపాపం క్రిందికి వస్తుందని ఇంకా కొందరు వ్యాఖ్యానించారు. వాస్తవమేమిటంటే మనిషి చేసే పాపంలో, పై వాటిలో ఏ ఒక్క అంశం ఉన్నా అది మహాపరాధంగానే పరిగణించబడుతుంది. హదీసులలో పలు మహా పాపాలు ప్రస్తావనకు వచ్చాయి. వాటిని కొంతమంది విద్వాంసులు గ్రంథరూపంలో సంకలనం కూడా చేశారు. ఉదాహరణకు ఇమామ్ జహబీగారి 'అల్ కబాయిర్' గ్రంథం, హైతమిగారి 'అజ్జవాజిరు అన్ ఇఖ్తిరాఫిల్ కబాయిర్' గ్రంథం మొదలగునవి. ఇక్కడొక సూత్రప్రాయమైన విషయం చెప్పబడింది. అదేమంటే షిర్క్, తల్లిదండ్రుల అవిధేయత, అబద్ధం వంటి పెద్ద పెద్ద పాపాల నుండి దూరంగా ఉండే ముస్లిం యొక్క చిన్న చిన్న పొరబాట్లను మేము మన్నిస్తాము అని అల్లాహ్ అంటున్నాడు. అన్ నజ్మ్ సూరాలో కూడా ఈ విషయం వివరించబడింది. అయితే చిన్న చిన్న తప్పుల మన్నింపు కోసం, మహాపరాధాలతో పాటు, నీతిమాలిన పనులకు దూరంగా ఉండటం కూడా అవసరమని అక్కడ చెప్పబడింది. ఇక్కడ గమనార్హమైన మరో విషయం ఏమిటంటే చిన్న చిన్న తప్పులపై మనిషి సిగ్గుపడకుండా, పశ్చాత్తాపభావంతో కుమిలిపోకుండా నిశ్చింతగా ఉంటే క్రమంగా అవి పెద్ద పాపాలుగా పరిణమిస్తాయి. అలాగే పెద్ద పాపాలకు దూరంగా ఉండటంతో పాటు మనిషి ఇస్లాం విధులను నిర్వర్తించటం, సత్కార్యాలు చేయటం కూడా అవసరమే. మహాప్రవక్త (స) గారి ప్రియసహచరులు (రజి) ఇస్లామీయ షరీయతు యొక్క ఈ నైజాన్ని బాగా ఆకళింపు చేసుకున్నారు. అందుకే వారు అల్లాహ్ తమను క్షమిస్తానని వాగ్దానం చేసినప్పటికీ చేతులు ముడుచుకుని కూర్చోలేదు. పైగా దేవుని క్షమను, కరుణను సాకారం చేసుకోవటం కోసం అవసరమైన సామగ్రిని సమకూర్చుకోవటంలో

32 అల్లాహ్ మీలో కొందరికి మరికొంద రిపై దేని మూలంగా విశిష్ఠతను ప్రసాదిం చాడో దానికోసం ఆశపడకండి. పురుషులు సంపాదించిన దానినిబట్టి వారి భాగం వారికుంటుంది. అలాగే స్త్రీలు సంపాదించిన దానినిబట్టి వారి భాగం వారికుంటుంది. కాకపోతే మీరు అల్లాహ్ నుండి ఆయన అనుగ్రహాన్ని అర్థిస్తూ ఉండండి.[52] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ ప్రతిదీ తెలిసినవాడు.

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهٖ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ ۭ لِلرِّجَالِ نَصِيْبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوْا ۭ وَلِلنِّسَاۗءِ نَصِيْبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ ۭ وَسْـَٔـلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهٖ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ۝۳۲

నిమగ్నులయ్యారు. కాని మనమూ ఉన్నాం. మన కర్మల జోలెలో సదాచరణలైతే లేవుగాని, మన హృదయాలు మాత్రం ఆశలు, ఆకాంక్షలతో నిండి ఉన్నాయి!

52. దీని పూర్వరంగం ఇది : "పురుషులు ధర్మయుద్ధంలో పాల్గొంటారు. అమరగతి నొందుతారు. కాగా; స్త్రీలైన మేము ఈ ఘనకార్యానికి నోచుకోకుండా పోతున్నాము. వారసత్వంలో మాకు లభించే భాగం కూడా సగమే" అని హజ్రత్ ఉమ్మె సలమా (ర.అన్హా) దైవప్రవక్త (స)కు విన్నవించుకోగా ఈ దైవవచనం అవతరించింది (ముస్నదె అహ్మద్ : సంపుటి – 6, పేజీ–322). ఈ దైవాదేశంలోని ప్రధాన ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే పురుషులకు అల్లాహ్ ప్రసాదించిన శారీరక శక్తి సామర్థ్యాల వెనుక పరమార్థం ఉంది. పురుషుల కార్యక్షేత్రం స్త్రీల కార్యపరిధికన్నా భిన్నమయింది. పురుషులు దైవమార్గంలో యుద్ధం చేస్తారు. స్త్రీల స్వభావానికి సరిపడని ఎన్నో బయటి పనులను వారు చేస్తారు. ఇది ప్రకృతి ధర్మం. అల్లాహ్ వారికి ప్రసాదించిన అనుగ్రహం. కాబట్టి మహిళలు తమలో లేని ప్రత్యేకతలు పురుషుల్లో ఉండటం చూచి, వాటిని కాంక్షించటం, పురుషులు చేసే పనులు తామూ చేస్తామని కోరుకోవటం సబబుకాదు. అయితే దైవవిధేయతలో, సత్కార్యాలలో, దానధర్మాలలో వారు శక్తివంచన లేకుండా కృషిచేయాలి. ఈ రంగంలో వారు కృషిచేస్తే – పురుషుల మాదిరిగా – వారు సంపాదించుకున్నదానికి పూర్తి ప్రతిఫలం లభిస్తుంది. దీంతోపాటు దైవానుగ్రహం కోసం సదా ప్రార్థిస్తూ ఉండాలి. ఇక పురుషులకు – స్త్రీలకు కార్యపరిధి రీత్యా ఉన్నటువంటి వ్యత్యాసాలు సహజమైనవి. ఇది తిరుగులేని ప్రకృతి ధర్మం. ఆశలు పెంచుకున్నంత మాత్రాన అవి ప్రాప్తించేవి కావు. కాకపోతే దైవకటాక్షంతో వారు తమకు లభించే కష్టఫలాన్ని ఎంతగానో పెంచుకోవచ్చు.

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ ۚ وَالَّذِينَ
عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾

33 తల్లిదండ్రులు, సమీప బంధువులు వదలివెళ్ళిన ఆస్తికి మేము వారి వారసులను నిర్ధారించిపెట్టాము.[53] మీరు ఎవరితోనయినా ఏదయినా ఒప్పందం చేసుకుని ఉంటే, తదనుగుణంగా వారి భాగాన్ని వారికి ఇవ్వండి.[54] యదార్థానికి అల్లాహ్ అన్నింటిపై సాక్షిగా ఉన్నాడు.

53. అరబీలో **'మవాలీ'** అనే పదం ఉపయోగించబడింది. ఇది 'మౌలా'కు బహువచనం. మౌలా అనే పదానికి పలు అర్థాలున్నాయి. స్నేహితుడు, స్వేచ్ఛనొసగబడిన బానిస, తండ్రి సోదరుని కుమారుడు, పొరుగువాడు అనే అర్థాలు వస్తాయి. కాని యిక్కడ మాత్రం 'వారసులు' అనే భావంలో ఈ పదం ప్రయోగించబడింది. దీని అర్థం ఏమిటంటే ఏ పురుషుడైనా, మరే స్త్రీ అయినా తమ వెనుక ఆస్తిని విడిచి మరణిస్తే, ఆ ఆస్తికి తల్లిదండ్రులు, దగ్గరి బంధువులు వారసులవుతారు.

54. ఈ వాక్యం అమలులో ఉందా? లేక రద్దయిందా? అన్న విషయంలో ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. ఇబ్నె జరీర్ తబ్రీ తదితరులు ఇది రద్దు కాలేదని (అంటే ఇది 'ముహ్కమ్' ఆయతు అని) అభిప్రాయపడుతున్నారు. వారిలా అంటున్నారు : **'ఐమాన్'** అంటే ప్రమాణం చేయటం లేక ఒడంబడిక చేసుకోవటం అని అర్థం. ఇస్లాంకు పూర్వం ఇరువురు వ్యక్తుల లేక ఇరుతెగల మధ్య పరస్పర సహాయ సహకారాలకు సంబంధించి ఇలాంటి ఒప్పందాలు జరిగేవి. ఇస్లాం అనంతరం కూడా ఈ పద్ధతి కొనసాగింది. దానికి సంబంధించిన భాగమే యిక్కడ ప్రస్తావించ బడింది. 'నసీబహుమ్' (వారి భాగం) – అంటే ఆ ప్రమాణానికి లేక ఒప్పందానికి అనుగుణంగా ఇవ్వవలసిన సహాయసహకారాల వాటాయే.

అయితే ఇబ్నె కసీర్ సహా మరి కొంతమంది వ్యాఖ్యాతల దృష్టిలో ఈ ఆదేశం రద్దుపరచ బడింది. ఎందుకంటే వీరి దృష్టిలో ఇక్కడ ఒప్పందం (ఐమాన్) అంటే భావం హిజ్రత్ అనంతరం ముహాజిర్ల – అన్సార్ల మధ్య సౌభ్రాతృత్వం ప్రాతిపదికపై జరిగిన ఒప్పందం. దీని ప్రకారం ఒక అన్సార్ వ్యక్తి ఆస్తికి, అతని బంధువు కాకుండా, ముహాజిర్ వ్యక్తి వారసుడయ్యేవాడు. అయితే ఈ ఒప్పందం తాత్కాలికమైనది. అందువల్ల "దైవాదేశం ప్రకారం బంధువులు ఒండొకరి పాలిట ఎక్కువ హక్కుదారులు" (అన్ ఫాల్ – 75) అన్న ఆదేశాన్ని అవతరింపజేసి దీనిని రద్దుపరచాడు అల్లాహ్. అయితే ఇప్పుడు **'ఫ ఆతూహుమ్ నసీబహుమ్'** (వారికి వారి భాగం ఇవ్వండి) అనే మాటకు భావం ఏమిటంటే, మైత్రి, ప్రేమ, వాత్సల్యం, సహకార భావం ఆధారంగా ఎవరికయినా

34 పురుషులు స్త్రీలపై అధికారులు. ఎందుకంటే అల్లాహ్ ఒకరికి ఇంకొకరిపై విశిష్ఠతను వొసగాడు. అదీగాక పురుషులు తమ సంపదను (వారిపై) ఖర్చుపెట్టారు.[55] కనుక గుణవంతులైన స్త్రీలు విధేయులై ఉంటారు. తమ భర్తలు

اَلرِّجَالُ قَوّٰمُوْنَ عَلَى النِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَّبِمَآ اَنْفَقُوْا مِنْ اَمْوَالِهِمْ ؕ فَالصّٰلِحٰتُ قٰنِتٰتٌ حٰفِظٰتٌ

ఏదన్నా కొంతభాగం యివ్వదలిస్తే అది యిప్పటికీ ఇవ్వవచ్చు. అలాగే వసీయతు చేయటం లేక వీలునామా రాయటం కూడా ఇందులోకి వస్తుంది. కనుక ఇక నుంచి ఒప్పందం మూలంగా ఒకరు ఇంకొకరికి వారసులవటం (మవాలాతె అఖ్ద్)గానీ, ప్రమాణం మూలంగా ఒండొకరికి వారసులవటం (మవాలాతె హల్ఫ్)గానీ, సౌభ్రాతృత్వ ప్రాతిపదికగా వారసులవటం (మవాలాతె ఉఖువ్వత్)గానీ జరిగే ప్రసక్తే ఉండదు.

మరి కొంతమంది విద్వాంసులు ఈ వాక్యాన్ని క్రింది విధంగా వ్యాఖ్యానించారు : ఇద్దరు వ్యక్తుల్లో ఏ ఒక్కడైనా వారసులు లేనివాడై ఉంటాడు. వారిలో ఒక వ్యక్తి రెండో వ్యక్తితో "నేను నీకు 'మౌలా' అయిపోయాను. నేనేదైనా అపరాధానికి పాల్పడితే నువ్వు కూడా సాయం చేయాలి. నేను చంపబడితే నా 'రక్తపరిహారం' నువ్వు తీసుకో" అని అంటాడు. వారసులు లేని వ్యక్తి చనిపోయినప్పుడు రెండో వ్యక్తి అతని ఆస్తిని తీసేసుకుంటాడు. నిజంగా అతని వారసుడెవడూ లేనపుడే ఇది సాధ్యమవుతుంది. ఇంకా కొంతమంది పండితుల ప్రకారం ఇక్కడ ఒప్పందాన్ని చేసుకున్న వారంటే ఆలుమగలని అర్థం. ఎందుకంటే ఆయతులో **'వల్లజీన అఖదత్ ఐమానుకుమ్'** అనే వాక్యం, అంతకు ముందు వచ్చిన **'వల్ అఖ్రబూన'** అన్న పదంతో సంబంధం (అత్ఫ్) కలిగి ఉంది. దీని ప్రకారం ఆయతుకు భావం ఏమవుతుందంటే – తల్లిదండ్రులు, బంధువులు, మీ మధ్య పరస్పర ఒప్పందం ఏర్పడినవారు (ఆలుమగలు) – వీరు వదలివెళ్ళిన ఆస్తికి అల్లాహ్ హక్కుదారులను, వారసులను నిర్ణయించి పెట్టాడు. కనుక ఆ హక్కుదారులకు వారి హక్కులు ఇచ్చేయండి – ఈ అర్థం గనక తీసుకుంటే గత (11, 12వ) ఆయతుల్లోని ఆస్తి పంపకాల గురించి ఇక్కడ మళ్లీ క్లుప్తంగా ప్రస్తావించి ఆ హక్కులను తప్పకుండా చెల్లించాలని గట్టిగా తాకీదు చేసినట్లవుతుంది.

55. ఈ వాక్యంలో పురుషుల అధికారానికి, ఆధిక్యతకి రెండు కారణాలు తెలుపబడ్డాయి. ఒకటి: ప్రకృతిపరమైనది. శారీరక మానసిక శక్తి సామర్థ్యాలలో, పుట్టుకరీత్యానే పురుషుడు స్త్రీకంటే విలక్షణమైనవాడు. రెండు : సంపాదించి పోషించే బాధ్యతను షరీయతు పురుషునిపై మోపింది. స్త్రీ కోమలాంగి. ఆమెలోని కోమలత్వం, శారీరక

لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ ۗ وَالّٰتِيْ تَخَافُوْنَ نُشُوْزَهُنَّ فَعِظُوْهُنَّ
وَاهْجُرُوْهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوْهُنَّ ۚ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ
فَلَا تَبْغُوْا عَلَيْهِنَّ سَبِيْلًا ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيْرًا ﴿٣٤﴾

లేని సమయంలో అల్లాహ్ రక్షణలో ఉంటూ (తమ శీలాన్నీ, భర్త సంపదను) కాపాడుతారు. ఏ స్త్రీలు అవిధేయతకు పాల్పడతారని మీకు భయం ఉంటుందో వారికి నచ్చజెప్పండి. (అవసరమైతే) పడక దగ్గర వారిని వేరుగా ఉంచండి. వారిని కొట్టండి. ఆ తరువాత వారు గనక మీకు విధేయులైతే వారిని అనవస రంగా వేధించే ఉద్దేశ్యంతో సాకులు వెతక్కండి.[56] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ సర్వోన్న తుడు, గొప్పవాడు.

బలహీనత దృష్ట్యా, సహజసిద్ధంగా ఆమెలో పొందుపరచబడివున్న వ్రీడాభావం దృష్ట్యా ఇస్లాం ఆమె కార్యపరిధిని వేరుగా ఉంచింది. కుటుంబ పోషణా భారం నుంచి ఆమెను దూరంగా ఉంచింది. పురుషులపై స్త్రీ అధికారానికి విరుద్ధమైన ఈ ఖుర్‌ఆన్ ఆదేశానికి తాత్పర్యంగా ఉన్న సహీహ్ బుఖారీలోని హదీసును గమనించండి. దైవప్రవక్త (స) ఇంకా ప్రవచించారు : "తమ వ్యవహారాలను స్త్రీకి అప్పజెప్పే జాతి ఎన్నటికీ సాఫల్యం పొందజాలదు" (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ మగాజీ).

56. అవిధేయతకు ఒడిగట్టే స్త్రీలను దారికి తేవటానికి మొట్టమొదట వారికి నచ్చజెప్పాలి. తరువాత రెండవ మాత్రగా తాత్కాలికంగా వారి పడకలకు దూరంగా ఉండాలి. ఉత్తమురాలైన స్త్రీకి యిది సయితం ఓ పెద్ద నోటీసులాంటిదే. అప్పటికీ ఆమె ప్రవర్తనలో పరివర్తన రాకపోతే తేలిగ్గా కొట్టేందుకు అనుమతించబడింది. అయితే మూర్ఖుల్లా, కిరాతకుల్లా భార్యలను కొట్టరాదు. ఈ రకమయిన దౌర్జన్యం చేసే, వేధించే అనుమతిని దైవం మరియు దైవప్రవక్త ఎవరికీ యివ్వలేదు. ఒకవేళ వారిలో ఆశించిన మార్పు కనిపిస్తే మీ ధోరణిని కూడా మార్చుకోండి. లేనిపోని సాకులు వెతికి వారిని వేధించే, పీడించే ప్రయత్నం చేయకండి. చీటికీ మాటికీ విడాకుల ప్రస్తావన తీసుకురాకండి. విడాకుల అస్త్రం అనివార్య పరిస్థితిలో మాత్రమే ప్రయోగించబడు తుంది. కాని కొంతమంది పురుషులు ఈ హక్కును దుర్వినియోగపరుస్తూ, ప్రతిచిన్న విషయంపై ఆవేశపడి విడాకులిచ్చేస్తూ ఉంటారు. ఆ విధంగా వారు తమ దాంపత్య జీవితాన్ని చేజేతులా నాశనం చేసుకుంటూ ఉంటారు. తాము తమ జీవితాన్ని దుర్భరం చేసుకున్నదిగాక తమ పిల్లల బ్రతుకులను కూడా నరకప్రాయం చేస్తూ ఉంటారు. ఇది ముమ్మాటికీ గర్హనీయం.

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ
وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا ۚ إِن يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ۗ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴿٣٥﴾

35 ఒకవేళ ఆలుమగల మధ్య విముఖత విరోధంగా మారే భయం మీకుంటే భర్త తరఫు నుంచి ఒక మధ్యవర్తినీ, భార్య వైపునుంచి ఒక మధ్యవర్తినీ నియమించు కోండి.[57] వారిద్దరూ గనక సర్దుబాటుకు ప్రయత్నం చేయదలిస్తే అల్లాహ్ ఆ దంపతుల మధ్య రాజీ కుదుర్చుతాడు. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, సర్వం ఎరిగినవాడు.

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ
مُخْتَالًا فَخُورًا ﴿٣٦﴾

36 అల్లాహ్‌ను ఆరాధించండి. ఆయనకు సహవర్తులుగా ఎవరినీ కల్పించకండి. తల్లిదండ్రుల పట్ల ఉత్తమంగా వ్యవహరించండి. బంధువుల పట్ల, తండ్రిలేని బిడ్డల పట్ల, నిరుపేదల పట్ల, ఆత్మీయులైన పొరుగువారిపట్ల, బంధువులు కాని పొరుగువారి పట్ల,[58] ప్రక్కనున్న మిత్రుల పట్ల,[59] బాటసారుల పట్ల, మీ అధీనంలో ఉన్న బానిసల పట్ల[60] ఔదార్యంతో మెలగండి. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ అహంకారంతో విర్రవీగేవారిని, బడాయికొట్టే వారిని ఎంతమాత్రం ఇష్టపడడు.[61]

57. ఇంటి నాలుగు గోడల మధ్య అవలంబించవలసిన ఈ మూడు పద్ధతులూ సత్ఫలితాల నివ్వకపోతే నాల్గవ దశలో ఇరుపక్షాల మధ్యవర్తులను పిలుచుకోవాలి. ఆ మధ్యవర్తులు న్యాయశీలురు, విజ్ఞులై ఉండాలి. వారు ఈ చిక్కు సమస్యకు సమాధానం వెతకాలని చిత్తశుద్ధితో ప్రయత్నిస్తే దేవుడు తప్పక తోడ్పడతాడు. అప్పటికీ సమస్య పరిష్కారం కాకపోతే ఇక ఆ దంపతుల మధ్య 'వేర్పాటు' తప్ప గత్యంతరం లేదు. (వివరాల కోసం తఫ్సీరె తబ్రీ, ఫత్‌హుల్ ఖదీర్, తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్‌లను చూడండి).

58. **'అల్ జారిల్ జునుబ్'** (బంధువులు కాని పొరుగువారు) అనే పదం ఆత్మీయులైన పొరుగు వారు అన్న పదానికి వ్యతిరేకంగా ఉపయోగించబడింది. ఇరుగుపొరుగు వారిలో కూడా రెండు రకాల వారుంటారు. ఒకరు: బంధువులు. రెండవవారు: పొరుగునే ఉన్నప్పటికీ బంధువులు కానివారు. అయినాసరే వారు మన పొరుగు

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ
مَآ اٰتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ۗ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ
عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿٣٧﴾

37 వారు పిసినారులుగా ప్రవర్తించటమే గాక, ఇతరులకు కూడా పిసినారితనాన్ని నేర్పుతారు. అల్లాహ్ తన అనుగ్రహం నుండి తమకు ప్రసాదించిన దాన్ని దాచిపెడతారు. ఇటువంటి తిరస్కారుల కొరకు మేము అవమానకరమైన శిక్షను సిద్ధం చేసి ఉంచాము.

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُوْنَ
بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۗ وَمَنْ يَّكُنِ الشَّيْطٰنُ
لَهٗ قَرِيْنًا فَسَآءَ قَرِيْنًا ﴿٣٨﴾

38 వారు ప్రజలకు చూపటానికి తమ సొమ్మును ఖర్చుపెడతారు. అల్లాహ్‌ను, అంతిమదినాన్ని విశ్వసించరు. వాస్తవమేమిటంటే షైతాను ఎవరికి స్నేహితుడయ్యాడో[62] (వారిని ఇలాగే నాశనం చేస్తాడు). వాడు బహుచెడ్డ స్నేహితుడు.

వారైనందువల్ల వారిపట్ల సహకార భావంతో మసలుకోవాలి. పొరుగువారి యెడల సద్భావంతో మెలిగే విషయమై హదీసులలో కూడా పదే పదే తాకీదు చేయబడింది.

59. ప్రక్కనున్న మిత్రులు అంటే ప్రయాణంలో తోడుగా ఉన్నవారు, వర్తక భాగస్వామి, సహోద్యోగి, జీవిత భాగస్వామి మొదలగువారు. తమ నుండి ఏదన్నా ప్రయోజనాన్ని ఆశించి తమకు దగ్గరైన వ్యక్తి కూడా ఈ కోవలోకి వస్తాడు. అంతేకాదు, చదువు సంధ్యల కోసం దగ్గరైనవాడు, ఏదైనా పని నేర్చుకునేందుకు వచ్చినవాడు, వాణిజ్య వ్యవహారాల నిమిత్తం మీ వద్దకు వచ్చి కూర్చునేవాడు కూడా ఈ పరిధిలోకి వస్తాడు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

60. తమ ఇంట్లో పనిచేసే నౌకర్లు, పాలేర్లు, దుకాణాల్లో, కర్మాగారాల్లో పనిచేసే కార్మికులు కూడా ఈ పరిధిలోకి వస్తారు. బానిసల పట్ల ఉపకారభావంతో మెలగాలని హదీసులలో గట్టిగా చెప్పబడింది.

61. గర్వం, అహంకారం, మిడిసిపాటు అల్లాహ్‌కు ఏమాత్రం గిట్టవు. పైగా ఒక హదీసులో ఎంత గట్టిగా వక్కాణించబడిందో చూడండి: "మనసులో ఆవగింజంత అయినా అహంకారం ఉంటే అటువంటి వ్యక్తి స్వర్గంలో ప్రవేశించడు" (సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ ఈమాన్). ఇక్కడ అహంకారం ప్రత్యేకంగా ఖండించబడింది. మనసులో అహంకారం లేనివాడే అల్లాహ్‌ను ఆరాధిస్తూ, అల్లాహ్ సూచించిన వ్యక్తులందరినీ ఆదరిస్తాడు. గర్విష్ఠి అయిన వ్యక్తి దేవుని హక్కునూ సరిగా నెరవేర్చలేడు, దాసుల హక్కులను కూడా నెరవేర్చడు.

62. అల్లాహ్ మార్గంలో ఖర్చుపెట్టకుండా పరమ లోభిగా మారటం, ఒకవేళ ఖర్చుపెట్టినా

وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا
رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾

39 వారే గనక అల్లాహ్‌ను, అంతిమ దినాన్ని విశ్వసించి, అల్లాహ్ తమకు ప్రసాదించిన దానిలోనుంచి ఖర్చుపెడితే ఏం పోయేది?వారి స్థితిగతులు అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۖ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا
وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٠﴾

40 అల్లాహ్ ఎవరికీ రవ్వంత అన్యాయం చేయడనేది నిశ్చయం. సత్కార్యం ఉంటే ఆయన దాన్ని రెట్టింపు చేస్తాడు. అంతే కాదు, తన వద్దనున్న దానిలోనుంచి గొప్ప ప్రతిఫలాన్ని వొసగుతాడు.

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ
عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾

41 (ఓ ముహమ్మద్-స!) మేము ప్రతి సమాజం నుంచి ఒక సాక్షిని తెచ్చి, వారిపై నిన్ను సాక్షిగా పెట్టినప్పుడు[63] వారి పరిస్థితి ఎలా ఉంటుంది?

ప్రదర్శనా బుద్ధితో ఖర్చుపెట్టడం, లోకుల మెప్పును పొందగోరటం - ఈ రెండు విషయాలను దేవుడు ఎంతమాత్రం ఇష్టపడడు. దైవ తిరస్కారులు మాత్రమే ఇలాంటి బడాయిని చాటుకుంటారనీ, అల్లాహ్ మరియు అంతిమదినంపై విశ్వాసం లేనివారు, షైతానుకు మిత్రులుగా మారిన వారు మాత్రమే ఈ కపట నాటకాలాడతారని చెప్పటాన్నిబట్టి ఈ పోకడను అల్లాహ్ ఎంతగా గర్హిస్తున్నాడో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

63. ప్రతి సమాజం నుంచి ఒక ప్రవక్త దైవసన్నిధిలోకి వచ్చి ఈ విధంగా సాక్ష్యం పలుకుతాడు: "ఓ అల్లాహ్! మేమైతే నీ సందేశాన్ని వీరికి హెచ్చుతగ్గులు లేకుండా అందజేశాము. వీళ్లు ఈ సందేశాన్ని పెడచెవిన పెడితే అందులో మా తప్పేముందీ?" దీనిపై అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) ముందుకు వచ్చి "ఓ అల్లాహ్! వీళ్లు సత్యం పలుకుతున్నారు" అని అంటారు. ఆయన (స) అలా అనటానికి ఆయనపై అవతరించిన దివ్యఖుర్ఆనే మూలాధారం. ఈ గ్రంథంలో వెనుకటి ప్రవక్తల ప్రస్తావన వచ్చింది. తమ తమ జాతులను ఉద్దేశ్యించి వారు ఇచ్చిన పిలుపు కూడా పేర్కొనబడింది. సర్వలోక ప్రభువు ఎదుట సంభవించబోయే ఆ దృశ్యాన్ని ఊహించుకుంటేనే ఒల్లు జలదరిస్తుంది. ఒకసారి అంతిమ దైవప్రవక్త(స) ఖుర్ఆన్‌ను పారాయణం చేసి వినిపించమని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్ఊద్ (రజి)ను కోరారు. ఆయన ఖుర్ఆన్ పారాయణం చేయసాగారు. ఈ ఆయతు వద్దకు రాగానే "చాలు,

يَوۡمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا وَعَصَوُا الرَّسُوۡلَ لَوۡ تُسَوّٰى
بِهِمُ الۡاَرۡضُ ؕ وَلَا يَكۡتُمُوۡنَ اللّٰهَ حَدِيۡثًا ﴿۴۲﴾

42 ఆ రోజు అవిశ్వాసులూ, ప్రవక్త పట్ల అవిధేయతకు పాల్పడినవారూ తాము నేలమట్టం చేయబడితే బావుండునే! అని కోరుకుంటారు. వారు దైవసమక్షంలో ఏ ఒక్క విషయాన్నీ దాచలేరు.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا لَا تَقۡرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنۡتُمۡ سُكٰرٰى
حَتّٰى تَعۡلَمُوۡا مَا تَقُوۡلُوۡنَ وَلَا جُنُبًا اِلَّا عَابِرِىۡ سَبِيۡلٍ

43 విశ్వసించిన ప్రజలారా! మీరు (తాగిన) మత్తులో ఉన్నప్పుడు నమాజు దరిదాపులకు కూడా పోకండి.[64] మీరు పలికేదేమిటో మీకు అర్థం కాగలిగినప్పుడే (నమాజు చెయ్యాలి). లైంగిక అశు

ఇక ఆపండి" అని అన్నారు దైవప్రవక్త (స). ఆ సమయంలో ఆయన (స) కళ్లగుండా అశ్రుధారలు ప్రవహించసాగాయని హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి) వివరించారు (సహీహ్ బుఖారీ : ఫజాయిలుల్ ఖుర్ఆన్).

ఈ అంశాన్ని ఆధారంగా తీసుకుని కొంతమంది ప్రజల ఆలోచనలు పెడత్రోవపట్టాయి. వారేమంటారంటే, దేన్నయినా ప్రత్యక్షంగా తిలకించిన వ్యక్తి మాత్రమే, దానికి సంబంధించి సాక్ష్యం యివ్వగలుగుతాడు. అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) సాక్షులందరిపై 'సాక్షి'గా నిలబెట్టబడ్డారంటే ఆయన (స) సర్వత్రా ఆయా జాతుల స్థితిగతులను ప్రత్యక్షంగా తిలకించి ఉండాలి – ఈ రకంగా ముహమ్మద్ ప్రవక్త (సఅసం) "అన్నిచోట్లా ఉంటారు. అన్నింటినీ చూస్తూ ఉంటారు" అనే ఓ భ్రష్టకరమైన వినూత్న తత్వాన్ని బిద్అతీలు ప్రతిపాదించారు. ఇది సరైంది కాదు. ఒకవిధంగా ఇది ఆయన (స)కు అల్లాహ్ గుణగణాలలో భాగస్వామ్యం కల్పించటం వంటిదే. ఎందుకంటే జ్ఞానపరంగా అన్నిచోట్లా ఉండి, అందరినీ చూడటం అనేది అల్లాహ్ గుణం. కనుక 'షహీద్' అనే పదాన్ని ఆధారంగా చేసుకొని బిద్అతీలు చేస్తున్న వాదన ఏమాత్రం పసలేనిది. నమ్మకమైన జ్ఞానం ఆధారంగా కూడా సాక్ష్యం ఇవ్వవచ్చు. అంతిమ దైవప్రవక్త (స) అందరిపై సాక్షిగా చేయబడ్డారంటే లేక సాక్ష్యం యిస్తారంటే అర్థం దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో తెలుపబడిన యదార్థాల ఆధారంగా సాక్ష్యం యిస్తారు. ఖుర్ఆన్‌లో ప్రకటించబడిన సంఘటనలకన్నా సత్యబద్ధమైనవి ఇంకేముంటాయి చెప్పండి?! ఈ యదార్థ జ్ఞానం ప్రాతిపదికపైనే ముహమ్మద్ (స) గారి అనుచర సమాజాన్ని సయితం దివ్య ఖుర్ఆన్ **'షుహదావు అలన్నాస్'** (సమస్త మానవాళిపై సాక్షులు)గా ఖరారు చేసింది. ఒకవేళ సాక్ష్యం యివ్వడానికి 'ప్రత్యక్షంగా తిలకించటం' అనివార్యమై ఉంటే ముహమ్మద్ అనుచర సమాజాన్ని భూమండలంలోని సమస్త

حَتّٰى تَغْتَسِلُوْا ۚ وَإِنْ كُنْتُمْ مَّرْضٰىٓ اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ جَآءَ اَحَدٌ مِّنْكُمْ مِّنَ الْغَآئِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوْا مَآءً فَتَيَمَّمُوْا صَعِيْدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوْا بِوُجُوْهِكُمْ وَاَيْدِيْكُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُوْرًا ﴿٤٣﴾

ద్ధావస్థలో కూడా – స్నానం చేయనంత వరకూ[65]–నమాజు చేయరాదు. (మస్జిదు) దారిగుండా సాగిపోయేటి పరిస్థితి అయితే అది వేరే విషయం![66] ఒకవేళ మీరు వ్యాధిగ్రస్తులైతే, లేక ప్రయాణంలో ఉంటే లేక మీలో ఎవరయినా మల మూత్ర విసర్జన చేసివస్తే లేక మీరు స్త్రీలతో సమాగమం జరిపి ఉంటే – అట్టి స్థితిలో మీకు నీరు లభ్యం కానిపక్షంలో పరిశుభ్ర మైన మట్టి (ని ఉపయోగించే) సంకల్పం చేసుకోండి. (దాంతో) మీ ముఖాలను, చేతులను తుడుచుకోండి.[67] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ మన్నించేవాడు, క్షమాభిక్ష పెట్టేవాడు.

మానవులపై సాక్షిగా ఉంచటం ఎలా సాధ్యమయ్యేది? మరి ఆ లెక్కన ముహమ్మద్ (స) అనుయాయుల్లోని ప్రతి ఒక్కణ్ణీ “అన్నిచోట్లా ఉంటాడు, అన్నీ చూస్తుంటాడు” అని అంటారా? ఇదంతా అర్థం లేని వాదన. అంధ విశ్వాసం. ఆధారంలేనిది. ఏమైనప్పటికీ దైవప్రవక్త (స) విషయంలో ఇటువంటి విశ్వాసాన్ని కలిగివుండటం పచ్చి షిర్క్ అవుతుంది. (అల్లాహ్ మనల్ని రక్షించుగాక!)

64. మద్యపానం నిషేధించబడక ముందు జారీ చేయబడిన ఉత్తర్వు ఇది. అసలేం జరిగిందంటే ఒక విందు భోజనంలో తప్పతాగిన తరువాత నమాజు కోసం నిలబడినప్పుడు సారామత్తులో మునిగి ఉన్న ఇమాము ఖుర్ఆన్ వచనాలను తప్పుగా పఠించారు (వివరాల కోసం తిర్మిజీ గ్రంథంలో అన్ నిసా సూరా వ్యాఖ్యానం చూడండి). అప్పుడు ఈ ఆజ్ఞ అవతరించింది. ఇకనుంచి తాగిన మైకంలో నమాజు చెయ్యరాదని స్పష్టంగా చెప్పబడింది. అంటే అప్పట్లో కేవలం నమాజు వేళల్లో మాత్రమే మద్య పానానికి దూరంగా ఉండమని ఆదేశించబడిందన్నమాట! ఆ తర్వాత కొంత కాలానికి మద్యపానం పూర్తిగా నిషేధించబడింది.

65. అపరిశుద్ధ స్థితిలో కూడా నమాజు చెయ్యకూడదు. ఎందుకంటే నమాజు కోసం మనిషి పరిశుద్ధంగా ఉండటం అవసరం.

66. అంటే ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు నీరు లభించకపోతే అశుద్ధావస్థలోనే నమాజు చెయ్యండి అని దీని భావం ఎంతమాత్రం కాదు. అత్యధికమంది విద్వాంసుల దృష్టిలో

44 గ్రంథంలో కొంతభాగం యివ్వబడిన వారిని మీరు చూడలేదా? వారు మార్గ భ్రష్టతను కొనితెచ్చుకుంటారు. మీరు కూడా మార్గం తప్పాలన్నది వారి ఉద్దేశం.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اُوْتُوْا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ يَشْتَرُوْنَ الضَّلٰلَةَ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ تَضِلُّوا السَّبِيْلَ ﴿٤٤﴾

45 మీ శత్రువుల గురించి అల్లాహ్ బాగా ఎరిగినవాడు. మీకు మిత్రుడిగా అల్లాహ్ చాలు. మీకు సహాయకుడిగా (కూడా) అల్లాహ్ చాలు.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَآئِكُمْ ۭ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّا ۙ وَّكَفٰى بِاللّٰهِ نَصِيْرًا ﴿٤٥﴾

దీని భావం ఏమిటంటే – అపరిశుద్ధావస్థలో మీరు మస్జిదులో కూర్చోరాదు. కాని మస్జిద్ గుండా సాగిపోకతప్పని పరిస్థితి ఎదురయితే అది వేరే విషయం! అలా వెళ్ళవచ్చు. ఆనాడు మదీనాలో కొంతమంది ప్రవక్త ప్రియసహచరులు (రజి) తమ ఇళ్లకు రాకపోకలు సాగించాలంటే మస్జిదె నబవీ గుండానే వెళ్ళవలసి వచ్చేది. వారి సౌకర్యార్థమే ఈ రాయితీ యివ్వబడింది (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్); పోతే ప్రయాణీకుని గురించి ముందు రాబోతున్నది.

67. 1. వుజూ కోసం నీరు ఉపయోగించటం వల్ల హాని కలుగుతుందనే లేక వ్యాధి ముదురుతుందనే భయం ఉన్న రోగగ్రస్తులు. 2. ప్రయాణీకులు : సుదీర్ఘ ప్రయాణంలో ఉన్నవారైనా, చిన్నపాటి ప్రయాణంలో ఉన్నవారైనా వారు ప్రయాణీకులుగానే భావించబడతారు. వారికి గనక నీరు లభ్యం కాకపోతే 'తయమ్ముమ్' చేసుకునేందుకు అనుమతి ఉంది. నీరు లభ్యం కానపుడు స్థానిక వ్యక్తికి కూడా ఈ మేరకు అనుమతి ఉందనుకోండి. కాని వ్యాధిగ్రస్తునికి, ప్రయాణీకునికి సాధారణంగా 'తయమ్ముమ్' అవసరం ఎక్కువగా ఏర్పడుతుంది. అందుకని ప్రత్యేకంగా ఈ అనుమతి ఇవ్వబడింది. 3. కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని వచ్చిన వారు. 4. భార్యతో రతిలో పాల్గొన్నవారు. వారు కూడా నీరు లభ్యం కానిపక్షంలో తయమ్ముమ్ చేసి నమాజు చేయవచ్చు. తయమ్ముమ్ చేసే పద్ధతి ఇది : ఒకేసారి రెండు చేతుల్నీ పరిశుభ్రమైన మట్టిపై కొట్టి మణికట్టు వరకూ రెండు చేతుల్ని తుడుచుకోవాలి (మోచేతుల వరకూ అక్కరలేదు). తరువాత రెండు చేతుల్నీ ముఖానికి తుడుచుకోవాలి. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు ఈ తయమ్ముమ్ గురించి విశదీకరిస్తూ, "రెండు అరచేతులను, ముఖాన్నీ తుడుచుకోవడానికి ఒక్కసారి మట్టిపై కొడితే సరిపోతుంది" అని అన్నారు (ముస్నదె అహ్మద్). **'సయీదన్ తయ్యిబన్'** అంటే పరిశుభ్రమైన మట్టి అని అర్థం. కొంతమంది తలపోస్తున్నట్లు భూమిలో నుంచి లభించే ప్రతిదీ ఇందులోకి రాదు. హదీసు ద్వారా ఈ విషయం మరింత స్పష్టంగా బోధించబడింది – "మనకు నీరు లభ్యం కానప్పుడు

46 కొంతమంది యూదులు పదాలను వాటి నిజస్థానం నుంచి తారుమారు చేస్తారు. "మేము విన్నాము, అవిధేయులం అయ్యాము" అని వారంటారు. అంతే కాదు – "విను. నీకేమీ వినపడకూడదు.[68] రాయినా" అని పలుకుతారు. అలా అనేటప్పుడు వారు తమ నాలుకను మెలి తిప్పుతారు. (ఇస్లాం) ధర్మాన్ని ఎగతాళి చేయాలన్నది అసలు వారి ఉద్దేశం. ఇలా అనే బదులు వారు "మేము విన్నాము. విధేయులమయ్యాము" అనీ, "వినండి. మా వంక చూడండి" అని పలికి ఉంటే అది వారికొరకు ఎంతో శ్రేయస్కరంగా, సమంజసంగా ఉండేది. కాని అల్లాహ్ వారి అవిశ్వాసం మూలంగా వారిని శపించాడు. ఇక వారిలో విశ్వసించేది బహుకొద్దిమంది మాత్రమే.[69]

مِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ عَنْ مَّوَاضِعِهٖ وَيَقُوْلُوْنَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَّرَاعِنَا لَيًّا بِاَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِى الدِّيْنِ ؕ وَلَوْ اَنَّهُمْ قَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاَقْوَمَ ۙ وَلٰكِنْ لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿٤٦﴾

భూమిలోని మట్టి మన పరిశుద్ధతకు సాధనంగా చేయబడింది" (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ మసాజిద్).

68. యూదుల కుటిల పన్నాగాలలో, దుర్మార్గాలలో ఒకటి ఇది : "మేము విన్నాము" అని అనటంతో పాటే "అవిధేయతకు పాల్పడతాము" అని అనేవారు. అంటే దైవప్రవక్త (స) చెప్పేది తాము ఎట్టిపరిస్థితిలోనూ ఆచరించేది లేదు అన్నది వారి ఉద్దేశం. ఇలా మనసులోనే అనుకునేవారు లేక తమ సహచరుల ముందు ఆ మాట అనేవారు. కొన్నిసార్లయితే బాహాటంగా – మొహం మీదే – చెప్పేసేవారు. అలాగే సమావేశాల్లో కూర్చుని **"గైర ముస్మయిన్"** (నీ మాట ఎవరూ వినకూడదు) అని కోరుకునేవారు. అంటే ఇది ఒకవిధంగా శాపనార్థం. నీమాట ప్రజాబాహుళ్యంలో స్వీకారయోగ్యం కాకూడదు గాక! అని వారు శపిస్తున్నారు; 'రాయినా' అనే పదానికి వివరణ కోసం అల్ బఖర సూరాలోని 104వ ఆయతు యొక్క పాదసూచిక చూడగలరు.

69. యూదులలో విశ్వసించే వారి సంఖ్య బహు తక్కువ అన్న విషయం ఇంతకు ముందు కూడా వచ్చింది. వారిలో విశ్వసించిన వారు పట్టుమని పదిమంది కూడా లేరు. లేదా వారు కేవలం కొన్ని విషయాలనే విశ్వసిస్తారన్నది కూడా ఒక భావం కావచ్చు. కాగా; అన్ని విషయాలను విశ్వసించినప్పుడే ఆ 'విశ్వాసం' ప్రయోజనకారి అవుతుంది.

47 ఓ గ్రంథవహులారా! మేము అవతరింపజేసిన దానిని విశ్వసించండి. అది మీ వద్ద ఉన్నదానిని ధృవీకరిస్తుంది. మేము ముఖాలను వికృతం చేసి, వీపు వైపుకు తిప్పక ముందే[70] లేక శనివారం వాళ్లను శపించినట్లుగా మేము వారినీ శపించక ముందే[71] దీనిని (ఈ గ్రంథాన్ని) విశ్వసించండి. అల్లాహ్ తలచుకున్న పని ఇక అయిపోయినట్లే.[72]

يَاَيُّهَا الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ اٰمِنُوْا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ نَّطْمِسَ وُجُوْهًا فَنَرُدَّهَا عَلٰۤى اَدْبَارِهَاۤ اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّاۤ اَصْحٰبَ السَّبْتِ ؕ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُوْلًا ۝٤٧

48 తనకు భాగస్వామిగా మరొకరిని కల్పించటాన్ని (షిర్కును) అల్లాహ్ సుతరామూ క్షమించడు. ఇది తప్ప ఆయన అల్లాహ్‌కు భాగస్వామ్యం కల్పించినవాడు ఘోర పాపంతో కూడిన కల్పన చేశాడు.[74]

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدِ افْتَرٰۤى اِثْمًا عَظِيْمًا ۝٤٨

70. అంటే అల్లాహ్ గనక తలిస్తే మీ పాపాలకు గాను ఈ శిక్షను విధించగలడు.

71. ఈ గాథ 'అల్ ఆరాఫ్' సూరాలో రానున్నది. ఇంతకుముందు కూడా చూచాయగా ప్రస్తావించబడింది. అంటే మీరు గనక దారికి రాకపోతే, వారి లాగే మీరూ శాపగ్రస్తులు కావచ్చు.

72. ఒకసారి ఆయన ఏదైనా విషయాన్ని ఆజ్ఞాపిస్తే ఇక దాన్ని ఆపేవారుగాని, వ్యతిరేకించేవారుగాని ఉండరు.

73. అంటే ఏ విశ్వాసి అయినా యితరత్రా తప్పులపై పశ్చాత్తాపం చెందకుండానే చనిపోయినప్పటికీ ఆయన తాను కోరిన తన దాసులను క్షమించగలడు. చాలా మందికి శిక్షవేసిన తరువాత క్షమిస్తాడు. ఇంకా చాలామందిని మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారి సిఫారసుపై మన్నిస్తాడు. అయితే షిర్కుకు పాల్పడిన వారిని మాత్రం ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ క్షమించడు. ఎందుకంటే ముష్రిక్కుల కోసం స్వర్గం హరామ్ (నిషిద్ధం) గావించబడింది.

74. "ముమ్మాటికీ షిర్కు చాలా పెద్ద దుర్మార్గం" అని వేరొకచోట సెలవీయబడింది (సూరె లుఖ్మాన్). హదీసులో ఈ షిర్కు పాపాలన్నింటిలోకీ పెద్దదిగా పేర్కొనబడింది: **అక్బరుల్ కబాయిరి అష్షిర్కు బిల్లాహి.....** (ఘోర పాపాలన్నిటిలోకెల్లా అతి ఘోర పాపం అల్లాహ్ దైవత్వంలో వేరొకరికి భాగస్వామ్యం కల్పించటం.)

49 తాము పవిత్రులమని ఆత్మ స్తుతి చేసుకునే వారిని నువ్వు చూడలేదా? యదార్థానికి అల్లాహ్ తాను కోరిన వారిని పవిత్రులుగా చేస్తాడు. ఎవరికీ ఒక చిన్న పీచు అంత అన్యాయం కూడా జరగదు.[75]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُم ۚ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٤٩﴾

50 వారు అల్లాహ్‌కు ఎలాంటి అసత్యాలను ఆపాదిస్తున్నారో చూడు![76] స్పష్టమైన పాపం కావటానికి ఈ ఒక్క చేష్ట చాలు.[77]

انظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۖ وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٠﴾

75. తాము అల్లాహ్ కుమారులమనీ, తమను అల్లాహ్ అమితంగా ప్రేమిస్తున్నాడనీ యూదులు తమ గురించి గొప్పలు చెప్పుకునేవారు. అయితే అల్లాహ్‌కు మాత్రమే ఆత్మశుద్ధిచేసే అధికారముందనీ, ఎవరు నిజంగా పరిశుద్ధులయ్యారో కూడా ఆయనకే తెలుసని అల్లాహ్ ఈ వాక్యంలో విశదీకరించాడు; ఆయతులో 'ఫతీల్' అనే పదం వచ్చింది. ఖర్జూరపు విత్తనంపై ఉండే గాటులోని పీచును 'ఫతీల్' అంటారు. వారికి అంత చిన్న అన్యాయం కూడా జరగదని దాని భావం.

76. అంటే తమ పవిత్రత గురించి వారు గొప్పలు చెప్పుకొని అల్లాహ్‌కు అబద్ధాన్ని అంటగట్టారు.

77. వారు అబద్ధాగ్రేసరులనీ, ఉన్నవీ లేనివీ కల్పించేవారని అనడానికి ఆత్మశుద్ధికి సంబంధించి వారు కల్పించిన ఈ ఒక్క అబద్ధం చాలు. దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఈ ఆయతు ద్వారా, దీని పూర్వ రంగానికి సంబంధించిన ఉల్లేఖనాల ద్వారా అవగతమయ్యే ఒక ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే ఆత్మస్తుతి చేసుకోవటం, భజనపరుల చేత, వందిమాగధులచేత తమ పొగడ్తలు చేయించటం ధర్మసమ్మతం కాదు. ముఖ్యంగా ఆత్మశుద్ధి, పవిత్రతల గురించి గొప్పలు చెప్పుకోవటం ఎంతమాత్రం సమ్మతం కాదు. ఈ మాటనే దివ్య ఖుర్‌ఆన్ వేరొకచోట ఈ విధంగా చెప్పింది : "మీరు మీ పరిశుద్ధత గురించి గొప్పలు చెప్పుకోకండి. మీలో నిజంగా దైవభీతిగలవాడెవడో అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు" (అన్ నజ్మ్ – 32).

హదీసులో ఇలా వుంది – హజ్రత్ మిఖ్దాద్ (రజి) ఇలా వివరించారు : "పొగడ్తల్లో ముంచెత్తేవారి ముఖంపై మన్ను వేయమని దైవప్రవక్త (సఅసం) మాకు ఆదేశించారు" (సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుజ్జుహ్ద్).

మరో హదీసులో ఇలా ఉంది–ఒక వ్యక్తి మరోవ్యక్తిని అదేపనిగా ప్రశంసిస్తూ ఉండటం విని దైవప్రవక్త (స), "నీ పరిస్థితి కడు శోచనీయం! నువ్వు నీ స్నేహితుని మెడ నరికేశావు" అని అన్నారు. ఆ తరువాత ఆయన (స) ఇలా ఉపదేశించారు : "మీలో

51 గ్రంథంలో కొంతభాగం ఇవ్వబడిన వారిని నీవు చూడలేదా? వారు విగ్రహాల(జిబ్త్)పై, మిథ్యా దైవాల(తాగూత్)పై విశ్వాసం కలిగి ఉన్నారు. అవిశ్వాసుల గురించి అభిప్రాయ పడుతూ, "విశ్వాసుల కంటే వీరే చాలా వరకు సన్మార్గాన ఉన్నారు"[78] అని అంటారు.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَٰبِ يُؤْمِنُونَ
بِالْجِبْتِ وَالطَّٰغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَٰٓؤُلَآءِ
أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾

52 అల్లాహ్ శపించింది కూడా వీరినే. అల్లాహ్ శాపానికి గురైన వారిని ఆదుకునే వాడెవణ్ణీ నీవు చూడవు.

أُولَٰٓئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ ۖ وَمَن يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ
لَهُۥ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾

53 రాజ్యాధికారంలో వారికేదన్నా భాగముందా? ఒకవేళ ఉంటే వారు జనులకు రవంత కూడా ఇవ్వరు.[79]

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ النَّاسَ
نَقِيرًا ﴿٥٣﴾

ఎవరైనా మరొకరిని అంతగా పొగడాలనే అనుకుంటే, 'నేను ఈయన గురించి ఇలా అనుకుంటున్నాను' అని మాత్రం అనాలి. అల్లాహ్ అందరినీ కనిపెట్టుకుని ఉండగా మీరు ఒకరి హృదయశుద్ధి గురించి కితాబు ఇవ్వకండి" (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుష్షహాదాత్ వల్ అదబ్, ముస్లిం : కితాబుజ్జుహ్ద్).

78. ఈ వాక్యంలో యూదులు పాల్పడే మరో చేష్టపై ఆశ్చర్యం వెలిబుచ్చబడింది. అదేమంటే వారు గ్రంథవహులై ఉండి కూడా **'జిబ్త్'** (విగ్రహాలు, జ్యోతిష్యులు, మాంత్రికులు మొదలగువాటి)ని, తాగూత్ (బూటకపు దైవాల)ను నమ్ముతున్నారు. మక్కాలోని అవిశ్వాసులను ముస్లిములకన్నా మంచివారుగా, సన్మార్గగాములుగా తలపోస్తున్నారు. 'జిబ్త్' అనే పదానికి పైన పేర్కొనబడిన అర్థాలన్నీ చెప్పబడ్డాయి. హదీసులో 'జిబ్త్' గురించి ఇలా అనబడింది : "పక్షులను ఎగురవేసి, గీతలు గీసి శకునాలు చూడటం జిబ్త్ క్రిందికి వస్తుంది" (సుననె అబూ దావూద్ : కితాబుత్తిబ్). అంటే ఇవన్నీ షైతాను పనులు. యూదులలో కూడా దాదాపు ఈ పనులన్నీ ఉండేవి. తాగూత్ అంటే షైతాన్ అని కూడా ఒక అర్థం. మరోమాటలో చెప్పాలంటే బూటకపు దైవాలను పూజించటమంటే షైతాను అడుగుజాడల్లో నడవటమే. కనుక షైతాన్ కూడా 'తాగూత్' పరిధిలోకి వస్తాడు.

79. అంటే రాజ్యాధికారంలో వారికెలాంటి భాగస్వామ్యం లేదని చెప్పటానికి ఈ విధంగా అనబడింది. ఒకవేళ అలాంటి భాగస్వామ్యం అనేది వారికుంటే యూదులు తమ పిసినారితనం మూలంగా జనులకు ఏమీ యివ్వరు. ముఖ్యంగా మహాప్రవక్త (స)కు

54 లేక అల్లాహ్ తన అనుగ్రహంతో ప్రజ లకు ప్రసాదించిన దానిపై వారు అసూయ పడుతున్నారా?[80] మేమైతే ఇబ్రాహీము సంతతికి గ్రంథాన్ని, వివేకాన్నీ ప్రసాదిం చాము. గొప్ప సామ్రాజ్యాన్ని కూడా వొసగాము.

اَمْ يَحْسُدُوْنَ النَّاسَ عَلٰى مَآ اٰتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ۚ فَقَدْ اٰتَيْنَآ اٰلَ اِبْرٰهِيْمَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَاٰتَيْنٰهُمْ مُّلْكًا عَظِيْمًا ۝٥٤

55 తరువాత వారిలో కొందరు ఈ గ్రంథాన్ని విశ్వసించగా, కొందరు (విశ్వసించకుండా) ఆగిపోయారు.[81] (వారిని) దహించటానికి నరకం చాలు.

فَمِنْهُمْ مَّنْ اٰمَنَ بِهٖ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفٰى بِجَهَنَّمَ سَعِيْرًا ۝٥٥

56 మా ఆయతులను త్రోసిపుచ్చిన వారిని మేము అగ్నిలో పడవేస్తాము.[82] వారి

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيْهِمْ نَارًا ۚ كُلَّمَا نَضِجَتْ

వారు ఖర్జూరపు గింజపై ఉండే గాటులోని పీచు అంతటి ప్రయోజనం కూడా చేకూర్చరు. ఖర్జూరపు గింజపై ఉండే పగులు లేక గాటును 'నఖీర్' అంటారు (ఇబ్నె కసీర్).

80. అంతేకాదు దేవుడు ఇస్రాయీల్ సంతతిని గాకుండా మరో సంతతి నుంచి తన చివరి ప్రవక్త (సఅసం) ను ఎన్నుకున్నందుకు వారు అసూయచెందుతున్నారు. వాస్తవమేమంటే నబువ్వత్ (ప్రవక్త పదవి) అల్లాహ్ యొక్క గొప్పవరం. దాన్ని ఆయన తాను కోరిన వారికి అనుగ్రహిస్తాడు.

81. అంటే దైవప్రవక్త ఇబ్రాహీం వంశానికి చెందిన ఇస్రాయీలీయులకు మేము రాజ్యాధికారంతో పాటు, ప్రవక్త పదవీ బాధ్యతల (నబువ్వత్)ను కూడా ప్రసాదిం చాము. కాని ఏం లాభం? యూదలంతా ఆ ప్రవక్తలను విశ్వసించలేదు. కొందరు విశ్వసిస్తే మరికొందరు విముఖత చూపారు. కనుక (ఓ ముహమ్మద్!) వీరు నీ సందేశాన్ని ఈనాడు నిరాకరిస్తు న్నారంటే అది ఆశ్చర్యకరం ఏమీ కాదు. వీళ్ల గత చరిత్ర అంతా ప్రవక్తల పట్ల ధిక్కార వైఖరితో నిండి ఉంది. ఆఖరికి తమ వంశంలోనే ప్రభవించిన ప్రవక్తలపై సయితం వీళ్లు తిరగబడ్డారు. కొందరు విద్వాంసులు **'ఆమన బిహీ'**లోని **'హీ'** సర్వనామం ముహమ్మద్ (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం)ను సూచి స్తోన్నదని చెప్పారు. దాని ప్రకారమైతే యూదుల్లో కొందరు ముహమ్మద్ (సఅసం)ను విశ్వసించారు, మరికొందరు ఆయన్ని తిరస్కరించారు అన్న భావం వస్తుంది. – ఏమను కున్నప్పటికీ ఇలాంటి ధిక్కారుల పర్యవసానం నరకాగ్ని తప్ప మరేమీ కాదు సుమా!

82. అంటే నరకాగ్నిలోకి నెట్టివేయబడేది ఒక్క గ్రంథవహులలోని అవిశ్వాసులు మాత్రమే కాదు. సమస్త అవిశ్వాసుల నివాస స్థలం నరకమే అవుతుంది.

جُلُودُهُم بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾

చర్మాలు బాగా ఉడికిపోయినప్పుడల్లా, వాటికి బదులుగా, వారు శిక్ష యొక్క రుచి చూసేందుకు[83] వేరే చర్మాలను సృష్టిస్తాము. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ సర్వాధిక్యుడు, వివేకవంతుడు.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَّهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ

57 మరెవరు విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేస్తారో[84] వారిని మేము, క్రింద కాలువలు ప్రవహించే (స్వర్గ) వనాలలోకి తీసుకుపోతాము. వాటిలో వారు కలకాలం ఉంటారు. వారికోసం అక్కడ పవిత్రులైన భార్యలుంటారు. ఇంకా మేము

83. నరక యాతన యొక్క తీవ్రత, దాని శాశ్విత శిక్ష యిక్కడ ప్రస్తావించబడింది. చర్మాలు కాలటం, వాటి స్థానంలో కొత్త చర్మాలు రావటం అనుదినం కొన్ని వందలసార్లు జరుగుతూ ఉంటుందని ప్రవక్త ప్రత్యక్షసహచరుల కథనాల ద్వారా తెలుస్తోంది. ముస్నదె అహ్మద్‌లోని ఒక ఉల్లేఖనం ప్రకారం నరకవాసులు నరకంలో ఎంత స్థూలకాయులు అయిపోతారంటే, వారి చెవుల నుండి – మెడ వెనుక భాగానికి మధ్య గల అంతరం ఏడువందల సంవత్సరాలంత సుదీర్ఘం అయి ఉంటుంది. వారి చర్మపు మందం 70 జానెళ్ళు ఉంటుంది. వారి దవడ ఉహుద్ పర్వతమంత ఉంటుంది.

84. అవిశ్వాసులకు ప్రతిగా విశ్వాసులకు లభించే శాశ్విత సుఖాల ప్రస్తావన ఈ వాక్యంలో చేయబడింది. అయితే విశ్వసించటంతోపాటు సత్కార్యాలు చేసిన వారికి మాత్రమే ఈ అనుగ్రహాలు లభిస్తాయి. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో 'విశ్వాస' (ఈమాన్) ప్రస్తావన వచ్చినప్పుడల్లా సత్కార్యాల (అమలుస్సాలెహ్)ను కూడా ప్రస్తావించి – ఈ రెండింటికీ మధ్య విడదీయరాని సంబంధం ఉందని అల్లాహ్ స్పష్టం చేశాడు. సదాచరణ లేని విశ్వాసం సువాసనలేని కాగితపు పువ్వులాంటిది, పండ్లుఫలాలు ఇవ్వని వృక్షం లాంటిది! ప్రవక్త ప్రియసహచరులు (రజి), ఉత్తమ తరాలకు చెందిన ముస్లింలు ఈ విషయాన్ని బాగా జీర్ణించుకున్నారు. అందుచేత వారి జీవితాలు విశ్వాస పువ్వులతో, సత్కార్యాల ఫలాలతో నిండివుండేవి. ఆ కాలంలో క్రియాశూన్యత లేక దుష్క్రియతో పాటు విశ్వాసం (ఈమాన్) అనేది అనూహ్యమైన విషయంగా ఉండేది.

కాని ఈనాడు పరిస్థితి పూర్తిగా మారిపోయింది. విశ్వాసం (ఈమాన్) అనేది ఈనాడు ప్రసంగాలకు, హితబోధలకే పరిమితం అయింది. సత్కార్యాలు చేశామని గొప్పలు చెప్పుకునే వారిలో విశ్వాసం లోపించి ఉంటుంది. కొంతమంది, తాము ఫలానా ఫలానా మంచిపనులు, సంక్షేమ కార్యాలు చేశామని అంటారు. ఉదాహరణకు:

وَّنُدۡخِلُهُمۡ ظِلًّا ظَلِيۡلًا ۝٥٧

వారిని దట్టమైన నీడల్లోకి (మరియు పూరిపూర్ణ సౌఖ్యంలోకి) తీసుకుపోతాము.[85]

اِنَّ اللّٰهَ يَاۡمُرُكُمۡ اَنۡ تُؤَدُّوا الۡاَمٰنٰتِ اِلٰۤى اَهۡلِهَا ۙ وَاِذَا حَكَمۡتُمۡ

58 "ఎవరి అమానతులను వారికి అప్పగించండి.[86] ప్రజల మధ్య తీర్పులు

నిజాయితీ తత్పరత, అభాగ్యులకు చేయూత, సానుభూతి మొదలగునవి. కాని వారు విశ్వాస భాగ్యానికి నోచుకోరు. అట్టి పరిస్థితిలో వారి ఈ ప్రజోపయోగ పనులు ప్రపంచంలో వారి పేరు ప్రతిష్ఠల్ని ఇనుమడిస్తాయేమోగాని, అల్లాహ్ సమక్షంలో వాటికి ఎలాంటి విలువా, ఆదరణా ఉండదు. ఎందుకంటే ఈ సత్కార్యాలు ఈమాన్ (విశ్వాసం) ఆధారంగా ఉనికిలోకి వచ్చినవి కావు. ప్రాపంచిక కీర్తి ప్రతిష్ఠల వరకే వారి సంక్షేమ కార్యక్రమాలు పరిమితం అయ్యాయి. శ్రేయోభిలాషులుగా, సంస్కర్తలుగా లోకం వారిని కొనియాడింది. అంతటితోనే వారి ప్రతిఫలం పరిసమాప్తం అయింది.

85. దట్టమైన, స్వచ్ఛమైన, కాలుష్య రహితమైన చల్లని నీడలు, వాటినే అనువాదంలో 'సంపూర్ణ సౌఖ్యం'గా అభివర్ణించటం జరిగింది. హదీసులో ఇలా ఉంది: "స్వర్గంలో ఒక వృక్షం ఉంది. దాని నీడ ఎంతగా విస్తరిల్లి ఉంటుందంటే ఒక రౌతు నూరేళ్లు పయనించినా ఆ దూరాన్ని దాటలేడు. ఆ వృక్షం పేరు 'షజ్రతుల్ ఖుల్ద్' (ముస్నదె అహ్మద్–సంపుటి : 2, బుఖారీలో కితాబు బదయిల్ ఖల్ఖ్).

86. అత్యధికమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల అభిప్రాయం ప్రకారం ఈ ఆయతు హజ్రత్ ఉస్మాన్ బిన్ తల్హా (రజి)ను దృష్టిలో పెట్టుకుని అవతరించింది. కాబా గృహ తాళం చెవులు ఆయన వద్ద ఉండేవి. వంశపారంపర్యంగా ఆయన కుటుంబీకులే ఈ బాధ్యతను నిర్వహిస్తూ వస్తున్నారు. మక్కా విజయం సందర్భంగా మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) కాబా గృహంలోకి ప్రవేశించారు. తవాఫ్ మొదలగు కార్యాలను ఆచరించిన తర్వాత హుదైబియా ఒడంబడిక సందర్భంగా ఇస్లాం స్వీకరించిన ఉస్మాన్ బిన్ తల్హా (రజి) ను పిలిచి కాబా తాళం చెవులను అప్పగించారు. "ఇదిగో, ఇవి నీ తాళం చెవులు. ఈ రోజు వాగ్దానాలను నెరవేర్చేరోజు, సద్వ్యవహారం చేసే రోజు" అని కూడా మహాప్రవక్త (సఅసం) సెలవిచ్చారు (ఇబ్నె కసీర్). ఈ ఆయతు ఒకానొక ప్రత్యేక సంఘటన నేపథ్యంలో అవతరించినప్పటికీ, ఇందలి ఆదేశం మాత్రం సర్వసాధారణమైనది. పాలితులకు, పాలకులకు – అందరికీ యిది వర్తిస్తుంది. యోగ్యులైన వారికి అమానతులను అప్పగించాలని ఈ వాక్యంలో ఆజ్ఞాపించబడింది. ఇక్కడ అమానతులు రెండు రకాలు. ఒకటి: ఒకరు ఇంకొకరి వద్ద భద్రపరచమని పెట్టిన సొమ్ములు. వాటిలో ఏమాత్రం ద్రోహానికి పాల్పడకుండా యధాతథంగా భద్రపరచాలి. వచ్చి

بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

చేసేటప్పుడు న్యాయంగా తీర్పు చేయండి"[87] అని అల్లాహ్ మిమ్మల్ని గట్టిగా ఆదేశిస్తున్నాడు. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ మీకు చేసే ఉపదేశం ఎంతో చక్కనిది.[88] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ అన్నీ వింటున్నాడు, చూస్తున్నాడు.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ

59 ఓ విశ్వాసులారా! అల్లాహ్‌కు విధేయత చూపండి. ప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం)కు విధేయత చూపండి. మరియు మీలోని అధికారులకు కూడా.[89]

అడిగినప్పుడు ఎవరి సొమ్ములను వారికి అప్పగించాలి. రెండు: రెండవ రకపు అమానతు పదవులకు సంబంధించినది. ఈ పదవుల్ని యోగ్యత వున్న వారికి, న్యాయశీలురికి మాత్రమే కట్టబెట్టాలి. కేవలం రాజకీయ, జాతి, వంశ ప్రాతిపదికపై పదవుల్ని పంచటం, రిజర్వేషన్ల ఆధారంగా కోటా నింపటం ఈ ఆయతుకు విరుద్ధం.

87. న్యాయబద్ధంగా తీర్పులు ఇవ్వాలనీ, ముఖ్యంగా పరిపాలకులైన వారు న్యాయాన్ని విడనాడరాదని ఈ ఆయతులో తాకీదు చేయబడింది. ఒక హదీసులో ఇలా అనబడింది: "పరిపాలకుడు అన్యాయానికి ఒడిగట్టకుండా ఉన్నంతవరకూ అతనికి అల్లాహ్ అండగా ఉంటాడు. అతడు అన్యాయానికి పాల్పడటం మొదలెట్టినప్పుడు అల్లాహ్ అతన్ని అతని మానాన వదలిపెట్టేస్తాడు" (సునన్ ఇబ్నె మాజ, కితాబుల్ అహ్కామ్).

88. అంటే ఎవరి అమానతులను వారికి అప్పగించాలనీ, ప్రజల మధ్య తీర్పులు యిచ్చే సమయంలో నిష్పక్షపాతంగా వ్యవహరించాలని అల్లాహ్ చేసిన ఉపదేశం అన్నమాట!

89. **ఉలుల్ అమ్ర్ :** అంటే మీలోని అధికారిక జనులు. కొంతమంది దృష్టిలో ఇక్కడ ఉలుల్ అమ్ర్ అంటే రాజ్యాధికారులు, ప్రభుత్వాధికారులు. మరి కొంతమంది దృష్టిలో ధర్మవేత్తలు, ఇస్లామీయ విద్వాంసులు. – రెండూ సరైనవే. నిజానికి అసలు విధేయత అనేది అల్లాహ్‌కే కనబరచాలి. ఎందుకంటే ఖుర్ఆన్‌లో ఇలా అనబడింది: 1. "బాగా వినండి. సృష్టించటం, ఆజ్ఞాపించటం అనేది ఆయనకే చెందుతుంది (అల్ ఆరాఫ్ – 54). 2. 'ఆజ్ఞ అల్లాహ్‌కే సొంతం' (యూసుఫ్ : 40). అయితే దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) అల్లాహ్ అభీష్టానికి స్వచ్ఛమైన ప్రతిరూపం. ఆయన ఇష్టాయిష్టాలకు ప్రతినిధి. కనుక అల్లాహ్ తనతోపాటు తన ప్రవక్తను కూడా ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించి ఆయన ఆజ్ఞను తప్పనిసరిగా అనుసరించాలని ఖరారు చేశాడు. ప్రవక్త విధేయత వాస్తవానికి అల్లాహ్ విధేయతేనని చెప్పాడు. "ఎవరు ప్రవక్తకు విధేయులయ్యారో వారు అల్లాహ్‌కు విధేయులయ్యారు" (అన్ నిసా – 80). దీనిద్వారా అవగతమయ్యే

وَالرَّسُوْلِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۚ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّاَحْسَنُ تَاْوِيْلًا ﴿٥٩﴾

ఆపైన ఏ విషయంలోనైనా మీ మధ్య వివాదం తలెత్తితే దాన్ని అల్లాహ్ మరియు ప్రవక్త వైపుకు మరల్చండి – మీకు నిజంగా అల్లాహ్‌పై, అంతిమ దినంపై నమ్మకం ఉన్నట్లయితే (మీరిలా చేయటం అవశ్యం)! ఇదే మేలైన పద్ధతి. పరిణామం రీత్యా కూడా ఇదే అన్నింటికంటే ఉత్తమమైనది.[90]

దేమిటంటే ఖుర్ఆన్ ఏ విధంగా ఇస్లాం ధర్మానికి మూలాధారమో, హదీసు కూడా అదేవిధంగా మూలాధారం. అలాగే అమీర్లకు, అధికారులకు విధేయులై ఉండటం కూడా అవసరమే. ఎందుకంటే వారు దైవం మరియు దైవప్రవక్త (స) ఆజ్ఞలను మన మధ్య ప్రవేశపెడతారు లేదా ఉమ్మత్ యొక్క సామూహిక ప్రయోజనాలను కాపాడుతూ, తత్సంబంధిత వ్యవహారాలను అజమాయిషీ చేస్తూ ఉంటారు. దీన్నిబట్టి బోధపడేదేమిటంటే అమీర్లకు, అధికారులకు విధేయులై ఉండటం అవసరమే అయినప్పటికీ ఈ విధేయత బేషరతుగా జరగదు. అది షరతులతో కూడుకున్నది. తొలుత అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తకు విధేయత చూపాలి. తమ అధికారులు షరీయతుకు కట్టుబడి, 'మంచి' విషయాలలో ఆజ్ఞాపించినపుడు విధేయత చూపాలి. చెడుల విషయంలో అమీర్ల అడుగులకు మడుగులొత్తవలసిన అవసరం లేదు. అందుకనే **'అతీవుల్లాహ'** తర్వాత **'అతీవుర్రసూల'** అని అయితే అనబడింది. కాని **'అతీవూ ఉలిల్ అమ్ర్'** అని చెప్పలేదు. ఎందుకంటే అల్లాహ్ విధేయత, ప్రవక్త విధేయత – ప్రత్యేక విధులు. కాని అధికారుల విధేయత ప్రత్యేక విధి కాదు. అది అల్లాహ్ మరియు ప్రవక్త విధేయతకు లోబడినది. హదీసులో కూడా ఇలా అనబడింది: "సృష్టి విధేయత వల్ల సృష్టికర్త పట్ల అవిధేయత జరిగితే అటువంటి విధేయత తగదు. (అల్ బానీ – మిష్కాత్). "మంచిపనుల్లోనే విధేయత చూపాలి" (బుఖారీ – కితాబుల్ అహ్కామ్). నాయకుడు అవిధేయతకు ఒడిగట్టనంతవరకూ అతని మాట వినాలి. అతనికి విధేయత కనబరచాలి. ఒకవేళ పండితుల (ఉలమా)ను, విద్వాంసుల (ఫుకహా)ను 'ఉలుల్ అమ్ర్'గా భావించినట్లయితే వారి విషయంలో కూడా ఇదే సూత్రం వర్తిస్తుంది. వారు దైవాదేశాలను, ప్రవక్త ఉపదేశాలను జనులకు వివరిస్తూ ఉంటారు. ప్రజలకు ధర్మం వైపు మార్గదర్శకత్వం వహిస్తూ ఉంటారు. కనుక వారికి విధేయత కనబరచాలి. దీనిద్వారా బోధపడేదేమంటే పండితులు, విద్వాంసులు కూడా ధార్మిక వ్యవహారాలలో – ప్రభుత్వాధికారుల లాంటివారే. అయితే ఇస్లామీయ విద్వాంసులు కూడా దైవం మరియు దైవప్రవక్త ఆజ్ఞల్ని ప్రజలకు వివరించినంత కాలమే ప్రజలు వారి మాట వినాలి. వారు గనక గాడి తప్పుతున్నట్లు అనిపిస్తే జనసామాన్యం వారికి విధేయత

60 (ఓ ప్రవక్తా!) నీపై అవతరించినదాన్నీ, నీకు పూర్వం వారిపై అవతరించిన దాన్నీ విశ్వసించాము అని అంటూనే తమ వ్యవహారాలను తీర్పు కోసం దైవేతరుల (తాగూత్) వద్దకు తీసుకు పోగోరే వారిని నీవు చూడలేదా? మరి నిజానికి షైతాన్‌ను (తాగూత్‌ను) తిరస్కరించమని వారికి (స్పష్టంగా) ఆదేశించటం జరిగింది. షైతానైతే వారిని మార్గం తప్పించి చాలా దూరంలో పడవేయాలని కోరుతున్నాడు.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يَزْعُمُوْنَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا بِمَاۤ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَاۤ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّتَحَاكَمُوْۤا اِلَى الطَّاغُوْتِ وَقَدْ اُمِرُوْۤا اَنْ يَّكْفُرُوْا بِهٖ ؕ وَيُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُّضِلَّهُمْ ضَلٰلًاۢ بَعِيْدًا ۝٦٠

61 "అల్లాహ్ అవతరింపజేసిన దాని వైపుకు, ప్రవక్త (సఅసం) వైపుకు రండి" అని వారితో అన్నప్పుడల్లా, ఈ కపటులు నీ నుండి అయిష్టంగా ముఖం త్రిప్పుకుని పోవటాన్ని నీవు గమనిస్తావు.[91]

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَاۤ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ رَاَيْتَ الْمُنٰفِقِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْكَ صُدُوْدًا ۝٦١

చూపనవసరం లేదు. పైగా వైముఖ్య దశలో ఉన్నప్పుడు తెలిసి కూడా వారి అడుగుజాడల్లో నడవటం పాపం అవుతుంది.

90. వివాదాస్పదమైన విషయాన్ని అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త వైపుకు మరల్చటమంటే నేటి ధార్మిక పరిభాషలో అర్థం ఖుర్ఆన్ హదీసుల వైపుకు మరలటం అన్నమాట! అభిప్రాయభేదాలను, వివాదాలను పరిష్కరించటానికి ఇది అత్యుత్తమమైన మార్గదర్శక సూత్రం! ఈ సూత్రం ద్వారా అర్థమయ్యేదేమంటే మరో మూడోవ్యక్తిని అనుసరించ వలసిన అగత్యంలేదు. ఒకానొక నిర్ణీత పండితుణ్ణి అనుసరించటం (తఖ్లీదె ముఅయ్యన్ లేక తఖ్లీదె షఖ్సీ) తప్పనిసరి అని చెప్పేవారు అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తతో పాటు మూడో వ్యక్తి అనుసరణను తప్పనిసరి (వాజిబ్)గా ఖరారు చేశారు. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లోని ఈ ఆయతుకు పూర్తిగా విరుద్ధమైన ఈ మూడో వ్యక్తి అనుసరణ ముస్లింలకు ఐక్య సమాజం (**ఉమ్మతె ముత్తహిదా**) కాకుండా అనైక్య సమాజం (ఉమ్మతె మున్తషిరహ్)గా, ఇంకా చెప్పాలంటే ముస్లిం సమాజ ఐక్యతను దాదాపు దుస్సాధ్యంగా మార్చివేసింది.

91. కేసులను న్యాయస్థానానికి తీసుకెళ్ళేబదులు యూద నాయకుల వద్దకు, ఖురైషు సర్దారుల వద్దకు వెళ్ళి తీర్పుకోరే వారినుద్దేశించి ఈ ఆయతులు అవతరించాయి.

فَكَيْفَ إِذَآ أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
ثُمَّ جَآءُوكَ يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّآ إِحْسَٰنًا
وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾

62 మరి ఇదేమిటి? వారు తమ చేజేతులా చేసుకున్న దాని పర్యవసానంగా వారిపై ఏదన్నా ఆపద వచ్చి పడితే, అప్పుడు వారు నీ వద్దకు వచ్చి, అల్లాహ్‌పై ప్రమాణం చేస్తూ "మేము మేలును, సయోధ్యను కాంక్షించి మాత్రమే ఇలా చేశాము"[92] అని అంటారు.

أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَعْلَمُ ٱللَّهُ مَا فِى قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ
وَعِظْهُمْ وَقُل لَّهُمْ فِىٓ أَنفُسِهِمْ قَوْلًۢا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾

63 వారి హృదయాలలో ఉన్నదంతా అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు. కనుక (ఓ ప్రవక్తా!) వారిని పట్టించుకోకు. కాకపోతే వారికి బోధపరుస్తూ ఉండు. వారి మనోక్షేత్రంలో నాటుకునేలా మాట చెబుతూ ఉండు.[93]

అయితే ఈ ఆదేశం సర్వసామాన్యమైనది. దైవగ్రంథాన్ని, దైవప్రవక్త సంప్రదాయాన్ని కాదని తమ సమస్యలను అన్యులవద్దకు తీసుకుపోయే వారందరికీ యిది వర్తిస్తుంది. "విశ్వాసుల మధ్య తీర్పు చెప్పటానికి, వారిని అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త వైపునకు పిలిచినప్పుడు, 'మేము విన్నాము, శిరసావహించాము' అని వారంటారు." అలాంటి వారినుద్దేశ్యించి అల్లాహ్ ఏమన్నాడో తెలుసా? "సాఫల్యాన్ని పొందినవారంటే వారే" (నూర్ – 51).

92. తమ తప్పుడు నిర్ణయాల మూలంగా దైవాగ్రహానికి గురై, కష్టాలు కడగండ్లలో చిక్కుకు పోయినప్పుడు లబోదిబోమంటూ దైవప్రవక్త (సఅసం) వద్దకు పరుగెత్తుకుని వచ్చేవారు. "అబ్బే, వాళ్ళేదో మాకు న్యాయం చేస్తారని భావించి మేము అక్కడికి వెళ్ళలేదు. అసలు మీకన్నా న్యాయం చేసేవాళ్ళు ఎవరున్నారు? కాకపోతే వాళ్ళను కూడా కలుపుకు పోవాలికదా! సదవగాహన కోసమే వారిని సంప్రతించాము. అంతకుమించి మాకు మరో ఉద్దేశం లేదు" అంటూ కాళ్ళ బేరానికి వస్తారు.

93. ఈ వాక్యంలో అల్లాహ్ ఏమంటున్నాడంటే : పైకి వాళ్లు అబద్ధాలు చెబుతున్నప్పటికీ వారి అంతరంగం గురించి మాకు బాగా తెలుసు. తదనుగుణంగానే మేము వారికి ప్రతిఫలం ఇస్తాము. ఓ ముహమ్మద్ (స)! దాన్ని గురించి నీవు చింతించకు. వారు నీ ముందు వ్యక్తపరిచే కల్లబొల్లి మాటలను తీవ్రంగా తీసుకోకు. వారిని ఉపేక్షించు. అయితే వారికి బోధపరచే ప్రయత్నాలను మాత్రం మానుకోకు. మనసుల్ని ఆకట్టుకునే ప్రవచనాల ద్వారా వారిని సంస్కరించే నీ కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించు.

وَمَآ اَرۡسَلۡنَا مِنۡ رَّسُوۡلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذۡنِ اللّٰهِ ؕ وَلَوۡ اَنَّهُمۡ
اِذۡ ظَّلَمُوۡۤا اَنۡفُسَهُمۡ جَآءُوۡكَ فَاسۡتَغۡفَرُوا اللّٰهَ وَاسۡتَغۡفَرَ
لَهُمُ الرَّسُوۡلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيۡمًا ﴿٦٤﴾

64 మేము ఏ ప్రవక్తను పంపినా దైవాజ్ఞతో (ప్రజలు) అతనిని అనుసరించాలనే పంపాము. వారే గనక తమ ఆత్మలకు అన్యాయం చేసుకున్నప్పుడు, నీ వద్దకు వచ్చి క్షమాపణకై దైవాన్ని వేడుకుని ఉంటే, ప్రవక్త కూడా వారి మన్నింపుకై విన్నవించుకుని ఉంటే[94] అప్పుడు వారు అల్లాహ్‌ను క్షమించేవాడుగా, కరుణించేవాడుగా పొంది ఉండేవారు.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤۡمِنُوۡنَ حَتّٰى يُحَكِّمُوۡكَ فِيۡمَا شَجَرَ
بَيۡنَهُمۡ ثُمَّ لَا يَجِدُوۡا فِىۡۤ اَنۡفُسِهِمۡ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيۡتَ
وَيُسَلِّمُوۡا تَسۡلِيۡمًا ﴿٦٥﴾

65 కనుక (ఓ ప్రవక్తా!) నీ ప్రభువు తోడు! వారు తమ పరస్పర వివాదాలన్నింటిలో నిన్ను తీర్పరిగా చేసుకోనంతవరకూ, తర్వాత నీవు వారి మధ్య చెప్పిన తీర్పుపట్ల వారు తమ మనసులలో ఎలాంటి సంకోచానికి, అసంతృప్తికి ఆస్కారం యివ్వకుండా మనస్ఫూర్తిగా శిరసావహించనంతవరకూ – వారు విశ్వాసులు కాజాలరు.[95]

దీని ద్వారా అవగతమయ్యేదేమిటంటే శత్రువుల కుట్రలు కుతంత్రాలను మన్నింపుల వైఖరి ద్వారా, హితోపదేశాల ద్వారా, హృదయాలను ఆకట్టుకునే సందేశం ద్వారా వమ్ము చేసేందుకు ప్రయత్నించాలి.

94. క్షమాపణకై దైవసన్నిధిలో వేడుకుంటే సరిపోతుంది. దానికోసం ప్రవక్త దగ్గరికి రానక్కర్లేదు. కాని యిక్కడ అలా అనబడలేదు. పైగా "ఓ ప్రవక్తా! వారు నీ వద్దకు వచ్చి, క్షమాపణకై దైవాన్ని వేడుకుని ఉంటే, నువ్వు కూడా వారి క్షమాపణ కోసం దైవాన్ని ప్రార్థించేవాడివి" అని అనబడింది. ఎందుకంటే వాళ్లు తమ తగాదాల విషయంలో అన్యుల వద్దకు వెళ్ళి ప్రవక్తను అగౌరవపరిచారు. అందుచేత వారి అహం అణగడానికి వారు ప్రవక్త వద్దకు రావలసి ఉంది అన్నది దీని భావం.

(ఆయతులోని పదజాలాన్ని బట్టి, సంబోధనా తీరునిబట్టి ఈ అంశం ఆయన (సఅసం) జీవితంతో ముడిపడినది. కాని కొంతమంది ఈ విషయంలో అతిశయిల్లారు. ప్రవక్త (స) జీవితకాలంలోలాగానే ఈనాడు కూడా ఆయన (స) సమాధి వద్దకెళ్ళి క్షమాపణ కోరాలని వారంటారు. అల్లాహ్ ఇలాంటి అపమార్గం నుంచి రక్షించుగాక! – అనువాదకుడు.)

66 ఒకవేళ మేము "మిమ్మల్ని మీరు చంపుకోండి" లేదా "మీ ఇళ్ల నుంచి వెళ్ళిపోండి" అనే ఆదేశాన్ని వారిపై విధించి ఉంటే, వారిలో బహుకొద్దిమంది మాత్రమే దాన్ని పాటించేవారు. అలా కాకుండా వారు తమకు ఉపదేశించబడుతున్న విధంగా చేసివుంటే నిశ్చయంగా అది వారి కొరకు శ్రేయస్కరం అయ్యేది, ఎక్కువ స్థయిర్యాన్నీ ఒనగూర్చేది.[96]

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنِ اقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ أَوِ اخْرُجُوا۟ مِن دِيَٰرِكُم مَّا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ ۖ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا۟ مَا يُوعَظُونَ بِهِۦ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾

95. సాధారణంగా ఈ ఆయతు అవతరణ వెనుక ఒక యూద వ్యక్తికి – ఒక ముస్లింకీ మధ్య జరిగిన తగాదాను ఉదాహరించటం జరుగుతుంది. అదేమిటంటే, దైవప్రవక్త (సఅసం) దర్బారులో తీర్పు జరిగిన తరువాత కూడా ఆ ముస్లిం హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) వద్దకు వెళ్ళి తీర్పు కోరాడు. దైవప్రవక్త (స) తీర్పు యిచ్చారని తెలుసుకున్న ఉమర్ (రజి) ఆగ్రహోదగ్రులై ఆ ముస్లిం శిరస్సును ఛేదించారు. కాని ఈ సంఘటన నిజం కాదు. దీని ఆధారాలు సరిగ్గా లేవు. ఇబ్నె కసీర్ కూడా ఈ విషయాన్ని విశదీకరించారు. దీని పూర్వరంగానికి సంబంధించిన అసలు సంఘటన ఏమిటంటే, దైవప్రవక్త (స) మేనత్త కుమారుడగు హజ్రత్ జుబైర్ (రజి)కి – మరో మనిషికి మధ్య పొలాలకు నీళ్లు వదిలేచోట గొడవ జరిగింది. ఆ వ్యవహారం దైవప్రవక్త (స) దాకా వచ్చింది. విచారణ జరిపిన తరువాత ఆయన (స) ఇచ్చిన తీర్పు యాదృచ్ఛికంగా హజ్రత్ జుబైర్ (రజి)కు అనుకూలంగా వచ్చింది. దైవప్రవక్త (స) తీర్పు యివ్వటంలో బంధుప్రీతిని కనబరచారని రెండో వ్యక్తి అభిప్రాయపడ్డాడు. దానిపై ఈ ఆయతు అవతరించింది. (సహీహ్ బుఖారీ – నిసా సూరా వ్యాఖ్యానం). దైవప్రవక్త (స) యిచ్చిన తీర్పుపై విభేదించటం సంగతటుంచి, దానిపై కనీసం మనసులో లేశమయినా అసంతృప్తి రాజుకున్నా అది విశ్వాసానికి వ్యతిరేకంగా పరిణమిస్తుందని హెచ్చరించటం జరిగింది. ఈ ఆయతు హదీసు ధిక్కారులకు ఎలాగూ హెచ్చరికే. అయితే దైవప్రవక్త (స) వారి ప్రవచనాలు (సహీహ్ హదీసులు) తేటతెల్లంగా తమ ముందు ఉండగా వాటిపై ఇమాము పలుకులకు ప్రాధాన్యతనిచ్చే వారు కూడా ఆత్మ పరిశీలన చేసుకోవలసిన సందర్భమిది. కడు శోచనీయమైన విషయం ఏమిటంటే వారు తమ భాష్యాలను చెల్లుబాటు చేసుకునే ప్రయత్నంలో ఆయా హదీసులను బహిరంగంగా నిరాకరిస్తారు లేదా వాటికి వక్రభాష్యాలు చెప్పిగానీ, విశ్వసనీయులైన ఉల్లేఖకులను బలహీనులుగా ఖరారు చేసిగానీ ఆయా హదీసులను త్రోసిపుచ్చటానికి హేయమైన ప్రయత్నాలు చేస్తుంటారు.

96. అవిధేయులైన వారికి ఈ ఆయతులో చురకలు వేయబడ్డాయి. తేలికపాటి ఆజ్ఞలను

وَّاِذًا لَّاٰتَيْنٰهُمْ مِّنْ لَّدُنَّآ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿۶۷﴾

67 అదేగనక జరిగి ఉంటే మేము మా వద్ద నుండి వారికి గొప్ప పుణ్యఫలం ప్రసాదించి ఉండే వాళ్ళం.

وَّلَهَدَيْنٰهُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا ﴿۶۸﴾

68 ఇంకా వారికి రుజుమార్గం చూపించి ఉండేవాళ్ళం.

وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ
اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصّٰلِحِيْنَ ۚ
وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا ﴿۶۹﴾

69 ఎవరయితే అల్లాహ్‌కు, ప్రవక్త (సఅసం)కు విధేయత కనబరుస్తారో వారే అల్లాహ్ అనుగ్రహం పొందిన ప్రవక్తల తోనూ, సత్యసంధులతోనూ, షహీదుల తోనూ, సద్వర్తనులతోనూ ఉంటారు. వీరు ఎంతో మంచి స్నేహితులు.[97]

శిరసావహించటానికే సందిగ్ధంలో పడుతున్న వీరు కఠినమైన ఆదేశాలను ఇంకెక్కడ పాలిస్తారు? కాని అల్లాహ్ ప్రేమమయుడు, దయాశీలుడు. ఆయన ఆదేశాలు కూడా సరళమైనవి, ఆచరణ యోగ్యమైనవే. కనుక కనీసం తమకు బోధించబడుతున్న ఆదేశాలను గనక ప్రజలు వినయంగా పాటించినట్లయితే అవే ధర్మం మీద సహన స్థయిర్యాలకు సోపానమవుతాయి. ఎందుకంటే విధేయత మూలంగా విశ్వాసం పెరుగుతుంది. అవిధేయత మూలంగా తరుగుతుంది. సత్కార్యాలు చేస్తూపోతే సన్మార్గం సులభమవుతూ పోతుంది. చెడులకు పాల్పడుతూ పోతే దుర్మార్గం సులభతర మవుతుంది.

97. అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త(స)కు విధేయత కనబరచిన వారికి లభించే పుణ్యఫలం ఎటువంటిదో యిక్కడ చెప్పటం జరిగింది. "మనిషి ఎవరిని అభిమానిస్తాడో వారి సాంగత్యమే అతనికి లభిస్తుంది" అన్న హదీసు ఈ సందర్భంగా గమనార్హం (సహీహ్ బుఖారీ: కితాబుల్ అదబ్, ముస్లిం : కితాబుల్ బిర్రి వస్సిలతి వల్ ఆదాబ్). హజ్రత్ అనస్ (రజి) ఇలా అంటున్నారు : "దైవప్రవక్త (స) నోట వెలువడిన ఈ ప్రవచనం విన్నప్పుడు సహాబాకు కలిగినంత ఆనందం మరెన్నడూ కలగలేదు" ఎందుకంటే వారు స్వర్గంలో కూడా తమ ప్రియప్రవక్త (స) సాంగత్యాన్ని కోరుకునేవారు.

ఈ ఆయతు పూర్వరంగానికి సంబంధించిన ఉల్లేఖనాల్లో ఇలా చెప్పబడింది: కొంతమంది సహచరులు వచ్చి, "ఓ దైవప్రవక్తా (స)! దేవుడు తమరికి స్వర్గంలో ఉన్నత స్థానాలను ప్రసాదిస్తాడు. మాకు అంతకన్నా అధమ స్థానమే లభిస్తుంది. అందువల్ల మేము అక్కడ మీ సాంగత్యానికి, సహచర్యానికి దూరమై పోతాము. ప్రపంచంలో మాకు ప్రాప్తించిన మీ సహచర్య భాగ్యం పరలోకంలో ప్రాప్తించదు

70 ఇదీ అల్లాహ్ తరఫు నుంచి లభించే అనుగ్రహం. తెలుసు కోవటానికి అల్లాహ్‌యే చాలు.

ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيْمًا ۟

71 విశ్వాసులారా! మీరు మీ ఆత్మరక్షణా సామగ్రిని సమకూర్చుకోండి.[98] ఆపైన వేర్వేరు దళాలుగా ఏర్పడి బయలుదేరండి లేదా అందరూ కలసికట్టుగా కదలండి.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا خُذُوْا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوْا
ثُبَاتٍ اَوِ انْفِرُوْا جَمِيْعًا ۟

72 మీలో కొందరు వెనుకాడేవారు కూడా ఉన్నారు.[99] ఒకవేళ మీకు ఏదన్నా నష్టం వాటిల్లితే, "అల్లాహ్ నన్ను అనుగ్రహించాడు. ఆ సమయంలో నేను వారివెంట లేను" అని అంటారు.

وَاِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَّيُبَطِّئَنَّ ۚ فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةٌ قَالَ
قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ مَّعَهُمْ شَهِيْدًا ۟

కదా!" అని సందేహపడ్డారు. అప్పుడు అల్లాహ్ ఈ ఆయతును అవతరింపజేసి వారి మనసులు కుదుట పడేలా చేశాడు (ఇబ్నె కసీర్).

మరి కొంతమంది సహచరులైతే స్వర్గంలో దైవప్రవక్త (స) సహచర్యం కోసం ప్రత్యేకంగా విన్నపాలు చేసుకున్నారు. అలాంటి వారినుద్దేశ్యించి, నఫిల్ (స్వచ్ఛంద) నమాజులు అత్యధికంగా చేయమని ఆయన (స) తాకీదు చేశారు. "మీరు (వీలైనన్ని) ఎక్కువ సజ్దాల ద్వారా నాకు తోడ్పడండి" అని ఆయన (స) సెలవిచ్చారు (సహీహ్ ముస్లిం: కితాబుస్సలాత్). ఇంకొక హదీసులో ఇలా అనబడింది – "సత్యసంధుడు, నిజాయితీ పరుడైన వర్తకుడు ప్రవక్తల, సిద్దీఖుల (సత్యసంధుల), షహీదుల(అమరవీరుల)లతో పాటు ఉంటాడు" (తిర్మిజీ : కితాబుల్ బుయూ).

విశ్వాసంలోనూ, విధేయతలోనూ పరిపూర్ణ స్థాయికి చేరుకున్న వారిని 'సిద్దీఖులు' గా వ్యవహరిస్తారు. ప్రవక్త పదవి (నబువ్వత్) తరువాతి స్థానం యిదే. మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారి అనుచర సమాజంలో ఈ అంతస్థు పొందిన వారిలో హజ్రత్ అబూబకర్ సిద్దీఖ్ (రజి) అగ్రగాములు. అందుకే ప్రవక్తేతర వ్యక్తులలో మహాప్రవక్త (స) తరువాతి స్థానం ఆయనదే అన్న విషయంలో ఏకాభిప్రాయం ఉంది. ఇక దేవుని హక్కులతో పాటు, దాసుల హక్కులను కూడా పూర్తిగా నెరవేరుస్తూ, అందులో ఎలాంటి లోటూ రానివ్వకుండా జాగ్రత్తపడేవారిని సజ్జనులు (సాలిహీన్) అని అంటారు.

98. **'హిజ్‌రకుమ్'** అంటే (ఆత్మ రక్షణోపాయాన్ని అవలంబించటం) అంటే యుద్ధసామగ్రిని – ఆయుధాలను, ఒనరులను, వాహనాలను సమకూర్చుకోవటం అని భావం.

73 ఒకవేళ దైవానుగ్రహం ఏదన్నా మీకు లభిస్తే,[100] మీ మధ్య – అతని మధ్య స్నేహ బంధమే లేనట్లుగా మాట్లాడుతూ[101] – "అరెరే! నేనూ వారి వెంట ఉండి ఉంటే ఘనవిజయాన్ని పొంది ఉండేవాడినే!"[102] అని చెబుతారు.

وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَن لَّمْ تَكُن بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي كُنتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

74 కాబట్టి ఇహలోక జీవితాన్ని పరలోకానికి బదులుగా అమ్మివేసినవారు[103] దైవమార్గంలో పోరాడాలి. దైవమార్గంలో పోరాడుతూ చంపబడినవానికి లేదా విజయం పొందినవానికి మేము గొప్ప పుణ్యఫలాన్ని ఒసగుతాము.

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ۚ وَمَن يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

99. వెనుకాడే వారెవరంటే కపటులన్నమాట. వారు ఏదో ఒక విధంగా యుద్ధం బెడదనుంచి తప్పుకోవాలన్న ఉద్దేశ్యంతో ఆలస్యం చేస్తారు. అందుకోసం కుంటి సాకులు చెబుతారు.

100. ఇక్కడ దైవానుగ్రహం అంటే అర్థం యుద్ధంలో గెలుపు, ఆధిక్యత, యుద్ధప్రాప్తి.

101. అంటే వారు మీ ధార్మిక సోదరులే కాదన్నట్లు, మీకు అపరిచితులైనట్లే మాట్లాడతారు.

102. అంటే యుద్ధప్రాప్తి (మాలె గనీమత్)లో వాటా పొంది ఉండేవాళ్ళం; సంపదను పొందటమే ప్రపంచాన్ని కోరుకునేవారి ప్రధాన ఆశయమై ఉంటుంది.

103. అరబీలో **షరా, యష్రీ** (యష్రూన) అనే పదానికి అమ్మటం, కొనటం – రెండు అర్థాలూ వస్తాయి. పైన మూలంలో ఉర్దూ అనువాదకులు మొదటి అర్థాన్ని తీసుకున్నారు. ఈ అర్థం తీసుకున్నట్లయితే వాక్య నిర్మాణం ఇలా ఉంటుంది: మూలంలో 'పోరాడాలి' (ఫల్ యుఖాతిల్) అన్నది క్రియాపదం. దీనికర్త 'అమ్మివేసినవారు' (అల్లజీన యష్రూనల్ హయాత) అవుతుంది. ఈ విధంగా భావించినట్లయితే – పైన చెప్పినట్లు – భావం ఇలా వస్తుంది : పరలోకం కోసం ఇహలోక జీవితాన్ని అమ్మివేసినవారు (లేక మరోమాటలో చెప్పుకోవాలంటే) ఇహలోక జీవితాన్ని త్యాగం చేసిన వీరులు దైవమార్గంలో పోరాడాలి.

పైదానికి భిన్నంగా మనం రెండవ అర్థం తీసుకున్నట్లయితే – అనగా మూలంలోని 'యష్రూన' అన్న పదాన్ని అమ్మివేసినవారు అని గాకుండా 'కొన్నవారు' అని అర్థం చేసుకున్నట్లయితే అప్పుడు, 'అల్లజీన యష్రూనల్ హయాత' (కొనుక్కున్నవారు) అన్నపదం వాక్యంలో కర్మగా మారుతుంది. అప్పుడు ఆయతుకు, 'పరలోకానికి బదులు

75 “మా ప్రభూ! దుర్మార్గుల యొక్క ఈ పురము నుండి మాకు విముక్తినొసగు.[104] మా కొరకు నీ వద్దనుంచి ఒక రక్షకుణ్ణి నియమించు, మాకు (అండగా) నీ వద్ద నుంచి ఒక సహాయకుణ్ణి పంపించు” అని వేడుకుంటున్న బలహీన పురుషుల, స్త్రీల, పసివాళ్ళ విమోచనకై మీరు దైవ మార్గంలో ఎందుకు పోరాడటం లేదు?!

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ۝٧٥

ఇహలోకాన్ని కొనుక్కున్నవారితో పోరాడాలి’ అనే అర్థం వస్తుందన్నమాట! అయితే పోరాడేదెవరు? లేక ‘పోరాడాలి’ అన్న పదానికి వాక్యంలో కర్త ఏది? అన్న ప్రశ్న ఈ సందర్భంగా జనిస్తుంది. దానికి సమాధానం ఏమిటంటే – మూలంలో **‘ఫల్ యుఖాతిల్’** (పోరాడాలి) అన్న తర్వాత ‘అల్ మోమినున్నాఫిరు’ (దైవమార్గంలో పోరాటం నిమిత్తం బయలుదేరిన విశ్వాసి) అనే పదం మార్జితము (మహ్జూఫ్) గా ఉన్నట్లు భావించవలసి ఉంటుంది.

మొత్తానికి దీని సారాంశం ఏమిటంటే, ఆయతులో ‘యష్రూన’ అన్న పదానికి ‘కొనుక్కున్న’ అని అర్థం చెప్పినట్లయితే, ‘ఎవరయితే తమ ధర్మాన్ని, నీతినిజాయితీలకు బదులుగా ఇహలోకపు తుచ్ఛ ప్రయోజనాలను కొనుక్కుంటారో వారికి వ్యతిరేకంగా విశ్వాసులు దైవమార్గంలో పోరాడాలి’ అన్న భావం వస్తుంది (ఇబ్నె కసీర్ ఈ భావమే తీసుకున్నారు).

104. దుర్మార్గులు నివసించే పురము అంటే – సందర్భాన్ని బట్టి – మక్కా నగరం అని అర్థం. హిజ్రత్ అనంతరం మక్కాలో ఉండిపోయిన నిరాధారజీవులు, బలహీనులు, స్త్రీలు, పిల్లలు అవిశ్వాసుల ఆగడాలకు తాళలేక దుర్భర స్థితిలో జీవించేవారు. దుర్మార్గుల, దుష్టుల బారినుండి తమను కాపాడమని దీనాతిదీనంగా దైవాన్ని వేడుకునే వారు. అప్పుడు దైవకారుణ్యం కదలివచ్చింది. దుష్టుల బారినుంచి ఈ నిరాధార జీవుల్ని రక్షించటానికి మీరు దైవమార్గంలో ఎందుకు పోరాడటం లేదు? అంటూ దేవుడు ముస్లింల పౌరుషాన్ని జాగృతం చేశాడు. ఈ ఆయతు ఆధారంగా ఇస్లామీయ విద్వాంసులు ఏమన్నారంటే, సాటి ముస్లింలు ఏ ప్రాంతంలో వేధింపులకు గురవుతున్నా, ఎక్కడ వారు అవిశ్వాసుల, మిథ్యావాదుల చెరలో బాధించబడుతూవున్నా సరే వారిని కాపాడే ఉద్దేశ్యంతో ముస్లింలు ధర్మయుద్ధం చెయ్యాలి. ఇది జిహాద్ యొక్క రెండవ రకం. మొదటి రకం జిహాద్ దైవధర్మ ఉన్నతికోసం జరుగుతుంది.

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ ۖ
إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ٧٦

76 విశ్వసించిన వారు దైవమార్గంలో పోరాడతారు. అవిశ్వాస వైఖరిని అవలంబించినవారు దైవేతరుల మార్గంలో పోరాడతారు.[105] కనుక (ఓ విశ్వాసులారా!) మీరు షైతాను స్నేహితులతో యుద్ధం చేయండి. షైతాను జిత్తులు అత్యంత బలహీనమైనవి.[106]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ
يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً ۚ وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ
كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ ۗ قُلْ

77 "మీ చేతులను ఆపుకోండి, నమాజులను నెలకొల్పుతూ ఉండండి, జకాతును చెల్లిస్తూ ఉండండి" అని ఆదేశించబడిన వారిని నీవు చూడలేదా? తీరా వారికి యుద్ధం చెయ్యమని ఆజ్ఞాపించబడితే, వారిలోని ఒక వర్గంవారు దైవానికి భయపడవలసిన రీతిలో – పైగా అంతకంటే ఎక్కువగానే– జనులకు భయపడ సాగారు. "ప్రభూ! నీవు మాపై యుద్ధాన్ని ఎందుకు విధించావు?[107] మరి కొంతకాలంపాటు

105. యుద్ధం చెయ్యవలసిన పరిస్థితి ఒక విశ్వాసికీ, అవిశ్వాసికి కూడా ఎదురవుతుంది. అయితే ఆ ఇరువురి యుద్ధలక్ష్యాలలో భూమ్యాకాశాలంత వ్యత్యాసం ఉంటుంది. విశ్వాసి అల్లాహ్ కోసం పోరాడతాడు. కేవలం యుద్ధప్రాప్తి, రాజ్యాధికారం అతని లక్ష్యం అయి ఉండదు. కాని అవిశ్వాసి మాత్రం కేవలం ప్రాపంచిక ఉద్దేశ్యాలను, స్వప్రయోజనాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని కదనరంగానికి కదలి వస్తాడు.

106. ముస్లింల ఆత్మ విశ్వాసాన్ని పెంపొందించే ఉద్దేశ్యంతో ఈ ప్రస్తావన తేబడింది – దైవేతర (తాగూత్) ఉద్దేశ్యాలతో వేయబడే ఎత్తుగడలు, కుట్రలు ఎంతో బలహీనంగా ఉంటాయి. కాబట్టి వారి భౌతిక ఒనరులను, మంది మార్బలాన్ని చూసి మీరు కలవరం చెందకండి. మీ విశ్వాస శక్తి ముందు, దైవమార్గంలో పోరాడాలన్న మీ సంకల్ప బలం ముందు షైతాన్ యొక్క భౌతిక ఒనరులు ఎందుకూ పనికిరావు. వాడి జిత్తులు ఇట్టే విఫలమైపోతాయి.

107. మక్కా నగరంలో ఉన్నప్పుడు ముస్లింలు సంఖ్యాపరంగా, ఆర్థికంగా బలహీనులు. శత్రువులను ఎదిరించే సామర్థ్యం వారివద్ద లేదు. అందుకే యుద్ధం చేయాలని

مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾

మమ్మల్ని ఎందుకు బ్రతకనివ్వలేదు?"[108] అని అనసాగారు. వారితో ఇలా చెప్పు : "ప్రాపంచిక ప్రయోజనాలు బహు స్వల్పమైనవి. (అల్లాహ్‌కు) భయ పడేవారికి పరలోకమే మేలైనది. మీకు (అక్కడ) ఒక చిన్న పీచు అంత అన్యాయం కూడా జరగదు.

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ

78 మీరెక్కడ ఉన్నాసరే, మృత్యువు మిమ్మల్ని కబళిస్తుంది. ఆఖరికి మీరు

వారనుకుంటూ ఉన్నప్పటికీ వారిని యుద్ధం నుంచి ఆపటం జరిగింది. రెండు విషయాల గురించి వారికి తాకీదు చేయబడింది. ఒకటి : తిరస్కారుల దౌర్జన్యాలను సహన స్థయిర్యాలతో ఓర్చుకోవాలి. మన్నింపుల వైఖరితో మసలుకోవాలి. రెండు : అల్లాహ్‌తో పటిష్టమైన సంబంధాన్ని, సంప్రతింపులను కలిగివుండటం కోసం నమాజ్, జకాత్ మరియు ఇతర ఆరాధనలను గట్టిగా ఆచరిస్తూ ఉండాలి. అయితే మక్కా నుండి మదీనాకు ప్రస్థానం చేసి మదీనాలో ముస్లింలు ఒక 'శక్తి'గా ఉద్భవించిన తరువాత శత్రువును ఎదిరించి పోరాడేందుకు వారికి అనుమతి యివ్వబడింది. తీరా యుద్ధం కొరకు అనుమతి యివ్వబడిన తరువాత ముస్లింలలోని కొందరు బలహీనతను, అధైర్యాన్ని కనబరచారు. అప్పుడు అల్లాహ్ ఈ ఆయతును అవతరింపజేసి, ఒకప్పుడు మీరు మక్కా నగరంలో ఉన్నప్పుడు శత్రువుతో యుద్ధం చేస్తామని గొప్పలు చెప్పుకునేవారు. తీరా మీ కోరిక మేరకు యుద్ధం విధించబడితే, ఇప్పుడు ఎందుకు భయపడుతున్నారు? అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు.

ఈ ఆయతు మొదట్లో "మీ చేతులను ఆపుకోండి" (అంటే యుద్ధం చేయకండి) అని ఆజ్ఞాపించబడింది. కొంతమంది ఈ వాక్యానికి వక్రభాష్యం చెబుతూ, నమాజు స్థితిలో– రుకూ నుంచి లేచి నిలబడే సమయంలో – 'రఫే యదైన్' చేయరాదు అని అభిప్రాయ పడ్డారు. ఇది సంకుచిత దృష్టితో చెయ్యబడిన తప్పుడు అన్వయింపు తప్ప మరేమీ కాదు. ఇలా అభిప్రాయపడి వారు దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లోని ఆయతును, దాని అర్థాన్ని మార్చే దుస్సాహసానికి ఒడిగట్టారు. ఈ రకమయిన తుచ్ఛమైన ప్రయత్నం ఒక ముస్లిం విద్వాంసునికి ఎంతమాత్రం శోభించదని వారు తెలుసుకోవాలి. దైవం మన్నించుగాక!

108. "మరి కొన్నాళ్ళపాటు యుద్ధాన్ని ఎందుకు ఆపి ఉంచలేదు?" అన్న భావంలో కూడా దీన్ని తర్జుమా చేయవచ్చు. **'అజలిన్ ఖరీబ్'** అంటే మృత్యువు లేదా జిహాద్ విధి అయ్యే గడువు అని భావం (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

مُّشَيَّدَةٍ ۗ وَإِن تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِ اللَّهِ ۖ
وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِندِكَ ۚ قُلْ كُلٌّ

పటిష్టమైన కోటలలో ఉన్నాసరే[109] (అది మిమ్మల్ని వదలదు). వారికేదైనా మంచి జరిగితే "ఇది అల్లాహ్ తరఫున లభించింది" అని అంటారు. అదే వారికేదైనా కీడు కలిగితే, "ఇదంతా నీ మూలంగానే జరిగింది"[110] అని నిందిస్తారు. "ఇవన్నీ

109. ప్రాపంచిక జీవితం పట్ల మక్కువ పెంచుకుని, మరణం నుండి పారిపోవాలనుకునే బలహీన ముస్లింలను ఉద్దేశ్యించి ఈ ఉపదేశం చేయబడింది. ఈ ప్రాపంచిక జీవితం నశించిపోయేది. ఇందలి సుఖాలు కూడా తాత్కాలికమైనవే. మరికొంత గడువు ప్రసాదించమని మీరు విన్నవించుకుంటున్నారు. కాని పరలోకంలో మీకు లభించే సుఖభోగాలు వీటికన్నా ఎన్నో రెట్లు మేలైనవనీ, శాశ్వితమైనవనీ మరువకండి. దైవం మరియు దైవప్రవక్తకు విధేయులై ఉన్న వారికి ఈ శాశ్విత సుఖాలు వరిస్తాయి. మరో ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే; మీరు దైవమార్గంలో పోరాడినా, పోరాడకపోయినా మృత్యువు మాత్రం రావలసిన ఘడియలో వచ్చితీరుతుంది. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ మీరు దాన్నుంచి తప్పించుకోలేరు. మీరు కంచుకోటలలో శరణుపొందినా, ఉక్కు బంకర్లలో తలదాచుకున్నా అది మిమ్మల్ని వదలదుగాక వదలదు. మరలాంటప్పుడు మీరు మృత్యువుకు భయపడి దైవమార్గంలో పోరాడకుండా వంకలుపెట్టి ప్రయోజనం ఏమిటీ?

గమనార్హ విషయం : కొంతమంది ముస్లింలు స్వతహాగా యుద్ధమంటే భయంవల్ల అలా అన్నారేగాని, నిజంగా వారు అవిశ్వాసులు కారు. అందువల్ల అల్లాహ్ వారిలోని ఈ దౌర్బల్యాన్ని క్షమించాడు. అంతేకాదు, అత్యంత బలమైన నిదర్శనాల ద్వారా వారి మనోబలాన్ని పెంచాడు.

110. ఇక్కడి నుంచి మళ్లీ కపటుల ప్రస్తావన మొదలయింది. గత సమాజాలలోని తిరస్కారులు పలికిన కృతఘ్నుతాపూర్వకమైన మాటలే వీరు కూడా పలికారు. ఉదాహరణకు : లాభం చేకూరితే (కలిమి, ఆహారోత్పత్తులు, సిరిసంపదలు, సంతానోత్పత్తి మొదలగునవి పుష్కలంగా లభిస్తే) అది దైవకృపవల్ల చేకూరిందనీ, నష్టం వాటిల్లితే (కరువు కాటకాలు, లేమి, ప్రకృతి వైపరీత్యాలు లాంటివి వస్తే), ఓ ముహమ్మద్! అది నీ మూలంగానే వాటిల్లిందని చెప్పసాగారు. అంటే నీ ధర్మాన్ని అవలంబించటం వల్లనే మాకీ ఆపదలు వచ్చాయి అని నిందించేవారు. దైవప్రవక్త మూసా (అలైహిస్సలాం) పట్ల కూడా గతంలో ఇలాగే జరిగింది. అందుకే అల్లాహ్ ఫిర్ఔన్ జాతి ప్రజలనుద్దేశ్యించి ఇలా సెలవిచ్చాడు : మరి వారికేదైనా మేలు కలిగితే "ఇది మాకు కలగవలసినదే (ఇది మా హక్కు)" అని అంటారు. అదే వారికేదైనా

వాస్తవానికి అల్లాహ్ తరఫుననే సంభవించాయి" అని (ఓ ప్రవక్తా!) వారికి తెలియజేయి. అసలు వీరికేమైపోయిందీ? ఏ విషయాన్ని కూడా వీరు బొత్తిగా అర్థం చేసుకోరే?![111]

مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۭ فَمَالِ هٰٓؤُلَاۗءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُوْنَ يَفْقَهُوْنَ حَدِيْثًا ۝۷۸

79 నీకు ఏ మంచి జరిగినా అది అల్లాహ్ తరఫునుంచే జరుగుతుంది.[112] నీకు ఏదైనా చెడు జరిగితే అది నీ స్వయంకృతమే.[113]

مَآ اَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ۡ وَمَآ اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ

కీడు కలిగితే, "మూసా అతని అనుయాయుల అపశకునం వల్ల ఈ దుర్గతి పట్టింది" అని నిందిస్తారు (అల్ ఆరాఫ్ – 131).

111. మేలు జరిగినా, కీడు జరిగినా – అంతా దైవం తరఫుననే జరుగుతుందన్న విషయం వీరికి అర్థం కాదేమిటీ? అసలు విషయం ఏమిటంటే తమ అవగాహనా లోపం వల్ల, అజ్ఞాన వైఖరికారణంగా, దురాగతాల మూలంగా, వారి హృదయకవాటాలు మూసుకుపోయాయి. మంచీ – చెడుల విచక్షణా జ్ఞానం వారిలో క్షీణించింది.

112. నీకు ఏ మంచి జరిగినా అది దైవకృప మాత్రమేనని తెలుసుకో. నీ సత్కార్యాలకు ప్రతిఫలంగా మాత్రం కాదు. ఎందుకంటే నీకు సత్కార్యాలు చేసే సద్బుద్ధి కలిగినా, ఆ సద్బుద్ధి కూడా దైవప్రసాదితమేనని మరువబోకు. అదీగాక దైవానుగ్రహాలు, వరాలు ఎంత విస్తారంగా ఉన్నాయంటే వాటిముందు మనిషి చేసే ఆరాధనలు, ఉపాసనలు ఏమాత్రం లెక్కలోకి రావు. అందుకే ఒకసారి మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) ఏమన్నారంటే, ఏ వ్యక్తి స్వర్గంలో ప్రవేశించినా దైవకారుణ్యం వల్లనే ప్రవేశిస్తాడు (అతని సత్కార్యాల వల్ల కాదు). ఇది విన్న ఆయన (స) ప్రియశిష్యులు, "ఓ దైవప్రవక్తా! తమరు కూడా దైవకారుణ్యం లేకుండా స్వర్గంలో ప్రవేశించలేరా?" అని ప్రశ్నించగా "అవును. అల్లాహ్ నన్ను తన కారుణ్యఛాయలోకి తీసుకోనంతవరకూ నేను సయితం స్వర్గంలోకి వెళ్ళలేను" అని ఆయన (స) విశదీకరించారు (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుర్రిఖాఖ్).

113. మనిషికి వాటిల్లే కీడు కూడా దైవాజ్ఞతోనే సంభవించినప్పటికీ, దాని వెనుక మనిషి స్వయం కృతం ఏదో ఒకటి ఉంటుంది. అందుకే "అది నీ స్వయం కృతమే", అనగా 'నీ పాపాలకు, తప్పులకు ఫలితమే' అని చెప్పబడింది. ఈ మాటే దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో మరోచోట ఈ విధంగా అనబడింది : "మీపైకి ఏ ఆపద వచ్చినా, అది మీ కర్మల ఫలితమై ఉంటుంది. పోతే, ఎన్నో పొరపాట్లను ఆయన ఇట్టే మన్నించేస్తుంటాడు" *(అష్ షూరా – 30).*

نَفْسِكَ وَاَرْسَلْنٰكَ لِلنَّاسِ رَسُوْلًا وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيْدًا ﴿٧٩﴾

(ఓ ముహమ్మద్!) మేము నిన్ను సమస్త జనులకు సందేశం అందజేసే వానిగా చేసి పంపాము. దీనికి సాక్షిగా అల్లాహ్ చాలు.

مَنْ يُّطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلّٰى فَمَآ
اَرْسَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا ﴿٨٠﴾

80 ఈ ప్రవక్త (సఅసం)కు విధేయత చూపినవాడు అల్లాహ్‌కు విధేయత చూపినట్లే. మరెవరైతే విముఖత చూపు తారో వారిపై మేము నిన్ను కావలివానిగా చేసి పంపలేదు.

وَيَقُوْلُوْنَ طَاعَةٌ فَاِذَا بَرَزُوْا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَآئِفَةٌ
مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِيْ تَقُوْلُ وَاللّٰهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُوْنَ فَاَعْرِضْ
عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ﴿٨١﴾

81 తాము విధేయత చూపుతున్నట్లు వారు నీ ముందర ప్రకటిస్తారు. కాని నీ దగ్గర నుంచి వెళ్ళిపోయిన తరువాత, వారిలోని ఒక వర్గం వారు రాత్రివేళల్లో సమావేశమై తాము చెప్పినదానికి వ్యతిరేకంగా మంత నాలు జరుపుతారు.[114] రాత్రిపూట వారు జరిపే రహస్య మంతనాలను అల్లాహ్ నమోదు చేసుకుంటున్నాడు. కనుక (ఓ ముహమ్మద్!) వారిని పట్టించుకోకు. అల్లాహ్‌పైనే ఆధారపడి ఉండు. కార్య సాధనకై అల్లాహ్‌యే చాలు.

اَفَلَا يَتَدَبَّرُوْنَ الْقُرْاٰنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ
لَوَجَدُوْا فِيْهِ اخْتِلَافًا كَثِيْرًا ﴿٨٢﴾

82 ఏమిటీ, వారు ఖుర్ఆన్ గురించి యోచన చేయరా? ఒకవేళ ఇది గనక అల్లాహ్ తరఫునుంచిగాక ఇంకొకరి తరఫు నుంచి వచ్చి ఉంటే అందులో వారికి ఎంతో వైరుధ్యం కనపడేది.[115]

114. అంటే ; ఈ కపటులు నీ ముందు వెల్లడించిన విషయానికి వ్యతిరేకంగా రాత్రివేళల్లో సమావేశమై కుట్రలు పన్నుతారు. వారు మీ శ్రేయోభిలాషులు కానేకారు. అందుచేత వారిని లెక్కచేయకు. వారి మాటలు, వారు పన్నే కుయుక్తులు నీకు ఏమాత్రం హాని కలిగించలేవు. నువ్వు అల్లాహ్‌నే నమ్ముకో. ఎందుకంటే నీ కార్యక్రమములను నెరవేర్చేవాడు. అవిశ్వాసుల కుతంత్రాలను తిప్పికొట్టేవాడు అల్లాహ్ మాత్రమే.

وَإِذَا جَآءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِۦ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُولِى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنۢبِطُونَهُۥ مِنْهُمْ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ لَٱتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَٰنَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾

83 శాంతికి సంబంధించిన వార్తగానీ, భయాందోళనల్ని కలిగించే సమాచారం గానీ ఏదైనా వారికి అందినప్పుడు దాన్ని వారు చాటింపు వేసేస్తారు. దానికి బదులు వారు ఆ విషయాన్ని ప్రవక్తకు, విషయం లోతుల్లోకి వెళ్ళే తమలోని విజ్ఞులకు చేరవేసి ఉంటే వారు అందలి నిజానిజాలను, ఉచితానుచితాలను పరికించి ఒక నిర్ణయానికి రావటానికి ఆస్కారముండేది.[116] దైవానుగ్రహం, ఆయన కారుణ్యమే గనక మీపై లేకుండినట్లయితే మీలో కొందరు తప్ప – అందరూ షైతాను అనుయాయులుగా మారిపోయేవారు.

115. దివ్య ఖుర్ఆన్ ద్వారా సన్మార్గం పొందేందుకు అందలి వాక్యాలపై యోచన చేయటం అవసరమని ఇందులో గుర్తు చేయబడింది. యోచన, చింతన చేయటం వల్ల విషయం ప్రస్ఫుటం అవుతుంది. ఈ గ్రంథం దైవగ్రంథమనీ, సత్యబద్ధమైన గ్రంథమనీ చెప్పటానికి ఒక ప్రమాణ నికషం పేర్కొనబడింది. అదేమంటే ఒకవేళ యిదే గనక (అవిశ్వాసులు తలపోస్తున్నట్లుగా) మానవ కల్పిత ప్రవచనమై ఉంటే అందలి అంశాలలోనూ, అది ఉదాహరించిన వివిధ వృత్తాంతాలలోనూ వైరుధ్యం ఉండేది. ఎందుకంటే ఇదో సంక్షిప్త పుస్తకం కానేకాదు. సమగ్రమైన, సవివరమైన గ్రంథం. ఇందలి ప్రతి భాగం, ప్రతి కాండం విశిష్ఠంగా, అపురూపంగా ఉంది. మానవ విరచితమైన పెద్ద పెద్ద గ్రంథాల్లో అంతటి గాంభీర్యం, తేటదనం ఉండవు. అదీగాక ఈ గ్రంథంలో గత సమాజాల గాథలు, సంఘటనలు కూడా క్లుప్తంగా వివరించ బడ్డాయి. అగోచర విషయాల జ్ఞాని అయిన అల్లాహ్ తప్ప వేరొకరెవరూ వాటిని చెప్పలేరు. ఇంకొక విషయం ఏమిటంటే, వెనుకటి జాతుల వృత్తాంతాలలో ఎక్కడా తేడాగానీ, వ్యాఘాతంగానీ మచ్చుకైనా లేదు. మానవుడు పూర్వపు సంఘటనలను చెప్పదలచినా ఇంత పూసగుచ్చినట్లుగా చెప్పలేడు. అతని వివరణలో ఎంతో వైరుధ్యం కనబడుతుంది. కాని దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో ఇలాంటి లోపాలు, వ్యత్యాసాలు ఎక్కడా లేకపోవటం ఒక్కటి చాలు – అది దైవప్రోక్తమనీ, ప్రక్షిప్తాలకు లోనుకాని పవిత్ర గ్రంథమనీ, దేవుడు తన దూత ద్వారా తన అంతిమ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స) వద్దకు పంపిన సందేశం అని చెప్పడానికి!

116. కొంతమంది ఆవేశపరులు, తొందరపాటు ముస్లిముల నుద్దేశ్యించి చెప్పబడిన విషయం

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَن يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا ﴿٨٤﴾

84 కనుక నీవు అల్లాహ్ మార్గంలో యుద్ధం చెయ్యి. నీవు నీ స్వయానికి మాత్రమే బాధ్యుడవు. అయితే విశ్వసించిన వారిని (యుద్ధం చేయమని) ప్రేరేపిస్తూ ఉండు. త్వరలో అల్లాహ్ అవిశ్వాసుల యుద్ధాన్ని ఆపినా ఆపి వేయవచ్చు! అల్లాహ్ అందరికంటే గొప్ప శక్తిగలవాడు, శిక్షించటంలో కూడా చాలా కఠినుడు.

مَّن يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَن يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُن لَّهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

85 ఎవరయినా ఒక మంచి పని కోసం సిఫారసు చేస్తే, అతనికి అందులో కొంత భాగం లభిస్తుంది. మరెవరయినా ఒక చెడు పని కోసం సిఫారసు చేస్తే, ఆ పాపంలో అతనికీ వాటా ఉంటుంది. అల్లాహ్ అన్నింటిపై అదుపు అజమాయిషీ కలవాడు.

ఇది. శాంతివార్త అంటే ముస్లింల విజయానికి సంబంధించిన కబురు. (ఈ వార్త విన్నప్పుడు శాంతిసుస్థిరతల పవనాలు వీస్తాయి. దీనిమూలంగా ఒక్కోసారి మితిమీరిన ఆత్మ విశ్వాసం ప్రబలి నష్టం చేకూరవచ్చు). భయాందోళనల సమాచారం అంటే ముస్లింల ఓటమికి, వారి హత్యాకాండకు సంబంధించిన కబురు అని అర్థం (దీనిమూలంగా ముస్లిం సమాజంలో సర్వత్రా నిరాశానిస్పృహలు ఆవరించి, వారిలోని ఆత్మ విశ్వాసం సన్నగిల్లే ప్రమాదముంది). కాబట్టి ఇలాంటి సమాచారమేదైనా తమకు అందినప్పుడు దాన్ని ప్రజాబాహుళ్యంలో వ్యాపింపజేసేబదులు దైవప్రవక్త (సఅసం)కు వినిపించాలి. లేదా మీలోని విజ్ఞులకు, మేధావులకు ఈ సమాచారాన్ని చేరవేయాలి. వారు ఆ సమాచారంలోని నిజానిజాలను, ఉచితానుచితాలను విచారించి, దాన్ని ప్రజలకు తెలియజేయటం లాభకరమో నష్టకరమో బేరీజువేస్తారు. సాధారణ పరిస్థితుల్లోనే ఈ విషయానికి ఎంతో ప్రాముఖ్యమున్నప్పుడు అసాధారణ, అత్యవసర పరిస్థితుల్లో ఇంకెంత ప్రాముఖ్యం ఉంటుందో ఊహించుకోవచ్చు, **ఇస్తింబాత్** : ఇది 'నబ్తున్' నుంచి వచ్చిన పదం. బావి తవ్వుతున్నప్పుడు మొట్టమొదటగా ఊరే నీటిని 'నబతున్' అంటారు. అలాగే 'ఇస్తింబాత్' అనే పదం, ఏదయినా విషయాన్ని శోధించటం, దాని లోతుల్లోకి వెళ్ళటం అనే అర్థంలో ఉపయోగించబడుతుంది. (ఫత్హుల్ ఖదీర్).

وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۗ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

86 ఎవరయినా మీకు 'సలాం' చేసినప్పుడు మీరు అంతకంటే ఉత్తమ రీతిలో జవాబు ఇవ్వండి లేదా కనీసం అదే విధంగానైనా చెప్పండి.[117] నిశ్చయంగా అల్లాహ్ ప్రతిదానికీ లెక్క తీసుకుంటాడు.

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۗ
وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

87 అల్లాహ్ – ఆయన తప్ప మరో ఆరాధ్య దైవం లేడు. ఆయన మిమ్మల్నందరినీ ప్రళయదినాన సమీకరిస్తాడు. ఆరోజు (రావటం)లో సందేహానికి తావేలేదు. అల్లాహ్ మాటకన్నా సత్యమైన మాట మరెవరిది కాగలదు?

117. అరబీలో **'తహియ్యతున్'** అని ఉంది. అంటే దీర్ఘాయుష ప్రసాదించమని ప్రార్థించటం, దీవించటం అని భావం. అయితే యిక్కడ ఈ పదం 'సలాం చేయటం' అన్న భావంలో ఉపయోగించబడింది (ఫత్హుల్ ఖదీర్). అత్యుత్తమ రీతిలో జవాబు ఇవ్వాలనే మాటకు హదీసు ప్రకారం వివరణ ఏమిటంటే, 'అస్సలాము అలైకుమ్' అని ఎవరయినా అంటే బదులు పలికేటప్పుడు 'వ అలైకుముస్సలాం వ రహ్మతుల్లాహ్' అని అనాలి. 'అస్సలాము అలైకుమ్ వ రహ్మతుల్లాహ్' అని ఎవరయినా సలాంచేస్తే, 'వ అలైకుముస్స లాము వ రహ్మతుల్లాహి వ బరకాతుహ్' అని ప్రతి సలామ్ చేయాలి. కాని ఎవరయినా, 'అస్సలాము అలైకుమ్ వ రహ్మతుల్లాహి వ బరకాతుహ్' అంటూ సలాం చేశారనుకోండి, అప్పుడు అదనపు పదాలేమీ చేర్చకుండానే ప్రతిసలాం చేయాలి (ఇబ్నె కసీర్).

మరో హదీసులో ఇలా ఉంది : కేవలం 'అస్సలాము అలైకుమ్' అని అంటే పదిపుణ్యాలు లభిస్తాయి. దాంతోపాటు 'వ రహ్మతుల్లాహ్' అని కూడా అంటే ఇరవై పుణ్యాలు ప్రాప్తిస్తాయి. 'వ బరకాతుహ్' అనే పదాన్ని కూడా పలికితే ముప్ఫయి పుణ్యాలు ప్రసాదించబడతాయి (ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి : 4, పేజీ – 439, 440). ఈ మర్యాదలు ముస్లింల కొరకేనని మరువరాదు. అంటే ఒక ముస్లింకు మరో ముస్లిం ఎదురుపడినప్పుడు సలాం చేయాలి. జిమ్మీలైన (ఇస్లామీయ రాజ్యం బాధ్యత వహించిన) యూదులకు, క్రైస్తవులకు సలాం విషయంలో ముందంజ వేయరాదు. ఒకవేళ సలాంకు బదులు పలికినా "వ అలైకుమ్" అని మాత్రం పలకాలి (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ ఇస్తీజాన్; ముస్లిం : కితాబుస్సలాం).

فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنٰفِقِيْنَ فِئَتَيْنِ وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوْا ۭ
اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ تَهْدُوْا مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ ۭ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ
فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ سَبِيْلًا ﴿٨٨﴾

88 మీకేమైపోయిందీ? కపటుల విషయంలో మీరు రెండు వర్గాలుగా అయి పోతున్నారు?[118] వాస్తవానికి వారి స్వయంకృతాల మూలంగా అల్లాహ్ వారిని వెనక్కి మరలించాడు.[119] ఏమిటీ, అల్లాహ్ సన్మార్గం నుంచి తప్పించిన వారిని మీరు సన్మార్గానికి తీసుకురాదలుస్తున్నారా? అల్లాహ్ అపమార్గం పట్టించిన వారి కోసం నీవు ఎన్నటికీ ఏ మార్గం కనుగొనలేవు సుమా![120]

وَدُّوْا لَوْ تَكْفُرُوْنَ كَمَا كَفَرُوْا فَتَكُوْنُوْنَ سَوَآءً فَلَا
تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ اَوْلِيَآءَ حَتّٰى يُهَاجِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۭ فَاِنْ
تَوَلَّوْا فَخُذُوْهُمْ وَاقْتُلُوْهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُّمُوْهُمْ

89 తాము అవిశ్వాసులుగా ఉన్నట్లే మీరు కూడా అవిశ్వాస వైఖరిని అవలంబించి, ఆపైన అందరూ ఒకేలాగా అయిపోవాలన్నది వారి ఆకాంక్ష! కనుక వారు దైవ మార్గంలో తమ స్వస్థలాన్ని వదలి బయలు దేరనంతవరకూ, వారిలో ఎవరినీ మీ స్నేహితులుగా చేసుకోకండి.[121]

118. అంటే కపటుల వ్యవహారంలో అసలు మీ మధ్య ద్వంద్వాభిప్రాయానికి తావు కలగకుండా ఉండాల్సింది. ఇక్కడ కపటులంటే ఉహూద్ యుద్ధ సందర్భంగా మదీనా నుంచి కొంతదూరం వచ్చి, తమ మాటకు విలువ యివ్వలేదన్న సాకుతో మార్గమధ్యం నుంచే వెనక్కి తిరిగిన వారని భావం (బుఖారి, ముస్లిం). ఆ కపటుల విషయంలో ముస్లింల మధ్య రెండు వర్గాలు ఏర్పడ్డాయి. వారిలో ఒక వర్గం వారు కపటులతో సయితం యుద్ధం చెయ్యాలని కోరగా, రెండవ వర్గం వారు, పరిస్థితుల స్వరూపం దృష్ట్యా అలా చేయటం సముచితం కాదని అభిప్రాయపడ్డారు.

119. **'కసబూ'** అంటే వారు చేజేతులా మూటకట్టుకున్న పాపం అని అర్థం. అంటే దైవప్రవక్త (స) యెడల వాళ్ళ వైరవైఖరి మరియు ధర్మయుద్ధం పట్ల వైముఖ్యధోరణి అని భావం; **'అర్కసహుమ్'** అనగా వెనక్కి మరలించటం. అంటే ఏ తిరస్కారం, మార్గవిహీనతల్లో నుంచి వారు వచ్చారో మళ్ళీ అందులోకే వారిని నెట్టివేశాడు. లేక వారి తిరస్కారం, మార్గవిహీనత మూలంగా వారిని వినాశం పాలుచేశాడని కూడా దాని భావం కావచ్చు.

120. నిరంతర ధిక్కార వైఖరి, వైర స్వభావం మూలంగా అల్లాహ్ ఎవరి హృదయాలకైతే సీలు వేస్తాడో, వారికి ఇక ఎవరూ సన్మార్గం చూపలేరు.

وَلَا تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيْرًا ﴿٨٩﴾

ఒకవేళ వారు విముఖులైపోతే వారిని పట్టుకోండి.[122] ఎక్కడ దొరికితే అక్కడ వారిని చంపండి.[123] జాగ్రత్త! వారిలో ఎవరినీ మీ మిత్రునిగా, సహాయకునిగా భావించకండి.

إِلَّا الَّذِيْنَ يَصِلُوْنَ إِلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيْثَاقٌ
أَوْ جَاءُوْكُمْ حَصِرَتْ صُدُوْرُهُمْ أَنْ يُّقَاتِلُوْكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوْا
قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقٰتَلُوْكُمْ فَإِنِ
اعْتَزَلُوْكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوْكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ فَمَا
جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيْلًا ﴿٩٠﴾

90 అయితే మీతో ఒప్పందం చేసుకున్న వారితో కలసిపోయినవారికీ, లేదా ఇటు మీతోనూ, అటు తమ వర్గం వారితోనూ యుద్ధం చేయటానికి మనసొప్పక[124] మీ దగ్గరకు వచ్చే వారికి మాత్రం ఈ ఆజ్ఞ నుండి మినహాయింపు ఉంది. అల్లాహ్‌యే గనక తలిస్తే మీపై వారికి ప్రాబల్యాన్ని ఒసగేవాడే. అదేగనక జరిగితే వారు మీతో యుద్ధం చేసేవారే.[125] కాబట్టి వారు మీ దారినుంచి తప్పుకుని, మీతో యుద్ధం చేయకుండా, సంధికోసం ప్రయత్నిస్తే[126] (అప్పుడు వారిపై దాడి జరపటానికి) అల్లాహ్ మీకు మార్గం తెరచి ఉంచలేదు.

121. ఎవరయినా దైవమార్గంలో ఇల్లూ వాకిలి వదలి బయలుదేరితే (హిజ్రత్ చేస్తే) ఇక వారి చిత్తశుద్ధిని శంకించనవసరం లేదు. వారు నికార్సయిన ముస్లిములని భావించాలి. అటువంటి వారితో స్నేహం చేయవచ్చు, సత్సంబంధాలు పెట్టుకోవచ్చు.

122. మీకు వారిపై ఆధిక్యత లభించినప్పుడు, ఆ పని చెయ్యవచ్చు.

123. వారు మక్కా పుణ్యక్షేత్రం పరిధిలో దొరికినా, పరిధికి ఆవల దొరికినా వారిని దండించవలసిందే.

124. రెండు రకాల జనులతో యుద్ధం చెయ్యనవసరం లేదని ఇందులో తెలుపబడింది. ఒకరు: మీరు ఏ వర్గంతో నిర్యుద్ధసంధి చేసుకున్నారో వారితో సత్సంబంధాలు కలిగి ఉన్నవారు. మరొకరు : తటస్థంగా ఉండదలచేవారు. అంటే తమ వర్గం వారితో కలసి మీపై దాడి జరపటానికిగానీ, మీతో కలసి తమ వర్గం వారిపై దాడిచేయటానికి గానీ ఆసక్తి కనబరచని వారు.

125. ఇది దైవకృప మాత్రమే. దేవుడు వారిని యుద్ధానికి దూరంగా ఉంచి మీ మార్గాన్ని

91 వారిలో మరికొంతమందిని కూడా మీరు చూస్తారు. వారు (పైకి) మీ నుంచి, తమ వర్గం వారి నుంచి శాంతిగా ఉండాలని కోరుకుంటారు.[127] (కాని) ఎప్పుడైనా ఉపద్రవం వైపు మరలించబడితే

سَتَجِدُونَ اٰخَرِيْنَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّاْمَنُوْكُمْ وَيَاْمَنُوْا قَوْمَهُمْ كُلَّمَا رُدُّوْٓا اِلَى الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوْا فِيْهَا ۚ فَاِنْ

మరింత సులభతరం చేశాడు. ఒకవేళ వారే గనక తమ వర్గం వారికి అనుకూలంగా రంగప్రవేశం చేసి మీతో యుద్ధానికి తలపడి ఉంటే పరిస్థితి మరింత క్లిష్టతరంగా ఉండేది. కాని అలా జరగలేదు. కనుక వాళ్లు నిజంగా యుద్ధానికి దూరంగా ఉంటున్నట్లయితే మీరు కూడా వారికి వ్యతిరేకంగా సైనిక చర్యకు ఉపక్రమించకండి.

126. అంటే మీరు వారి జోలికి పోకుండా ఉండాలి. దారి నుంచి తప్పుకోవటమన్నా, సంధి సందేశం పంపటమన్నా, యుద్ధం చేయకుండా ఉండటమన్నా – మూడింటి భావం ఒక్కటే! విషయాన్ని మరింత విపులంగా చెప్పే ఉద్దేశ్యంతో యిక్కడ ఈ మూడు పదాలు ప్రయోగించబడ్డాయి. ముస్లింలు వారిపై కయ్యానికి కాలు దువ్వరాదు అన్న ఉద్దేశ్యంతోనే పరి పరి విధాలుగా నొక్కి వక్కాణించటం జరిగింది. పైగా ఇలాంటి పరిస్థితి ఏర్పడటం అనేది కేవలం దైవకృప మాత్రమే. కాబట్టి అటువంటి తటస్థ వైఖరిని అవలంబించేవారితో ఉత్తమ రీతిలోనే మసలుకోవాలి. అనవసరంగా వారిని కవ్వించటమో, వారిపట్ల నిర్దయగా వ్యవహరించటమో జరిగితే అది వారిలో ప్రతీకార భావాలను పెంపొందించవచ్చు. అదేగనక జరిగితే ముస్లింల పాలిట అది నష్టకరంగా పరిణమించవచ్చు. కాబట్టి వాళ్లు ప్రస్తుత వైఖరికి కట్టుబడి ఉన్నంతకాలం వారితో యుద్ధ ప్రస్తావన తేకండి. ఉదాహరణకు బనీ హాషిమ్ తెగతో సంబంధం కలిగి వున్న సమూహానికి కూడా ఇది వర్తిస్తుంది. వాళ్లు బద్ర్ యుద్ధ సమయంలో యుద్ధరంగానికైతే వచ్చారు. కాని బనీ హాషిమ్‌తో కలసి ముస్లింలతో పోరాడటం పట్ల వారికి ఏమాత్రం ఆసక్తిలేదు. ఉదాహరణకు దైవప్రవక్త బాబాయిగారైన హ్జ్రత్ అబ్బాస్ (రజి) తదితరులు. వారు అప్పటికింకా ముస్లింలు కాకపోవటం మూలంగా బాహాటంగా అవిశ్వాసుల శిబిరంలో చేరవలసి వచ్చింది. అందుకే మహాప్రవక్త (సఅసం) హ్జ్రత్ అబ్బాస్ (రజి)ను తుదముట్టించకుండా కేవలం యుద్ధఖైదీగానే ఉంచారు; **'సిల్మున్'** అన్నపదం ఇక్కడ **'ముసాలమత్'** (సంధి) అనే అర్థంలో వాడబడింది.

127. ఈ మూడో వర్గం కపటుల వర్గం. ముస్లింల నుంచి సురక్షితంగా ఉండేందుకు వాళ్లు ముస్లింల వద్దకు వచ్చినప్పుడు తాము ఇస్లాం స్వీకరించామని చెబుతారు. కాని తమ వర్గం వారివద్దకు పోయినప్పుడు బహుదైవారాధనకు ఒడిగడతారు. ఇస్లాంను విమర్శిస్తారు. ఈ రకంగా వీళ్లు ఇరువర్గాల వారిని మోసగించి తమ పబ్బం గడుపుకోజూస్తారు.

لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوٓا۟ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَمَ وَيَكُفُّوٓا۟
أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَٱقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ ۚ
وَأُو۟لَٰٓئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنًا مُّبِينًا ﴿٩١﴾

మాత్రం[128] పిల్లిమొగ్గలు వేస్తారు. వారు గనక మీకు దూరంగా ఉండకపోతే, మీకు స్నేహ హస్తం అందించకపోతే, (యుద్ధం నుంచి) తమ చేతులను ఆపి ఉంచక పోతే[129] వారిని పట్టుకోండి, ఎక్కడ దొరికితే అక్కడే వారిని హత మార్చండి. మేము మీకు స్పష్టమయిన అధికారాన్ని ప్రసాదించినది వీరిపైనే.[130]

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَن يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَـًٔا ۚ وَمَن قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَـًٔا

92 ఒక విశ్వాసి మరో విశ్వాసిని చంపటం ఎంతమాత్రం తగదు.[131]

128. ఇక్కడ **'ఫిత్నా'** (ఉపద్రవం) అంటే అర్థం షిర్క్ (బహుదైవారాధన) అనీ కావచ్చు (ఈ అర్థం తీసుకుంటే **'ఉర్కిసూ ఫీహా'** అన్న పదానికి 'వారు ఆ షిర్క్‌లోకే మరలించబడతారు' అనే భావం వస్తుంది). లేక ఫిత్నా అంటే యుద్ధం కూడా కావచ్చు. అనగా ముస్లింలతో పోరాడటానికి పిలువబడినప్పుడు లేక మరలింపబడినప్పుడు వారు చాలా సులభంగా దానికి సన్నద్ధులౌతారు.

129. మూలంలో **'యుల్‌ఖూ'** (స్నేహహస్తం అందించటం), **'యకుఫ్ఫూ'** (చేతుల్ని ఆపి ఉంచటం) అనే రెండు పదాలు వచ్చాయి. ఈ రెండు పదాలకు, అంతకుముందు వచ్చిన **'లమ్ యాతజిలూ'** (దూరంగా ఉండకపోతే) అన్న పదంతో అత్‌ఫ్ (సంబంధం) ఉంది. కనుక యుల్‌ఖూ, యకుఫ్ఫూ అనే పదాలకు ముందు కూడా 'లమ్' చేరటం సహజం. 'లమ్'-కు లేదు, లేకపోతే అనే అర్థాలు వస్తాయి. ఈ విధంగా లమ్ యాతజిలూ, లమ్ యుల్‌ఖూ, లమ్ యకుఫ్ఫూ - అన్న పదాలకు వరుసగా - దూరంగా ఉండకపోతే...., స్నేహహస్తం అందించకపోతే ....., ఆపి ఉంచకపోతే.... అనే అర్థాలు వస్తాయి.

130. వాళ్ల హృదయాలలో పేరుకుపోయిన కాపట్య రోగం వల్ల, మీకు వ్యతిరేకంగా వాళ్ల అణువణువునా పెనవేసుకున్న విరోధ భావం వల్ల వారిపై కఠినచర్య తీసుకోవటానికి మేము మీకు అధికారాన్ని ప్రసాదించాము. వారి హృదయాలలో ఈ కపట రోగం ఉండబట్టే కదా, వారు ఇంతలోనే మళ్లీ ఫిత్నాలోకి (షిర్క్‌లోకి లేక మీకు వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్న యుద్ధంలోకి) దిగారు.

131. 'తగదు', 'శోభాయమానం కాదు' - అని అన్నప్పటికీ అసలు దాని ఉద్దేశ్యం చేయరాదు అనే. అది నిషిద్ధతను సూచిస్తోంది. అంటే ఒక విశ్వాసి మరో విశ్వాసిని చంపటం నిషిద్ధం అన్నమాట. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లోనే మరోచోట సెలవీయబడినట్లు; "దైవప్రవక్తకు

فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَن يَصَّدَّقُوا فَإِن

పొరపాటున జరిగితే[132] అది వేరే విషయం. ఎవరయినా పొరపాటున ఒక ముస్లింను చంపితే దానికి పరిహారంగా ఒక ముస్లిం బానిసను బానిసత్వం నుంచి విడిపించాలి. ఇంకా హతుని కుటుంబీకులకు రక్త పరిహారం చెల్లించాలి.[133]

బాధ కలిగించటం మీకు తగదు" (అల్ అహ్జాబ్ – 53). అంటే దైవప్రవక్తను బాధించటం హరామ్ (నిషిద్ధం) అన్నమాట.

132. పొరబాటు అనేక విధాలుగా జరుగుతుంది. చంపే ఉద్దేశ్యం లేకపోయినప్పటికీ అనుకోకుండా హత్య జరిగిపోవటం అని ఇక్కడ భావం.

133. పొరబాటున హత్యా నేరానికి పాల్పడినందుకు చెల్లించవలసిన జరిమానా గురించి యిక్కడ వివరించటం జరిగింది. ఇందులో రెండు విషయాలున్నాయి : 1. పాపపరిహారంగా అల్లాహ్ నుంచి క్షమాభిక్ష పొందటం కోసం ఒక ముస్లిం బానిస మెడను విడిపించాలి. మెడను విడిపించటం అంటే బానిస బంధనాల నుండి అతనికి విముక్తిని వొసగటం అని అర్థం. 2. మానవ హక్కు కాలరాయబడినందుకు పరిహారం. ఇది 'దియత్' (రక్తశుల్కం) అనబడుతుంది. హత్యచేసినందుకు పరిహారంగా హతుని వారసులకు చెల్లించవలసినదాన్ని 'దియత్' అంటారు. హదీసుల ప్రకారం ఈ 'దియత్' పరిమాణం నూరు ఒంటెలు లేక వాటి విలువకు సమానమైన బంగారు, వెండి, కరెన్సీ రూపంలో ఉంటుంది.

గమనార్హ విషయం : ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా హత్యానేరానికి పాల్పడినట్లయితే 'ఖిసాస్' (మరణదండన) లేక **'దియతె ముగల్లజా'** (కఠినమైన రక్తశుల్కం) ఉంటుంది. 'దియతె ముగల్లజా' పరిమాణం నూరు ఒంటెలు. అయితే వయసును బట్టి, నాణ్యతను బట్టి అవి మూడు కోవలకో లేక మూడు ప్రమాణాలకో చెందినవై ఉంటాయి. అయితే పొరబాటువల్ల జరిగిన హత్యానేరానికి కేవలం దియత్ (రక్తశుల్కం) చెల్లించవలసి ఉంటుంది. దీనికి 'ఖిసాస్' ఉండదు. ఈ 'దియత్' కూడా నూరు ఒంటెలేగాని నాణ్యత విషయంలో కఠినమైన ఆంక్షలు లేవు. అదీగాక ఈ రకమైన దియత్ విలువ సుననె అబూ దావూద్‌లోని హదీసులో 800 దీనార్లు లేక 8వేల దిర్హమ్‌లుగా చెప్పబడింది. తిర్మిజీ ఉల్లేఖనంలో 12 వేల దిర్హమ్‌లుగా పేర్కొన బడింది. అలాగే హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) తన ఖిలాఫత్ కాలంలో ఈ రక్తశుల్కం విలువలో హెచ్చుతగ్గులు చేశారు. వివిధ వృత్తులనుబట్టి, ఆయా వ్యక్తుల స్థితిగతులనుబట్టి వివిధ రకాలుగా రక్తశుల్కాన్ని నిర్ధారించారు. (ఇర్వావుల్ గలీల్ : సంపుటి–8). దీని భావం ఏమిటంటే అసలు దియత్ నూరు ఒంటెలే. దాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని ఆయా కాలాల పరిస్థితులను

كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ وَإِن
كَانَ مِن قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ
وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ
تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

ఒకవేళ వారు క్షమాభిక్షపెడితే అది వేరే విషయం.[134] కాని చంపబడిన వ్యక్తి, శత్రు వర్గానికి చెందినవాడై, అతను ముస్లిం కూడా అయివుంటే అట్టి పరిస్థితిలో ఒక్క ముస్లిం బానిసకు విముక్తి నొసగాలి.[135] ఒకవేళ హతుడు మీతో ఒడంబడిక చేసుకున్న జాతికి చెందినవాడైనపుడు రక్త పరిహారాన్ని అతని కుటుంబీకులకు చెల్లించితీరాలి. (దాంతో పాటు) ఒక ముస్లిం బానిసను కూడా స్వతంత్రుడ్ని చేయాలి.[136] బానిసకు విముక్తి నొసగే స్తోమత లేనివారు ఎడతెగకుండా రెండు మాసాలు ఉపవాసం ఉండాలి.[137] అల్లాహ్ నుంచి క్షమాభిక్ష పొందటానికి (ఈ పద్ధతి సూచించబడింది). అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేచనాపరుడూను.

బట్టి ఈ దియత్ సొమ్మును నిర్ధారించటం జరుగుతుంది. (మరిన్ని వివరాల కోసం సంబంధిత హదీసు వ్యాఖ్యానాలను, ఫికహ్ గ్రంథాలను చూడగలరు).

134. ఈ వాక్యంలో క్షమించి వదలిపెట్టడం అనేది 'క్షమాభిక్ష'గా, దానధర్మంగా అభివర్ణించబడింది. అంటే ఈ మన్నింపుల వైఖరిని ప్రోత్సహించాలన్నది దీని ఉద్దేశ్యం.

135. హతుడు శత్రువర్గానికి చెందిన ముస్లిం అయినప్పుడు రక్తశుల్కం (దియత్) చెల్లించవలసిన అవసరం లేదు. ఎందుకంటే ఆ రక్తశుల్కానికి వారసులు శత్రువర్గానికి చెందిన అవిశ్వాసులవుతారు. వారు ముస్లిం రక్త శుల్కానికి హక్కుదారులు కాజాలరు. మరి కొంతమంది దీనికి చెప్పిన కారణం ఏమంటే ఈ రకమయిన ముస్లింలు ఇస్లాం స్వీకరించిన మీదట అత్యంత కీలకమైన హిజ్రత్ (వలస) చేయలేదు. మరి చూడబోతే ఆనాడు హిజ్రత్‌కు సంబంధించి చాలా గట్టిగా తాకీదు చేయబడింది. వారిలోని ఈ వెలితి మూలంగా వారి హత్య అంత తీవ్రమైన విషయంగా పరిగణించబడలేదు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

136. ఇది మూడవ పరిస్థితి. మొదటి పరిస్థితిలో మాదిరిగానే ఇందులోనూ అదే పరిహారం, అదే రక్తశుల్కం (దియత్) చెల్లించవలసి ఉంటుంది. హతుడు 'జిమ్మీ' అయినపుడు ముస్లింకు చెల్లించే రక్తశుల్కంలో సగం సొమ్ము చెల్లించవలసి ఉంటుందని కొంతమంది

وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

93 ఇక ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా ఒక విశ్వాసిని చంపేవానికి ప్రతిఫలం నరకమే. అందులో వాడు కలకాలం పడి ఉంటాడు. వాడిపై దైవాగ్రహం,[138] ఆయన శాపం పడుతుంది. ఇంకా ఆయన అతని కోసం పెద్ద శిక్షను సిద్ధం చేసి ఉంచాడు.[139]

వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయపడ్డారు. ఎందుకంటే అవిశ్వాసికి ఇవ్వబడే 'దియత్' ముస్లింకు ఇవ్వబడే 'దియత్'లో సగభాగం అయి ఉంటుందని హదీసులో ఉంది. కాని ఈ మూడో పరిస్థితిలో కూడా ముస్లిం హతుని గురించే చెప్పబడిందన్నది నిజమని తోస్తోంది.

137. అంటే ఒక మెడను విడిపించే స్థోమత లేనప్పుడు మొదటి మరియు మూడవ పరిస్థితుల్లో 'దియత్' (రక్తశుల్కం) చెల్లించటంతో పాటు నిరాఘాటంగా (నాగా లేకుండా) రెండు మాసాల పాటు ఉపవాసం పాటించటం అనివార్యం. అదే అతని ప్రాయశ్చిత్తానికి మార్గం. ఒకవేళ మధ్యలో నాగావస్తే మళ్ళీ మొదటి నుంచి ఉపవాసం మొదలెట్టి రెండు నెలల పాటు పూర్తి చెయ్యవలసి ఉంటుంది. అయితే షరీయతుపరమైన కారణం వల్ల నాగావస్తే అట్టి పరిస్థితిలో మళ్లీ మొదటినుంచి ఉపవాసం ఉండనవసరం లేదు. ఉదాహరణకు : రుతుస్రావం, పురిటి రక్తస్రావం లేక తీవ్రమైన అస్వస్థత, – అంటే ఉపవాసం ఉండలేనంత వ్యాధిగ్రస్త స్థితి ఏర్పడటం. ఇక ప్రయాణావస్థలో కూడా ఈ ఉపవాసాల నాగా చేయవచ్చా లేదా? అన్న విషయమై ద్వంద్వాభిప్రాయాలున్నాయి (ఇబ్నె కసీర్).

138. బుద్ధిపూర్వకంగా ముస్లింను చంపిన వాడినుద్దేశ్యించి ఇలా అనబడింది. హత్య మూడు విధాలుగా ఉంటుంది. 1. పొరబాటున జరిగిన హత్య (ఇంతకుముందే దీని గురించి చెప్పుకోవటం జరిగింది). 2. ఉద్దేశ్యపూర్వకంగానే చేసినట్టుండే హత్య. ఈ రకపు హత్య గురించి కూడా హదీసులో వివరాలున్నాయి. 3. ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా కావాలని ఒకరిని చంపటం – అంటే సాధారణంగా హత్య చేయటానికి ఉపయోగించే ఆయుధాలను ఉపయోగించటం. ఉదా : కత్తి, ఖడ్గం ఇత్యాదివి. ఈ ఆయతులో సాటి విశ్వాసిని చంపటం చాలా తీవ్రంగా తీసుకోబడింది. దాని శిక్ష నరకమని స్పష్టంగా చెప్పటం గమనార్హం. అందులో కలకాలం ఉండాల్సి ఉంటుందని, దానికి తోడు ఈ దారుణ అఘాయిత్యానికి పాల్పడిన వానిపై దేవుని ఆగ్రహంతోపాటు, శాపం కూడా పడుతుందని, అతని కొరకు వ్యధాభరితమైన యాతన సమకూర్చ బడుతుందని చెప్పటాన్నిబట్టి ఇదెంత ఘోరమైన నేరమో విదితమవుతోంది. ఇంత కఠినమైన శిక్షలు ఏకకాలంలో మరే అపరాధి గురించీ వివరించబడలేదు. హదీసులలో కూడా ఈ అపరాధి కఠిన పదజాలంతో నిందించబడ్డాడు.

139. సాటి విశ్వాసిని చంపిన వాని పశ్చాత్తాపం స్వీకరించబడుతుందా? లేదా? పై ఆయతులో

94 ఓ విశ్వాసులారా! మీరు దైవమార్గంలో వెళ్తున్నప్పుడు నిజానిజాలను తెలుసుకొని వ్యవహరించండి. ఎవరయినా మీకు సలాం చేస్తే దానికి సమాధానంగా 'నీవు విశ్వాసివి కావు' అని అనకండి.[140] మీరు

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا
وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ

చేయబడిన తీవ్రమైన హెచ్చరికల దృష్ట్యా పశ్చాత్తాపం స్వీకరించబడదని కొంతమంది విద్వాంసులు అభిప్రాయపడ్డారు. కాని ఖుర్ఆన్ హదీసుల మూలాన్ని బట్టి చిత్తశుద్ధితో చెందే ఏ పశ్చాత్తాపం అయినాసరే స్వీకారయోగ్యమవుతుందని తెలుస్తోంది. ఉదాహరణకు: "(ఈ పాపాల తరువాత) ఎవరు పశ్చాత్తాపం చెంది, విశ్వసించి, సత్కార్యాలు చేస్తారో వారి పాపాలను అల్లాహ్ పుణ్యాలుగా మార్చివేస్తాడు" (అల్ ఫుర్ఖాన్–70). తౌబాకు సంబంధించిన ఇలాంటి వాక్యాలు ఖుర్ఆన్‌లో యింకా ఉన్నాయి. పెద్ద పాపమయినా, చిన్న పాపమయినాసరే మనిషి నిష్కల్మషమైన హృదయంతో పశ్చాత్తాపపడి, సిగ్గుతో కుంచించుకుపోయినప్పుడు అల్లాహ్ తప్పకుండా క్షమిస్తాడు. మరి యిక్కడ శాశ్వితమైన నరకయాతనే గతి అని అనబడిందంటే పశ్చాత్తాపం చెందకుండా మరణించిన వారికి ఈ దుర్గతి పడుతుందని భావించాలి. అలాగే పశ్చాత్తాపం చెందకుండా మరణించిన వారు కలకాలం నరకంలో పడి ఉండటమంటే సుదీర్ఘకాలం పాటు నరకంలో ఉంటారని భావం. ఎందుకంటే శాశ్వితంగా నరకంలో పడి ఉండేవారు అవిశ్వాసులు మరియు ముష్రిక్కులే. గమనార్హమైన ఇంకొక విషయమేమిటంటే హత్యానేరం 'దాసుల హక్కుల'తో ముడిపడినది. పశ్చాత్తాపం ద్వారా కూడా ఈ నేరం క్షమార్హం కాదు. కాని అల్లాహ్ తన ప్రత్యేక కటాక్షంతో హతుని ద్వారా క్షమాభిక్ష పెట్టించి, హతునికి పుణ్యఫలం ప్రసాదించటంతో పాటు, హంతకుణ్ణి మన్నించే ఏర్పాటు కూడా చేయగలడు (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్, ఇబ్నె కసీర్).

140. హదీసుల ప్రకారం కొంతమంది ప్రవక్త సహచరులు ఒక ప్రాంతం గుండా సాగిపోతుండగా ఒక గొర్రెల కాపరి తారసపడ్డాడు. ముస్లింలను చూడగానే అతడు వారికి 'సలాం' చేశాడు. బహుశా ప్రాణభయంతో అతను తమకు సలాం చేస్తున్నాడని కొందరు సహాబీలు తలపోశారు. నిజానిజాలు తెలుసుకోకుండా వారతన్ని హతమార్చారు. అక్కడున్న మేకలను (విజయధనంగా) గ్రహించి వాటిని దైవప్రవక్త (స) సమక్షంలో సమర్పించారు. అప్పుడు ఈ ఆయతు అవతరించింది (సహీహ్ బుఖారీ, తిర్మిజీ – నిసా సూరా వ్యాఖ్యానం). కొన్ని ఉల్లేఖనాలలో మహాప్రవక్త (స) కూడా తన సహచరులను మందలించారని ఉంది. లోగడ మక్కాలో ఉన్నప్పుడు, మీరు కూడా ఈ గొర్రెల కాపరి మాదిరిగానే మీ విశ్వాసాన్ని దాచుకొని బ్రతకవలసి వచ్చేది.

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ كَثِيْرَةٌ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِّنْ قَبْلُ
فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوْا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿٩٤﴾

ప్రాపంచిక జీవన సామగ్రిని అన్వేషించటంలో పడి ఉన్నారేమో! అయితే అల్లాహ్ వద్ద విజయధనం పుష్కలంగా ఉంది.[141] లోగడ మీరు కూడా ఇలాగే ఉండేవారు. కాని తరువాత అల్లాహ్ మిమ్మల్ని కటాక్షించాడు. కనుక మీరు విషయాన్ని పరికించి మరీ మసలుకోండి. నిస్సందేహంగా అల్లాహ్‌కు మీరు చేసేదంతా తెలుసు.

لَا يَسْتَوِي الْقٰعِدُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ غَيْرُ اُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجٰهِدُوْنَ
فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجٰهِدِيْنَ

95 ఏ కారణమూ లేకుండా (ఇంటి పట్టున) కూర్చుండిపోయే విశ్వాసులు, దైవ మార్గంలో తమ ధన ప్రాణాలతో పోరాడే విశ్వాసులూ సమానులు కాలేరు.[142] తమ ధనప్రాణాలతో పోరాడేవారికి అల్లాహ్

(దాన్ని మర్చిపోయారా మీరు?) అని అన్నారని ఉంది (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుద్దియాత్). అతన్ని హత్య చేయటం మీకు ధర్మసమ్మతం కాదని ఆయన ప్రవచనంలోని ఉద్దేశం.

141. అంటే, ఈ గొఱ్ఱెల కాపరిని చంపినందువల్ల మీకు ఒక చిన్న గొఱ్ఱెల మంద ప్రాప్తించిందేమో! కాని అల్లాహ్ వద్ద ఉన్న విజయ ధనాలు దీనికన్నా ఎన్నో రెట్లు పెద్దవి. ఉత్తమమైనవి. దైవం మరియు దైవప్రవక్త (స)కు విధేయత చూపినందుకు అవి మీకు ఇహలోకంలోనూ, పరలోకంలోనూ ప్రాప్తిస్తాయి.

142. దైవమార్గంలో పోరాడేవారు – ఇండ్లల్లో కూర్చొని ఉండేవారు సమానులు కాజాలరు అన్న సూక్తి అవతరించినపుడు అంధులైన హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమ్మె మక్తూమ్ (రజి) మొదలగువారు, "మేము వికలాంగులం. అందుచేత మేము యుద్ధంలో పాల్గొనలేము కదా!" అని అన్నారు. అంటే ఇంట్లో కూర్చుని ఉండటం మూలంగా యోధులకు లభించే పుణ్యం మాకు లభించదే! అన్నది వారి బాధ. తాము ఇంట్లో కూర్చుండిపోతున్నది అంగవైకల్యం మూలంగానే గానీ సోమరితనం వల్ల కాదు. మరలాంటప్పుడు తమకు పుణ్యం లభించకపోవటం సబబేనా?! అన్నది వారి అంతరంగం. అప్పుడు అల్లాహ్ "ఏ కారణమూ లేకుండా" అనే పదాన్ని చేర్చి అటువంటి షరీయతుపరమైన కారణం వల్ల ఇంటిపట్టున ఉండిపోయిన వారికి మినహాయింపు యిచ్చాడు. అంటే ఇలాంటివారు దైవమార్గంలో పోరాడకపోయి

بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ
الْحُسْنَىٰ ۚ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾

ఇంట్లో కూర్చుని ఉండేవారిపై అంతస్థుల రీత్యా ఎంతో ఉన్నతిని ప్రసాదించాడు. ఆ మాటకొస్తే అల్లాహ్ ప్రతి ఒక్కరికీ ఉత్తమ ప్రతిఫలం ఇస్తానని వాగ్దానం చేసి ఉన్నాడు.[143] అయితే ఆయన కూర్చుని ఉండే వారిపై ముజాహిద్ (యోధు)లకు గొప్ప ప్రతిఫలం ద్వారా శ్రేష్ఠతను ప్రసాదించాడు.

دَرَجَاتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَّحِيمًا ﴿٩٦﴾

96 ఆయన తరఫున వారి కొరకు ఉన్నత స్థానాలూ ఉన్నాయి. మన్నింపు మరియు కారుణ్యం కూడా ఉంది. అల్లాహ్ క్షమించే వాడు, కరుణించేవాడు కూడాను.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ
قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي

97 ఎవరయితే తమకు తాము అన్యాయం చేసుకుంటూ ఉన్నారో, వారి ప్రాణాలను తీసేటప్పుడు దైవదూతలు, "మీరే స్థితిలో ఉండేవారు?"[144] అని వారిని అడుగుతారు.

నప్పటికీ యోధులకు లభించే పుణ్యంతో సమానంగా వారికి కూడా పుణ్యం లభిస్తుంది. ఎందుకంటే, తగు కారణం వారిని ఆపి ఉంచింది (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ జిహాద్).

143\. తమ ధన ప్రాణాలను పణంగా పెట్టి దైవమార్గంలో పోరాడేవారికి లభించే శ్రేష్ఠత జిహాద్‌లో పాల్గొనలేకపోయేవారికి లభించనప్పటికీ అల్లాహ్ విశ్వాసుల్లోని ఈ ఇరు వర్గాల వారికీ మేలు చేస్తానని వాగ్దానం చేశాడు. దీని ఆధారంగా ఇస్లామీయ విద్వాంసులేమంటారంటే సాధారణ పరిస్థితులలో జిహాద్ (ధర్మయుద్ధం) 'ఫర్జెఐన్' (వైయక్తిక విధి) కాదు. 'ఫర్జె కిఫాయ' (సామూహిక విధి) మాత్రమే. అంటే కొందరు యుద్ధంలో పాల్గొన్నా సరిపోతుంది. అవసరమైనంత మంది యుద్ధంలో పాలు పంచుకున్నా ఆ ప్రాంతానికి చెందిన ఇతరుల తరఫున కూడా ఈ కర్తవ్యం నెరవేరి నట్లుగానే భావించబడుతుంది.

144\. మక్కా మరియు దాని పరిసర ప్రాంతాలకు చెందిన ముస్లిముల నుద్దేశ్యించి ఈ ఆయతు అవతరించింది. వారు ఇస్లాం స్వీకరించి ముస్లిములయ్యారు గాని తమ ఇల్లూవాకిలిని, బంధుమిత్రులను వదలి హిజ్రత్ (ప్రస్థానం) చేయకుండా ఉండి పోయారు. ముస్లింలంతా ఒక శక్తిగా ఆవిర్భవించడానికి వారంతా ఒకచోటికి

الْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا
فِيهَا ۚ فَأُولَٰٓئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ
وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾

దానికి వారు, "మేము మా ప్రదేశంలో బలహీనులముగా, (నిస్సహాయులంగా) ఉండేవారము"[145] అని బదులిస్తారు. "ఏమిటీ? మీరు (ఒక ప్రాంతం నుంచి మరో ప్రాంతానికి) వలసపోవటానికి దేవుని భూమి విశాలంగా లేదా?" అని దైవ దూతలు వారిని అడుగుతారు. వీరి నివాస స్థలమే నరకం. అది అత్యంత చెడ్డ గమ్యస్థానం.

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَانِ
لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

98 అయితే నిజంగానే ఏ సాధన సంపత్తి లేని, దారి తెలియని[146] నిస్సహాయులైన పురుషుల, స్త్రీల, పసివాళ్ళ (సంగతి వేరు).

వలసపోవాలని ఆదేశించబడినప్పటికీ కొంతమంది ముస్లిములు ఇందుకు సాహసించలేకపోయారు. అందుకే హిజ్రత్ చేయాలన్న దైవాదేశాన్ని కాదన్న వారిని ఆత్మలకు అన్యాయం చేసుకున్నవారుగా అభివర్ణించటం జరిగింది. అంతేకాదు, వారి నివాస స్థలం నరకమని కూడా ప్రకటించబడింది. దీనిద్వారా విదితమయ్యే ఓ ముఖ్యాంశం ఏమిటంటే కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితుల దృష్ట్యా ఇస్లాం యొక్క కొన్ని ఆదేశాల పాటింపు , విశ్వాసం – అవిశ్వాసాల సమస్యగా పరిణమిస్తుంది. ఆ సందర్భంలో హిజ్రత్ చేయమన్న ఆజ్ఞను పాలిస్తే అది విశ్వాసంగానూ, కాదంటే ధిక్కారం (కుఫ్ర్)గానూ ఖరారు చేయబడింది. ఈ ఆయతు ద్వారా బోధపడే ఇంకో ముఖ్య విషయం ఏమిటంటే ఇస్లామీయ ఆదేశాలను, ఉపదేశాలను దైనందిన జీవితంలో పాటించటం దుస్సాధ్యం అయిపోయిన చెడు వ్యవస్థనుంచి సత్యప్రధానమైన వ్యవస్థ వైపుకు వలసపోవటం విధి.

145. ఇక్కడ ప్రదేశం లేక భూమి (అర్జ్) అంటే అర్థం మక్కా మరియు దాని పరిసర ప్రాంతాలు. అప్పట్లో అది అవిశ్వాసుల ప్రాబల్యంగల ప్రదేశం. ఇస్లాం ఆదేశాల కనుగుణంగా జీవించటం అక్కడ గగనమైపోయేది. అందుచేత దైవాదేశాలను పాలించటానికి అనువుగా ఉన్న ప్రదేశం (మదీనా) వైపుకు సాగిపొమ్మని ఆజ్ఞాపించ బడింది.

146. ఒక ప్రదేశం నుంచి మరో ప్రదేశానికి వలసపోవటానికి స్థోమత లేని, దారి తెలియని నిస్సహాయ ముస్లిం స్త్రీ పురుషులకు, పసిపిల్లలకు ఈ ఆజ్ఞ నుంచి మినహాయింపు

99 అల్లాహ్ వారిని మన్నించవచ్చు! అల్లాహ్ మన్నించేవాడు, క్షమాభిక్ష పెట్టేవాడు.

فَأُولَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ
عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

100 అల్లాహ్ మార్గంలో తన స్వస్థలాన్ని వదలి వలసపోయినవాడు భూమండలంలో ఎన్నో ఆశ్రయాలను, విస్తృతిని పొందుతాడు.[147] అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త (సఅసం) వైపుకు వలస వెళ్ళటానికి తన గృహం నుంచి బయలుదేరి దారిలో మృత్యువాతన పడిన వానికి పుణ్యఫలం ప్రసాదించే బాధ్యత అల్లాహ్‌ది.[148] అల్లాహ్ అపారంగా క్షమించేవాడు, అమితంగా కరుణించేవాడు.

وَمَن يُهَاجِرْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يَجِدْ فِى ٱلْأَرْضِ
مُرَٰغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَن يَخْرُجْ مِنۢ بَيْتِهِۦ
مُهَاجِرًا إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ يُدْرِكْهُ ٱلْمَوْتُ
فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٠﴾

ఇవ్వబడింది. చిన్న పిల్లలకు షరీయతు ఆదేశాలు వర్తించకపోయినప్పటికీ హిజ్రత్ ప్రాముఖ్యాన్ని తెలియజెప్పటానికి వారి ప్రస్తావన సయితం యిక్కడ తేబడింది. లేక ఇక్కడ పసివాళ్ళంటే భావం మరీ చిన్న పిల్లలని కాదు. ప్రాజ్ఞ వయస్సుకు త్వరలో చేరుకునేవారని కావచ్చు.

147. దైవమార్గంలో వలసపోవటాన్ని, బహుదైవత్వ భావాలకు అల్లంత దూరంగా ఉండటాన్ని ఈ ఆయతు పురికొల్పుతోంది. **'మురాగమన్'** అంటే స్థలం, ఉండే చోటు లేక ఆశ్రయం అని అర్థం. **'సఅతన్'** అంటే ఉపాధి, స్థలాల లేక రాజ్యాల విస్తృతి, పుష్కలత అన్న అర్థాలు వస్తాయి.

148. సంకల్పాన్ని బట్టి పుణ్యఫలం లభిస్తుందన్న హామీ యిందులో ఇవ్వబడింది. మరణం సంభవించటం వల్ల ఒక వ్యక్తి తన లక్ష్యాన్ని సాధించలేకపోయినప్పటికీ తన సంకల్పశుద్ధి మూలంగా పూర్తి పుణ్యాన్ని మూటగట్టుకుంటాడు. గత కాలంలో వందమందిని చంపి పశ్చాత్తాపం చెందటానికి సజ్జనుల ప్రదేశం వైపుకు సాగిపోయిన ఒక వ్యక్తి ఉదాహరణ హదీసు ద్వారా మనకు తెలుస్తోంది. మార్గమధ్యంలోనే మృత్యువు అతన్ని కబళించింది. అల్లాహ్ అతని వైపుకు కారుణ్యంతో మరలాడు. తను బయలుదేరిన స్థలం కన్నా పుణ్యాత్ముల జనవాసానికి అతను దగ్గరగా ఉండేలా ఏర్పాటు చేశాడు. తత్ఫలితంగా కారుణ్య దూతలు అతన్ని తమ వెంట ఎత్తుకువెళ్ళారు (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ అంబియా; ముస్లిం : కితాబుత్తౌబా).

101 మీరు ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు, అవిశ్వాసులు మిమ్మల్ని వేధిస్తారనే భయం గనక మీకుంటే, మీరు నమాజులను కుదించుకోవటంలో తప్పులేదు.[149] నిశ్చయంగా అవిశ్వాసులు మీ బహిరంగ శత్రువులే.

وَاِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَقْصُرُوْا مِنَ الصَّلٰوةِ ۖ اِنْ خِفْتُمْ اَنْ يَّفْتِنَكُمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۭ اِنَّ الْكٰفِرِيْنَ كَانُوْا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِيْنًا ۝١٠١

అలాగే ఎవరయినా దైవమార్గంలో వలసపోయే సంకల్పంతో ఇంటి నుంచి బయలుదేరగా, దారిలోనే మరణం సంభవిస్తే – అతని సంకల్పశుద్ధి కారణంగా అతనికి హిజ్రత్ పుణ్యాన్ని ప్రసాదించే బాధ్యత అల్లాహ్‌పై ఉంటుంది. అల్లాహ్ అతనికి రవ్వంత అన్యాయం కూడా చేయడు. హదీసులో ఇలా ఉంది: **"ఇన్నమల్ ఆమాలు బిన్నియ్యాత్"** (ఆచరణలు సంకల్పాలపై ఆధారపడి ఉంటాయి). "మనిషి చేసుకున్న సంకల్పాన్నిబట్టే అతనికేదైనా సిద్ధిస్తుంది." "ఎవరు అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త కోసం హిజ్రత్ చేశారో, వారి హిజ్రత్ అందునిమిత్తమే ఉంటుంది. మరెవరయితే ప్రాపంచిక ప్రయోజనాన్ని పొందడానికి లేక స్త్రీని వివాహమాడటానికి వలసపోయాడో అతని వలస అతని ఆ ఉద్దేశ్యాలకే వర్తిస్తుంది" (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం). ఈ ఆజ్ఞ సర్వసాధారణమైనది. ధర్మానికి సంబంధించిన అన్ని అంశాలకు ఇది వర్తిస్తుంది. అంటే ఒక పనిని చేస్తున్నప్పుడు దైవ ప్రసన్నతను చూరగొనాలన్నది మనిషి సంకల్పమై ఉంటే అది దైవసమక్షంలో స్వీకారయోగ్యమవుతుంది. లేకపోతే త్రోసిపుచ్చబడుతుంది.

149. ప్రయాణావస్థలో నమాజును కుదించుకోవడానికి అనుమతి ఇవ్వబడింది. "ఒకవేళ మీకు భయముంటే..." అనే మాట సాధారణ పరిస్థితుల దృష్ట్యా అనబడింది. ఎందుకంటే ఆనాడు అరేబియా అంతా అశాంతి అలజడులతో అట్టుడికిపోయేది. ఇస్లాం మరియు ముస్లింలకు సర్వత్రా శత్రువులు పొంచి ఉండేవారు. అడుగడుగునా ప్రమాదాలు జరిగేవి. ఏ ప్రయాణమూ ప్రశాంతంగా చేసుకోవటానికి వీలుండేది కాదు. అందుచేత ప్రయాణంలో ఉన్నప్పుడు నమాజును 'ఖసర్' చేసుకునే సౌలభ్యం ఇవ్వబడింది. అయితే "ఒకవేళ మీకు భయముంటే" – అన్న వాక్యాన్ని చూసి ప్రయాణంలో శత్రుభయముంటేనే 'ఖస్ర్' చేయటానికి అనుమతి ఉంటుందని తలపోయరాదు. ఇది ఆనాటి పరిస్థితుల దృష్ట్యా చెప్పినమాట అని ఇంతకుముందే వివరించాం. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో వేరితర చోట్ల కూడా ఇటువంటి షరతులతో కూడిన వాక్యాలు ఉన్నాయి. నిజానికి అవి షరతులు కావు. సాధారణ పరిస్థితుల దృష్ట్యా చెప్పబడినవి మాత్రమే. ఉదాహరణకు :

"విశ్వాసులారా! ఇబ్బడిముబ్బడిగా పెరిగే ఈ వడ్డీని తినటం మానండి" (ఆలి ఇమ్రాన్: 130) అంటే వడ్డీ ఇబ్బడిముబ్బడిగా పెరగకపోతే తినవచ్చని దాని అర్థం ఎంతమాత్రం

102 (ఓ ప్రవక్తా!) నీవు వారి మధ్య ఉన్నప్పుడు, వారి కోసం నమాజును మొదలుపెట్టినప్పుడు, వారిలోని ఒక సమూహం తమ ఆయుధాలను తీసుకొని నీ వెంట నిలబడాలి. మరి వారు సజ్దా చేయగానే మీ వెనక్కి వెళ్ళిపోవాలి. అప్పటి వరకూ నమాజ్‌లో పాల్గొనని రెండవ సమూహం వచ్చి నీతోపాటు నమాజు చేయాలి. వారు కూడా తమ రక్షణ సామగ్రిని, తమ ఆయుధాలను చేబూని ఉండాలి. మీరు మీ ఆయుధాల పట్ల, సామగ్రిపట్ల ఏమరుపాటుకు లోనైతే, ఒక్కసారిగా మీపై విరుచుకుపడాలని అవిశ్వాసులు కోరుకుంటారు.[150] అయితే వర్షం మూలంగా లేక అస్వస్థత మూలంగా ఇబ్బందిగా ఉండి మీరు మీ ఆయుధాలను విడిచినట్లయితే అది దోషం కాదు. అయినా ఆత్మరక్షణ సామగ్రిని వెంట తీసుకొని ఉండండి. నిశ్చయంగా అల్లాహ్ తిరస్కారుల కోసం అవమాన కరమైన శిక్షను సిద్ధం చేసి ఉంచాడు.

وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ
مِّنْهُم مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا
مِن وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرٰى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا
مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ
عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَّاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ
أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم مَّرْضٰٓى أَن تَضَعُوٓا أَسْلِحَتَكُمْ
وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللّٰهَ أَعَدَّ لِلْكٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾

కాదు. వడ్డీ సొమ్ము అతి స్వల్ప పరిమాణంలోనైనా సరే తీసుకోవటం, తినటం, దానికి సంబంధించి కాగితాలు రాయటం – అన్నీ నిషిద్ధమే. అలాగే ఇంకొక ఆయతు చూడండి :

"మీ బానిస స్త్రీలు శీలవతులుగా ఉండగోరినప్పుడు (వారిని వేశ్యావృత్తికై బలవంత పెట్టకండి)" (నూర్ : 33).

ఆ స్త్రీలు వేశ్యావృత్తికి దూరంగా ఉండాలని కోరుకునేవారు కాబట్టి అల్లాహ్ అలా వివరించాడు. అంతేగాని ఒకవేళ వారు దానికి ఒప్పుకుంటే వారిచేత వేశ్యావృత్తి నడపటం ధర్మ సమ్మతం అవుతుందని దాని భావం కాదు. అటువంటిదే ఈ ఆయతు కూడా : "మీ సంరక్షణలో పెరిగిన మీ భార్యల కుమార్తెల్ని (వివాహమాడటం నిషిద్ధం)" (నిసా : 23).

ఎవరైనా ఈ వాక్యాన్ని చూసి తమ సంరక్షణలో పెరగని కుమార్తెల్ని వివాహం చేసుకోవచ్చని అనుకుంటే పొరబడినట్లే. ఇలాంటి ఆయతులు ఇంకా అనేకం ఉన్నాయి.

కొంతమంది ప్రవక్త ప్రియసహచరులకు కూడా సందేహం కలిగింది – ఇప్పుడు పరిస్థితులు సద్దుమణిగాయి, శాంతి నెలకొన్నది. కాబట్టి ఇప్పుడు మనం ప్రయాణావస్థలో నమాజును తగ్గించవలసిన అవసరం లేదేమో! అని వారనుకున్నారు. అప్పుడు మహాప్రవక్త (స) వారి సందేహాన్ని దూరం చేస్తూ, "ఇది అల్లాహ్ తరఫున మీకు సదఖా (దానం) లాంటిది. ఈ సదఖాను మీరు గ్రహించండి" అని అన్నారు (ముస్నదె అహ్మద్ – సంపుటి : 1 – సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ ముసాఫిరీన్).

గమనిక : నమాజు ఖస్ర్ చేసే అనుమతి ఎంత దూరపు ప్రయాణంలో లభిస్తుంది? ఎన్ని రోజుల వరకు ఖస్ర్ చేసుకోవచ్చు అనే విషయాలలో చాలా భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. ఇమామ్ షౌకానీ గారు 3 ఫర్సఖ్లు (9 కోసుల దూరం) అన్న ఉల్లేఖనానికి ప్రాధాన్యత యిచ్చారు (నైలుల్ ఔతార్ – సంపుటి : 3 – పేజీ : 220). అలాగే చాలామంది పరిశోధకులు ఏమంటారంటే ప్రయాణావస్థలో ఏదైనా ఒకచోట మూడు లేక నాలుగు రోజులకన్నా ఎక్కువ కాలం ఆగిపోయే సంకల్పం లేనపుడే ఈ 'ఖస్ర్' వర్తిస్తుంది. ఎక్కువ కాలం ఆగిపోయే ఉద్దేశం ఉన్నప్పుడు నమాజును ఖస్ర్ చేయటానికి అనుమతి లేదు (వివరాల కోసం మిర్ఆతుల్ మఫాతీహ్ గ్రంథం చూడండి).

150. ఈ ఆయతులో 'సలాతుల్ ఖౌఫ్'కు సంబంధించిన ఆజ్ఞ ఉంది. 'సలాతుల్ ఖౌఫ్' అంటే భీతావహస్థితిలో చేసే నమాజ్ అని అర్థం. ముస్లిం సేనలు – శత్రుసేనలు ముఖాముఖి అయివుండి ముస్లింలు ఒక్కక్షణం పాటు పరధ్యానానికి లోనైనా ప్రమాదం జరిగే క్లిష్ట పరిస్థితులు ఏర్పడి ఉన్నప్పుడు నమాజుకు వేళ అయితే 'సలాతుల్ ఖౌఫ్' చేయాలనే ఆజ్ఞ ఉంది. ఈ నమాజు ఎలా చేయాలో హదీసులలో మరింత క్షుణ్ణంగా తెలుపబడింది. సైన్యం రెండు బృందాలుగా విడిపోయి, ఒక బృందం శత్రువుల బారినుంచి రక్షణకై పహరా కాస్తుండగా రెండవ బృందం మహాప్రవక్త (సఅసం)తో కలసి సామూహిక నమాజు చేసింది. ఈ బృందం వారు నమాజును ముగించుకొని రెండవ బృందం వారి స్థానాలలోకి వెళ్ళి పహరా కాయసాగారు. అప్పుడు నమాజులో పాల్గొనని రెండవ బృందం వచ్చి నమాజు చేసింది. ఆయన (స) ఒక్కో జట్టుకు ఒక్కో 'రకాతు' చొప్పున సామూహిక నమాజు చేయించినట్లు మరికొన్ని ఉల్లేఖనాల ద్వారా తెలుస్తోంది. అంటే దైవప్రవక్త (సఅసం) రెండు రకాతుల నమాజు చేయగా, ఆయన్ని అనుసరించే సహచరులు మాత్రం ఒక రకాతు నమాజు మాత్రమే చేయగలిగారు. ఇంకొన్ని ఆధారాల ద్వారా తెలిసేదేమంటే ఆయన (స) ఒక్కో జట్టుకు రెండేసి రకాతుల చొప్పున నమాజు చేయించారు. ఆ విధంగా దైవప్రవక్త (స) నాలుగు

103 మరి మీరు నమాజును నెరవేర్చిన తరువాత నిలుచున్నా, కూర్చున్నా, పరుండినా అల్లాహ్‌ను స్మరిస్తూ ఉండండి.[151] అయితే పరిస్థితులు కుదుటపడిన తరువాత మాత్రం నమాజును నెలకొల్పండి.[152] నిస్సందేహంగా నమాజును నిర్ధారిత వేళల్లో చేయటం విశ్వాసులకు విధిగా చేయబడింది.[153]

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيٰمًا وَّقُعُوْدًا
وَّعَلٰى جُنُوْبِكُمْ ۚ فَإِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ ۚ اِنَّ
الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ كِتٰبًا مَّوْقُوْتًا ﴿١٠٣﴾

రకాతుల నమాజు చేయించగా, సహచరులు మాత్రం రెండేసి రకాతుల చొప్పున చేశారు. మరికొన్ని ఉల్లేఖనాలలో ఇలా వుంది : ఆయన (సఅసం) ఒక రకాతు నమాజు చేయించిన మీదట ఖాయిదాలో కూర్చుని ఉండగా సైనికులు నిలబడి తమ తరఫున రెండవ రకాతును పూర్తిచేశారు. ఆ తరువాత వెళ్ళి శత్రువును ప్రతిఘటించేందుకు నిలబడిపోయారు. అప్పుడు రెండో జట్టు సభ్యులు వచ్చి ప్రవక్త (స) వెనుక నమాజు చేశారు. ఆయన (స) వారికి కూడా ఒకే రకాతు నమాజు చేయించి 'ఖాయిదా' లో కూర్చున్నారు. తన వెనుకనున్న సిపాయిలు లేచి నిలబడి రెండవ రకాతు పూర్తి చేసే వరకూ ఆయన (స) అలాగే కూర్చుని ఉండి ఆఖరిలో సలాం చేశారు. ఈ విధంగా ఆయన (స) రెండు రకాతుల నమాజు చేశారు. ఆయన సహచరులు కూడా రెండేసి రకాతుల చొప్పున నమాజును నెరవేర్చారు (వివరాలకై హదీసు గ్రంథాలను చూడండి).

151. అంటే భయస్థితిలో చేయబడే నమాజు ఒక విధంగా కుదించబడిన నమాజే. కాబట్టి ఈ లోటును భర్తీ చేయటానికి నిలుచొని, కూర్చొని ఇంకా పడుకొని ఉన్నప్పుడు సయితం అల్లాహ్‌ను స్మరిస్తూ ఉండాలని ఇక్కడ ప్రబోధించటం జరిగింది.

152. అంటే యుద్ధమేఘాలు తొలగిపోయి, భయోత్పాత వాతావరణం మారిపోయి శాంతియుత పరిస్థితులు నెలకొన్నప్పుడు నమాజును దాని అసలు పద్ధతిలోనే చేయాలని దీని భావం.

153. నమాజులను నిర్ధారిత వేళల్లో చేయటం అవశ్యమని ఇందులో గట్టిగా తాకీదు చేయబడింది. అందువల్ల షరీఅత్‌పరమైన కారణమేదీ లేకుండా రెండు వేళల నమాజులను ఒకే సమయంలో కలిపి చేయటం సమ్మతం కాదని దీని ద్వారా స్పష్టమవుతోంది. ఎందుకంటే ఈ విధానంలో ఏదో ఒక నమాజు వేళకాని వేళలో చేయబడుతుంది. అది ఈ ఆయత్ స్ఫూర్తికి విరుద్ధం.

104 వారిని వెంబడించటంలో ఏమాత్రం బలహీనతను ప్రదర్శించకండి.[154] ఒకవేళ మీరు అవిశ్రాంతంగా ఉన్నారనుకుంటే మీ మాదిరిగానే వారు కూడా అవిశ్రాంతంగా ఉన్నారు. పైగా అల్లాహ్ నుంచి వారు ఆశించని వాటిని మీరు ఆశిస్తున్నారు.[155] అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేచనా పరుడు.

وَلَا تَهِنُوْا فِي ابْتِغَاۗءِ الْقَوْمِ ۭ اِنْ تَكُوْنُوْا تَاْلَمُوْنَ فَاِنَّھُمْ يَاْلَمُوْنَ كَمَا تَاْلَمُوْنَ ۚ وَتَرْجُوْنَ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا يَرْجُوْنَ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِــيْمًا حَكِــيْمًا ١٠٤

105 (ఓ ప్రవక్తా!) అల్లాహ్ నీకు చూపిన విధంగా నీవు ప్రజల మధ్య తీర్పు చెయ్యటానికి గాను [156] మేము నీ వైపుకు ఈ గ్రంథాన్ని సత్యంతోపాటు పంపాము. కనుక ద్రోహానికి పాల్పడేవారి తరఫున వాదిగా నిలబడకు.[157]

اِنَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَآ اَرٰىكَ اللّٰهُ ۭ وَلَا تَكُنْ لِّلْخَاۗىِٕنِيْنَ خَصِيْمًا ١٠٥ۙ

154. అంటే మీ శత్రువును తరిమి కొట్టడంలో ఎలాంటి బలహీనతనూ, అలసత్వాన్నీ కనబరచకండి. పైగా వారికి వ్యతిరేకంగా మీ శక్తియుక్తులన్నింటినీ ధారబోసి మరీ పోరాడండి. వారి కోసం అవసరమైన చోటల్లా పొంచి కూర్చొండి.

155. అంటే మీరు అవిశ్రాంతంగా పోరాడినట్లే, మీ శత్రువులు కూడా అవిశ్రాంత పోరాటం చేశారు. మీకు గాయాలైనట్లే వారికీ గాయాలైనాయి. మీకు కలిగిన బాధలకు గాను అల్లాహ్ ఉత్తమ ప్రతిఫలం ప్రసాదిస్తాడన్న ఆశ మీకుంది. కాని మీ శత్రువులకు ఆ ఆశ కూడా లేదుకదా! కాబట్టి పరలోక సాఫల్యాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకుని మీరు పడినంత శ్రమ, మీరు చూపినంత పోరాటపటిమ అవిశ్వాసులకు ఎలాగూ సాధ్యపడదు. కాబట్టి మీరు భీతిల్లకుండా, క్రుంగిపోకుండా, పూర్తి శక్తినీ, ఉత్సాహాన్ని కూడగట్టుకుని మీ శత్రువుకు గట్టిగా బుద్ధిచెప్పండి అని ఈ వాక్యానికి భావం.

156. ఈ ఆయతుల (ఆయతు నెం. 104 నుండి 113 వరకు) అవతరణ వెనుక ఒక సంఘటన ఉంది. అన్సార్ వర్గానికి చెందిన బనీ జఫర్ తెగలో తోమా లేక బషీర్ బిన్ ఉబైరిఖ్ అనే ఒక వ్యక్తి ఉండేవాడు. అతను మరో అన్సార్ వ్యక్తికి చెందిన యుద్ధకవచాన్ని (ఇనుప జాకెట్‌ను) దొంగిలించాడు. ఆ విషయం కొంతమందికి తెలిసింది. దానిపై గుసగుసలు మొదలయ్యాయి. దాంతో ఆ వ్యక్తి ఆందోళనచెంది, తన దొంగతనాన్ని కప్పిపుచ్చే ప్రయత్నంలో ఆ కవచాన్ని ఒక యూదుని ప్రాంగణంలో పారేశాడు. అంతేకాదు, బనీ జఫర్‌కు చెందిన కొంతమందిని వెంటబెట్టుకుని

106 క్షమాభిక్షకై అల్లాహ్‌ను వేడుకో.[158] నిస్సందేహంగా అల్లాహ్ క్షమించేవాడు, కనికరించేవాడు.

وَّاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ١٠٦

దైవప్రవక్త(స) సన్నిధికి వచ్చాడు. దొంగతనానికి ఒడిగట్టింది ఫలానా యూదుడే నని వారంతా వివరించారు. అయితే యూదుడు కూడా దైవప్రవక్త (స) దగ్గరికి వచ్చి, తానేపాపం ఎరుగననీ, వాళ్ళే దొంగతనం చేసి తన ఇంట్లో ఆ కవచాన్ని పారవేశారని సంజాయిషీ యిచ్చుకున్నాడు. బనీ జఫర్ బృందం వారు తెలివిమీరిన వారు. వారు తమ వాక్చాతుర్యంతో యూదవ్యక్తినే దోషిగా నిలబెట్టారు. దైవప్రవక్త(స) కూడా వారి వాక్పటిమకు ప్రభావితులై అన్సార్ వ్యక్తిని నిర్దోషిగా ఖరారుచేసి యూదుణ్ణి నేరస్థునిగా ప్రకటించాలనుకున్నారు. అంతలోనే ఈ ఆయతులు అవతరించాయి.

దీని ద్వారా స్పష్టమయ్యే విషయం ఏమిటంటే దైవప్రవక్త సయితం మానవ సహజమైన బలహీనతవల్ల విషయాన్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేకపోవచ్చు. అదీగాక ఆయన (స)కు అగోచర జ్ఞానం ఉండదని కూడా దీనిద్వారా బోధపడుతున్నది. అగోచరాల జ్ఞానమే గనక ఆయన (స)కు ఉండి ఉంటే తక్షణం ఆయనకు నిజస్వరూపం అర్థ మయ్యేది. కాని అలా జరగలేదు. అయితే అల్లాహ్ తన ప్రవక్తల ద్వారా తప్పు జరగకుండా, అన్యాయం జరగకుండా సత్వరమే వారిని కాపాడుతాడు. ప్రవక్తల ద్వారా న్యాయాన్యాయాల, ధర్మాధర్మాల విషయంలో ఎప్పుడైనా కుడిఎడమయ్యే పరిస్థితి ఎదురవుతే వెంటనే అల్లాహ్ విషయాన్ని విశదపరచటమో, హెచ్చరించటమో చేస్తాడు. ఎందుకంటే ప్రవక్తాపదవిపై ఉన్నవారిచేత ప్రజలకు లేశమైనా అన్యాయం జరగరాదు. ఆ బాధ్యత స్వయంగా దేవుడు తీసుకున్నాడు. ఒక్క ప్రవక్తల విషయంలో తప్ప వేరొకరి విషయంలో ఇలా జరగదు.

157. ఇక్కడ ద్రోహానికి పాల్పడిన వారు అంటే ఆ బనీ ఉబైరిఖ్ వారే. తాము ఖుద్దుగా దొంగతనం చేసిందిగాక, తమ వాగ్ధాటితో, దబాయింపులతో యూదవ్యక్తిని నిందితు నిగా నిలబెట్టే యత్నం చేశారు. ఈ ఆయతు తరువాత వచ్చే వాక్యాలలో కూడా వీరి మరియు వీరిని సమర్థించినవారి దుర్నీతి గురించి దేవుడు తన ప్రవక్త (స)కు తెలియపరచాడు. వర్గ, ప్రాంతీయ దురభిమానంతో తీర్పులు యిచ్చే పెద్దలకు ఇది గుణపాఠం కావాలి. "తప్పయినా ఒప్పయినా నా వాడు" అనే ధోరణిని మానుకోమని ఇస్లాం అంటోంది.

158. "ఓ ముహమ్మద్ (సఅసం) – విషయం లోతుల్లోకి వెళ్ళకుండానే నువ్వు ద్రోహులకు అండగా నిలబడబోయావు. అందుకుగాను క్షమాభిక్ష వేడుకో" అని అల్లాహ్ మందలించటం గమనార్హం. దీన్నిబట్టి బోధపడేదేమంటే ఇరువురు వ్యక్తులు తమ

107 ఆత్మ ద్రోహం చేసుకునే వారి పక్షాన నిలిచి వాదించకు. దగాకోరును, పాపిష్టి వాడిని అల్లాహ్ సుతరామూ ఇష్టపడడు.

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾

108 వారు ప్రజల నుంచి దాక్కోగలరు. కాని అల్లాహ్ నుంచి దాక్కోలేరు. వారు రాత్రివేళల్లో అల్లాహ్ ఇష్టపడని విషయాలపై రహస్య మంతనాలు సాగిస్తున్నప్పుడు ఆయన వారితో పాటు ఉంటాడు. వారి కర్మలన్నింటినీ ఆయన పరివేష్టించి ఉన్నాడు.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

109 ప్రాపంచిక జీవితంలోనైతే మీరు వారి తరఫున వాదించారుగాని, ప్రళయ దినాన వారికి మద్దతుగా అల్లాహ్‌తో ఎవరు వాదిస్తారు? వారి తరఫున వకాల్తా ఎవరు పుచ్చుకుంటారు?[159]

هَا أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَن يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَم مَّن يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾

తగాదా గురించి నివేదించుకున్నప్పుడు వారిలో ఎవరు సత్యంపై ఉన్నారో తెలుసుకోకుండా గుడ్డిగా ఒక పక్షాన నిలిచి వాదించటం సమ్మతం కాదు. అదీగాక ఏదైనా ఒక పక్షంవాడు మోసంతో, ధనబలంతో, వాగ్ధాటితో న్యాయస్థానం లేక రాజ్యాధికారి చేత తనకనుకూలంగా తీర్పు చేయించుకుంటే అటువంటి తీర్పుకు దైవసమక్షంలో ఎలాంటి విలువా, ప్రాముఖ్యం లేదు. మహాప్రవక్త (స) ఈ విషయాన్నే ఒక హదీసులో ఇలా స్పష్టం చేశారు : "జాగ్రత్త! నేనూ మానవమాత్రుణ్ణే. మీ వాదనను విన్న తరువాత దాని వెలుగులో నిర్ణయం గైకొంటూ ఉంటాను. ఎవరయినా తెలివైనవాడు, నేర్పరి, మాటకారి అయివుండి తన వాదనలో ఆధిపత్యం వహిస్తే నేను అతని మాటలకు ప్రభావితుణ్ణి అయి, అతడు అన్యాయవాది అయినప్పటికీ నేనతని పక్షాన నిర్ణయం గైకొంటానేమో! అవతలి పక్షానికి చెందవలసిన హక్కుని ఇవతలి వ్యక్తికి ఇచ్చేస్తానేమో! జాగ్రత్త! (ఆ హక్కు) 'అగ్ని ముక్క' అని అతను తెలుసుకోవాలి. దాన్ని పుచ్చుకుంటాడో లేక వదిలేస్తాడో అది అతని యిష్టం" (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుష్షహాద... సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ అఖ్జియ).

159. అంటే ఈ అపరాధానికి పాల్పడినందుకు (పరలోకంలో) అతన్ని నిలదీయటం జరిగితే అల్లాహ్ పట్టు నుంచి అతన్ని రక్షించే వాడెవడుంటాడు?

110 ఎవరయినా దుష్కార్యానికి పాల్పడి లేదా తనకు తాను అన్యాయం చేసుకుని, ఆ తరువాత క్షమాపణకై అల్లాహ్‌ను అర్థిస్తే, అతడు అల్లాహ్‌ను క్షమాశీలిగా, కృపాశీలిగా పొందుతాడు.

وَمَنْ يَّعْمَلْ سُوْٓءًا اَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهٗ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١١٠﴾

111 కాని ఎవడయినా పాపాన్ని సంపాదించుకుంటే అతను సంపాదించుకున్నది అతనిపైనే పడుతుంది.[160] అల్లాహ్ ప్రతిదీ తెలిసినవాడు, వివేచనా పరుడు.

وَمَنْ يَّكْسِبْ اِثْمًا فَاِنَّمَا يَكْسِبُهٗ عَلٰى نَفْسِهٖ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١١١﴾

112 ఇంకా ఎవరయినా ఏదైనా తప్పు చేసి, లేదా పాపానికి పాల్పడి, ఆ నిందను ఏ పాపం ఎరుగని అమాయకుని పైకి నెట్టివేస్తే, అలాంటివాడు చాలా పెద్ద అపనిందను, స్పష్టమైన పాపాన్ని ఎత్తుకున్న వాడవుతాడు.[161]

وَمَنْ يَّكْسِبْ خَطِيْٓـَٔةً اَوْ اِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهٖ بَرِيْٓـًٔا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿١١٢﴾

113 (ఓ ముహమ్మద్!) దైవానుగ్రహం, ఆయన కారుణ్యం నీపై లేకుండా ఉంటే వారిలోని ఒక సమూహం నిన్ను తప్పు దారి పట్టించాలనే అనుకుంది.[162] కాని

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهٗ لَهَمَّتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ اَنْ يُّضِلُّوْكَ ؕ وَمَا يُضِلُّوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّوْنَكَ مِنْ

160. ఈ విషయాన్నే అల్లాహ్ వేరొకచోట ఇలా సెలవిచ్చాడు : “బరువును మోసేవాడెవడూ ఇంకొకరి బరువును మోయడు” (బనీ ఇస్రాయీల్ – 15). అంటే ఎవడూ ఇంకొకరి కర్మలకు బాధ్యత వహించరు అని భావం. ప్రతి ప్రాణికీ అది సంపాదించి తెచ్చినదానికి అనుగుణంగానే ప్రతిఫలం లభిస్తుంది.

161. ఈ ఆయతులోని హెచ్చరిక అందరికీ, అన్ని కాలాల వారికీ వర్తిస్తుంది. మదీనాలో బనూ ఉబైరిఖ్ తెగవారు ఏ విధంగా తమ తప్పిదాన్ని కప్పిపుచ్చుకోవటానికి, ఒక నిర్దోషిపై అపనింద వేశారో అలాగే లోకంలో ఎక్కడయినా ఇలాంటి సంఘటనలు జరగవచ్చు. దాని పర్యవసానం తీవ్రంగా ఉండబోతుందని దేవుడు హెచ్చరిస్తున్నాడు.

162. ఇంతకుముందు కూడా చెప్పుకున్నట్లు దైవప్రవక్తలు (అలైహిముస్సలాం) దేవుని ప్రత్యేక

నిజానికి వారు తమను తామే అపమార్గా నికి లోనుచేసుకుంటున్నారు. వారు నీకెలాంటి హానీ కలిగించలేరు. అల్లాహ్ నీపై గ్రంథాన్ని, వివేకాన్నీ అవతరింప జేశాడు. నీకు తెలియని విషయాలను నీకు నేర్పాడు.[163] నీపై అల్లాహ్ యొక్క గొప్ప అనుగ్రహం ఉంది.	شَيْءٍ ۚ وَأَنزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

పర్యవేక్షణలో ఉంటారు. ఇది వారిపై దేవుని కటాక్షం మరియు ఆయన ప్రత్యేక అనుగ్రహానికి నిదర్శనం.

ఇక దైవప్రవక్త(స)ను పెడత్రోవ పట్టించజూసిన సమూహం అంటే ఆయన సన్నిధిలో బనూ ఉబైరిఖ్ తెగవారికి అనుకూలంగా వాదించినవారని భావం. వారి ఈ వాదన మూలంగా దైవప్రవక్త (స), అసలు దొంగనే నిర్దోషిగా ఖరారు చేసే ప్రమాదం జరగబోయింది.

163. ఇక్కడ దేవుని మరో గొప్ప అనుగ్రహం, ఉపకారం గురించి జ్ఞాపకం చెయ్యటం జరిగింది. అదే గ్రంథం మరియు వివేకం. ఇంకా ఇతర ముఖ్య విషయాలకు సంబంధించిన జ్ఞానం. గ్రంథమంటే దివ్య ఖుర్ఆన్ అనీ, వివేకం అంటే సున్నత్ అనీ అర్థం. ఈ రెండింటి ద్వారా మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం)కు అప్పటి వరకూ తెలియని ఎన్నో పరమార్థాలు, జీవన రహస్యాలు తెలిశాయి. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో యితర చోట్ల అల్లాహ్ తన ఈ అనుగ్రహాన్ని గురించి జ్ఞాపకం చేశాడు. ఉదాహరణకు: 1. "(ఓ ప్రవక్తా!) గ్రంథం అంటే ఏమిటో, విశ్వాసం (ఈమాన్) అంటే ఏమిటో నీకు అసలు ఏమీ తెలియని పరిస్థితిలో మేము మా ఆజ్ఞ ద్వారా (ఖుర్ఆన్‌ను యిచ్చి) ఒక ఆత్మను (దూతను) నీ వద్దకు పంపాము" (అష్ షూరా: 52). 2. "(ఓ ప్రవక్తా!) నీపై గ్రంథం అవతరింపజేయబడుతుందని అసలు నీవు ఊహించనైనా లేదు. కాని ఇది కేవలం నీ ప్రభువు కృపవల్లనే (నీపై అవతరించింది)" (అల్ ఖసస్ – 86). ఈ ఆయతుల ద్వారా విదితమయ్యేదేమిటంటే అల్లాహ్ తన ప్రవక్తపై ప్రత్యేకంగా దయదలిచాడు. ఆయనకు మహోపకారం చేశాడు. కనుకనే ఆయనకు గ్రంథాన్నీ, వివేకాన్నీ వొసగాడు. ఇవిగాక ఆయన (స)కు తెలియని మరెన్నో నిగూఢమైన విషయాలను కూడా నేర్పాడు. ఆయన (స) అగోచర విషయాల జ్ఞానికారు అన్న దానికి ఈ వాక్యం కూడా ఒక తార్కాణమే. ఎందుకంటే ఖుద్దుగా అగోచర విషయాలు తెలిసిన వారికి వేరొకరి నుంచి జ్ఞానాన్ని పొందవలసిన ఆవశ్యకత ఉండదు కదా! వహీ ద్వారాగానీ, మరో మార్గానగానీ సమాచారం అందుకునే వ్యక్తి 'అగోచర జ్ఞాని' (ఆలిముల్ గైబ్) అనబడరు.

114 వారు జరిపే అత్యధిక రహస్య మంతనాలలో ఏ మేలూ ఉండదు.[164] అయితే దానధర్మాల గురించి లేక మంచి పనుల గురించి లేక ప్రజల మధ్య సంబంధాలను మెరుగుపరచటం గురించి ఆజ్ఞాపించేవాని రహస్య మంతనాల్లో మేలుంటుంది.[165] ఎవరయినా కేవలం దైవప్రసన్నత కోసం ఈ పనులు చేస్తే[166] నిశ్చయంగా మేమతనికి గొప్ప ప్రతిఫలం ప్రసాదిస్తాము.[167]

لَاخَيْرَ فِيْ كَثِيْرٍ مِّنْ نَّجْوٰىهُمْ اِلَّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ
مَعْرُوْفٍ اَوْ اِصْلَاحٍۢ بَيْنَ النَّاسِ ۭ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ
ابْتِغَاۗءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيْهِ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿١١٤﴾

164. అరబీలో **'నజ్వా'** అనే పదం వచ్చింది. ఇక్కడ నజ్వా అంటే ముస్లింలకు వ్యతిరేకంగా కపటులు పరస్పరం జరిపే రహస్య సమాలోచనలనీ, గుసగుసలనీ అర్థం. పరస్పరం ఒండొకరికి వ్యతిరేకంగా జరిపే గోప్యమైన సమావేశాలకు కూడా ఈ పదం వర్తిస్తుంది.

165. అంటే దానధర్మాలను ప్రోత్సహించటానికీ, సంక్షేమ కార్యక్రమాలను చేపట్టడానికీ, ప్రజల మధ్య ఏర్పడిన అపార్థాలను దూరంచేసి వారిని కలపటానికి పరస్పరం సంప్రతింపులు జరపటం అభిలషణీయమే. ఇలాంటి సదుద్దేశ్యాలతో ప్రజలతో సమావేశమవటం పుణ్యప్రదమని హదీసుల ద్వారా కూడా రూఢీ అవుతోంది; **మారూఫ్:** ప్రతి మంచి పనీ 'మారూఫ్' క్రిందికే వస్తుంది.

166. ఏ పనిచేసినా దైవాన్ని మెప్పించే ఉద్దేశ్యంతో చేస్తేనే అది పుణ్యప్రదం అవుతుంది. లేకుంటే ఎంత గొప్ప పని అయినా అది వృధా అయిపోతుంది. ఒక్కోసారి అది అతని పాలిట హానికరంగా కూడా పరిణమించవచ్చు. అల్లాహ్ మనల్ని ప్రదర్శనా బుద్ధి నుంచి, కపట విశ్వాసం నుంచి రక్షించుగాక!

167. ఈ ఆయతులో ప్రస్తావించిన మంచిపనుల మహత్త్వం గురించి హదీసులలో కూడా నొక్కి వక్కాణించటం జరిగింది. ధర్మసమ్మతంగా ఆర్జించిన సంపాదన నుంచి ఒక్క ఖర్జూర పండును దానం చేసినా అది ఉహుద్ పర్వతమంతగా పెరుగుతుందని చెప్పబడింది (సహీహ్ ముస్లిం: కితాబుజ్జకాత్). ఒకమంచి మాటను ఉపదేశించటం కూడా గొప్ప సత్కార్యమే. అలాగే బంధుమిత్రుల మధ్య ఏర్పడిన అంతరాల అగాధాలను పూడ్చటం, ఎడమొహం – పెడమొహంగా ఉంటున్న వారిమధ్య సఖ్యతను పెంపొందించటం గొప్ప సదాచరణగా పరిగణించబడుతుంది. ఈ రకమయిన సయోధ్య కోసం పాటుపడటం నఫిల్ నమాజులు చేయటంకన్నా, నఫిల్ ఉపవాసాలు పాటించటం కన్నా, స్వచ్ఛందమైన దానధర్మాలు చేయటంకన్నా శ్రేష్ఠతరమని ఒక

115 కాని ఎవరయినా సన్మార్గం ప్రస్ఫుటమైన మీదట కూడా ప్రవక్త (సఅసం)కు వ్యతిరేకంగా పోతే, విశ్వాసులందరి మార్గాన్ని వీడి, ఇతర మార్గాన్ని అనుసరిస్తే, మేమతన్ని అతను మరల దలచుకున్న వైపుకే మరలుస్తాము. కడకు అతన్ని నరకంలో పడవేస్తాము.[168] అది అత్యంత చెడ్డ గమ్యస్థానం.

وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَ يَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ نُوَلِّهٖ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهٖ جَهَنَّمَ ۭ وَسَآءَتْ مَصِيْرًا ﴿١١٥﴾

హదీసు చెబుతోంది (అబూ దావూద్ : కితాబుల్ అదబ్, తిర్మిజీ : కితాబుల్ బిర్ర్, ముస్నదె అహ్మద్ – 6/444, 445). ఆఖరికి సయోధ్య కుదిర్చే వాడికి అబద్ధం పలకటానికి కూడా అనుమతించబడింది – ఒండొకరిని దగ్గరచేర్చడానికి కించిత్ లౌక్యం ప్రదర్శించవలసి వచ్చినా అతను తాత్సారం చేయకూడదు.

"జనుల మధ్య సయోధ్య కోసం మంచి మాటను వ్యాపింపజేసేవాడు లేక మంచిమాట పలికేవాడు అబద్ధాలకోరు కాజాలడు" (బుఖారీ : కితాబుస్సులహ్ ; ముస్లిం మరియు తిర్మిజీ: కితాబుల్ బిర్ర్, అబూదావూద్ : కితాబుల్ అదబ్).

168. సన్మార్గమేదో స్పష్టంగా బోధపడిన తరువాత కూడా దైవప్రవక్త (సఅసం) ను వ్యతిరేకించి, విశ్వాసుల మార్గాన్ని కాదని, వేరొక మార్గాన్ని అవలంబించినవాడు ఇస్లాం ధర్మం నుంచి తొలగిపోయినట్లే. అటువంటి వ్యక్తికి నరకమే గతి అని హెచ్చరించబడింది. ఇక్కడ 'విశ్వాసులు' అంటే ప్రవక్త ప్రియసహచరులు (రజి) అని భావం. వారు ఇస్లాం ధర్మానికి ప్రథమశ్రేణి అనుయాయులు. ఇస్లాం ప్రబోధనలకు ప్రతిబింబం లాంటివారు. ఖుర్ఆన్ అవతరించే తొలికాలంలో మహాప్రవక్త ప్రియ సహచరులు మినహా విశ్వాసుల మరోవర్గం ఏదీ లేదు. అందుచేత దైవప్రవక్త (స) యెడల వ్యతిరేక ధోరణి, ప్రవక్త సహచరుల మార్గం గాకుండా ఇతరత్రా మార్గాలను అనుసరించటం – వాస్తవానికి ఈ రెండూ ఒకటే. కనుక ప్రవక్త సహచరుల మార్గాన్ని, వారి విధానాన్ని వదలిపెట్టటం కూడా తిరస్కారం, అపమార్గం క్రిందికే వస్తుంది.

కొంతమంది విద్వాంసులు "విశ్వాసుల మార్గం" అనే పదాన్ని ఉమ్మత్ ఏకాభిప్రాయం చెందిన మార్గం (ఇజ్మాయె ఉమ్మత్) అన్న అర్థంలో తీసుకున్నారు. కాబట్టి సమస్త ఉమ్మత్ (ముస్లిం సమాజం) ఏకీభవించిన విధానం పట్ల వైముఖ్య ధోరణి కనబరచటం కూడా తిరస్కార వైఖరికీ, అపమార్గానికీ ఆనవాలే. అయితే ఇక్కడొక విషయం గమనార్హం– అసలు 'ఇజ్మా' అంటే ఏదేని విషయంలో ముస్లిం సమాజానికి చెందిన పండితుల, విద్వాంసుల (ఫుకహాల) ఏకాభిప్రాయం లేక ఏదేని విషయంలో ప్రవక్త

إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

116 తనకు భాగస్వామ్యం (షిర్క్) కల్పించటాన్ని అల్లాహ్ ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ క్షమించడు. షిర్క్ మినహా తాను కోరినవారి మిగిలిన పాపాలను క్షమిస్తాడు. అల్లాహ్‌కు సహవర్తులుగా ఇతరులను నిలబెట్టినవాడు మార్గభ్రష్టతలో చాలా దూరం వెళ్ళిపోయాడు.

إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ إِنَٰثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَٰنًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾

117 వారు అల్లాహ్‌ను వదలి స్త్రీలను మొరపెట్టుకుంటున్నారు.[169] వాస్తవానికి వారసలు పొగరుబోతు షైతానును మొరపెట్టుకుంటున్నారు.[170]

సహచరుల ఏకాభిప్రాయం – ఇజ్మాలో ఈ రెండు అంశాలూ చేరి ఉన్నాయి. కనుక ఈ రెండింటి తిరస్కారం లేక వీటిలో ఏ ఒక్కదాని తిరస్కారం సైతం కుఫ్ర్‌గానే భావింపబడుతుంది. అయితే ప్రవక్త సహచరుల ఏకాభిప్రాయం చాలా విషయాల్లో కనిపిస్తుంది (ఇజ్మాలోని ఈ అంశానికి సంబంధించిన ఉదాహరణలెన్నో మనకు లభిస్తాయి). కాని ప్రవక్త సహచరుల 'ఇజ్మా' తర్వాత ముస్లిం సమాజ పండితుల, విద్వాంసుల ఏకాభిప్రాయం (ఇజ్మా) కూడా ఎన్నో విషయాల్లో ఉందని వాదించటం జరిగింది. కాని నిజానికి ముస్లిం సమాజ పండితుల, విద్వాంసులందరి ఏకాభిప్రాయం ఉన్న ఇటువంటి ఇజ్మా విషయాలు చాలా అరుదుగానే ఉన్నాయి. మొత్తానికి ప్రవక్త సహచరుల ఏకాభిప్రాయాన్ని (ఇజ్మాయె సహాబాను) తిరస్కరించటం 'కుఫ్ర్' అయినట్లే, ఇటువంటి ముస్లిం సమాజ ఏకాభిప్రాయాన్ని (ఇజ్మాను) తిరస్కరించటం కూడా కుఫ్ర్ క్రిందికే వస్తుంది. ఎందుకంటే సహీహ్ హదీసులో ఇలా అనబడింది– "అల్లాహ్ నా అనుచర సమాజాన్ని అపమార్గంపై ఏకం కానివ్వడు. కాగా; 'జమాఅత్' (సమూహం లేదా సామూహిక వ్యవస్థ)పై అల్లాహ్ హస్తం ఉంటుంది" (సహీహ్ తిర్మిజీ : లిల్ అల్‌బానీ : 2, హదీసు నెంబరు – 1759).

169. **"ఇనాసున్" (స్త్రీలు)** : స్త్రీలు అంటే స్త్రీ దేవతలన్నమాట. ఉదాహరణకు : లాత్, ఉజ్జా, మనాత్, నాయిలా మొదలగు దేవతలు. లేక 'దైవదూతలు' అన్న భావం కూడా కావచ్చు. ఎందుకంటే అరబ్బు ముష్రిక్కులు దూతలను అల్లాహ్ కుమార్తెలుగా భావించి వాటిని పూజించేవారు.

170. విగ్రహారాధన, దైవదూతల పూజ, ఇతర వ్యక్తుల, శక్తుల పూజ వాస్తవానికి షైతాను పూజే. ఎందుకంటే షైతానే మనిషిని దైవసన్నిధి నుంచి లాక్కుపోయి వీధివీధినా,

لَّعَنَهُ اللّٰهُ ۘ وَقَالَ لَاَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيْبًا مَّفْرُوْضًا ﴿١١٨﴾

118 అల్లాహ్ వాణ్ణి శపించాడు. షైతాను ఇలా అన్నాడు: "నీ దాసుల నుండి నేను నిర్ణీత భాగాన్ని పొంది తీర్తాను.[171]

وَّلَاُضِلَّنَّهُمْ وَلَاُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ اٰذَانَ الْاَنْعَامِ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ يَّتَّخِذِ الشَّيْطٰنَ وَلِيًّا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِيْنًا ﴿١١٩﴾

119 వారిని దారి నుంచి తప్పిస్తూ ఉంటాను. వారికి ఉత్తుత్తి ఆశలు చూపిస్తూ ఉంటాను.[172] పశువుల చెవులు చీల్చమని వారికి పురమాయిస్తాను.[173] అల్లాహ్ సృష్టిని మార్చమని వారిని ఆదేశిస్తాను."[174] వినండి! అల్లాహ్‌ను వదలి షైతానును తన స్నేహితునిగా చేసుకున్న వాడు స్పష్టంగా నష్టపోయినట్లే.

వాడవాడనా, గడప గడపనా, ఇతరుల ఆస్థానాల ముందు తల వంచేలా చేస్తాడు. తరువాతి ఆయతులో ఈ విషయమే చెప్పబడింది.

171. నిర్ణీతభాగం అంటే ముష్రిక్కులు తమ దేవీదేవతల పేర, సమాధులలో ఉన్న తమ పెద్దల, పూర్వీకుల పేర సమర్పించుకునే మొక్కుబడులు, నైవేద్యాలూ కావచ్చు. లేక షైతాన్ అపమార్గం పట్టించి తన వెంట నరకానికి తీసుకువెళ్ళే నరకవాసుల సమూహం కూడా కావచ్చు.

172. షైతాన్ జోక్యం వల్ల, వాడి ప్రేరేపణల వల్ల మనిషిలో రకరకాల ఆశలు జనిస్తాయి. ధర్మ విరుద్ధమైన కోర్కెలెన్నో పుట్టుకు వస్తాయి. వాటిని నెరవేర్చుకోవాలన్న ఆరాటంలో అతను సన్మార్గం నుంచి తప్పిపోయి, మార్గ విహీనత యొక్క చివరి అంచుల వరకూ వెళ్ళిపోతాడు.

173. చెవులు చీల్చడం అంటే పుణ్యం కొరకు వదలిపెట్టదలచిన పశువుల చెవులు కోయటం అని అర్థం. ఆనాడు ముష్రిక్కులు తమ దేవీదేవతల పేర ఈ విధంగా పశువులను వదలిపెడతామని మొక్కుకుని, దానికి ఆనవాలుగా వాటి చెవులను చీల్చేవారు. బహీరా, సాయిబా పశువులను వారు ఇలాగే చేసేవారు.

174. "అల్లాహ్ సృష్టిలో మార్పులు చేయటం" అనేమాటకు రకరకాల వివరణలు చెప్పబడ్డాయి. వాటిలో ఒకటి గత అంశంలో వివరించబడినది. అంటే పశువుల చెవులు కోయటం, చీల్చటం, లేక చెవులకు రంధ్రాలు వేయటం. ఇవేగాకుండా అల్లాహ్ సృష్టిలో మార్పు మరెన్నో రకాలుగా జరగవచ్చు. ఉదాహరణకు అల్లాహ్ సృష్టించిన అద్భుత వస్తువుల అసలు ఆశయాన్ని మార్చి వాటిని ఆరాధ్య దైవాలుగా కొలవటం. ఉదాహరణకు: అల్లాహ్ సూర్యుణ్ణి, చంద్రుణ్ణి, పర్వతాలను, అగ్నినీ వివిధ

120 వాడు వారికి వట్టి వాగ్దానాలు చేస్తూ ఉంటాడు. ఆశలు కలిగిస్తూ ఉంటాడు. కాని షైతాను వారితో చేసే వాగ్దానాలన్నీ మోసపూరిత మైనవే.

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ۖ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ١٢٠

121 ఇటువంటి వారు చేరుకోవలసిన స్థలమే నరకం. ఇక వారికి దాన్నుంచి తప్పించుకునే మార్గం ఏదీ ఉండదు.

أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ١٢١

122 కాగా; ఎవరు విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేస్తారో వారిని మేము క్రింద కాలువలు ప్రవహించే (స్వర్గ) వనాలలోకి తీసుకుపోతాము. అందులో వారు కల కాలం, శాశ్వతంగా ఉంటారు. ఈ అల్లాహ్ వాగ్దానం సత్యమైనది. అల్లాహ్ కంటే సత్యమైన మాట పలికేదెవరు?[175]

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ وَعْدَ اللَّهِ
حَقًّا ۚ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ١٢٢

లక్ష్యాల కోసం సృష్టించాడు. కాని ముష్రిక్కులు వాటి సృష్టి పరమార్ధాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసి, వాటిని తమ ఆరాధ్య దైవాలుగా చేసుకున్నారు. 'మార్పు' అంటే ప్రకృతి ధర్మాన్ని మార్చటం అన్నదీ ఒక అర్థం కావచ్చు. లేదా ధర్మాన్ని అధర్మంగా, అధర్మాన్ని ధర్మంగా చేసుకోవటం అన్నదీ ఒక అర్థం కావచ్చు. అలాగే పురుషులకూ, స్త్రీలకూ కుటుంబ నియంత్రణా ఆపరేషన్లు చేయించి పిల్లలుకనే సామర్థ్యం లేకుండా చేయటం కూడా ఈ మార్పులో ఒక భాగం కావచ్చు. మేకప్ పేరుతో ఆడవారు మగవారిలా, మగవారు ఆడవారిలా తయారవటం, పచ్చబొట్లు వేయించుకోవటం వంటివి కూడా ఈ మార్పులో అంతర్భాగమై ఉండవచ్చు. ఇవన్నీ షైతాను పోకడలే. వీటికి దూరంగా ఉండటం ఎంతో అవసరం. అయితే పశువుల నుండి అధిక ఉత్పత్తినీ, ప్రయోజనాన్నీ ఆశించి ఈ రకమయిన చర్యలు తీసుకుంటే అది సమ్మతమే. ఉదా : (పోతు) పశువులకు బుడ్డ కొట్టించటం. అలాంటి పశువులను ఖుర్బానీ సందర్భంగా మహాప్రవక్త (సఅసం) జిబహ్ చేసినట్లు ఆధారాలున్నాయి. ఒకవేళ అలాంటి పశువులు ధర్మసమ్మతం కానిపక్షంలో దైవప్రవక్త (సఅసం) వాటిని ఖుర్బానీ కొరకు ఉపయోగించేవారు కాదు.

175. షైతాన్ వాగ్దానాలు మోసపూరితమైనవై ఉంటాయి. కాని మానవుడు కూడా విచిత్రమైనవాడు. వాడు సత్యవంతులు చెప్పే మాటలను చాలా తక్కువగా నమ్ముతాడు. కాని ఆడి తప్పేవారి మాటలను గుడ్డిగా నమ్మేస్తాడు. లోకంలో మీకు ఎటు చూసినా షైతానుమార్గంలో నడిచేవారు అత్యధికమంది కానవస్తారు. కాని అల్లాహ్ వచనాలను

123 నిజస్థితి (సాఫల్యం) మీ ఆకాంక్షల కనుగుణంగా గానీ, గ్రంథవహుల ఆశలు అభిలాషలపై ఆధారపడి గానీ లేదు. చెడుకు పాల్పడిన వాడు ఎవడైనా దాని ఫలితాన్ని అనుభవిస్తాడు. దైవసమక్షంలో తనను సమర్థించే, తనను ఆదుకునే వారెవరినీ అతడు పొందలేడు.

لَيْسَ بِاَمَانِيِّكُمْ وَلَآ اَمَانِيِّ اَهْلِ الْكِتٰبِ ۭ مَنْ يَّعْمَلْ سُوْۗءًا يُّجْزَ بِهٖ ۙ وَلَا يَجِدْ لَهٗ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيْرًا ﴿١٢٣﴾

124 సత్కార్యాలు చేసే వారు – వారు పురుషులైనా, స్త్రీలైనా – విశ్వసించి ఉంటే, ఇలాంటి వారు తప్పకుండా స్వర్గంలో ప్రవేశిస్తారు. వారికి ఖర్జూరపు విత్తనం మీద ఉండే గాటుకు సమానంగా కూడా అన్యాయం జరగదు.[176]

وَمَنْ يَّعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰۗىِٕكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُوْنَ نَقِيْرًا ﴿١٢٤﴾

125 ఒక వ్యక్తి అల్లాహ్ ముందు తలవంచి, సదాచార సంపన్నుడై ఉండి, ఏకాగ్రచిత్తుడైన ఇబ్రాహీము ధర్మాన్ని అనుసరిస్తే – ధర్మం రీత్యా అతనికంటే ఉత్తముడు మరెవడు కాగలడు? ఇబ్రాహీమ్ (అలైహిస్సలాం)ను అల్లాహ్ తన మిత్రునిగా చేసుకున్నాడు.[177]

وَمَنْ اَحْسَنُ دِيْنًا مِّمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَّاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا ۭ وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهِيْمَ خَلِيْلًا ﴿١٢٥﴾

ఆచరించేవారు బహుకొద్దిమంది మాత్రమే కనబడతారు. "నాకు కృతజ్ఞులై మెలిగే దాసులు కొద్దిమందే ఉంటార"ని దేవుడు స్వయంగా సెలవిస్తున్నాడు (సబా – 13).

176. పరలోకంలో తాము మోక్షం పొందటం ఖాయం అని గ్రంథవహులు సంబరపడేవారు. వారి భ్రమలను పటాపంచలు చేస్తూ అల్లాహ్, కేవలం ఆశలు, అభిలాషలపై పరలోక సాఫల్యం ఆధారపడిలేదనీ, దానికోసం విశ్వాసం (ఈమాన్) మరియు సదాచరణ (అమలుస్సాలిహ్) అవశ్యమని స్పష్టం చేశాడు. దీనికి భిన్నంగా కర్మల పత్రంలో దుష్కార్యాలు నమోదై ఉంటే శిక్షను చవిచూడవలసి ఉంటుందని, ఆ శిక్షనుంచి తప్పించే సహాయకుడెవడూ అక్కడ ఉండబోడని కూడా అల్లాహ్ విపులీకరించాడు. ఈ ఆయతులో అల్లాహ్ గ్రంథవహులతో పాటు, విశ్వాసులను కూడా బోధపరిచాడు. యూదుల, క్రైస్తవుల మాదిరిగా వారు కేవలం ఆశలు, ఆకాంక్షలలోనే ఉండిపోరాదని, సదాచరణ పట్ల శ్రద్ధవహించాలన్నది దీని అసలు ఉద్దేశ్యం. కాని విచారకరమైన

126 ఆకాశాలలో, భూమిలో ఉన్న సమస్తమూ అల్లాహ్‌దే. అల్లాహ్ అన్నింటినీ పరివేష్ఠించి ఉన్నాడు.

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ مُّحِيْطًا ﴿١٢٦﴾

127 (ఓ ప్రవక్తా!) వారు నిన్ను స్త్రీల విషయమై ధర్మాదేశం ఏమిటని అడుగుతున్నారు.[178] వారికి చెప్పు: "అల్లాహ్ స్వయంగా వారి విషయంలో మిమ్మల్ని ఆదేశిస్తున్నాడు. ఇంకా తండ్రిలేని ఆడ పిల్లలకు మీరు, వారి కొరకు నిర్ధారించబడిన హక్కును వారికివ్వకుండా,[179]

وَيَسْتَفْتُوْنَكَ فِي النِّسَآءِ ۗ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيْكُمْ فِيْهِنَّ ۙ وَمَا
يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتٰبِ فِيْ يَتٰمَى النِّسَآءِ الّٰتِيْ لَا

విషయమేమిటంటే ఇన్ని హెచ్చరికలు చేయబడినా ముస్లింలు నిశ్చింతగా అందమైన కలలుగంటూ, సదాచరణకు దూరమై కాలక్షేపం చేస్తూ ఉండిపోతున్నారు.

177. ఇక్కడ సాఫల్యానికి ఒక ప్రమాణం, ఒక ఆదర్శం చూపబడింది. అదేమిటంటే ఇహపరలోకాలలో విజయం, మోక్షం పొందగోరినవాడు తన్ను తాను బేషరతుగా అల్లాహ్‌కు సమర్పించుకోవాలి. సదాచరణ చేయాలి. తమ పితామహుడైన ఇబ్రాహీము (అలైహిస్సలాం) ధర్మాన్ని ఆదర్శంగా తీసుకోవాలి. ఎందుకంటే ఇబ్రాహీము (అలైహిస్సలాం)ను దేవుడు తన నేస్తంగా చేసుకున్నాడు. ఎవరి హృదయంలో అల్లాహ్ పట్ల నిజమైన ప్రేమాభిమానాలు గూడుకట్టుకుంటాయో, వేరెవరికీ అందులో చోటు లేకుండా ఉంటుందో అతడు, నేస్తం లేక స్నేహితుడు (ఖలీల్) అనబడతాడు. 'ఖలీల్' అనేది కర్తాపదం. కర్తాపదంలో 'చేసేవాడు' అనే అర్థం వస్తుంది. ఈ విధంగా ఖలీల్ అనే మాటకు అభిమానించేవాడు అని అర్థం. అయితే కొంతమంది దీన్ని కర్మణి పదంగా భావించారు. (కర్మణి పదంలో 'చేయబడ్డవాడు' అనే అర్థం వస్తుంది). ఈ విధంగా 'ఖలీల్' అన్న పదానికి అభిమానించబడినవాడు అన్న భావం వస్తుంది. రెండు అర్థాలూ సరైనవే. ఎందుకంటే ఇబ్రాహీమ్ అల్లాహ్‌ను అభిమానించారు, అల్లాహ్ చేత అభిమానించబడ్డారు కూడా (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్). అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) ఇలా ప్రకటించారు : "ఇబ్రాహీమును స్నేహితునిగా చేసుకున్నట్లే అల్లాహ్ నన్ను కూడా స్నేహితునిగా చేసుకున్నాడు" (సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ మసాజిద్).

178. స్త్రీల హక్కుల గురించి ఆనాడు జనులు వెలిబుచ్చే సందేహాలకు ఈ ఆయతులో సమాధానాలివ్వబడ్డాయి.

179. పైన అరబీ వాక్యంలోని **'మా యుత్‌లా అలైకుమ్'** (మీకు చదివి వినిపించబడే ఆయతులు) అన్న పదం **"అల్లాహు యుఫ్తీకుమ్"** (అల్లాహ్ మిమ్మల్ని ఆదేశిస్తున్నాడు)

تُؤْتُوْنَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُوْنَ اَنْ تَنْكِحُوْهُنَّ
وَالْمُسْتَضْعَفِيْنَ مِنَ الْوِلْدَانِ ۙ وَاَنْ تَقُوْمُوْا لِلْيَتٰمٰى
بِالْقِسْطِ ؕ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهٖ عَلِيْمًا ﴿۱۲۷﴾

వారిని వివాహమాడాలనే మీ కోరిక గురించీ,[180] బలహీనులైన పిల్లల గురించీ[181] మీకు వినిపించబడుతున్న ఖుర్ఆన్ ఆయతులు కూడా (మిమ్మల్ని ఆదేశిస్తున్నాయి). ఇంకా తండ్రిలేని బిడ్డల విషయంలో న్యాయంగా వ్యవహరించమని[182] కూడా ఆయన మీకు ఆజ్ఞాపిస్తున్నాడు. మీరు ఏ మంచిపని చేసినా దాని గురించి అల్లాహ్‌కు పూర్తిగా తెలుసు.

అన్న వాక్యంతో అత్ఫ్ సంబంధాన్ని కలిగివుంది. దాని ప్రకారం అర్థం ఇలా వస్తుంది: అల్లాహ్ దీని గురించి వివరిస్తున్నాడు, అలాగే అనాథ బాలికలకు సంబంధించి గ్రంథంలో ఇంతకు మునుపే అవతరించిన వాక్యాలు కూడా ఈ విషయాన్ని విపులీకరిస్తున్నాయి. నిసా సూరాలోని 3వ ఆయతులో ఈ తప్పీళ్లు ఉన్నాయి. అందంగా ఉన్న అనాథ ఆడపిల్లలను మీరు పెండ్లాడటానికైతే ఎగబడతారుగాని వారి మహర్ హక్కును చెల్లించరు. ఇది అన్యాయం అని అక్కడ చెప్పబడింది.

180. అరబీలో **'రగిబ'** (رَغِبَ) అంటే ఆసక్తి చూపటం. వాస్తవంలో ఈ పదం రెండు అర్థాల కోసం ఉపయోగించబడుతుంది. 1. రగిబ ఫీ (ఆసక్తిని కల్గి ఉండటం) 2. రగిబ అన్ (ఆసక్తి లేకపోవటం). దీని ప్రకారం పై ఆయతును రెండు విధాలుగా తర్జుమా చేయవచ్చు. పై ఆయతులో కేవలం **తర్గబూన** అని మాత్రమే ఉంది. ('తర్గబూన' – అనేది 'రగిబ'కు వర్తమాన క్రియారూపం అన్న విషయాన్ని గుర్తుంచుకోవాలి). 'తర్గబూన' తర్వాత 'ఫీ' (فِىْ) అయినా ఉండవచ్చు. 'అన్' (عَنْ) అయినా ఉండవచ్చు. ఉర్దూ అనువాదకులు దాని తర్వాత 'ఫీ' ఉన్నట్లుగా భావించి తర్జుమా చేశారు (వారిని వివాహమాడాలనే 'మీ కోరిక' గురించి అని). ఇక రెండో అర్థం తీసుకుంటే, అనగా 'తర్గబూన' తర్వాత అన్ ఉన్నట్లు భావించినట్లయితే 'వారిని వివాహమాడాలనే కోరిక మీకు లేనప్పుడు' అని అనువదించవలసి వస్తుంది. 'రగిబ అన్' అనే పదానికి ఆసక్తి లేకపోవటం, నిర్లక్ష్యం చేయటం అనే అర్థాలున్నాయనటానికి ఇంకో ఉదాహరణ కూడా ఖుర్ఆన్‌లో ఉంది. "వమన్ **యర్గబు అన్** మిల్లతి ఇబ్రాహీమ ఇల్లా మన్ సఫిహ నఫ్సహ్" (శుద్ధ అవివేకి మాత్రమే ఇబ్రాహీమ్ ధర్మాన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తాడు – అల్ బఖర సూరా : 130వ ఆయతు). రెండవ అనువాదం దృష్ట్యా భావం ఇలా వస్తుంది : తండ్రిలేని ఆడపిల్ల అందంగా లేనప్పుడు ఆమె ఆలనాపాలనా చూస్తున్నవారు ఆమెను పెండ్లాడటం పట్ల ఆసక్తి చూపరు. లేదా ఆమెతోపాటు ఆస్తికి వారసులైన ఇతరులు

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ

128 భర్త తనను ఈసడించుకుంటాడనో లేక తనను పట్టించుకోడనో స్త్రీకి భయమున్నప్పుడు వారిద్దరూ పరస్పరం సర్దుబాటు చేసుకుంటే అందులో వారిరువురిపై ఏమాత్రం దోషం లేదు.[183]

కూడా ఆమెను నికాహ్ చేసుకోవటానికి ముందుకు రారు. వేరొకచోట ఆమెకు యిచ్చి పెండ్లిచేయటం పట్ల కూడా శ్రద్ధ కనబరచరు – ఆమెకు చెందవలసిన వారసత్వ హక్కులో వేరొకరు భాగస్వాములు కాకూడదన్న దురుద్దేశ్యంతో. మొదటి అనువాదాన్ని తీసుకున్నా, రెండవ అనువాదాన్ని తీసుకున్నా – అంతిమంగా భావం మాత్రం ఒక్కటే. పైన పేర్కొనబడిన రెండు పద్ధతులూ అన్యాయపూరితమైనవే. ఖుర్ఆన్ ఈ రెండు రకాల అన్యాయాలనూ ఖండిస్తోంది.

181. అనాధ బాలికల వ్యవహారంలోనూ (నిసా సూరాలోని 3వ ఆయతు చూడండి), బలహీనులు, నిస్సహాయులైన బాలల విషయంలోనూ (నిసా సూరా 11వ ఆయతు) మీకు చదివి వినిపించబడే వాక్యాలలో కూడా మీకు దేవుని మార్గదర్శక సూత్రాలు లభిస్తాయి. నిసా సూరా 11వ ఆయతులో కొడుకులతోపాటు, కూతుళ్లకు కూడా ఆస్తిలో భాగం యివ్వాలన్న ఆజ్ఞ ఇవ్వబడింది. కారణం ఏమిటంటే, అజ్ఞానకాలంలో (ఇస్లాంకు పూర్వం) సంతానంలో పెద్దవారిని మాత్రమే వారసులుగా పరిగణించి, చిన్నవారికి, బలహీనులకు, ఆడవారికి అన్యాయం చేసేవారు. అయితే ఇస్లామీయ షరీయతు వీళ్లందరినీ ఆస్తికి వారసులుగా – హక్కుదారులుగా – ఖరారు చేసింది.

182. అనాధులపట్ల న్యాయసమ్మతంగా వ్యవహరించండి అన్న దైవగ్రంథంలోని ఉపదేశం కూడా మీకు పదే పదే చదివి వినిపించబడుతోంది. తండ్రిలేని ఆడపిల్ల అందగత్తె అయినా, కాకపోయినా సరే ఆమె యెడల మీ వ్యవహారం ఒకే విధంగా ఉండాలి. రెండు పరిస్థితుల్లోనూ మీరు ఆమెకు న్యాయం చేయాలి.

183. ఏ కారణంగానయినా భర్త తన భార్యకు దూరంగా ఉండటమో లేక ఆమెను నిర్లక్ష్యం చేయటమో చేస్తే లేదా ఒకరికన్నా ఎక్కువ మంది భార్యలున్నప్పుడు అందచందాల రీత్యా వెనుకంజవేసిన భార్యపట్ల ఉదాసీనంగా ఉండటం లాంటిది చేస్తే – అట్టి పరిస్థితిలో భార్య తన భర్తతో ఏదైనా ఒక 'అవగాహన'కు వస్తే (ఉదాహరణకు మహర్ సొమ్మును వదలుకోవటం లేక మనోవర్తిని వదలుకోవటం లేదా తన 'వంతు'ను త్యాగం చేయటం వంటివి చేస్తే) అందులో తప్పులేదు. ఎందుకంటే పరస్పర సదవగాహన లేక సర్దుబాటు వైఖరి సర్వవిధాలా శ్రేయస్కరం. విశ్వాసుల మాతయగు హజ్రత్ సౌదా (ర.అన్హా) కూడా ముసలితనంలో తన 'వంతు'ను తన సవతి అయిన

وَأُحْضِرَتِ الْأَنفُسُ الشُّحَّ ۚ وَإِن تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾

సర్దుబాటు అన్నింటికన్నా మేలైనది. 'పేరాశ' అనేది ప్రతి ప్రాణిలోనూ పొందుపరచబడి ఉంది.[184] ఒకవేళ మీరు ఔదార్యాన్ని చూపి, భయభక్తుల వైఖరిని అవలంబించినట్లయితే మీ వ్యవహార శైలి అల్లాహ్‌కు తెలుస్తుంది.

وَلَن تَسْتَطِيعُوا أَن تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ ۖ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ ۚ وَإِن تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٢٩﴾

129 మీరు ఎంతగా ఆశించినప్పటికీ, శాయశక్తులా ప్రయత్నించినప్పటికీ మీ భార్యలందరి మధ్య మీరు అన్నివిధాలా న్యాయం చెయ్యటమన్నది మీ వల్ల కాని పని. కాబట్టి మీరు పూర్తిగా ఒకామె వైపుకు మొగ్గిపోయి, రెండో ఆవిడను అనిశ్చిత స్థితిలో పడవెయ్యకండి.[185] ఒకవేళ మీరు మీ ధోరణిని సరిదిద్దుకుని, భయభక్తుల (తఖ్వా)తో మసలుకుంటే నిశ్చయంగా అల్లాహ్ క్షమించేవాడు, కనికరించేవాడు.

హ్రజత్ ఆయిషా (ర.అన్హా) కోసం త్యాగం చేశారు. ఈ నిర్ణయాన్ని దైవప్రవక్త (సఅసం) కూడా ఆమోదించారు (సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం : కితాబున్నికాహ్).

184. అరబీలో **'షుహ్హ'** అంటే పేరాశ, పిసినారితనం, స్వార్థప్రియత్వం అనే అర్థాలు వస్తాయి. సాధారణంగా ప్రతి ఒక్కరికీ సొంతలాభం అత్యంత ప్రీతికరం అయి ఉంటుంది. దానికోసం ప్రతి ప్రాణీ పిసినారిగానూ, పేరాశతోనూ వ్యవహరిస్తుంది.

185. మనిషి ఎంత న్యాయశీలుడైనప్పటికీ ప్రేమానురాగాల రీత్యా భార్యలందరి మధ్య సమభావం చూపటం అన్నది సాధ్యం కాని పని. అన్నవస్త్రాలు సమకూర్చటంలో, ఇతరత్రా భౌతిక అవసరాలు తీర్చటంలో అతడు హెచ్చుతగ్గులు లేకుండా మసలుకున్నప్పటికీ, మానసికంగా మాత్రం సమభావాన్ని పాటించలేడు. ఒకరికన్నా ఎక్కువ మంది భార్యలున్నప్పుడు అతని మనసు ఒకామె పట్ల ఎక్కువగా మొగ్గిపోవచ్చు. ఎందుకంటే ప్రేమ అన్నది మనసుతో ముడిపడినది. దానిపై అదుపు సాధ్యం కాదు. స్వయంగా అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం)నే చూడండి – తన సతీమణుల్లో ఆయన (స) హ్రజత్ ఆయిషా (ర.అన్హా)ను అధికంగా ప్రేమించేవారు. భార్యల మధ్య న్యాయం చేయాలన్న కోరిక ఉన్నప్పటికీ న్యాయం చేయటం అసాధ్యం అని అనబడటంలోని మర్మం ఏమిటంటే తిండితిప్పల విషయంలో మీరు సమానంగా వ్యవహరించినా

وَاِنْ يَّتَفَرَّقَا يُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا مِّنْ سَعَتِهٖ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا حَكِيْمًا ﴿١٣٠﴾

130 ఒకవేళ వారిరువురూ విడిపోవటం జరిగితే, అప్పుడు అల్లాహ్ తన విస్తృతమైన అనుగ్రహంతో వారిరువురికీ– ఒకరి అవసరం ఇంకొకరికి లేకుండా – తోడ్పడతాడు.[186] అల్లాహ్ అపారమైన విస్తృతి కలవాడు, వివేక సంపన్నుడు.

ఒకామె వైపుకు మొగ్గిపోతున్న మనసును మాత్రం నియంత్రించలేరు. అయితే ఈ మానసిక దౌర్బల్యంపై దేవుడు నిలదీయడు. మహాప్రవక్త (సఅసం) ఈ విషయంలో మన ముందు ఓ ఉత్తమ ఆదర్శాన్ని నెలకొల్పారు. కాని చాలామంది ఇక్కడే దెబ్బతింటూ ఉంటారు. తమ ఈ మానసిక ప్రేమ మూలంగా ఒక భార్య వైపుకు పూర్తిగా మొగ్గిపోయి ఇతర భార్యల హక్కుల్ని ఉపేక్షిస్తూ ఉంటారు. తమకు 'ప్రియాతి ప్రియమైన భార్య'ను సుఖపెట్టడానికి అష్టకష్టాలూ పడతారు. కాని ఇతర భార్యల కనీస అవసరాలు కూడా తీర్చరు. వారి కష్టసుఖాలను కనీసం అడిగి తెలుసుకోరు. పైగా వాళ్ళను డోలాయమాన స్థితిలో వదలివేస్తారు. అంటే; వాళ్లతో అటు సవ్యంగా కాపురమూ చేయరు, ఇటు వాళ్ళను విడాకులైనా ఇవ్వరు. ఎటూకాని పరిస్థితిలో ఉంచి, వారి జీవితాలతో ఆడుకుంటారు. ఇది అన్యాయం, దుర్మార్గం. ఇస్లాం దీన్ని అరికట్టగోర్తుంది. భార్యల మధ్య పక్షపాత వైఖరిని అవలంబించే వ్యక్తినుద్దేశ్యించి దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా వక్కాణించారు : "ఎవరికైతే ఇద్దరు భార్యలుండగా అతడు ఒకామె వైపుకు మొగ్గిపోతాడో (అంటే మరొకామెను ఉపేక్షిస్తాడో) అతడు ప్రళయదినాన శరీరంలోని ఒక పార్శ్వం పడిపోయిన స్థితిలో వస్తాడు" (తిర్మిజీ : కితాబున్నికాహ్).

186. ఇది ఆఖరి స్థితి. ఎంత ప్రయత్నించినా ఆలుమగల మధ్య రాజీ సాధ్యం కానపుడు విడాకుల (తలాఖ్) ద్వారా వేర్పడిపోవటమే మంచిది. విడిపోయిన తరువాత ఆ మగవాడి అభిరుచికి తగ్గ భార్య దొరుకుతుందేమో! అలాగే ఆ స్త్రీకి ఆమె స్వభావంతో సమన్వయం చెందగల భర్త దొరుకుతాడేమో! ఇస్లాంలో 'తలాఖ్' అత్యంత అయిష్టకర మైన ఘట్టంగా అభివర్ణించబడింది. ఒక హదీసులో ఇలా ఉంది: "తలాఖ్ ధర్మ సమ్మతమే. కాని ధర్మసమ్మతమైన వాటిలో అల్లాహ్‌కు ఎంతో అయిష్టకరమైనది తలాఖ్" (అబూ దావూద్, మిష్కాత్). అయినాసరే విడాకులకు అల్లాహ్ అనుమతించాడు. ఎందుకంటే ఒక్కోసారి పరిస్థితులు ఎంత సంక్లిష్టంగా రూపుదాలుస్తాయంటే విడిపోవటం వినా గత్యంతరం ఉండదు. విడాకులే వారి పాలిట మేలు అనిపిస్తాయి. కాబట్టి 'సర్దుకుపోవటం ఇక అసంభవం' అనుకున్నప్పుడే విడాకులను ఆశ్రయించాలని ఖుర్ఆన్ హదీసులు చెబుతున్నాయి.

పైన పేర్కొనబడిన హదీసు, ఆధారాల రీత్యా, బలహీనమైనదయినప్పటికీ భార్యాభర్తల

131 ఆకాశాలలో, భూమిలో వున్న సమస్తమూ అల్లాహ్‌దే. అల్లాహ్‌కు భయ పడుతూ మెలగవలసిందిగా మేము మీకు పూర్వం గ్రంథం వొసగబడినవారికీ, మీకూ ఆజ్ఞాపించాము. ఒకవేళ మీరు తిరస్కరిస్తే, ఆకాశాలలో, భూమిలో ఉన్నదంతా అల్లాహ్‌దేననీ, అల్లాహ్ అక్కరలు లేనివాడనీ, స్తోత్రనీయుడనీ మరువకండి.

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِيْنَ
اُوْتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَاِيَّاكُمْ اَنِ اتَّقُوا اللّٰهَ ؕ وَاِنْ تَكْفُرُوْا
فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ
غَنِيًّا حَمِيْدًا ﴿١٣١﴾

132 ఆకాశాలలో, భూమిలో ఉన్న వస్తువులన్నీ అల్లాహ్ అధీనంలోనే ఉన్నాయి. కార్యనిర్వాహకారిగా అల్లాహ్ చాలు.

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ
وَكِيْلًا ﴿١٣٢﴾

133 అల్లాహ్‌యే గనక తలిస్తే ఓ ప్రజలారా! మిమ్మల్ని తొలగించి, మీ స్థానంలో ఇతరుల్ని తేగలడు.[187] ఈ పని చేయగల పూర్తి శక్తి అల్లాహ్‌కు ఉంది.

اِنْ يَّشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ وَيَاْتِ بِاٰخَرِيْنَ ؕ وَكَانَ
اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيْرًا ﴿١٣٣﴾

134 ఎవరయితే ప్రాపంచిక ప్రతిఫలాన్ని కోరుకుంటున్నాడో (అతడు), అల్లాహ్ వద్ద ప్రాపంచిక ప్రతిఫలంతో పాటు పరలోక ప్రతిఫలం కూడా ఉంది (అని తెలుసుకోవాలి).[188] అల్లాహ్ అంతా వినేవాడు, అన్నింటినీ చూసేవాడు సుమా!

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا
وَالْاٰخِرَةِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا بَصِيْرًا ﴿١٣٤﴾

మధ్య సర్దుబాటు అసాధ్యంగా పరిణమించినప్పుడే ఈ హక్కును వినియోగించాలని ఖుర్‌ఆన్ మరియు సున్నతుల ద్వారా స్పష్టం అవుతోంది.

గమనిక : పైన పేర్కొనబడిన అబూ దావూద్‌లోని హదీసును షేఖ్ అల్‌బానీగారు బలహీనమైనదిగా ఖరారు చేశారు (ఇర్వావుల్ గలీల్, 2040వ హదీసు). అయితే షరీఅత్‌పరమైన కారణమేదీ లేకుండా విడాకులు ఇవ్వటం అవాంఛనీయం అన్న విషయంలో మాత్రం ఎలాంటి సందేహం లేదు.

187. ఇది దేవుని ప్రచండ శక్తికి నిదర్శనం. విముఖత చూపిన వారి అవసరం ఆయనకు లేదు. ఈ విషయాన్నే దేవుడు వేరొకచోట ఈ విధంగా సెలవిచ్చాడు : "మీరు గనక

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَن تَعْدِلُوا ۚ وَإِن تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

135 ఓ విశ్వసించిన వారలారా! మీరు న్యాయం విషయంలో గట్టిగా నిలబడండి. అల్లాహ్ ప్రసన్నత నిమిత్తం (సత్యం మాత్రమే పలికే) సాక్షులుగా ఉండండి – అది మీ స్వయానికీ, మీ తల్లిదండ్రులకు, మీ బంధువులకు వ్యతిరేకంగా పరిణమించినా సరే![189] అతను ధనికుడయినా, పేదవాడైనా సరే. వారిపట్ల అల్లాహ్ (మీకన్నా) ఎక్కువ శ్రేయోభిలాషి.[190] కాబట్టి మీరు మీ మనోవాంఛకు లొంగిపోయి న్యాయాన్ని వీడకండి.[191] ఒకవేళ మీరు మీ సాక్ష్యాన్ని వక్రీకరించినా, సాక్ష్యం చెప్పటానికి విముఖత చూపినా[192] మీరు చేసే పనులన్నీ అల్లాహ్‌కు తెలుసు సుమా!

వెన్నుచూపితే మీ స్థానంలో ఆయన వేరితరులను తెస్తాడు. వారు మీలాంటి వారై ఉండరు" (ముహమ్మద్ – 38).

188. ఎవరయినా కేవలం యుద్ధప్రాప్తి (మాలె గనీమత్) కోసం ధర్మయుద్ధం చేస్తే అంతకన్నా అవివేకం మరొకటి ఏముంటుంది? అలాగే అల్లాహ్ ఇహపరాల సాఫల్యాలు రెండింటినీ ప్రసాదించటానికి సిద్ధంగా ఉండగా ఒకే ఒక్క లాభాన్ని కోరుకుని దానికోసం ఎగబడటం ఎంతవరకు సమంజసం? మనిషి రెండింటినీ ఎందుకు కాంక్షించకూడదు?

189. నిత్యం న్యాయానికి, ధర్మానికి కట్టుబడి ఉండాలనీ, సాక్ష్యమిస్తే సత్యబద్ధంగానే యివ్వాలనీ ఈ వచనంలో విశ్వాసులకు అల్లాహ్ గట్టిగా తాకీదు చేస్తున్నాడు. తాము చెప్పే సాక్ష్యం తమకు, తమ తల్లిదండ్రులకు, తమ ఆత్మీయులకు నష్టకరంగా పరిణమించినప్పటికీ వెనుకాడరాదని కూడా ప్రబోధించటం జరిగింది. ఎందుకంటే సత్యం అన్నిటికన్నా ముఖ్యం. అందరినీ శాసించగలిగేది సత్యం మాత్రమే.

190. అంటే నిందితుడు శ్రీమంతుడైనందున న్యాయం, సాక్ష్యం విషయంలో అతని పట్ల సడలింపుల ధోరణిని అవలంబించటంగానీ, లేక అతడు పేదవాడైనందువల్ల అతని మీద జాలిపడటంగానీ చేయకూడదు. వాళ్ల విషయంలో దేవుడు మీకన్నా ఎక్కువ ప్రేమమయుడు.

191. అంటే మీ మనోవాంఛ, బంధుప్రీతి, ఆశ్రిత పక్షపాతం, వర్గ దురభిమానం,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ
عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِن قَبْلُ ۚ وَمَن يَكْفُرْ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا
بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

136 ఓ విశ్వాసులారా! అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్త (స)ను, ఆయన తన ప్రవక్త (స)పై అవతరింపజేసిన గ్రంథాన్నీ, అంతకు మునుపు ఆయన అవతరింప జేసిన గ్రంథాలన్నిటినీ విశ్వసించండి.[193] ఎవడు అల్లాహ్‌ను, ఆయన దూతలను, ఆయన గ్రంథాలను, ఆయన ప్రవక్తలను, అంతిమ దినాన్ని తిరస్కరించాడో వాడు మార్గం తప్పి చాలాదూరం వెళ్ళిపోయాడు.

రాగద్వేషాలు మిమ్మల్ని న్యాయం, ధర్మాల విషయంలో గుడ్డివారిగా చేయరాదు సుమా! ఈ విషయాన్నే అల్లాహ్ వేరొక చోట ఇలా సెలవిచ్చాడు : "ఒకరిపట్ల గల విరోధం కారణంగా మీరు న్యాయాన్ని వదలకండి" (అల్ మాయిద – 8).

192. అరబీలో **'తల్వూ'** అనబడింది. ఇది **'లై'** నుండి ఏర్పడిన పదం. లై అంటే విషయాన్ని వక్రీకరించటం, తారుమారు చేయటం, ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా అబద్ధం చెప్పటం అని అర్థం. అంటే తప్పుడు సాక్ష్యం యివ్వటం, సాక్ష్యానికి పెడర్థాలు తీయటం అని భావం. విముఖత చూపటమంటే సత్యాన్ని కప్పిపుచ్చటం లేక సాక్ష్యం చెప్పకుండా ఉండటం అన్నమాట! – ఈ రెండు విషయాలకు కూడా దూరంగా ఉండాలని తాకీదు చేయబడింది. దీని సారాంశం ఇది : 1. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ న్యాయం చేయాలి. న్యాయం విషయంలో వైముఖ్య ధోరణి పనికిరాదు. తాము చెప్పటం వల్ల ఒకరు తమ గురించి ఏమనుకుంటారోనని ఆలోచించకూడదు. ఆశ్రిత పక్షపాతానికి ఏమాత్రం తావీయకూడదు. పైగా ఈ ధర్మకాంటాను నెలకొల్పటంలో పరస్పరం అందరూ సహాయ సహకారాలందించుకోవాలి. 2. న్యాయం చెప్పేటప్పుడు, సాక్ష్యం యిచ్చేటప్పుడు కేవలం దైవప్రీతి మీ దృష్టిలో ఉండాలి. అప్పుడే మీరు విషయానికి వక్రభాష్యం చెప్పటం, లేనిపోని మతలబులు తీయటం, సాక్ష్యాన్ని దాచటం వంటివాటికి దూరంగా ఉంటారు. ఇంకా మీరు సమత్వం సమతూకాలను స్థాపించగలుగుతారు. 3. మీరు యిచ్చే తీర్పు స్వయంగా మీకు, మీ తల్లిదండ్రులకు, మీ ఆప్తులకు నష్టకరంగా రూపొందినాసరే మీరు న్యాయం నుంచి వైదొలగకూడదు. సర్వకాల సర్వావస్థల్లో మీరు న్యాయంపై నిలకడగా ఉండాలి. 4. కలవారి కీర్తి ప్రతిష్ఠల్ని చూసి మెతకవైఖరిని అవలంబించటమో, లేనివారి దైన్యస్థితికి జాలిపడి మృదువుగా వ్యవహరించటమో చేయకండి. వారిద్దరి పాలిట ఏది శ్రేయస్కరమో దైవానికే బాగా తెలుసు. 5. తీర్పు సమయంలో మనోవాంఛలకు దాసులైపోయి ఒక వైపుకు మొగ్గిపోవటం, వర్గ దురభిమానం చేత అన్యాయస్థునికి అండగా నిలవటం

137 ఎవరు విశ్వసించి మళ్ళీ తిరస్కారు లయ్యారో, మళ్లీ విశ్వసించి మళ్లీ తిరస్కార వైఖరికి ఒడిగట్టారో, ఆపైన తమ తిరస్కార వైఖరిలో పెచ్చరిల్లిపోయారో అలాంటి వారిని అల్లాహ్ ససేమిరా క్షమించడు. అటువంటి వారికి సన్మార్గం కూడా చూపడు.[194]

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا
كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾

వంటివి సుతరామూ సహించరానివి. కాబట్టి ఈ సంకుచిత, పక్షపాత పద్ధతులన్నింటినీ అధిగమించి నిష్పక్షపాతంగా న్యాయం చేయండి.

ఈ సమత్వం, సమతూకం నెలకొల్పబడే సమాజంలో శాంతీ సుస్థిరతలు వెల్లివిరుస్తాయి. ఆ సమాజంపై దేవుడు తన కారుణ్యాన్ని కురిపిస్తాడు. కటాక్షిస్తాడు. ఈ విషయాన్ని మహాప్రవక్త ప్రియసహచరులు (రజి) బాగా అర్థం చేసుకున్నారు. దానికొక ఉపమానం ఇది : ఖైబర్‌లోని యూదుల అధీనంలో ఉన్న పొలాల, తోటల ఉత్పత్తులను అంచనా వేసే నిమిత్తం మహాప్రవక్త (సఅసం) తన సహచరులైన హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ రవాహ (రజి)ను పంపించారు. తీరా అక్కడికి చేరుకున్నాక యూదులు ఆయనకు లంచం ఇవ్వబోయారు. ఆయన వారిపట్ల పట్టువిడుపుల ధోరణిని అవలంబించాలన్నదే ఆ లంచం ఉద్దేశ్యం. దానికాయన ఏమన్నారో చూడండి: "దైవం తోడు! ప్రపంచంలో నాకు అందరికన్నా ప్రియతముడైన వ్యక్తి తరఫున నేను ప్రతినిధిగా వచ్చాను. నా దృష్టిలో అత్యంత అయిష్టకరమైన వారు మీరు. అయితే మా నాయకుని ప్రేమగానీ, మీ పట్ల నాకున్న అయిష్టతగానీ నన్ను అన్యాయం కొరకు పురికొల్పలేవు." ఆయన గారి మాటలు విని, "ఈ సమతూకం (న్యాయశీలం) మూలంగానే భూమ్యా కాశాల వ్యవస్థ సురక్షితంగా నిలబడి ఉంది" అని యూదులు అభిప్రాయపడ్డారు (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

193. విశ్వసించినవారినే విశ్వసించమని తాకీదు చేయటం – చర్విత చరణం వంటిది కాదు. వాస్తవానికి ఈ ఆయతు పరిపూర్ణంగా విశ్వసించాలనీ, ఆ తర్వాత దానిపై నిలకడగా ఉండాలనీ ప్రజలను ఆదేశిస్తోంది. ఫాతిహా సూరాలోని **"ఇహ్దినస్సిరాతల్ ముస్తఖీమ్"** అనే వేడుకోలు వచనాన్ని మాటిమాటికీ ఉచ్చరించటం వెనుక ఉన్న ఆంతర్యం కూడా యిదే.

194. యూదులను దృష్టిలో పెట్టుకుని ఈ హెచ్చరిక చేయబడిందని కొంతమంది వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయపడ్డారు. యూదులు దైవప్రవక్త మూసానైతే విశ్వసించారు. కాని ఉజైర్‌ను తిరస్కరించారు. ఉజైర్‌ను విశ్వసించినపుడు ఈసాను తిరస్కరించారు. ఆ తరువాత

138 కపటులకు వ్యధాభరితమైన శిక్ష ఖాయం అన్న శుభవార్తను వారికి అంద జెయ్యి.

بَشِّرِ الْمُنٰفِقِيْنَ بِاَنَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلِيْمَا ﴿١٣٨﴾

139 వారు ఎలాంటి వారంటే, విశ్వాసులను వదలి అవిశ్వాసులను తమ మిత్రులుగా చేసుకుంటున్నారు.[195] ఏమిటీ? వారు గౌరవ ప్రతిష్ఠల కోసం వారివద్దకు వెళుతున్నారా? యదార్థానికి గౌరవమంతా అల్లాహ్ అధీనంలో ఉంది[196] (అని వారు తెలుసుకోవాలి).

الَّذِيْنَ يَتَّخِذُوْنَ الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ؕ اَيَبْتَغُوْنَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيْعًا ﴿١٣٩﴾

140 అల్లాహ్ తన గ్రంథంలో ఇదివరకే మీ వద్దకు ఈ ఆజ్ఞను అవతరింపజేశాడు: ఎవరైనా అల్లాహ్ వాక్యాలను తిరస్కరిస్తూ, పరిహాస మాడుతున్నట్లు మీరు విన్నట్లయితే, – వారు ఆ మాటలు విడిచి

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِى الْكِتٰبِ اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيٰتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوْا مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِىْ

తిరస్కార మార్గంలో పురోగమిస్తూపోయారు. ఆఖరికి అంతిమ దైవప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం)ను కూడా తిరస్కరించారు.

ఈ వాక్యం కపటుల్ని ఉద్దేశ్యించి అవతరించిందని మరికొంతమంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు అభిప్రాయపడ్డారు. ముస్లింలకు కీడు కలిగించాలన్నది వారి ఉద్దేశం అయి ఉండటం వల్ల వారు మాటిమాటికీ ముసల్మానులై మళ్లీ తమ కాపట్యరోగం మూలంగా అపమార్గం వైపుకు వెళ్ళిపోయేవారు. తత్ఫలితంగా ఆఖరికి వారు సన్మార్గం వైపుకు వచ్చే అవకాశాలు మృగ్యమై పోయాయి.

195. ఇది కపటుల ద్విపాత్రాభినయం! ఇంతకుముందు అల్ బఖరా సూరాలో కూడా వారి ఈ ద్వంద్వ ప్రవృత్తి ప్రస్తావనకు వచ్చింది. అవిశ్వాసులను కలుసుకున్నప్పుడు వారు “నిజానికి మేము మీ స్నేహితులమే. ముస్లింలతో స్నేహితులుగా నటిస్తున్నామంతే” అని అనేవారు.

196. అంటే అవిశ్వాసులతో కలివిడిగా ఉన్నంతమాత్రాన మీకు గౌరవప్రతిష్ఠలు లభిస్తాయనుకుంటే అది ఒట్టి భ్రమ మాత్రమే. గౌరవం అనేది అల్లాహ్ అధీనంలో ఉంది. దాన్ని ఆయన విశ్వసించిన వారికి ప్రసాదిస్తాడు. “గౌరవాన్ని అభిలషించే ప్రతివాడూ, అల్లాహ్ మాత్రమే గౌరవానికి పూర్తిగా అర్హుడని తెలుసుకోవాలి” (ఫాతిర్ – 10).

“వాస్తవానికి గౌరవం అనేది అల్లాహ్‌కు, ఆయన ప్రవక్తకు, విశ్వాసులకు మాత్రమే

పెట్టి వేరే మాటలు మాట్లాడటం మొదలు పెట్ట నంతవరకూ – ఆ సమూహంలో వారితో కలసి కూర్చోకండి. (అన్యధా) మీరు కూడా ఆ సమయంలో వారిలాంటి వారుగానే పరిగణించబడతారు.[197] అల్లాహ్ నిశ్చయంగా కపటులు, అవిశ్వాసులందరినీ నరకంలో పోగు చేయనున్నాడు.

حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

141 ఈ కపటులు మీకు ఏ గతి పడుతుం దోనని ఆసక్తితో ఎదురు చూస్తూ ఉంటారు. ఒకవేళ అల్లాహ్ తరఫు నుంచి మీకు విజయం చేకూరితే, “మేము మీతో లేమా?!” అని అంటారు.

الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِن كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ وَإِن كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ

వర్తిస్తుంది. కాని కపటులకు ఈ విషయం తెలియదు” (అల్ మునాఫిఖూన్ –8). అంటే వీరు కపట చేష్టల ద్వారా, అవిశ్వాసులతో స్నేహం చేయటం ద్వారా గౌరవం పొందాలనుకుంటున్నారు. నిజానికి ఈ పద్ధతి పరాభవానికి గురిచేస్తుంది, గౌరవానికి కాదు.

197. అంటే, వారించినప్పటికీ దైవవాక్యాలను ఎగతాళి చేసేవారి సమూహంలో గనక మీరు కూర్చుంటే, వారి పెడసరి ధోరణిని మీరు ఖండించకపోతే ఆ పాపంలో మీరు కూడా వారితో సమానులే అవుతారు. ఉదాహరణకు ఒక హదీసులో ఇలా ఉంది : “మీలో అల్లాహ్ మరియు అంతిమ దినంపై విశ్వాసం ఉన్న వ్యక్తి, మద్యం సేవించబడే విందులో పాల్గొనకూడదు” (ముస్నదె అహ్మద్ : సంపుటి - 1, పేజీలు - 20, సంపుటి:2, పేజి: 339). దీనిద్వారా తెలిసేదేమిటంటే దైవం మరియు దైవప్రవక్త (స) ఆదేశాలను మాటల ద్వారాగాని, చేతల ద్వారాగాని ఎగతాళి చేసే సమావేశాలలో, కార్యక్రమాలలో హాజరవటం అధర్మం. నేటి నాయకుల, పాశ్చాత్య నాగరికతా ప్రభావితుల సమావేశాలలో జరిగేది కూడా యిదే. వివాహాది వేడుకలు మొదలుకుని పుట్టిన రోజు పండుగల వరకూ నేడు అన్నిచోట్లా అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త ఆదేశాలను పరిహసించటం జరుగుతున్నది. ఇస్లాం ఆదేశాలను నిర్లక్ష్యం చేయటం కూడా వాటిని పరిహసించటం క్రిందికే వస్తుంది. ఇటువంటి వేడుకల్లో పాల్గొనటం మహాపాపం. మనసుల్లో విశ్వాసం ఉండాలేగాని, “మీరు కూడా వారిలాంటివారే” అన్న ఆయతు విశ్వాసుల హృదయాలను వణికిస్తోంది!

نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُم مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ۚ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ وَلَن يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾

ఒకవేళ అవిశ్వాసులకు కాస్తంత ఆధిక్యత లభిస్తే, "మీకు వ్యతిరేకంగా పోరాడే శక్తి మాకు లేదా? (అయినాసరే) మేము ముస్లింల బారినుంచి మిమ్మల్ని రక్షించ లేదా?"[198] అని (కపటులు) వారితో అంటారు. కాబట్టి ప్రళయదినాన అల్లాహ్ స్వయంగా మీ మధ్య తీర్పుచేస్తాడు.[199] అల్లాహ్ ఎన్నటికీ అవిశ్వాసులకు, విశ్వాసులపై (విజయ) మార్గం సుగమం చేయడు.[200]

198. అంటే; "మేము గనక తలిస్తే మిమ్మల్ని ఓడించే వాళ్ళమే. మా స్నేహితులు కదా! అన్న ఉద్దేశ్యంతో ఊరుకున్నాం. ముస్లింల పక్షాన నిలువకుండా మేము పరోక్షంగా మీకు సహాయపడ్డాం. వారి బారి నుంచి మిమ్మల్ని రక్షించాం. మేము అవలంబించిన ఈ ద్వంద్వ నీతి మూలంగానే మీకు ఆధిక్యత లభించింది. పైకి మేము ముస్లింల మనుషులుగా కనబడినా ముస్లింలకు నష్టం కలిగించటానికి లభించిన ఏ అవకాశాన్నీ మేము వదలుకోలేదు. ఎట్టకేలకు మీరు ముస్లింలపై ఆధిపత్యం సంపాదించారు. కాబట్టి మేము మీ మనుషులమేనని నమ్మండి" – కపటులు అవిశ్వాసులతో చెప్పిన మాటల సారాంశమిది!

199. ప్రపంచంలో మీరు మోసంతో, వంచనతో తాత్కాలిక ప్రయోజనాల్ని పొందినప్పటికీ పరలోకంలో మీ ఎత్తుగడలేమీ పనికిరావు. అల్లాహ్ మీ అంతర్యాల్లో ఉన్న భావాలు, భావనలన్నింటినీ ఎరిగినవాడు. వాటన్నింటినీ ఆయన బట్టబయలు చేసి, ఆపైన తీర్పు చెబుతాడు. అప్పుడు తెలిసివస్తుంది – కపటనీతి ఎంత ఘోర పరాభవానికి కారణభూతమవుతుందో! దాని మూలంగా శాశ్వత నరకశిక్ష అనుభవించవలసి వస్తుంది (అల్లాహ్ శరణు!)

200. అంటే ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ దేవుడు అవిశ్వాసులకు ఆధిక్యతను వొసగడు. ఈ వాక్యానికి ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతలు విభిన్న భావార్థాలు చెప్పారు : 1. ఇస్లాం అనుయాయులకు లభించే ఈ ఆధిక్యత తీర్పు దినానికి సంబంధించినది. 2. వాదన రీత్యాగానీ, ఆధారాలు నిదర్శనాల దృష్ట్యా గానీ అవిశ్వాసులు ముస్లింలపై ఎన్నటికీ ఆధిక్యతను పొందలేరు. 3. ఎప్పుడన్నా అవిశ్వాసులకు ఆధిక్యత లభించినా, ముస్లింల వైభవం, వారి సంస్కృతీ నాగరికతలు సమసిపోయేంత ఆధిక్యత మాత్రం ఎప్పుడూ లభించదు. ఒక సహీహ్ హదీసు ద్వారా కూడా ఈ తాత్పర్యానికి సమర్థన లభిస్తోంది. 4. ముస్లింలు తమ ధర్మావలంబనలో స్థిరంగా ఉన్నంతవరకూ, వారు అధర్మాన్ని అసహ్యించుకుంటూ,

142 నిశ్చయంగా కపటులు అల్లాహ్‌ను మోసం చేయజూస్తున్నారు. అయితే అల్లాహ్ వారి మోసానికి శిక్ష విధించ నున్నాడు.[201] వారు నమాజు కోసం నిలబడినప్పుడు ఎంతో బద్ధకంతో,[202] కేవలం జనులకు చూపే ఉద్దేశంతో నిలబడతారు.[203] ఏదో నామ మాత్రంగా దైవాన్ని స్మరిస్తారు.[204]

إِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ ۚ وَإِذَا قَامُوْٓا إِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوْا كُسَالٰى ۙ يُرَآءُوْنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ إِلَّا قَلِيْلًا ﴿١٤٢﴾

చెడులను అరికడుతూ ఉన్నంత వరకూ అవిశ్వాసులు వారిని లొంగదీసుకోలేరు. ఇమామ్ ఇబ్నుల్ అరబీ ఇలా అంటున్నారు: "అన్నింటికన్నా ఉత్తమమైన అర్థం ఇదే." ఎందుకంటే అల్లాహ్ ఈ విధంగా సెలవిస్తున్నాడు: "మీపై ఏ విపత్తు వచ్చిపడినా అది మీరు సంపాదించుకున్న దాని ఫలం అయి ఉంటుంది" (అష్ షూరా-30). అంటే ముస్లింలు ఎప్పుడు, ఎక్కడ ఓటమిని చవిచూసినా అది వారి పొరబాటు వల్లనేనని తెలుసుకోవాలి (ఫత్‌హుల్ ఖదీర్). దీనిద్వారా తెలిసేదేమిటంటే, ముస్లింల పరాజయం, పరాధీనత వారు చేసుకున్న తప్పుల ఫలితమే.

201. దీనికి సంబంధించిన సంక్షిప్త వివరణ అల్ బఖరా సూరా ప్రారంభంలోనే వచ్చింది.

202. ఇస్లాం మూల స్థంభాలలో ఎంతో ముఖ్యమైనది నమాజు. అందులో కూడా కపటులు తమ బద్ధకాన్ని, సోమరితనాన్ని ప్రదర్శించేవారు. ఎందుకంటే వారి అంతరంగాలలో విశ్వాసంగానీ, దైవభీతిగానీ, చిత్తశుద్ధిగానీ ఉండేవి కావు. అందుకే ఇషా, ఫజ్ర్ నమాజులు వారికెంతో భారం అనిపించేవి. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు ప్రవచించినట్లు, "కపటులపై ఇషా, ఫజ్ర్ వేళల నమాజులు మరీ భారంగా ఉంటాయి" (సహీహ్ బుఖారీ: మవాఖీతుస్సలాత్ – సహీహ్ ముస్లిం, కితాబుల్ మసాజిద్).

203. నమాజు చేసినా వారు (కపటులు) జనులకు చూపే ఉద్దేశ్యంతో, ముస్లింలను మోసపుచ్చే సంకల్పంతో చేస్తారే తప్ప మనసారా చేయరు.

204. అల్లాహ్‌ను ఏదో నామమాత్రానికి స్మరిస్తారు. లేక నమాజు చేసినా క్లుప్తంగా చేస్తారు. నమాజులో చిత్తశుద్ధి, దైవభక్తి, అణకువ, వినమ్రత లోపించినపుడు మనిషి నిదానంగానూ, ఏకాగ్ర చిత్తంతోనూ నమాజు చేయలేడు. అల్ బఖరా సూరాలోని 45వ వచనంలో చెప్పబడినట్లు, నిశ్చయంగా నమాజు కష్టమైనపనే. కాని అల్లాహ్‌కు భయపడే దాసులకు అది ఎంతమాత్రం కష్టతరం కాదు. హదీసులలో అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) ఇలా ప్రబోధించారు: "ఇదీ కపటి నమాజు, ఇదీ కపటి నమాజు, ఇదీ కపటి నమాజు. అతడు కూర్చొని సూర్యుని కోసం నిరీక్షిస్తాడు. సూర్యుడు షైతాన్ యొక్క రెండు కొమ్ముల మధ్య ఉన్నప్పుడు (అంటే సూర్యాస్తమయ సమయం

مُّذَبْذَبِيْنَ بَيْنَ ذٰلِكَ ۖ لَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ وَلَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ سَبِيْلًا ﴿١٤٣﴾

143 వారు ఎటూ కాకుండా మధ్యలోనే ఊగిసలాడుతున్నారు. పూర్తిగా అటూ ఉండరు, సరిగ్గా ఇటూ ఉండరు.[205] అల్లాహ్ ఎవరినయితే అపమార్గం పాల్జేస్తాడో వానికోసం నీవు ఏ మార్గాన్నీ కనుగొనలేవు.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوا الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۗ اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿١٤٤﴾

144 ఓ విశ్వసించిన వారలారా! విశ్వాసులను వదలి అవిశ్వాసులను మిత్రులుగా చేసుకోకండి. ఏమిటీ, మీకు వ్యతిరేకంగా మీరే అల్లాహ్‌కు స్పష్టమైన ఆధారం సమకూర్చదలుస్తున్నారా?[206]

اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ فِى الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ ۚ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيْرًا ﴿١٤٥﴾

145 కపటులు నిశ్చయంగా నరకంలోని అధమాతి అధమ శ్రేణిలోకిపోతారు.[207] వారికి సహాయపడే వారిని నీవు ఎన్నటికీ చూడలేవు.

ఆసన్నమైనపుడు) లేచి టకటకా నాలుగు సజ్దాలు చేసేస్తాడు" (సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ మసాజిద్; ముఅత్తా : కితాబుల్ ఖుర్‌ఆన్).

205. అవిశ్వాసుల వద్దకు వెళ్ళినపుడు వారి సహవాసులుగా చెప్పుకుంటారు. ముస్లింల వద్దకు వచ్చినప్పుడు వారి శ్రేయోభిలాషులుగా నటిస్తారు. పై నుంచిగానీ, లోపలి నుంచిగానీ వారు పూర్తిగా అవిశ్వాసుల వైపునా లేరు, పూర్తిగా ముస్లింల వైపునా లేరు. పైకి ముస్లింల మనుషులుగా కానవస్తున్నప్పటికీ లోపలినుంచి అవిశ్వాసుల మంచిని కాంక్షిస్తున్నారు. మరి కొంతమంది కపటులు విశ్వాసానికి – అవిశ్వాసానికీ మధ్య ఊగిసలాడుతున్నారు. అందుకే కపటి గురించి మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) ఇలా వ్యాఖ్యానించారు : "కపటి ఉపమానం (గొఱ్ఱెపోతుతో జతకట్టడానికి) రెండు గొఱ్ఱె మందల మధ్య తారట్లాడే గొఱ్ఱెలాంటిది. ఒక్కోసారి అది ఒక మంద వైపుకు పోతే, మరోసారి మరోమంద వైపుకు వెళుతుంది" (సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ మునాఫిఖీన్).

206. అంటే అవిశ్వాసులతో స్నేహసంబంధాలు పెట్టుకోరాదని అల్లాహ్ తాకీదు చేస్తున్నాడు. ఇది తెలిసిన తరువాత కూడా ఎవరయినా ఇక మీదట వారిని దోస్తులుగా చేసుకుంటే, మీరు స్వయంగా మీకు వ్యతిరేకంగా సాక్ష్యాన్ని సమకూర్చుకుంటున్నారని భావం.

207. మనసులో ఒకటి, మాటలో ఒకటి! పైన మృదుత్వం లోపలంతా కుళ్ళు!! – ఇదే

146 అయితే పశ్చాత్తాపం చెంది, తమ ప్రవర్తనను చక్కదిద్దుకుని, అల్లాహ్‌ను గట్టిగా నమ్మి, తమ ధర్మాన్ని అల్లాహ్ కొరకే ప్రత్యేకించుకున్నట్లయితే అప్పుడు వీరు విశ్వాసులతోపాటు ఉంటారు.[208] త్వరలోనే అల్లాహ్ విశ్వాసులకు గొప్ప ప్రతిఫలాన్ని ప్రసాదిస్తాడు.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

కాపట్యం. ఈ కాపట్య రోగం ఉన్నవారిని కపటులుగా వ్యవహరించటం జరిగింది. ప్రజలను మోసగించి, తమ పబ్బం గడుపుకునే ఉద్దేశ్యంతో కపటులు ఈ ద్వంద్వ నీతిని పాటిస్తారు. మహాప్రవక్త (సఅసం) కాలంలో ఇలాంటి ఒక వర్గం ఉండేది. వారు తమను ముస్లింలుగా పైకి చెప్పుకున్నప్పటికీ, నిజానికి వారు ముస్లిములు కారు. వారి ఆంతర్యాల్లో కాపట్యం, తిరస్కారం తిష్ఠవేసి ఉండేవి. వారి లోగుట్టును గురించి అల్లాహ్ వహీ (దైవవాణి) ద్వారా తన ప్రవక్త (స)కు పూర్తిగా తెలియజేశాడు. అయితే దైవప్రవక్త (స) ఆనాటి పరిస్థితుల దృష్ట్యా వారి లోగుట్టును బట్టబయలు చేయలేదు. కాకపోతే కాపట్య రోగ లక్షణాలను ఆయన (స) సంకేతప్రాయంగా తెలియజేశారు. తద్వారా ముస్లింలు కపటులను పసిగట్టేవారు. ఆయన (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : "ఎవరిలో నాలుగు దుష్ట లక్షణాలు పొడసూపుతాయో అతడు పరిపూర్ణ నయవంచకుడు (కపటి) అయి ఉంటాడు: మరెవరిలో ఈ నాల్గింటిలో ఒక దుర్గుణం ఉంటుందో దాన్ని విడనాడనంతవరకూ అతనిలో కాపట్యంలోని ఒక భాగం ఉంటుంది. అవేమంటే; 1. అతని వద్ద అమానతు (అప్పగింత)ను భద్రపరిస్తే దాన్ని కాజేస్తాడు. 2. మాట్లాడితే అబద్ధం చెబుతాడు. 3. ఆడి తప్పుతాడు. 4. జగడానికి దిగినపుడు సత్యాన్ని ధర్మాన్ని పరిత్యజించి అసత్యానికీ అడ్డగోలుకు ఒడిగడతాడు" (సహీహ్ బుఖారీ : ఈమాన్ – బాబు అలామతిల్ మునాఫిఖ్; ముస్లిం: ఈమాన్ – బాబు బయాను ఖసాయిలిల్ మునాఫిఖ్). ఇవిగాక యింకా ఇతర దుర్గుణాలు కూడా రానున్న ఆయతులలో వివరించబడ్డాయి.

ఒకవేళ నేటి ముస్లింలలో ఈ స్వభావం కనిపిస్తే వారు తమలోని ఈ అవగుణాలను బట్టి కపటులను పోలినవారుగా పరిగణించబడతారని పండితులు వ్యాఖ్యానించారు. మరికొంతమంది విద్వాంసులు విశ్వాసం లోపించిన కపటులు – ఆచరణ శూన్యమైన కపటులు అని వర్గీకరించారు. దైవప్రవక్త (స) కాలంలోని కపటులలో విశ్వాసం (ఈమాన్) లోపించి ఉండేది. కాని నేటి క్రియాశూన్యమైన ముస్లింలలో విశ్వాసమైతే ఉందిగానీ ఆచరణ లోపించిది. ఈమాన్ లోపించిన వారికి విధించబడే శిక్ష కాఫిర్లు,

147 మీరు కృతజ్ఞులుగా మసలుకుంటూ, విశ్వాసులుగా ఉన్నప్పుడు[209] అల్లాహ్ మిమ్మల్ని శిక్షించి ఏం చేస్తాడు? అల్లాహ్ విలువనిచ్చేవాడూ, అన్నీ తెలిసినవాడు.[210]

مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاٰمَنْتُمْ وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيْمًا ﴿١٤٧﴾

148 అన్యాయానికి గురైనవాడు తప్ప, ఏ మనిషి అయినా చెడు మాటలు బిగ్గరగా పలకటాన్ని అల్లాహ్ ఇష్టపడడు.[211] అల్లాహ్ అంతా వినేవాడూ, అన్నీ తెలిసినవాడు.

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا عَلِيْمًا ﴿١٤٨﴾

ముష్రిక్కుల మాదిరిగా శాశ్వత నరక శిక్ష అయి ఉంటుంది. అయితే ఆచరణ లోపించిన వారికి అల్లాహ్ విధించే శిక్ష ఆయన అభీష్టాన్ని బట్టి ఉంటుంది.

దీనికి ఇంకొక భావం అనువాదంలో చెప్పబడిన విషయమే. అంటే అల్లాహ్ వారి కపటవైఖరికి తగిన శిక్ష విధిస్తాడు. వారు ఇహలోకంలో సన్మార్గానికి దూరం అవటమే గాకుండా, పరలోకంలో నరకంలోని అట్టడుగు స్థానాన ఉంటారు. మరి కొంతమంది విద్వాంసులు ఏమని చెప్పారంటే తీర్పుదినాన వారికి తొలుత వెలుగు ప్రసాదించ బడుతుంది. వారు ఆ వెలుగులో ముస్లింలతో కలసి నడుస్తారు. ఆ తరువాత వారిపై అంధకారం ఆవరిస్తుంది. అల్ హదీద్ సూరాలోని 13వ వాక్యంలో ఈ విషయం వివరించబడింది. – (ఈ అంశం అనువాదకుల తరఫు నుంచి).

నరకంలోని అట్టడుగు ప్రదేశం **'హావియ'** అనబడుతుంది. అల్లాహ్ దాన్నుంచి మనల్ని రక్షించుగాక! కాపట్య గుణాలు మనలో జొరబడకుండా ఉండుగాక!!

208. అంటే ; కపటుల్లోని వారెవరయినా సరే చిత్తశుద్ధితో ఈ నాలుగు సద్గుణాలను పుణికి పుచ్చుకుంటే అల్లాహ్ వారిని నరకాగ్ని బారినుంచి రక్షించి, సజ్జనులతో పాటు స్వర్గంలోకి ప్రవేశింపజేస్తాడు.

209. కృతజ్ఞులుగా మెలగటమంటే భావం దైవాజ్ఞల్ని అనుసరించి చెడులకు దూరంగా ఉండటం, సత్కార్యాలను మనస్ఫూర్తిగా చేయటం అన్నమాట! ఇది దైవానుగ్రహాలకు క్రియాత్మకంగా చూపే కృతజ్ఞతాభావం. ఈమాన్ (విశ్వాసం) అంటే దేవుని ఏకత్వాన్ని, ఆయన పోషకత్వాన్ని, అంతిమ దైవప్రవక్త (స) వారి ప్రభవనాన్ని, ఆయన సందేశాన్ని మనసారా నమ్మి తదనుగుణంగా నడవటం.

210. అంటే దైవానుగ్రహాల పట్ల కృతజ్ఞతా భావం కలిగి ఉండేవారిని దేవుడు తప్పక ఆదరిస్తాడు. మనస్ఫూర్తిగా విశ్వసించిన వారెవరో దైవానికి ఎరుకే. వారి విశ్వాస స్థాయిని, ఆచరణా తీరునుబట్టి ఆయన వారికి అంతస్థులను ప్రసాదిస్తాడు.

211. ఒకరిలో ఏదైనా చెడుగు ఉంటే దాన్ని చర్చనీయాంశంగా చేయరాదనీ, ఏకాంతంలో

149 మీరు ఏదన్నా మంచి పనిని బహిర్గతంగా చేసినా, గుట్టుగా చేసినా లేక ఏదైనా చెడుగును మన్నించి వదలి పెట్టినా[212] అల్లాహ్ అమితంగా మన్నించేవాడు, సర్వశక్తుడూ (అని తెలుసుకోండి.)

إِن تُبْدُوا۟ خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا۟ عَن سُوٓءٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

అతన్ని నచ్చజెప్పాలని షరీయతు తాకీదు చేస్తోంది. ఒకవేళ ధర్మానికి నష్టం వాటిల్లుతున్న పక్షంలో దాన్ని బహిర్గతం చేయవచ్చు. అలాగే పబ్లిగ్గా చెడుకు పాల్పడటం కూడా ఎంతమాత్రం వాంఛనీయం కాదు. ఆ మాటకొస్తే చెడును గుట్టుగా చేసినా, బహిరంగంగా చేసినా–అది అధర్మమే, నిషిద్ధమే! మరి ఆ చెడును బాహాటంగా చేస్తే అది మరింత దారుణం అనిపించుకుంటుంది. దివ్య ఖుర్ఆన్ పైన పేర్కొనబడిన ఈ రెండు రకాల చెడులనూ బయటపెట్టటాన్ని ఖండిస్తోంది. అలాగే ఒక వ్యక్తిని అతను చేయని తప్పుకి లేక చేసిన తప్పుకైనా అతన్ని ఎడాపెడా దులిపేయటం కూడా ఇందులోకి వచ్చేస్తుంది. అంటే దీన్ని కూడా ఖుర్ఆన్ ఖండిస్తున్నది.

అయితే దుర్మార్గుని మూలంగా అన్యాయానికి గురయ్యే వ్యక్తికి మాత్రం తూలనాడే అనుమతి యివ్వబడింది. తనకు జరిగిన అన్యాయాన్ని నలుగురి ముందూ వివరించటానికి కూడా అనుమతి ఉంది. దీనివల్ల జరిగే ఒక మేలు ఏమిటంటే ఆ చెడ్డవాడు ఇకమీదట చెడుకు దూరంగా ఉండవచ్చు లేదా బాధిత వ్యక్తికి జరిగిన నష్టాన్ని చెల్లించవచ్చు. రెండో మేలు ఏమిటంటే; ఈ సంఘటన జనులకు గుణపాఠం కాగలదు. హదీసులో ఇలా ఉంది: ఒకవ్యక్తి దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధిలోకి వచ్చి, తన పొరుగువాడు తనను అదేపనిగా వేధిస్తున్నట్లు ఫిర్యాదు చేశాడు. "నీ ఇంట్లోని సామానును తీసి వీధిలో పెట్టు" అని ఆయన (స) అతనికి సలహా యిచ్చారు. ఆ వ్యక్తి అదే పనిచేశాడు. దారిగుండా నడచిపోయే వారంతా 'ఏమిటీ సంగతి?' అని విచారించసాగారు. ఆ వ్యక్తి తన పొరుగువాని వేధింపులను ఏకరువుపెట్టేవాడు. దాంతో దారిన వెళ్ళేవారంతా ఆ పొరుగువాడ్ని శపించేవారు. ఈ పరిస్థితి పొరుగువాడికి ఎంతో ఇబ్బందికరంగా తయారయింది. ఎట్టకేలకు అతడు క్షమాపణ కోరుకోవటమే గాక, ఇకమీదట ఎన్నడూ వేధించనని నిర్ణయించుకున్నాడు. బయటవున్న సామానును ఇంట్లోకి తరలించమని కూడా అతడు ప్రాధేయపడ్డాడు" (సుననె అబూ దావూద్ : కితాబుల్ అదబ్).

212. ఎవరయినా తోటి వ్యక్తిపై దౌర్జన్యానికి పాల్పడితే, తనకు జరిగిన అన్యాయం మేరకే ప్రతీకారం తీర్చుకోవటానికి ఇస్లామీయ షరీయతు అనుమతినిచ్చింది. "పరస్పరం దుర్భాషకు, తిట్లకు దిగిన ఇరువురిలో ముందుగా తిట్ల పురాణం మొదలెట్టిన వానిపై ఆ పాపం పడుతుంది. అయితే బాధితుడైన ఎదుటి వ్యక్తి (కేవలం తిట్టుకు జవాబు మాత్రమే చెప్పి) హద్దు మీరకుండా ఉన్నప్పుడే ఇలా జరుగుతుంది (సహీహ్ ముస్లిం:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾

150 ఎవరయితే అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తలను తిరస్కరిస్తారో, అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్తల మధ్య భేదభావం పాటించదలుస్తున్నారో, ఇంకా “మేము కొంతమంది ప్రవక్తలను విశ్వసిస్తాం, మరి కొంతమందిని విశ్వసించం” అని చెబుతూ,రెంటికీ మధ్య ఓ (సరికొత్త) మార్గాన్ని తీయదలుస్తున్నారో–

أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾

151 వీళ్ళే అసలైన అవిశ్వాసులు.[213] ఇలాంటి అవిశ్వాసుల కొరకు మేము అవమానకరమైన శిక్షను సిద్ధం చేసి ఉంచాము.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٥٢﴾

152 (దీనికి భిన్నంగా) ఎవరు అల్లాహ్‌ను, ఆయన ప్రవక్తలందరినీ విశ్వసించి, వారిలో ఎవరి మధ్యా తేడా చూపకుండా ఉంటారో వారికి అల్లాహ్ వారి పూర్తి పుణ్యఫలాన్ని ప్రసాదిస్తాడు.[214] అల్లాహ్ అపారంగా క్షమించేవాడు, అమితంగా కరుణించేవాడు.

కితాబుల్ బిర్ర్). ప్రతీకారం తీర్చుకునే అనుమతి యివ్వబడినప్పటికీ, దుర్మార్గుణ్ణి మన్నించి వదలిపెట్టడం ఉత్తమం అని సెలవీయబడింది. ఎందుకంటే అల్లాహ్ సర్వశక్తుడు, శిక్షించే అధికారం కలవాడైనప్పటికీ, ఆయన సయితం అన్యాయానికి ఒడిగట్టిన దాసులను అమితంగా మన్నిస్తున్నాడు. అందుకే ఖుర్‌ఆన్‌లో వేరొకచోట ఇలా చెప్పబడింది: “చెడుకు ప్రతిక్రియ అదేరకమయిన చెడు. కాని ఎవరయినా క్షమించి, సంస్కరణకు ప్రయత్నిస్తే దానికి ప్రతిఫలం ఇచ్చే బాధ్యత అల్లాహ్‌ది” (అష్ షూరా – 40). ఒక హదీసులో ఇలా ఉంది : “క్షమించటం వల్ల అల్లాహ్ గౌరవాన్ని మరింత అధికం చేస్తాడు” *(సహీహ్ ముస్లిం : కితాబుల్ బిర్ర్ వస్సిలా – బాబు ఇస్తిహ్‌బాబిల్ అఫ్వి వత్తవాజువ్).*

213. గ్రంథవహులు కొంతమంది ప్రవక్తల్ని విశ్వసించి, మరికొంతమందిని తిరస్కరించేవారు. ఈ విషయం ఇంతకుముందు కూడా ప్రస్తావనకు వచ్చింది. ఉదాహరణకు :

153 (ఓ ప్రవక్తా!) నీవు ఆకాశం నుంచి ఏదైనా గ్రంథాన్ని తమపై అవతరింప జెయ్యవలసిందిగా ఈ గ్రంథవహులు నిన్ను అడుగుతున్నారు.[215] వారు దీని కన్నా పెద్ద కోరికే మూసాను కోరి ఉన్నారు. "మాకు అల్లాహ్‌ను ప్రత్యక్షంగా చూపించు" అని వారు కోరారు. వారి ఈ దుర్మార్గ వైఖరి మూలంగా వారిపై పిడుగు విరుచుకు పడింది. ఆపైన వారి వద్దకు ఎన్నో స్పష్టమైన నిదర్శనాలు వచ్చిన తరువాత కూడా వారు ఆవు దూడను తమ ఆరాధ్య దైవంగా చేసుకు న్నారు. అప్పటికీ మేము దాన్ని మన్నించాము. ఇంకా, మేము మూసాకు స్పష్టమైన ప్రాబల్యాన్ని (బహిరంగ నిదర్శనాన్ని) వొసగాము.

يَسْـَٔلُكَ اَهْلُ الْكِتٰبِ اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتٰبًا مِّنَ السَّمَآءِ فَقَدْ سَاَلُوْا مُوْسٰٓى اَكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُوْٓا اَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْهُمُ الصّٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذٰلِكَ ۚ وَاٰتَيْنَا مُوْسٰى سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿١٥٣﴾

యూదులు హజ్రత్ ఈసా (అలైహిస్సలాం)ను, హజ్రత్ ముహమ్మదు (సఅసం)ను నిరాకరించగా, క్రైస్తవులు హజ్రత్ ముహమ్మదు (స)ను నిరాకరించారు. కాగా; ప్రవక్తల మధ్య భేదభావం కనబరచే వారంతా అవిశ్వాసుల కోవకు చెందినవారేనని అల్లాహ్ స్పష్టంచేశాడు.

214. విశ్వాసుల విధానం ఏమిటో యిక్కడ తేటతెల్లం చేయటం జరిగింది. వారు ప్రవక్తలందరినీ విశ్వసిస్తారు. ఉదాహరణకు : ముస్లింలు అంతిమ దైవప్రవక్త (స)తో సహా, అంతకుముందు ప్రభవింపజేయబడిన దైవప్రవక్తలందరినీ విశ్వసిస్తారు. ఈ ఆయతులో 'మతాలన్నీ ఒక్కటే' (వహ్‌దతె అద్‌యాన్) అన్న భావన ఖండించబడింది. ముహమ్మద్ (స) ప్రవక్త దైవదౌత్యాన్ని విశ్వసించనివారి మత భావాలన్నీ త్రోసిపుచ్చబడ్డాయి. కేవలం దైవంపై విశ్వాసం కలిగి ఉంటే సరిపోదనీ, దైవంతో పాటు అంతిమ దైవప్రవక్త (స)పై విశ్వాసం కలిగి ఉంటేనే సాఫల్యం సిద్ధిస్తుందనీ, ఈ దృక్పథంపై నమ్మకం లేనివారు మోక్షం పొందజాలరని ఖుర్ఆన్ స్పష్టం చేసింది. (మరిన్ని వివరాల కోసం అల్ బఖర సూరాలోని 62వ ఆయతు వివరణను చూడండి).

215. అంటే, దైవప్రవక్త మూసా (అలైహిస్సలాం) ఏ విధంగా తూర్ పర్వతం పైకి వెళ్ళి పలకలపై వ్రాయబడి ఉన్న తౌరాతు గ్రంథాన్ని తెచ్చాడో అదేవిధంగా (ఓ ముహమ్మద్!)

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

154 వారి నుంచి ప్రమాణం తీసుకోవటానికి మేము వారిపైకి తూరు పర్వతాన్ని ఎత్తాము. సజ్దా చేస్తూ (నగర) ద్వారంలోనికి ప్రవేశించమని వారిని ఆజ్ఞాపించాము. శనివారం నాడు హద్దు మీరి ప్రవర్తించవద్దని కూడా వారికి ఉపదేశించాము. ఈ విధంగా మేము వారి నుంచి చాలా గట్టి వాగ్దానం తీసుకున్నాము.

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ ۚ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾

155 వారు ప్రమాణ భంగం చేయటం వల్లనూ, దైవాజ్ఞల పట్ల తిరస్కార వైఖరికి ఒడిగట్టడం వల్లనూ, ప్రవక్తలను అన్యాయంగా హతమార్చటం వల్లనూ,[216] "మా హృదయాలపై గలేబులున్నాయి" అని చెప్పటం వల్లనూ (వారికీ శాస్తి జరిగింది). వాస్తవానికి వారి తిరస్కారం కారణంగా అల్లాహ్ వారి హృదయాలకు సీలు వేశాడు. అందువల్ల వారు చాలా తక్కువగా మాత్రమే విశ్వసిస్తారు.

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾

156 వారు తిరస్కారానికి పాల్పడటం వల్ల, మర్యమ్‌పై చాలా ఘోరమైన అపనిందను మోపటం వల్ల,[217]

మీరు కూడా ఆకాశం మీదికి వెళ్ళి లిఖిత ఖుర్‌ఆన్‌ను తీసుకురండి అని వారు కోరారు. వారి ఈ కోరిక వెనుక ఈర్ష్య, ద్వేషం, విరోధం తప్ప మరేమీ లేవు.

216. అంటే వారి వాగ్దాన భంగం వల్లనూ, దైవ వాక్యాలను వారు త్రోసిపుచ్చటం వల్లనూ, దైవప్రవక్తలను అన్యాయంగా హతమార్చిన కారణంగానూ దేవుడు వారిని శపించాడు లేదా వారిని శిక్షించాడు.

217. అపనింద అంటే యూసుఫ్ నజ్జార్‌తో హజ్రత్ మర్యమ్‌కు అక్రమ సంబంధం ఉందన్న అపనింద! నేటికీ కొంతమంది సోకాల్డ్ పరిశోధకులు ఈ పెద్ద అపనిందను "నిరూపిత యదార్థం" అని నమ్మబలుకుతుంటారు. ఈ విధంగా యూసుఫ్ నజ్జార్ ఈసా తండ్రి అనీ (దైవం మన్నించుగాక!) చెప్పి దైవప్రవక్త ఈసా (అలైహిస్సలాం) యొక్క మహిమాన్విత పుట్టుకను త్రోసిరాజంటున్నారు.

وَّقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ
اللَّهِ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ
وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ
مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ ۚ
وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

157 ఇంకా–"మర్యమ్ పుత్రుడగు, దైవప్రవక్త ఈసాను మేము హత మార్చాము" అని అనటం వల్ల – (వారు శిక్షను చవిచూశారు). నిజానికి వారు ఆయన్ని చంపనూలేదు,[218] శిలువపైకి ఎక్కించనూ లేదు. నిజం ఏమిటంటే, వారి కొరకు ఆయన్ని పోలిన వ్యక్తి రూపొం దించబడ్డాడు.[219] ఈసా విషయంలో విభేదించినవారు ఆయన వ్యవహారంలో సందేహానికి లోనయ్యారు. అంచనాలను అనుసరించటం తప్ప[220] వారికి ఈ విషయమై ఖచ్చితంగా ఏమీ తెలియదు. అసలు వారు ఆయన్ని చంపలేదు.

218. దీనిద్వారా విదితమయ్యేదేమంటే తమ పథకం ప్రకారం దైవప్రవక్త ఈసా (ఏసుక్రీస్తు)ను చంపటంలోగానీ, శిలువపైకి ఎక్కించటంలోగానీ యూదులు కృతకృత్యులు కాలేకపోయారు. ఆలి ఇమ్రాన్ సూరాలోని 55వ ఆయతుకు ఇవ్వబడిన సారాంశంలో ఈ విషయం క్లుప్తంగా వివరించబడింది.

219. దీని భావం ఏమిటంటే, తనను చంపాలన్న యూదుల కుట్రను గురించి తెలుసుకున్న హజ్రత్ ఈసా (ఏసుక్రీస్తు) తన అనుచరులైన హవారీలను సమావేశపరచారు. ఆ హవారీల సంఖ్య 12 లేక 17 మాత్రమే. "మీలో ఎవరయినా నా స్థానంలో ఉరికంబం ఎక్కడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా? ఈ త్యాగానికి సిద్ధమయ్యే వారికి దేవుడు నా రూపురేఖలను ప్రసాదిస్తాడు" అని ఈసా (ఏసుక్రీస్తు) అడిగారు. వారిలో ఒక యువకుడు ఈ పనికి సిద్ధం అయ్యాడు. అప్పుడు హజ్రత్ ఈసా (ఏసుక్రీస్తు) అక్కడినుంచి ఆకాశం మీదికి ఎత్తుకోబడ్డారు. తరువాత యూదులు వచ్చి, ఏసుక్రీస్తు ఆకారంలో ఉన్న యువకుణ్ణి తీసుకువెళ్ళి శిలువపైకి ఎక్కించారు. తాము ఈసా (ఏసుక్రీస్తు)ను శిలువ పైకి ఎక్కించామని యూదులు తలపోశారు. కాని వాస్తవానికి హజ్రత్ ఈసా అక్కడ లేరు. ఆయన సజీవ స్థితిలోనే ఆకాశం పైకి ఎత్తుకోబడ్డారు (ఇబ్నె కసీర్, ఫత్‌హుల్ ఖదీర్).

220. దైవప్రవక్త ఈసా (అలైహిస్సలాం) రూపురేఖలను పోలివున్న వ్యక్తిని చంపిన తరువాత, తాము ఈసాను తుదముట్టించామని వారిలోని ఒక వర్గం గట్టిగా నమ్మసాగింది. కాని మరోవర్గం మాత్రం సందేహంలో పడింది. శిలువపైకి ఎక్కించబడిన వ్యక్తి ఈసా (ఏసుక్రీస్తు) కాడనీ, అతను మరో వ్యక్తి అనీ వారి అనుమానం. హజ్రత్

158 పైగా అల్లాహ్ ఆయన్ని తన వైపునకు ఎత్తుకున్నాడు.[221] అల్లాహ్ సర్వాధిక్యుడు, మహావివేకి.[222]

بَلْ رَّفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ﴿١٥٨﴾

ఈసా శిలువపైకి ఎక్కించబడ్డారన్న విషయాన్ని ఈ వర్గం త్రోసిపుచ్చసాగింది. ఈసా ఆకాశం వైపుకు సాగిపోవటం కూడా వారు చూశారని కొంతమంది చెబుతారు. ఇక్కడ విభేదం అంటే స్వయంగా క్రైస్తవ వర్గాల్లో ఉన్న విభేదాలని మరికొంతమంది తలపోశారు. ఎందుకంటే క్రైస్తవుల్లోని నస్తూరియా వర్గం, ఈసా (ఏసుక్రీస్తు) శారీరకంగానయితే శిలువపైకెక్కారుగాని, దైవికంగా కాదు అని అంటుంది. అయితే ఈ హత్య శారీరకంగానూ, దైవికంగానూ కూడా పరిపూర్తి అయిందని మల్కానియా వర్గం నమ్ముతోంది (ఫత్హుల్ ఖదీర్). మొత్తం మీద వారు అనుమానానికి, సంశయానికి లోనై ఉన్నారు.

221. అల్లాహ్ హజ్రత్ ఈసా అలైహిస్సలాం (ఏసుక్రీస్తు)ను సజీవంగా ఆకాశానికి ఎత్తుకున్నాడనటానికి ఈ ఆయతు ప్రబల నిదర్శనం. ముతవాతిర్ (అనగా తరతరాలుగా ఎంతోమంది చేత ఉల్లేఖించబడుతూ వస్తోన్న) ప్రామాణికమైనటువంటి హదీసుల ద్వారా కూడా ఈ విషయం రూఢీ అవుతోంది. వివిధ హదీసు గ్రంథాలతో పాటు, సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం గ్రంథాల్లోనూ ఈ సంఘటన నమోదై ఉంది. ఈ హదీసులలో ఆకాశంపైకి ఎత్తుకోబడటంతో పాటు ప్రళయదినానికి సమీపంలో ఆయన భువిపైకి దిగి రావటానికి సంబంధించిన అనేక విషయాలు కూడా ప్రస్తావనకు వచ్చాయి. ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ ఈ ఉల్లేఖనాలన్నింటినీ పేర్కొని చివర్లో ఇలా వ్యాఖ్యానించారు: “ఈ హదీసులన్నీ దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) కాలం నుంచి నేటి వరకు ప్రతి యుగంలోనూ ఎంతోమంది చేత ఉల్లేఖించబడుతూ వస్తున్నాయి (అంటే ఇవి ‘ముతవాతిర్’ హదీసులు). ఈ హదీసులను ఉల్లేఖించినవారిలో హజ్రత్ అబూహురైర (రజి), హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (రజి), ఉస్మాన్ బిన్ అబుల్ ఆస్, అబూ ఉమామ, నువ్వాస్ బిన్ సమ్ఆన్, అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ బిన్ ఆస్, ముజమ్మీ బిన్ జారియ, అబూ సురైహా, హుజైఫా బిన్ ఉసైద్ (రజి) ప్రభృతులున్నారు. ఈ హదీసులలో ఆయన (ఈసా) ఎలా దిగుతారో, ఏ స్థలంలో దిగుతారో కూడా సూచించబడింది. ఆయన (అలైహిస్సలాం) డెమాస్కస్‌లోని మనారా షర్ఖియా వద్ద, ఫజ్ర్ నమాజుకై ఇఖామత్ చెప్పే సమయంలో దిగుతారని తెలుపబడింది. ఆయన పందిని చంపుతారు. శిలువను విరగ్గొడతారు. జిజ్‌యాను మాఫీ చేస్తారు. ఆయన హయాంలో ప్రజలంతా ముస్లింలవుతారు. ఉపద్రవాగ్రేసరుడైన దజ్జాల్ కూడా ఆయన ద్వారా సంహరించబడతాడు. ఆయన కాలంలో యాజూజ్ మాజూజ్‌ల ఉపద్రవం కూడా పుట్టుకువస్తుంది. కడకు ఆయన శాపం మూలంగానే వారిరువురి కథ కంచికి చేరుతుంది.”

222. అల్లాహ్ గొప్ప శక్తిమంతుడు. ఆయన సంకల్పాన్ని, ప్రణాళికను ఎవరూ దాటలేరు.

وَإِن مِّنْ أَهْلِ الْكِتَٰبِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِۦ قَبْلَ مَوْتِهِۦ ۖ وَيَوْمَ الْقِيَٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

159 గ్రంథవహులలో ఏ ఒక్కడూ ఈసాను, అతని (అంటే తన లేక ఆయన) మరణానికి మునుపు విశ్వసించకుండా మిగలడు.[223] ప్రళయ దినాన ఆయన వారిపై సాక్షిగా ఉంటాడు.[224]

ఆయన శరణుజొచ్చిన వారికి ఎవరూ ఎలాంటి కీడు తలపెట్టలేరు. పైగా ఆయన వివేకసంపన్నుడు. ఆయన నిర్ణయాలన్నీ యుక్తితో, పరమార్థంతో కూడుకుని ఉంటాయి.

223. **'ఖబ్ల మౌతిహీ'** (తన మరణానికి ముందు) అన్నమాటలో 'హీ' (తన) అనే సర్వ నామం గ్రంథవహులను (క్రైస్తవులను) సూచిస్తున్నదని కొంతమంది పండితులు అభిప్రాయపడ్డారు. అంటే చనిపోయేటప్పుడు ప్రతి క్రైస్తవుడూ ఈసా (ఏసుక్రీస్తు)ను విశ్వసిస్తాడు. కాని మరణ సమయంలో విశ్వసించటం నిష్ప్రయోజనకరం అవుతుంది. అయితే 'సలఫ్' మరియు చాలామంది ఖుర్ఆన్ వ్యాఖ్యాతల ప్రకారం ఇక్కడ 'హీ' అనే సర్వనామం దైవప్రవక్త ఈసా (ఏసుక్రీస్తు)ను సూచిస్తున్నది. అంటే ఆయన మరోసారి ఈ భువిపైకి దిగివచ్చి, దజ్జాల్ అనే కల్లోల జనకుణ్ణి సంహరించి, సర్వత్రా ఇస్లాంను వ్యాపింపజేసిన తర్వాత (ఇక మిగిలిపోయిన) యూదులు, క్రైస్తవులందరినీ హతమారుస్తారు. భూమండలంపై ముస్లింలు తప్ప ఎవరూ మిగలరు. ఈ విధంగా ప్రపంచంలోవున్న గ్రంథవహులందరూ హజ్రత్ ఈసా (అలైహిస్సలాం – ఏసుక్రీస్తు) మరణించకముందే విశ్వసించి తనువు చాలిస్తారు. వారి విశ్వాసం ఏ తరహాకు చెందినదైనా, ఏ స్థాయికి చెందినదైనా – వారు విశ్వసించట మనేది మాత్రం తథ్యం. సహీహ్ హదీసుల ద్వారా కూడా ఈ విషయం నిజమని నిర్ధారణ అవుతోంది. మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) ఈ విధంగా సెలవిచ్చారు: "ఎవరి చేతిలో నా ప్రాణముందో ఆ శక్తిమంతుని సాక్షి! మర్యమ్ కుమారుడు అధికారిగా, న్యాయశీలునిగా మీ మధ్యకు ఏతెంచే సమయం తప్పక వస్తుంది. ఆయన శిలువను విరగ్గొడతారు. పందిని వధిస్తారు. జిజ్యా పన్నును ఎత్తివేస్తారు. ధనం ఎంత ఎక్కువగా అయిపోతుందంటే దాన్ని పుచ్చుకునేవారెవరూ ఉండరు (అంటే దానధర్మాలను స్వీకరించేవారు ఉండరని భావం). ఒక్క సజ్దా (సాష్టాంగప్రణామం) ప్రపంచం మరియు అందులో ఉన్న సామగ్రికన్నా శ్రేష్ఠమైనదిగా అయిపోతుంది." ఈ హదీసు వినిపించిన తరువాత హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) ఇలా అన్నారు – "మీరు కావాలనుకుంటే దివ్య ఖుర్ఆన్‌లోని ఈ వచనాన్ని చదువుకోండి : **"వ ఇన్ మిన్**

160 యూదుల దుర్మార్గం వల్ల వారికి ధర్మసమ్మతంగా ఉన్న అనేక పరిశుద్ధ వస్తువులను మేము వారికోసం నిషేధించాము. వారు ఎంతోమందిని దైవమార్గం నుంచి అడ్డుకోవటం వల్లనూ,[225]

فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَٰتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾

161 నిషేధించబడిన వడ్డీని పుచ్చుకోవటం వల్లనూ, జనుల సొమ్మును అన్యాయంగా స్వాహా చేయటం వల్లనూ (వారికీ దుర్గతి పట్టింది). వారిలో అవిశ్వాసులుగా ఉన్నవారి కోసం మేము బాధాకరమయిన శిక్షను సిద్ధం చేసి ఉంచాము.

وَأَخْذِهِمُ الرِّبَوٰا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَٰلَ النَّاسِ بِالْبَٰطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

అహ్లిల్ కితాబి ఇల్లా లయూమినన్న బిహీ ఖబ్ల మౌతిహీ" (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ అంబియా). దీనికి సంబంధించిన హదీసులు ఎంత అధిక సంఖ్యలో ఉన్నాయంటే ఇవన్నీ కలిసి 'తవాతుర్' స్థాయికి చేరుకున్నాయి. (దైవప్రవక్త (స) కాలం నుంచి ప్రతి యుగంలోనూ ఎంతోమంది ఉల్లేఖకులు ఒక విషయం వివరించటాన్ని తవాతుర్ అంటారు. ఇటువంటి హదీసులను ముతవాతిర్ హదీసులుగా వ్యవహరిస్తారు). ఈ ముతవాతిర్ ఉల్లేఖనాల ఆధారంగానే అహ్లె సున్నత్‌వారంతా హజ్రత్ ఈసా (ఏసుక్రీస్తు) ఆకాశంలో సజీవంగా ఉన్నారనీ, ప్రళయ కాలానికి ముందు ఆయన భూమండలంపైకి దిగివస్తారని, దజ్జాల్‌తో సహా మిథ్యాధర్మాలన్నిటిని రూపుమాపి ఇస్లాంను సర్వత్రా ప్రాబల్యం వహించేలా చేస్తారనీ, యాజూజ్ మాజూజ్‌లనే వారు కూడా ఆయన హయాంలోనే బయటికి వస్తారనీ, ఆయన (ఏసుక్రీస్తు) ప్రార్థనా ఫలితంగానే ఈ ఉపద్రవం కూడా అంతమవుతుందని గట్టిగా విశ్వసిస్తారు. హదీసుల ద్వారా అవగతమయ్యేది కూడా ఇదే.

224. ఈ సాక్ష్యం తన మొదటి జీవితానికి, అప్పటి స్థితిగతులకు సంబంధించినదై ఉంటుంది. అల్ మాయిద సూరాలోని ఆఖరి భాగంలో చెప్పబడినట్లు '(అల్లాహ్!) నేను వారి మధ్య ఉన్నంతకాలమే నేను వారిని కనిపెట్టుకుని ఉన్నాను.'

225. అంటే నిరంతరం వారు ఒడిగడుతూపోయిన పాపాల, అపరాధాల మూలంగా – శిక్షగా – ఎన్నో హలాల్ (ధర్మసమ్మతమైన) వస్తువులను హరామ్ (నిషిద్ధం) గావించాము. అల్ అన్ ఆమ్ సూరాలోని 146వ ఆయతులో ఈ వివరాలు వస్తాయి.

لَٰكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ
بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ
وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ١٦٢

162 అయితే వారిలో పరిపూర్ణమైన, పరిపక్వతనొందిన జ్ఞానం గలవారూ,[226] విశ్వసించిన వారూ, నీపై అవతరింపజెయ్యబడిన దానినీ, నీకు పూర్వం అవతరింపజెయ్యబడిన దానినీ విశ్వసించే వారూ, నమాజులను నెలకొల్పేవారూ,[227] జకాతును చెల్లించేవారూ,[228] అల్లాహ్ మరియు అంతిమ దినాన్ని విశ్వసించే వారూ[229] – వీరందరికీ మేము గొప్ప పుణ్యఫలాన్ని ప్రసాదిస్తాము.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ
وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ١٦٣

163 (ఓ ముహమ్మద్!) మేము నూహ్ వైపుకు, అతని తరువాత వచ్చిన ప్రవక్తల వైపుకు వహీ పంపినట్లే (వాణిని అవతరింపజేసినట్లే) నీ వైపుకూ వహీ పంపాము. ఇంకా మేము ఇబ్రాహీము, ఇస్మాయీలు, ఇస్హాఖు, యాకూబు మరియు అతని సంతతి వారికి, ఈసా, అయ్యూబు, యూనుసు, హారూను, సులైమానుల వైపుకు కూడా వహీ పంపాము.[230] ఇంకా మేము దావూదుకు జబూరు (గ్రంథం) వొసగాము.

226. అంటే ఇస్లాం స్వీకరించిన అబ్దుల్లా బిన్ సలాం (రజి) తదితర గ్రంథవహులన్నమాట!

227. పూర్వం గ్రంథవహులుగా ఉండి తరువాత అంతిమ దైవప్రవక్త (స)ను విశ్వసించిన వారు లేదా హిజ్రత్ చేసినవారు మరియు అన్సారులని భావం. అంటే షరీయతు గురించి క్షుణ్ణంగా తెలిసినవారు, సంపూర్ణ విశ్వాసం గలవారు అటువంటి పాపకార్యాలకు దూరంగా ఉంటారు. దైవానికి అయిష్టకరమైన పనులు చేయరు.

228. ఇక్కడ జకాత్ అంటే అర్థం ధనపరమైన జకాతూ కావచ్చు, ఆత్మశుద్ధి (జకాతె నఫ్స్) కూడా కావచ్చు. జకాతె నఫ్స్ అంటే తమ నైతికతను, నడవడికను పాపాల నుంచి పరిశుద్ధం చేసుకోవటం.

229. అల్లాహ్ తప్ప మరో ఆరాధ్య దైవం లేదని విశ్వసించటంతో పాటు, మరణానంతరం

164 నీకు పూర్వం గతించిన ఎంతో మంది ప్రవక్తల వృత్తాంతాలను మేము నీకు తెలియజేశాము.[231] మరెంతో మంది ప్రవక్తల గాథలను తెలుపలేదు.[232] మూసా (అలైహిస్సలాం)తోనైతే అల్లాహ్ నేరుగా మాట్లాడాడు.[233]

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۗ وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ﴿١٦٤﴾

తిరిగి లేపబడతామనీ, అక్కడ ఆచరణలను బట్టి బహుమానం మరియు శిక్ష లభిస్తాయన్న విషయం సత్యం అని నమ్ముతారు.

230. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త మూసా (అలైహిస్సలాం) తరువాత దేవుడు ఏ మనిషిపైనా తన సందేశాన్ని అవతరింపజెయ్యటం గానీ, ప్రవక్తగా నియుక్తం చేయటంగానీ చేయలేదని కొంతమంది వాదించసాగారు. ఈ విధంగా వారు ముహమ్మద్ (స) వారి దైవదౌత్యాన్ని (రిసాలత్‌ను) కూడా తిరస్కరించారు. వారికి జవాబుగా ఈ ఆయతు అవతరించింది (ఇబ్నె కసీర్). ఇందులో వారి వాదనను ఖండించటంతోపాటు ముహమ్మద్ (స) వారి దైవదౌత్యాన్ని కూడా నిరూపించటం జరిగింది.

231. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో 24 లేక 25 మంది ప్రవక్తల పేర్లు, వారి జీవిత సంఘటనలు ప్రస్తావనకు వచ్చాయి. వారి పేర్లు ఇవి : 1. ఆదం 2. ఇద్రీస్ 3. నూహ్ 4. హూద్ 5. సాలిహ్ 6. ఇబ్రాహీం 7. లూత్ 8. ఇస్మాయీల్ 9. ఇస్‌హాఖ్ 10. యాకూబ్ 11. యూసుఫ్ 12. అయ్యూబ్ 13. షుఐబ్ 14. మూసా 15. హారూన్ 16. యూనుస్ 17. దావూద్ 18. సులైమాన్ 19. ఇల్‌యాస్ 20. అల్ ఎసా 21. జకరియ్యా 22. యహ్యా 23. ఈసా 24. జుల్ కిఫ్ల్ (చాలామంది విద్వాంసుల ప్రకారం) 25. హజ్రత్ ముహమ్మద్ (సలవాతుల్లాహి వ సలాముహూ అలైహి వ అలైహిమ్ అజ్మయీన్ – ఆయనపై, ఇతర ప్రవక్తలందరిపై అల్లాహ్ యొక్క శాంతీ కారుణ్యాలు కురియుగాక!)

232. దివ్య ఖుర్ఆన్‌లో ప్రస్తావనకు రాని ప్రవక్తల, సందేశహరుల సంఖ్య ఎంత? – ఇది అల్లాహ్‌కే తెలుసు. సుప్రసిద్ధమైన ఒక హదీసులో లక్షా ఇరవై నాలుగువేల మంది అనీ, వేరొక హదీసులో ఎనిమిది వేల మంది అని ఉంది. అయితే ఈ రెండు ఉల్లేఖనాలూ చాలా బలహీనమైనవి. ఖుర్ఆన్ హదీసుల ద్వారా తేటతెల్లమయ్యే దేమిటంటే వివిధ కాలాల్లో, వివిధ ప్రదేశాల్లో పరిస్థితుల స్వరూపానికనుగుణంగా ఎంతోమంది శుభవార్తాహరులు, హెచ్చరించేవారు (దైవప్రవక్తలు) వచ్చారు. చివరికి ఈ ప్రవక్తల పరంపర హజ్రత్ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారి రాకతో పరిసమాప్త మయింది. ఆయన (స)కు పూర్వం వచ్చిన ప్రవక్తల సంఖ్య అసలు ఎంత? అన్నది

165 మేము వారిని శుభవార్తలు విని పించే, హెచ్చరించే ప్రవక్తలుగా చేసి పంపాము[234] –ప్రవక్తలు వచ్చిన తరువాత అల్లాహ్‌కు వ్యతిరేకంగా వాదించటానికి ప్రజల వద్ద ఏ ఆధారమూ మిగలకూడదని (మేమిలా చేశాము).[235] అల్లాహ్‌యే సర్వాధిక్యుడు, మహావివేకి.

رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

కేవలం అల్లాహ్‌కే తెలుసు – వేరెవరికీ తెలియదు. ఇకపోతే ఆయన (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) తదనంతరం తమను ప్రవక్తలుగా ప్రకటించుకున్నవారు, ప్రకటించు కోబోయే వారంతా – కల్లోల జనకులు, ఉపద్రవాగ్రేసరులు, అబద్ధాలకోరులు. అటువంటి మార్గభ్రష్టుల మాటల్ని నమ్మి వారిని అనుసరించేవారు కూడా ఇస్లాం పరిధి నుంచి వైదొలగిపోతారు. ఇలాంటివారు మరొక వినూత్న సమాజంగా రూపొందుతారేగాని, ముహమ్మదీయులుగా మాత్రం భావింపబడరు. అలాగే మిర్జా ఖాదియానీని 'మసీహె మౌవూద్' (ప్రళయానికి ముందు రానున్నారని చెప్పబడిన మసీహ్) అని తలపోసే మిర్జాయిలు కూడా ఆ కోవకు చెందినవారే.

233. ఇది హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) విశిష్ఠత అన్నమాట! దైవంతో నేరుగా సంభాషించిన ఘనత ఇతర ప్రవక్తలందరిలో ఈయనకు దక్కింది. సహీహ్ ఇబ్నె హిబ్బాన్‌కు చెందిన ఒక ఉల్లేఖనం దృష్ట్యా దైవంతో నేరుగా సంభాషించిన ఘనత హజ్రత్ ఆదం మరియు హజ్రత్ ముహమ్మద్ (సఅసం)కు కూడా వర్తిస్తుందని ఇమామ్ ఇబ్నె కసీర్ భావించారు (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

234. శుభవార్త అంటే విశ్వసించిన వారికి అనుగ్రహభరితమైన స్వర్గవనాల శుభవార్త ఇవ్వటం. హెచ్చరిక అంటే దైవధిక్కారానికి పాల్పడిన వారికోసం వ్యధాభరితమైన నరకాగ్ని సిద్ధంగా ఉందని భయపెట్టడం.

235. 'అసలు మాకు నీ సందేశం ఏమీ అందలేదు' అని తీర్పుదినాన ప్రజలు అల్లాహ్ ముందు సాకులు చూపెట్టే అవకాశం ఏదీ మిగలకుండా ఉండటానికి గాను ఆయన శుభవార్తలు అందజేసే, భయపెట్టే ప్రవక్తలను అన్ని కాలాల్లోనూ, అన్ని జాతుల్లోనూ, అన్ని ప్రాంతాలలోనూ పంపించాడు. ఖుర్‌ఆన్‌లో వేరొకచోట చెప్పబడినట్లు "ఒకవేళ మేము వీళ్ళను (ప్రవక్తను పంపక) మునుపే తుదముట్టించి ఉంటే, 'ప్రభూ! నీవు మా వద్దకు ప్రవక్తను ఎందుకు పంపలేదు? ఈ అవమానకర స్థితి ఏర్పడకముందే మేము నీ సూచనలను అవలంబించి ఉండేవారం కదా?' అని అంటారు" (తాహా – 134).

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَآ اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهٗ بِعِلْمِهٖ ۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ
يَشْهَدُوْنَ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيْدًا ﴿١٦٦﴾

166 (ఓ ప్రవక్తా!) నీపై అవతరింపజేసిన దానిని గురించి, దాన్ని తన జ్ఞానంతో అవతరింపజేశానని అల్లాహ్ స్వయంగా సాక్ష్యమిస్తున్నాడు. దూతలు సయితం దాని గురించి సాక్ష్యమిస్తున్నారు. అసలు సాక్షిగా అల్లాహ్యే చాలు.

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ قَدْ
ضَلُّوْا ضَلٰلًا ۢ بَعِيْدًا ﴿١٦٧﴾

167 ఎవరయితే అవిశ్వాసానికి ఒడిగట్టి, దైవమార్గంలోకి రాకుండా ఇతరులను కూడా అడ్డుకున్నారో వారు నిస్సందేహంగా అపమార్గంలో చాలా దూరం వెళ్ళిపోయారు.

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَظَلَمُوْا لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ
وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيْقًا ﴿١٦٨﴾

168 అవిశ్వాసులై, అన్యాయానికి పాల్పడిన వారిని అల్లాహ్ ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ క్షమించటంగానీ, ఏదైనా మార్గం చూపటంగానీ చేయడు[236]–

اِلَّا طَرِيْقَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ۚ وَكَانَ ذٰلِكَ
عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿١٦٩﴾

169 వారికి నరకమార్గం చూపటం తప్ప! వారందులో ఎల్లకాలం పడి ఉంటారు. ఇలా చేయటం అల్లాహ్కు బహు సులువు.

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الرَّسُوْلُ بِالْحَقِّ مِنْ رَّبِّكُمْ فَاٰمِنُوْا
خَيْرًا لَّكُمْ ۚ وَاِنْ تَكْفُرُوْا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١٧٠﴾

170 ప్రజలారా! మీ వద్దకు మీ ప్రభువు తరఫునుంచి ప్రవక్త సత్యం తీసుకు వచ్చాడు. కాబట్టి మీరు విశ్వసించండి. అది మీకే మేలు. ఒకవేళ మీరు గనక తిరస్కరిస్తే ఆకాశాలలో, భూమిలో ఉన్న దంతా అల్లాహ్దే (అని తెలుసుకోండి).[237] అల్లాహ్ అన్నీ తెలిసినవాడు, వివేకవంతుడూను.

236. ఎందుకంటే నిరంతరం తిరస్కారానికి ఒడిగడుతూ ఉండటం వల్ల, అన్యాయానికి పాల్పడుతూ ఉండటం వల్ల వీళ్ల హృదయాలపై నలుపు ఆవరించింది. ఇక వారు పశ్చాత్తాపం చెంది, సన్మార్గం వైపుకు వస్తారన్న ఆశలు ఏమీ మిగలలేదు.

237. అంటే, మీ తిరస్కార వైఖరివల్ల అల్లాహ్కు వాటిల్లే నష్టం ఏమీ లేదు. దైవప్రవక్త

يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لَا تَغْلُوا۟ فِى دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا۟ عَلَى ٱللَّهِ
إِلَّا ٱلْحَقَّ ۚ إِنَّمَا ٱلْمَسِيحُ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ ٱللَّهِ وَكَلِمَتُهُۥٓ

171 ఓ గ్రంథ వహులారా! మీరు మీ ధర్మం విషయంలో అతిశయిల్లకండి.[238] సత్యం తప్ప మరోమాట అల్లాహ్‌కు ఆపాదించకండి. మర్యమ్ కుమారుడైన ఈసా మసీహ్ కేవలం దైవప్రవక్త మరియు (అయిపో అన్న) దైవవాక్కు (ద్వారా పుట్టించబడినవారు) మాత్రమే.

హజ్రత్ మూసా (అలైహిస్సలాం) తన జాతి ప్రజలనుద్దేశించి ఇలా అన్నారు : "ఒకవేళ మీరూ, భూమండలంపై నివసించేవారంతా కలసి అవిశ్వాస మార్గాన్ని ఎన్నుకున్నా (అల్లాహ్‌కు కలిగే నష్టం ఏమీలేదు) అల్లాహ్ ఏ అక్కరా లేనివాడు, స్తుతించబడిన వాడు" (ఇబ్రాహీం - 8) – హదీసె ఖుద్సీలో అల్లాహ్ ఇలా సెలవిస్తున్నాడని ఉంది – "ఓ నా దాసులారా! మీలోని తొలి – తుది మానవులు, జిన్నులంతా కలసి మీలో అందరికన్నా గొప్ప సదాచార సంపన్నుని హృదయం వలే అయిపోయినప్పటికీ దానివల్ల నా రాజ్యాధికారంలో ఎలాంటి పెరుగుదల ఉండదు. ఒకవేళ మీలోని తొలి–తుది మానవులు, జిన్నాతులంతా కలసి మీలోని పరమ అవిధేయుని హృదయం వలె అయిపోయినప్పటికీ నా రాజ్యాధికారంలో ఏపాటి తరుగుదలా రాదు. ఓ నా దాసులారా! ఒకవేళ మీరంతా కలసి ఒక మైదానంలో గుమిగూడి నన్ను అభ్యర్థించుకున్నా, మీ అభ్యర్థనల కనుగుణంగా నేను ఒక్కొక్కనికి ఇస్తూ పోయినా నా ఖజానాలో – ఒక సూదిని సముద్రంలో ముంచి బయటికి తీయటం వల్ల సముద్రంలో వచ్చే లోటు ఎంత ఉంటుందో అంతకు మించిన లోటు (నా ఖజానాలో) ఏర్పడదు" (సహీహ్ ముస్లిం – కితాబుల్ బిర్ర్).

238. అరబీలో **'లా తగ్‌లూ'** అని ఉంది. అంటే అతిశయిల్లకండి అని అర్థం. తగ్‌లూ అన్న పదం అసలు 'గులువ్వున్' నుంచి వచ్చింది. గులువ్వున్ అనే పదానికి అతిశయిల్లటం, ఏదేని విషయంలో హద్దు మీరటం అనే అర్థాలున్నాయి. క్రైస్తవులు హజ్రత్ ఈసా విషయంలోనూ, ఆయన తల్లిగారైన మర్యమ్ విషయంలోనూ అతిశయిల్లారు. వారిని 'దైవదౌత్య' స్థానం నుండి లేపి 'దైవత్వపు' స్థానంలో ప్రతిష్ఠించారు. దేవుణ్ణి పూజించినట్లుగానే వారిద్దరినీ పూజించ సాగారు. అంతేకాదు, ఏసుక్రీస్తును భక్తితో ఆరాధించి, అనుసరించే మతాధికారులను సయితం క్రైస్తవులు దైవాంశసంభూతులుగా తలపోయసాగారు. ధర్మాధర్మాలను నిర్ణయించే (ఏది హలాల్, మరేది హరామ్ అనే దానిని ఖరారుచేసే) అధికారం ఆ మతాధికారులకు కట్టబెట్టి మరో 'అతి'కి శ్రీకారం చుట్టారు. ఉదాహరణకు తౌబా సూరాలో చెప్పబడినట్లు – "వారు అల్లాహ్‌ను వదలి తమ పండితులను, సన్యాసులను ప్రభువులుగా చేసుకు

دాన్ని ఆయన మర్యమ్ వైపు ప్రయోగించాడు. ఇంకా ఆయన (ఈసా) దేవుని దగ్గరి నుంచి వచ్చిన ఆత్మ మాత్రమే.[239]

اَلْقٰهَآ اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوْحٌ مِّنْهُ ۫ فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ ۫ وَلَا

న్నారు.” (31వ ఆయతు). హదీసు ప్రకారం ప్రభువుగా చేసుకోవటమంటే భావం – వారు హలాల్ అని చెప్పిన దాన్ని హలాల్‌గానూ, హరామ్ అని చెప్పినదాన్ని హరామ్ గానూ నమ్మారు. మరి వాస్తవానికి ఈ అధికారం అల్లాహ్‌కు మాత్రమే ఉంది. అయితే గ్రంథవహులు ఈ హక్కును కూడా తమ మతాధిపతులకు కట్టబెట్టారు. అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) ఈ అతివాదాన్ని ఉదాహరిస్తూ తన విషయంలో అలాంటి ‘అతి’కి పోరాదని తన అనుచర సమాజానికి హెచ్చరించారు. ఆయన (స) ఇలా అన్నారు : “క్రైస్తవులు మర్యమ్ పుత్రుడగు ఈసా (అలైహిస్సలాం) విషయంలో అతివాదానికి పాల్పడినట్లుగా మీరు నా విషయంలో అతిశయిల్లకండి. నేను దేవుని దాసుడను మాత్రమే. కాబట్టి మీరు నన్ను ఆయన దాసుడనీ, ప్రవక్త అని మాత్రమే అనండి” (సహీహ్ బుఖారీ : కితాబుల్ అంబియా ; ముస్నదె అహ్మద్–సంపుటి :1 – పేజీ : 23, 153).

కాని విచారకరమైన విషయం ఏమిటంటే, దైవప్రవక్త (స) ఇంత హెచ్చరించినప్పటికీ ముస్లిం సమాజం ఈ ‘అతి’కి దూరంగా ఉండలేకపోయింది. క్రైస్తవుల మాదిరిగానే ముస్లింలు కూడా తమ ప్రవక్త ముహమ్మద్ (స)ను, ఆఖరికి సజ్జనులను కూడా దైవిక గుణాలు కలవారిగా తలపోయసాగారు. నిజానికిది క్రైస్తవుల పోకడ. అంతేకాదు, ముస్లింలు తమ పండితులను, ధర్మవేత్తల (ఫుకహా)లను ధర్మబోధకులుగా గౌరవించేబదులు ఏకంగా వారిని షరీయత్ నిర్మాతలుగానే తలపోయటం మొదలెట్టారు. మహాప్రవక్త (సఅసం) చేసిన హెచ్చరిక నిజమయింది. ఆయన (సఅసం) ఇలా ప్రవచించారు : “ఏ విధంగానయితే ఒక చెప్పు, జోడీ చెప్పులాగే ఉంటుందో, అదే విధంగా మీరు తప్పకుండా మీ వెనుకటి సమాజాల వారిని అనుసరిస్తారు.”

239. **‘కలిమతుల్లాహ్’** (దేవుని వాక్కు) అంటే భావం – ‘అయిపో’ అన్న దైవాదేశంతో హజ్రత్ ఈసా (అలైహిస్సలాం) తండ్రి లేకుండానే పుట్టారు. ఈ వాక్కు దైవదూత హజ్రత్ జిబ్రయీల్ ద్వారా హజ్రత్ మర్యమ్ వరకు చేరింది. దేవుని ఆత్మ (రూహుల్లాహ్) అంటే భావం దైవాజ్ఞమేరకు హజ్రత్ జిబ్రయీల్ మర్యమ్‌పై ఊదటం. ఈ విధంగా దైవప్రవక్త ఈసా (అలైహిస్సలాం – ఏసుక్రీస్తు) దైవదూత ద్వారా మర్యమ్ వైపు వదలబడిన దైవవాక్కు అయ్యారు. అలాగే ఆయన దేవుడు జిబ్రయీల్ ద్వారా మర్యమ్ వద్దకు పంపిన ఆత్మ కూడా అయ్యారు (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ ۚ انتَهُوا خَيْرًا لَّكُمْ ۚ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ سُبْحَانَهُ أَن يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ ۘ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾

కాబట్టి మీరు అల్లాహ్‌నూ, ఆయన పంపిన ప్రవక్తలందరినీ విశ్వసించండి. దేవుడు 'ముగ్గురు' అని అనకండి.[240] ఈ (త్రిత్వం) వాదనను మానండి. ఇందులోనే మీకు మేలుంది. ఆరాధ్యుడగు అల్లాహ్ ఒక్కడు మాత్రమే. ఆయనకు కుమారుడున్నాడనే విషయానికి ఆయన అతీతుడు, పరిశుద్ధుడు. ఆకాశాలలోనూ, భూమిలోనూ ఉన్నదంతా ఆయనకు చెందినదే. కార్య నిర్వాహకారిగా అల్లాహ్ ఒక్కడే చాలు.

لَّن يَسْتَنكِفَ الْمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبْدًا لِّلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ ۚ وَمَن يَسْتَنكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

172 మసీహ్ (అలైహిస్సలాం) గానీ, అల్లాహ్ సామీప్యం పొందిన దూతలు[241] గానీ తాము అల్లాహ్ దాసులు కావటాన్ని అగౌరవంగా, అవమానకరంగా ఎంత మాత్రం భావించరు. అల్లాహ్ దాస్యం చేయటాన్ని అవమానకరంగా, అగౌరవంగా భావించి, గర్వాతిశయంతో విర్రవీగే వారినందరినీ అల్లాహ్ తన వద్దకు ప్రోగుచేస్తాడు.

240. క్రైస్తవుల్లో అనేక వర్గాలున్నాయి. వారిలో కొందరు ఈసా (ఏసుక్రీస్తు)ను దైవంగా, మరికొందరు దేవుని భాగస్వామిగా, ఇంకొందరు దేవుని కుమారునిగా నమ్ముతారు. క్రీస్తును దైవంగా విశ్వసించేవారే మళ్ళీ 'దేవుళ్ళు ముగ్గురు' అనీ, అందులో ఈసా ముగ్గురిలో ఒకరు (సాలిసు సలాసహ్) అని తలపోస్తారు. కాగా; 'దేవుళ్లు ముగ్గురు' అని అనటం మానెయ్యండి – వాస్తవానికి దేవుడు ఒక్కడే అని అల్లాహ్ ఈ వాక్యంలో స్పష్టం చేశాడు.

241. ఈసా ప్రవక్తను చేసినట్టు వారు కొంతమంది దైవదూతలను కూడా దైవత్వంలో భాగస్వాములుగా నిలబెట్టారు. కాని వారంతా కేవలం దైవదాసులేనని అల్లాహ్ ఈ ఆయతులో తేటతెల్లం చేశాడు. తాము దేవుని దాసులమని చెప్పుకోవటానికి వారెన్నడూ సిగ్గుపడరు. మరలాంటప్పుడు మీరు వారిని దైవాలుగా, దైవత్వంలో భాగస్వాములుగా, దైవాంశ సంభూతులుగా ఎలా ఖరారు చేసుకుంటున్నారు?

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ
وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ ۖ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا
فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ
وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾

173 మరి ఎవరు విశ్వసించి, సత్కార్యాలు ఆచరించారో, వారికి వారి పూర్తి పుణ్య ఫలాన్ని వొసగటమేగాక, తన అనుగ్రహంతో మరింతగా ప్రసాదిస్తాడు.[242] కాగా; (అల్లాహ్ దాస్యాన్ని) చిన్నతనంగా తలపోసి తలబిరుసులుగా ప్రవర్తించిన[243] వారికి ఆయన బాధాకరమైన శిక్షను విధిస్తాడు.[244] అల్లాహ్ తప్ప వారిని ఆదుకునే రక్షకుణ్ణిగానీ, సహాయకుణ్ణిగానీ వారు పొందలేరు.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَا
إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾

174 ప్రజలారా! మీ వద్దకు మీ ప్రభువు తరఫు నుంచి స్పష్టమైన నిదర్శనం (బుర్హాన్) వచ్చేసింది.[245] ఇంకా, మేము మీ వద్దకు స్పష్టమైన జ్యోతిని పంపాము.[246]

242. ఈ 'మరింత అనుగ్రహం' ఏమిటీ? బహుశా ఇది, విశ్వాసులకు దేవుడు సిఫారసు చేసేందుకు ప్రసాదించే అనుమతి అయి ఉండవచ్చు అని కొంతమంది విద్వాంసులు వివరించారు. ఈ అనుమతిని పొంది వారు దైవం కోరిన వారి కోసం సిఫారసు చేస్తారు.

243. అంటే అల్లాహ్ ఆరాధన చేయకుండా, ఆయనకు విధేయత చూపకుండా, తిరస్కార భావాన్ని, పొగరుమోతుతనాన్ని ప్రదర్శించటం.

244. ఈ విషయాన్నే అల్లాహ్ వేరొక ఆయతులో ఈ విధంగా సెలవిచ్చాడు : "నిశ్చయంగా ఎవరయితే నా ఆరాధన పట్ల విముఖత చూపి గర్విష్టులయ్యారో, వారు పరాభవం పాలై నరకంలో ప్రవేశిస్తారు" (అల్ మోమిన్ – 60).

245. అరబీలో **'బుర్హాన్'** అని ఉంది. బుర్హాన్ అంటే స్పష్టమైన ఆధారం, నిదర్శనం అని అర్థం. ఈ ఆధారం గనక ఒకసారి వచ్చిన తరువాత ఇక సందేహాలకు, అనుమానాలకు ఏమాత్రం ఆస్కారం ఉండకూడదు. అందుకే తదుపరి వాక్యంలో దీన్ని జ్యోతిగా అభివర్ణించటం జరిగింది.

246. జ్యోతి అంటే ఖుర్ఆన్ అన్నమాట! అది కుఫ్ర్, షిర్క్‌ల అంధకారంలో రుజుమార్గంపై పయనించటానికి వెలుగునిస్తుంది. మనిషి కుడి ఎడమల అపమార్గాలకు లోనుకాకుండా కాపాడుతుంది. అది సూచించే బాటను అనుసరించినవారు దైవకటాక్షానికి అర్హత పొందుతారు.

175 కాబట్టి, ఎవరు అల్లాహ్‌ను విశ్వ
సించి, ఆయనతో తమ సంబంధాన్ని
పటిష్ఠం చేసుకుంటారో వారిని ఆయన
తన కారుణ్యంలోకి, అనుగ్రహంలోకి
తీసేసుకుంటాడు. వారికి తన వైపుకు తెచ్చే
రుజుమార్గం చూపుతాడు.

فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوْا بِهٖ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِيْ رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ ۙ وَّيَهْدِيْهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا ۝١٧٥

176 (ఓ ప్రవక్తా!) వీరు నిన్ను ('కలాలా'
గురించి) ధర్మాదేశం అడుగుతున్నారు.
అల్లాహ్ (స్వయంగా) 'కలాలా' గురించి
మీకు ఆదేశం ఇస్తున్నాడని నువ్వు వారికి
చెప్పు. ఏ వ్యక్తయినా సంతానం లేకుండా
చనిపోతే, అతనికి ఒక సోదరి మాత్రమే
ఉంటే, అతను వదలి వెళ్ళిన ఆస్తిలో
సగభాగం[247] ఆమెకు లభిస్తుంది. ఒకవేళ

يَسْتَفْتُوْنَكَ ۗ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيْكُمْ فِي الْكَلٰلَةِ ۗ اِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ لَيْسَ لَهٗ وَلَدٌ وَّلَهٗٓ اُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ ۚ وَهُوَ يَرِثُهَآ

247. 'కలాలా' గురించి ఇంతకు ముందు కూడా వచ్చింది. తండ్రిగానీ, కొడుకుగానీ లేని స్థితిలో మరణించిన వానిని 'కలాలా'గా వ్యవహరిస్తారు. ఇతని వారసత్వం గురించి మరోసారి సూరా చివర్లో ప్రస్తావించబడుతోంది. కేవలం కొడుకు మాత్రం లేకుండా మరణించిన వ్యక్తి 'కలాలా' అనబడతాడని కొందరు తలపోస్తున్నారు. అంటే తండ్రి ఉంటాడని భావం. ఇది సరైన తలంపు కాదు. కలాలా గురించి మొదట ఇచ్చిన నిర్వచనమే సరైనది. ఎందుకంటే మృతుని తండ్రి బ్రతికి ఉండగా, సోదరి ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ ఆస్తికి వారసురాలు కాజాలదు. ఆమెకు తండ్రి అవరోధం(హాజిబ్)గా నిలుస్తాడు. కాని పై వాక్యంలో ఖుర్ఆన్ ఏమంటుందంటే; 'కలాలా' ఆస్తి సగభాగం సహోదరికి లభిస్తుంది. కాబట్టి కొడుకుతో పాటు తండ్రి కూడా లేని స్థితిలో మరణించిన వ్యక్తి మాత్రమే 'కలాలా' అనబడతాడని తేలిపోయింది.

గమనిక : ఇక్కడ కొడుకు అన్న భావంలో అతని మనవడు కూడా వస్తాడు. అలాగే సోదరి అనేసరికి తోబుట్టువుతో పాటు, తన తండ్రికి (మరో భార్య ద్వారా కలిగిన పుత్రిక, అంటే తన) సవతి తల్లిద్వారా జన్మించిన సోదరి కూడా వారసురాలిగా నిలుస్తుంది (ఐసరుత్తఫాసీర్). సహీహ్ హదీసుల ద్వారా రూఢీ అయ్యే ఇంకొక విషయం ఏమిటంటే, 'కలాలా' అయిన మృతుని సోదరితోపాటు, కూతురు కూడా ఉంటే కూతురికి సగభాగం, సోదరికి సగభాగం లభిస్తుంది. కూతురితో పాటు మనవరాలు (కుమారుని కూతురు) కూడా ఉంటే కూతురికి ఆస్తిలో సగభాగం, మనవరాలికి ఆరవభాగం ఇవ్వబడుతుంది. మిగిలిన మూడింట ఒక భాగం సోదరికి ఇవ్వబడుతుంది

إِنْ لَّمْ يَكُنْ لَّهَا وَلَدٌ ۚ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثٰنِ مِمَّا
تَرَكَ ۚ وَإِنْ كَانُوْٓا إِخْوَةً رِّجَالًا وَّنِسَآءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ
الْأُنْثَيَيْنِ ۗ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوْا ۗ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١٧٦﴾

సోదరి – సంతానం లేకుండా మరణిస్తే ఆమె సోదరుడు ఆమె ఆస్తికి వారసు డౌతాడు.[248] ఒకవేళ (మరణించిన వ్యక్తికి) ఇద్దరు సోదరీమణులుంటే, అతని మొత్తం ఆస్తిలో మూడింట రెండొంతుల భాగం వారిద్దరికీ దక్కుతుంది.[249] ఒకవేళ సోదరీ సోదరులు అనేకమంది వారసులుగా ఉన్నప్పుడు, ఒక పురుషుని భాగం ఇద్దరు స్త్రీలకు ఇచ్చే భాగాలకు సమానంగా ఉంటుంది.[250] మీరు పెడదారి పట్టకుండా ఉండేందుకుగాను అల్లాహ్ మీకు స్పష్టంగా విడమరచి చెబుతున్నాడు. అల్లాహ్ ప్రతిదీ తెలిసినవాడు.

(ఫత్‌హుల్ ఖదీర్, ఇబ్నె కసీర్). దీన్నిబట్టి విదితమయ్యే దేమిటంటే మృతునికి సంతానమున్న పక్షంలో, మృతుని సోదరీమణికి ('జవిల్ ఫురూజ్' రూపంలో) వారసత్వ సొమ్ము ఏమీ లభించదు. ఒకవేళ మృతునికి మగ సంతానముంటే, సోదరీమణికి అసలేవిధంగానూ ఏమీ లభించదు. మృతునికి ఆడ సంతానమున్నప్పుడు సోదరీమణి అస్‌బా అవుతుంది. ఆడ సంతానం ధర్మప్రకారంగా తీసుకోగా 'మిగిలినది' సోదరీమణి పుచ్చుకుంటుంది. ఆ 'మిగిలినది' ఎంత అంటే ఒక్క కూతురే ఉన్నప్పుడు సగభాగం, ఒకరికన్నా ఎక్కువమంది ఉన్నప్పుడు మూడింట ఒక భాగం అన్నమాట.

248. అలాగే తండ్రి కూడా బ్రతికి ఉండని పరిస్థితి ఇది. ఎందుకంటే సోదరుని కంటే తండ్రి సమీప వారసునిగా భావింపబడతాడు. మృతురాలి తండ్రి బ్రతికి ఉండగా సోదరుడు హక్కుదారుడు అయ్యే ప్రసక్తే ఉండదు. ఒకవేళ ఆ కలాలా మృతురాలి భర్తగానీ, ఆమె తల్లి తరపు సోదరుడుగానీ ఉంటే వారి భాగాలు వారికిచ్చి మిగిలిన ఆస్తిని ఆమె సోదరునికి ఇవ్వటం జరుగుతుంది (ఇబ్నె కసీర్).

249. ఇద్దరు అక్కాచెల్లెళ్ళకన్నా ఎక్కువ మంది ఉన్నప్పుడు కూడా ఇదే ఆజ్ఞ వర్తిస్తుంది. దీనిభావం ఏమిటంటే 'కలాలా' వ్యక్తికి ఇద్దరు లేక ఇద్దరికన్నా ఎక్కువమంది అక్కాచెల్లెళ్ళు ఉన్నప్పుడు వారికి మృతుని మొత్తం ఆస్తిలో మూడింట రెండొంతుల భాగం లభిస్తుంది.

250. ఒకవేళ 'కలాలా' మృతునికి వారసులుగా నిలబడిన వారిలో ఆడవారు, మగవారు కూడా ఉంటే ఇద్దరు ఆడవారికి లభించే భాగానికి సమానంగా ఒక మగవాడికి ఇవ్వటం జరుగుతుంది.